

GOLD IV

Yönetici Özeti

2016

DESANTRALİZASYON VE YEREL DEMOKRASİ:
DÖRDÜNCÜ KÜRESEL RAPORU

KENTSEL GELECEĞİ BİRLİKTE İNŞA ETMEK

METROPOLLERİN,
KENTLERİN VE BÖLGELERİN GÜNDEMİ

© 2016 UCLG

İşbu Özet Rapor, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimlerin Desantralizasyonu ve Yerel Demokrasisi hakkındaki Dördüncü Küresel Raporun Giriş & Sonuç bölümlerini ve ilaveten orijinal bölümlerin özetlerini ihtiva etmektedir.

Tüm hakları saklıdır. Yayınevinden veya yazarlardan yazılı izin alınmadan kitabın hiçbir bölümünden kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, yeniden basılamaz veya yeniden üretilemez veya ne elektronik, ne mekanik, ne de yaygın olmayan diğer çoğaltma yollarına ek olarak fotokopi, kayıt, bilgi depolama ve erişim yöntemi kullanılması suretiyle kitaptan alıntı yapılamaz.

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler
Cités et Gouvernements Locaux Unis
Ciudades y Gobiernos Locales Unidos
Avinyó 15
08002 Barcelona
www.uclg.org

SORUMLULUK REDDİ

Herhangi bir ülke, bölge, şehir veya alanın yasak hali durumuna, veya herhangi birinin yetkililerine, veya bu alanların sınırlarının ortadan kaldırılmasına veya ekonomik sistemine veya gelişme seviyesine dair kullanılan terimler Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimlerin fikirlerini yüzde yüz yansıtmamaktadır. Bu raporda geçen analiz, sonuçlar ve öneriler Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimlerin üyelerinin tamamının fikirlerini yüzde yüz yansıtıyor gibi değerlendirilmemelidir.

Bu doküman Avrupa Birliğinin mali desteği alınarak hazırlanmıştır. Raporun içeriği tamamen UCLG (Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimlerin) sorumluluğundadır ve hiçbir suretle Avrupa Birliğinin pozisyonunu yansıtmamaktadır.

Çizimler: Borja M. Iglésias

Grafik tasarım ve düzenleme: www.ggrafic.com

Yayına hazırlama ve düzeltme: Rachel Lewis ve Rebecca Owens

Kapak fotoğrafları: ©BMJ, ©Rawpixel.com

Bu ciltte yer alan fotoğrafların tamamı Creative Commons izni alınarak yayınlanmıştır.
(<https://creativecommons.org/licenses/>). Bazı hakları haklıdır.

KENTSEL GELECEĞİ BİRLİKTE İNŞA ETMEK

METROPOLLERİN,
KENTLERİN VE BÖLGELERİN GÜNDEMİ
ÖZET

Düzenleyen: UCLG (BİRLEŞMİŞ KENTLER VE YEREL
YÖNETİMLER)

İÇİNDEKİLER

	YAYIN KURULU	4
	KATKIDA BULUNANLAR	6
	ÇALIŞTAY KATILIMCILARI VE DANIŞMANLAR	8
	ÖNSÖZ	12
	GİRİŞ	15
01	METROPOL ALANLAR: METROPOL ÇAĞIN ZORLUKLARI	
	GİRİŞ: METROPOL ALANLAR	34
1.1	Metropol yönetişimini yeniden şekillendirme yöntemleri	36
1.2	Rekabetçi metropol mücadelesinin paradoksu	38
1.3	Sürdürülebilir ve esnek metropol alanlar	40
1.4	Sürdürülebilirlik anlayışımızda ‘Şehrin Hakkı’ yönünde köklü bir değişiklik	41
1.5	Metropol alanlar gündemindeki ana mesajlar	44
02	ARACI KENTLER: YEREL ve KÜRESEL ARASINDAKİ HAYATİ BAĞ	
	GİRİŞ: ARACI KENTLER	50
2.1	Küresel ölçekte aracı kentler	52
2.2	Kentlerin ulusal ve küresel sistemleri bağlamında aracı kentler	57
2.3	Aracı kentler gündemini inşa etmek: avantajlar ve fırsatlar	58
2.4	Aracı kentler gündemi ana mesajları	61

03	BÖLGELER: BÖLGELER, KÜÇÜK KENTLER VE KIRSAL BELEDİYELER	
	GİRİŞ: BÖLGELER	66
3.1	Bölgesel yönetim	69
3.2	Kırsal kalkınmanın motoru olarak bölgeler	71
3.3	Küçük kentler, kırsal-kentsel bağları ve bölgesel kalkınma	73
3.4	Bölgeler gündemi ana mesajları	77
04	SONUÇ	
1	GİRİŞ	83
2	KÜRESEL İÇERİK	84
3	METROPOL ALANLAR, KENTLER VE BÖLGELER: TEMEL ÇIKTILAR	87
4	SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KENTSEL VE KIRSAL GÜNDEME GEÇİŞ İÇİN HAZIRLANMAK : TEMEL KAVRAMLAR	94
5	YENİ BİR KALKINMA GÜNDEMİNE YÖNELİK KIRSAL BAKIŞ AÇISI	97
6	ULUSAL KENTSEL VE KIRSAL POLİTİKALAR: ÇOK-SEVİYELİ BİR ORTAK YÖNETİŞİMİN OLMAZSA OLMAZLARI	104
7	ORTAK YÖNETİŞİME YERLEŞTİRİLMİŞ BİR SOSYAL MUTABAKAT	109
8	KENTSEL VE KIRSAL KALKINMANIN FİNANSMANI	112
05	HABİTAT III VE İLERİSİ İÇİN YEREL VE BÖLGESEL HÜKÜMETLERİN GÜNDEMİ	125

YAYIN KURULU

KOORDİNASYON

Edgardo Bilsky
Andrea Ciambra
Mathieu Guérin
Ludovic Terren

POLİTİKA DANIŞMANLARI

Josep Roig, Genel Sekreter, UCLG.
Emilia Sáiz, Genel Sekreter Yardımcısı, UCLG.

UCLG BÖLGE TEŞKİLATLARI GENEL SEKRETERLERİ

Brock Carlton, UCLG NORAM; Gustavo Cezario, FLACMA; Mehmet Duman, UCLG-MEWA; Jean Pierre Elong-Mbassi, UCLG Afrika; Felip Roca, Metropolis; Rassikh Sagitov, UCLG Avrasya; Bernadia Tjandradewi, UCLG ASPAC; Frédéric Vallier, CEMR.

UCLG DÜNYA SEKRETERLİKĞİ

Lamine Abbad, Pere Ballester, Mohamed Boussraoui, Jean-Baptiste Buffet, Xavier Castellanos, Irene Fuertes, Lina Gast, Paz Grossi, Sara Hoefflich, Tara Katti, Ricardo Martínez, Mònica Mora, Carole Morillon, Natalène Poisson, Marie-Laure Roa, Antònia Sabartés, Alejandra Salas Petit, Kate Shea Baird, Elisabeth Silva, Mariola Szek.

UCLG KOMİTE VE ÇALIŞMA GRUPLARI SEKRETERLİKLERİ

Kültür: Jordi Pascual, Jordi Baltà Portolés ve Sarah Vieux.

Desantralizasyon ve Yerel Özerklik: Arnau Gutiérrez Camps ve Ana Tapia (Diputació de Barcelona – Barcelona İl Genel Konseyi).

Kalkınma İşbirliği ve Kent Diplomasisi: Elena Pierce (Kanada Belediyeler Federasyonu) ve Renske Steenbergen (VNG Uluslararası, Hollanda).

Dijital ve Bilgi-Temelli Kentler: Jesus Manzano García (Bilbao Uluslararası), Lidia Cobas ve Leandro Ardanza.

Aracı Kentler: Firdaous Oussidhoum (Fas Chefchaouen Belediyesi Özel Danışmanı) ve Josep Maria Llop (Lleida Üniversitesi, İspanya).

Yerel Finansörler: Nathalie Le Denmat ve Charlotte Lafitte.

Planlama: Puvendra Akkiah (Ethekwini Belediyesi –Durban kenti, Güney Afrika) ve Maria Regina Rau (Brezilya Porto Alegre Belediyesi)

Komşu Kentler: Djamel Sandid (Fransa Nanterre kenti) ve Deise Martins (Brezilya Canoas kenti).

Sosyal İçerme, Katılımcı Demokrasi ve İnsan Hakları: Magali Fricaudet ve Guillem Ramírez.

Yerel ve Bölgesel Hükümetlerin Küresel Özel Görev Gücü'nde yer alan guruplardan alınan özel bilgilerle.

www.gtf2016.org

Aşağıdaki kurumlara mali ve ilmi destekleri için özellikle müteşekkirimiz:

Diputació de Barcelona
(Barcelona kenti)

Avrupa Komisyonu

Ayrıca şu kurumlara da minnettarız:

Fransa Dışişleri ve Uluslararası Kalkınma Bakanlığı
(MAEDI)

UN (BM)-Habitat

UCLG ve GOLD Programı hakkında daha fazla bilgi edinmek için lütfen www.uclg.org/ ve www.gold.uclg.org/ adresini ziyaret ediniz.

KATKIDA BULUNANLAR

BÖLÜM YAZARLARI

METROPOL ALANLAR

Greg Clark ve Tim Moonen, Şehirlerin Yönetimi A.Ş., Birleşik Krallık

Agnès Deboulet (koord.), Cyprien Butin ve Jeanne Demoulin, LAVUE-CNRS, Fransa

Yukarıdaki kurumların katkıları LAVUE takımı Bilimsel Komitesinin sunduğu yorum ve önerilerle zenginleşmiştir. Komite üyeleri: Frédéric Dufaux, Alain Dubresson, Philippe Gervais-Lambony, Aurélie Quentin, Pascale Philifert, LAVUE (UMR7218.CNRS) Paris Ün. Ouest Nanterre La Défense ve Tommaso Vitale Bilim Akademisi, Paris.

Sorumluluk reddi:

UCLG 1, 2.1 ila 2.3. ve 3.1 ila 3.2 bölümlerine sağladıkları katkıdan ötürü Kentlerin Yönetimi gurubuna teşekkür etmektedir; LAVUE-CNRS'nin sağladığı katkılar dokümanda halihazırda belirtilmiştir.

Bununla birlikte orijinal katkılar, bu bölümü GOLD Raporunun bir bölümü olarak geliştiren ve Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Küresel Gündemine katkıda bulunması için sunan UCLG Dünya Sekreterlikleri tarafından referans olarak kullanılmıştır. Bu durumda Dünya Sekreterlikleri dokümanın içeriğiyle ilgili baştan sona sorumluluk kabul etmektedir ve yazarların orijinal metinleri ve tezleriyle ilgili olası her türlü yanlış anlamadan mesul tutulmaktadır. Orijinal katkı metinlerinin tam versiyonlarına GOLD internet adresinden (<http://www.gold.uclg.org/>) erişilebilir.

ARACI KENTLER

Direktör Brian Roberts, Kentsel Hudutlar, Fahri Profesör, Avustralya Canberra Üniversitesi
Borja M. Iglésias, CEO, Gayri Resmi Kentleri Güçlendirme Ağı, İspanya

Josep Maria Llop, Direktör UNESCO Aracı Kentler ve Mimarlar Uluslararası Oda Başkanı (UIA-CIMES), Lleida Üniversitesi, İspanya

Katkıda bulunan diğer isimler:

Álvaro Artigas Pereira, Doktora, Siyaset Bilimi - Uluslararası Çalışmalar ve Araştırmalar Merkezi (CERI), Paris, Fransa (yönetişim konulu bölümde) Gundula Löffler, Danışman, Uluslararası Yerel Kalkınma, Malmö, İsveç (Mali Desantralizasyon konulu bölümde)

BÖLGELER–BÖLGELER, KÜÇÜK KENTLER VE KIRSAL ALANLAR

Agustí Fernández de Losada, Direktör, Uluslararası Çalışmalar ve Teknik Asistan, Tornos Abogados, İspanya

Javier Sánchez Cano, PhD Siyaset Bilimi, Universidad Autónoma de Barselona, İspanya

Cecilia Tacoli, Baş Araştırmacı, Çevre ve Kalkınma Uluslararası Enstitüsü (IIED), Birleşik Krallık

Katkıda bulunan diğer isimler:

Prof. Andrés Rodríguez-Pose, Ekonomi Coğrafyası Profesörü ve Callum Wilkie, Araştırmacı, Londra Ekonomi Okulu, Birleşik Krallık

SONUÇ

Anton Cartwright, Yerel (Yeşil) Finans ve Yeşil Ekonomi üzerine Baş Araştırmacı ve Uzman, Kentler Afrika Merkezi, Cape Town Üniversitesi, Güney Afrika

Edgar Pieterse, Direktör, Kentler Afrika Merkezi, Cape Town Üniversitesi, Güney Afrika

Mark Swilling, Sürdürülebilirlik Enstitüsü Akademik Direktörü, UNEP Uluslararası Kaynaklar Paneli Koordinatörü, Güney Afrika

ÇALIŞTAY KATILIMCILARI VE DANIŞMANLAR

METROPOL VE KOMŞU ALANLAR

(30-31 Mart 2015 ve 4-5 Temmuz 2016)

METROPOL DÜNYA SEKRETERLİĞİ

Felip Roca, Genel Sekreter; Octavi de la Varga Mas, İcra Direktörü.

Agnès Bickart, Asya-Pasifik Bilgi Müdürü ve Proje Müdürü; Hélène Jourdan, Afrika ve Metropol Gözlemevi Proje Müdürü, Silvia Llorente Sánchez, Metropol Kadınları Uluslararası Ağı Başkanı Danışmanı, Mireia Zapata, Avrupa Proje Müdürü & Kadınlar ve Metropol Gençliği Koordinatörü.

BELEDİYE BAŞKANLARI VE YEREL YÖNETİM PERSONELİ

AFRİKA

Fatimetou-Mint Abdelmalick, Teveragh-Zeina (Moritanya) Belediye Başkanı, Calisto Cossa Belediye Başkanı, Matola (Mozambik) Belediye Başkanı, Jan Erasmus Uluslararası İlişkiler Direktörü, Johannesburg (Güney Afrika), Azzedine Hafif, Kasablanka (Fas) Kent Konseyi Arazi Planlama ve Yönetimi Direktörü, Anne Marie Thérèse Jouga, Komisyon Başkanı, Dakar (Senegal), Azza Sirry, Eğitim Merkezi Direktörü, Metropol, Kahire (Mısır), Rahnatouca Sow Dieye, Direktör Vekili, Dakar (Senegal) Belediye Başkanı Ofisi, Abdoulaye Thimbo, Pikine (Senegal) Belediye Başkanı

ASYA-PASİFİK

Joonho Ahn, SHRDC, Seul Enstitüsü, Seul Metropol Yönetimi (Güney Kore), Jiyoung Lee, Program Koordinatörü, SHRDC, Seul Enstitüsü, Seul Metropol Yönetimi (Güney Kore), Sunil Dubey, Metropol Kıdemli Danışmanı, Sydney (Avustralya), Sutrisno Mes, Sleman Eski Şehir İdarecisi, MPKD, Gadjah Mada Üniversitesi (Endonezya).

AVRUPA

Derek Antrobus, Konsey Üyesi, Salford Kent Konseyi (Birleşik Krallık), Antonio Aniesa, Başkan, Kabine Üyesi, Plaine Commune (Fransa), Mònica Batlle, Uluslararası İlişkiler Direktör Vekili, Barselona (İspanya), Patrick Braouezec, Başkan, Plaine Commune (Fransa), Şeffaflık Ajansı Direktörü Gemma Calvet, AMB, Barselona Metropol Alanı (İspanya), Anne Claes, Kamu Hizmetleri, Brüksel Bölgesi (Belçika), Sylvie Ducatteau, Uluslararası İlişkiler Konseyi Üyesi, Plaine Commune (Fransa), Ulrich Graute, Bilimsel Danışman, Berlin (Almanya) Metropol İnisiyatifi, Arnau Gutiérrez Camps, Uluslararası İlişkiler Direktörlüğü Çok uluslu İlişkiler Danışmanı, Barselona (İspanya) Kenti, Eric Huybrecht, Paris/İle-de-Fransa Bölgeleri (IAURIF) (Fransa) Kentsel Bölgesel Planlama Ajansı, Oriol Illa, Direktör, Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği, AMB, Barselona Metropol Alanı (İspanya), Patrick Jarry, Nanterre (Fransa) Belediye Başkanı, Paul Lecroart, Paris/İle-de-Fransa Bölgeleri (IAURIF) (Fransa) Kentsel, Bölgesel Planlama Ajansı, Victor Said, Direktör, Metropol Uluslararası Eğitim Enstitüsü, Paris, Île de France (Fransa), Djamel Sandid, Uluslararası İlişkiler, Nanterre (Fransa), Hector Santcovsky, Stratejik Planlama Direktörü, Barselona (İspanya) Metropol Alanı, Eduard Saurina, Koordinatör, Teknik Kontrol Departmanı, AMB, Barselona Metropol Alanı (İspanya), Xavier Tiana i Kazablanka, Uluslararası İlişkiler Müdürü, Barselona (İspanya) Metropol Alanı

LATİN AMERİKA

Ángeles Arano, Buenos Aires (Arjantin) Otonom Kent Yönetimi Metropol Kabinesi Danışmanı, Joaquim Bastos, Koordinatör , Metropol İlişkileri, São Paulo (Brezilya), Marcos Campagnone, Proje Yönetimi Direktörü, EMPLASA, São Paulo (Brezilya) Eyaleti, Jairo Jorge da Silva, Canoas (Brezilya) Belediye Başkanı, Juan Le Bas, Uluslararası İlişkiler Sekreteri, Morón (Arjantin) Kenti, Deise Martins, Uluslararası İlişkiler ve İşbirliği Direktörü, Canoas (Brezilya), Miguel Matteo, Koordinatör, Uluslararası İlişkiler Departmanı Özel Projeler, São Paulo (Brezilya), Jorge Alberto Perez Jaramillo, Planlama Direktörü, Medellin (Kolombiya), Áurea Maria Queiroz Davanzo, Teknik Danışman, Planlama Direktörlüğü, EMPLASA – São Paulo (Brezilya).

ORTA DOĞU VE BATI ASYA

Abdel Salam El Khalil, Başkan Yardımcısı , Ghobeiry Belediyesi (Lübnan)

KUZEY AMERİKA

Massimo Iezzoni, Genel Direktör, Montreal Metropol İdaresi (Kanada), Henri Paul Normandin, Direktör, Uluslararası İlişkiler, Montreal kenti (Kanada).

UZMANLAR VE AKADEMİSYENLER

Giovanni Allegretti, Kıdemli Araştırmacı, Coimbra Üniversitesi (Portekiz) Sosyal Çalışmalar Merkezi, Renato Balbim, Uygulamalı Ekonomi (IPEA) (Brezilya) Araştırma Enstitüsü, Augusto Barrera, Koordinatör, CITE-FLACSO, Eski Belediye Başkanı, Quito (Ekvator), Agnès Deboulet, Sosyoloji Profesörü, Paris Üniv. (Fransa), Alexey Novikov, Ulusal Araştırmalar Üniv. Ekonomi Yüksek Okulu (Rusya) Kentsel Çalışmalar ve Planlama Lisansüstü Programlar Dekanı.

Susan Parnell, Profesör, Kentler Afrika Merkezi, Cape Town (Güney Afrika) Üniv., Tim Moonen, İstihbarat Direktörü, Kentler Yönetimi, Kentsel İnovasyon Merkezi (Birleşik Krallık), Edgar Pieterse, Direktör, Kentler Afrika Merkezi , Cape Town (Güney Afrika) Üniv., Mark Swilling, Sürdürülebilirlik Enstitüsü (Güney Afrika) Akademik Direktörü, Yao Yi, Sosyoloji Doçent Doktor, Guangzhou Sosyal Bilimler Akademisi (Çin).

SİVİL TOPLUM

Mike Bird, Operasyon Müdürü, WIEGO, Esther Mwaura, Huairou Komisyon Koordinasyon Konseyi, Lorena Zarate, Habitat Uluslararası Koalisyon Başkanı.

ORTAKLAR

Chloé Chambre-Simeha, AB Kamu İşleri Başkanı, Suez (Fransa), Pilar Conesa, Direktör, Anteverti, Barselona (İspanya), William Cobbett, Direktör, Kent İttifakı (Belçika), Alfonso Goveia, İcra Direktörü, Digital Civix (Meksika), Catherine Mantel, Proje Direktörü, Avrupa ve Uluslararası İlişkiler Direktörlüğü, GDF Suez (Fransa), Fabienne Perucca, Program Sorumlusu, Yerel Yönetim ve Desantralizasyon Birimi, AB-Habitat, Carme Gual Via, Uluslararası İlişkiler Koordinatörü, Kentsel Habitat, Barselona (İspanya).

ARACI KENTLER

(23-24 Mart 2015 ve 25-26 Nisan 2016)

BELEDİYE BAŞKANLARI, KONSEY ÜYELERİ VE YEREL YÖNETİM YETKİLİLERİ

AFRİKA

Maccloud Kadammanja, Blantyre (Malawi) CEO'su, Moukaram Océni, Porto Novo Belediye Başkanı (Benin), Firdaous Oussidhoum, UCLG Aracı Kentler Çalışma Gurubu Koordinasyonu (Fas), Mohamed Sefiani, Chefchaouen Belediye Başkanı ve UCLG Aracı Kentler Çalışma Gurubu Başkanı (Fas), Marco Swarts, Swakopmund CEO'su (Namibya), Nasseneba Touré, Odienné Belediye Başkanı (Côte d'Ivoire).

ÇALIŞTAY VE İSTİŞARE KATILIMCILARI

ASYA-PASİFİK

Rolf Fenner, Kıdemli Politika Danışmanı, Avustralya Yerel Yönetimler Birliği (Avustralya), José Enrique Garcia III, Balanga Şehri Belediye Başkanı, Başkan Yardımcısı, Filipin Kentler Birliği, Hemanthi Goonasekera, Genel Sekreter, Sri Lanka Yerel Yönetim Yetkilileri Federasyonu (Sri Lanka).

AVRUPA

Selçuk Akinci, Alderman, Breda Şehri (Hollanda), Oihane Agirregoitia, Eşitlik, İşbirliği ve Yurttaşlık Konsey Üyesi Bilbao (İspanya), Yonka Agalova, Kültür ve Turizm Direktörü, Gabrovo şehri (Bulgaristan), Timm Fuchs, Dezernat IV Başkanı, Alman Belediyeler Birliği (Almanya), Arnau Gutiérrez Camps, Uluslararası İlişkiler Direktörlüğü Çokuluslu İlişkiler Danışmanı, Barselona Şehri (İspanya), Mats Jarnhnammar, Simbiyo Şehir Yaklaşımı Kentsel Planlamacı, SKL Uluslararası İlişkiler Uzmanı (İsveç), Jesus Manzano García, Uluslararası İlişkiler, Bilbao Şehri (İspanya), Frans Mencke, Hoon Şehri CEO'su (Hollanda), Joan Parpal, Akdeniz Kentler Ağı Genel Sekreteri (İspanya), Gunnar Schwarting, Rhineland Palatine Bölgesindeki Kentler ve İlçeler Alman Birliğinin Eski Kıdemli İcra Müdürü (Almanya).

LATİN AMERİKA

Silvio Barros, Maringa Eski Belediye Başkanı, Planlama Sekreteri, Paraná Eyaleti (Brezilya), Nicolás Cuesta, San Justo Şehri Belediye Başkanı (Arjantin), Monserrath Tello, Konsey Üyesi, Cuenca (Ekvator), Gandhi Vázquez, Belediye Başkanlığı, Tulcán (Ekvator).

ORTA DOĞU VE BATI ASYA

Nader Ghazal, Trablusşam Belediye Başkanı (Lübnan), Mohamad Saadie, Dannieh Belediyeler Birliği Başkanı (Lübnan).

KUZEY AMERİKA

Murray Jamer, Yardımcı CAO, Fredericton Şehri (Kanada).

AKADEMİSYENLER VE ARAŞTIRMACILAR

Francesc Arola Coronas, Kentsel Planlamacı ve Peyzaj Mimarı (İspanya), Ana Falú, Kordoba Arjantin Milli Üniversite Profesörü ve konut ve Habitat Araştırma Enstitüsü Direktörü (Arjantin), Rene Hohmann, Kentler İttifakı, Borja M. Iglésias, Mimar- Kentsel UNESCO Başkanı, Universidad Politécnica de Cataluña (İspanya), Josep Maria Llop, UIA-CIMES Aracı Kentler ve Küresel Kentselleşme Uluslararası Program Direktörü (İspanya), Sithole Mbanga, CEO, Güney Afrikalı Kentler Ağı (Güney Afrika), Cristhian Ortega Ávila, Danışman, Aracı Kentler Ulusal Planlama Departmanı (Kolombiya), Alexander Puzanov, Kentsel Ekonomi Enstitüsü Genel Müdürü (Rusya), David Satterthwaite, Kıdemli Üye, IIED (Birleşik Krallık), Brian Roberts, Fahri Profesör, Canberra Üniversitesi (Avustralya), Jagan Shah, Kentsel İlişkiler Ulusal Enstitüsü Müdürü (Hindistan).

SİVİL TOPLUM VE ORTAKLAR

Andy Johnston, Başkan, LGiU (Birleşik Krallık), Nico Keijzer, Program Müdürü, Uluslararası Varoş Yerleşimcileri Gurubu, Chris Naylor, Ortaklıklar Müdürü, LGiU (Birleşik Krallık).

BÖLGELER – BÖLGELER, KÜÇÜK KENTLER VE KIRSAL ALANLAR

(29-30 Haziran 2015)

BÖLGESEL VE YEREL YÖNETİMLER BELEDİYE BAŞKANLARI VE TEMSİLCİLERİ

AFRİKA

Belediyeler: Georgette Djenontin, Yerel Kalkınma Uzmanı, Belediyeler Birliği (ANCB) (Benin), Rodgers Mozhentiy, Genel Sekreter, Zimbabwe Yerel Yönetim Birliği (ZILGA) (Zimbabve), Duduzile Mazibuko, İdari Belediye Başkanı, Uthukela İlçe Belediyesi ve Güney Afrikalı Yerel Yönetimler Birliği Üyesi (Güney Afrika), Letticia Naid, Program Müdürü - Ekonomik Kalkınma, Güney Afrikalı Yerel Yönetimler Birliği (Güney Afrika).

Bölgeler ve iller: Adama Diallo, Gossas Departmanı Konsey Başkanı, Genel Sekreter, Departmanlar Birliği (Senegal), Soumana Hassane, Daimi Sekreter, Bölgeler Birliği (Nijer).

ASYA-PASİFİK

Belediyeler: Pldn Hugua, Wakatobi Saltanatı Belediye Başkanı (Endonezya).

Bölgeler ve iller: Ferdinand Abesamis, Penaranda Belediye Başkanı, Ecija, Filipin iller Ligi.

AVRUPA

Belediyeler: Guy Clua, Lot et Garonne Kırsal Belediyeler Birliği Başkanı ve Fransa Kırsal Belediye Başkanları (Fransa) Birliği Başkan Yardımcısı, Jordi Cuyàs, Vilafranca del Penedès (İspanya) Stratejik Projeler Koordinatörü, Cédric Szabo, Direktör, Fransa Kırsal Belediye Başkanları Birliği (Fransa).

Bölgeler ve iller: Xavier Boneta, Ekonomik Kalkınma Stratejileri Ofisi, Barcelona (İspanya) İli Barbara Cannon, Lider Vekili, Allerdale Kent Konseyi (Birleşik Krallık), Camila de Epalza Azqueta, Avrupa Birliği Politika Sorumlusu, Bask Bölgesinin AB delegasyonu, Uluslararası İşbirliği Grubu, Avrupa (CPMR) Çevresindeki Sahil Bölgeleri Konferansı, Joan Vallvé, Eski Başkan, Avrupa Sınır Bölgeleri Derneği (AEBR), Carles Llorens, Genel Sekreter, ORU-FOGAR (İspanya), Marta Macias, Kalkınma İşbirliği ve Katalan Ajansı Kalkınma İşbirliği Genel Müdürü, Katalonya Yönetimi (İspanya), Michèle Pasteur, Uzman, Fransa Departmanları Birliği (Fransa), Marta Subirà Roca, Çevresel Politikalar Genel Müdürü, Katalonya miYönet (İspanya), Ana Tapia, Uluslararası İlişkiler Direktörlüğü, Barcelona İli (İspanya).

LATİN AMERİKA

Belediyeler: Eduardo Stranz, Teknik Danışman, Belediyeler Ulusal Konfederasyonu (Brezilya).

Bölgeler ve iller: Viviana Barberena, Federación Nacional de Departamentos (Kolombiya), María Julia Reyna, Dış İlişkiler Direktörü, Santa Fe Şehri (Arjantin).

ORTA DOĞU VE BATI ASYA

Belediyeler: Tunç Soyer, Seferihisar Belediye Başkanı (Türkiye)

AKADEMİSYENLER VE ORTAKLAR

Cecilia Tacoli, Baş Araştırmacı, IIED (Birleşik Krallık), Callum Wilkie, Coğrafya ve Çevre Departmanı, Londra Ekonomi ve Siyasi Bilimler Okulu (Birleşik Krallık).

SİVİL TOPLUM

Mamadou Bachir Kanouté, İdari Koordinatör, Enda ECOPOP (Senegal).

ÖNSÖZ

Son iki yıl içinde, Uluslararası toplum son derece iddialı üç gündem maddesini hedefine yerleştirmiştir–Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'lar), İklim Değişikliği Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündem. Bu gündem maddeleriyle amaçlanan ise uzun vadeli refahı, huzuru ve sürdürülebilirliği garantilemektir. Lakin bu gündem maddelerinin muazzam potansiyellerini yakalamaları ve de hedefledikleri değişimi sağlayabilmeleri için yerel kademede güçlü bir aidiyet duygusunun muhakkak tesis edilmesi beklenmektedir. Yerel ve Bölgesel Yönetimler bu evrensel gündemlerde kendi deneyimlerini ve önceliklerini paylaşarak aktif bir şekilde katılım göstermiştir. UCLG Başkanı olarak ve de BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon tarafından düzenlenmiş olan Post-2015 (2015 sonrası) gündemindeki Üst-Düzey Önemli Kişiler Panelinin eski bir üyesi olarak SKH'lere kentsel ve ülkesel bir bakış açısı kazandırmanın gerekliliğini savunan bu küresel toplantıya bizzat katkıda bulunmaktan kıvanç duymaktayım.

Post-2015 sürecinin bir parçası olarak, yerel ve bölgesel otoritelerin tüm uluslararası ağlarının küresel savunma işlerini koordine edebilmek için Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev gücü (GTF) inşa etmek için ve ayrıca küresel masada sesimizin daha gür çıkmasını ve seçmenlerimize daha fazla görünürlük sunmak adına taleplerimizi ilettim. Küresel Görev Gücü, uluslararası hukuk mecrasında anahtar bir manivela olduğunu ispat etmiştir: post-2015 gündemindeki sürdürülebilir kentler SKH 11 maddesinin dahil edilmesinde mutlak bir rol oynamıştır. SKH'lerin yerelleşmesi çalışmalarına destek sunmanın yanı sıra Paris COP 21 etkinliğinde kentlerin görünürlüğüne de katkıda bulunmuştur. Habitat III sürecinde, Küresel Görev gücü kentler, bölgeler ve yerel yönetimler ile bu birliklerin Yerel ve Bölgesel Yönetimler İkinci Küresel Toplantısında da toplantı organizatörü olarak görev almıştır.

Bugün sizlerle paylaştığımız Dördüncü GOLD Raporu yerel ve bölgesel yönetimlerin daha geniş çaptaki uluslararası seçmen kitlesine UCLG'nin sunduğu katkılardan birisidir. Amacı hem toplumumuza hem de ortaklarımıza ve uluslararası kurumlara mevcut gerçeklerimiz ve hayallerimize dair küresel bir bakış açısı sunmaktır. Son on iki sene içinde UCLG koordinatörlüğünde üç yılda bir yapılan serinin dördüncüsü olan bu Rapor bilim adamlarının, akademisyenlerin ve uygulayıcıların destekleri alınarak geliştirilmiştir. Her zaman olduğu gibi farklı yerel ve bölgesel yönetimlerin yorumlarına dayanılarak inşa edilmiş olup, metropol liderlerinin, aracı kentlerin ve dünyanın dört bir yanından katılan irili ufaklı yerel ve bölgesel yönetimlerin pratik deneyimlerini de kapsamına almıştır.

GOLD IV metropol alanların, aracı kentlerin, bölgelerin, küçük belediyelerin ve kırsal alanların kendine özgü realitelerinin özetini sunmanın yanı sıra, ayrıca Yeni Kentsel Gündemi uygulama rehberine de bir bakış açısı sunmaktadır. Somut örnekler sunan bu rapor, kentsel ve kırsal politikaların yeni uluslararası kalkınma gündemine nasıl katkıda bulunacağını detaylı bir analizini sunmanın yanı sıra yerel ve bölgesel yönetimlerin bu yeni kalkınma gündemini realiteye çevirmede dolaylı yoldan ana rolü oynayacağını ispatlayacaktır.

Rapor Yerel ve Bölgesel Yönetimler adına bir dizi öncelik olduğunu teyit etmektedir:

- her bireyin dahil edilmesini mümkün kılan ve insanca yaşamın olmazsa olmazlarını sağlayan sosyal - ekonomik hakların korunmasını ve medeniyetin uluslararası halkasıyla olan bağlantıları muhafaza edecek insan-merkezli bir sistem;
- kamu kurumları ve vatandaşlar arasındaki sosyal mutabakatı yenilemek için, sorumlu olan yerel ve bölgesel yönetimlere dayanarak, güçlendirilmiş bir yerel ve bölgesel yönetim ve otonomi;
- yerel potansiyeli açığa çıkarmak, ulusal kalkınmayı tabandan tepeye itmek ve herkese eşit fırsatlar yaratmak için bölgesel bir yaklaşım;

- Çevresel sürdürülebilirlik, düşük kademede karbon ekonomisine geçilerek doğal kaynakların tüketimini azaltmak ve yerleşimimizin muhtaç olduğu kompleks doğal sistemlerin korunması.

Rapor aynı zamanda küresel ekonominin 'finansallaşmasının' etkisini analiz ederken ayrıca SKH'leri finanse etme arayışında bunun kentler ve bölgeler üzerindeki etkilerini incelemekte ve Yeni Kentsel Gündemi analiz etmekte ve de uyumlu ve katılımcı ulusal kentsel ve kırsal politikalar hazırlamanın gerekliliğine vurguda bulunmaktadır.

GOLD IV Raporunun en önemli katkılarından birisi ise kapsadığı 'kentsel deneyimlerin' çeşitliliğinde – kentsel yönetim modellerinden ekonomik kalkınma pratiklerine ve 'daha yeşil' politikalara ve planlamaya kadar uzanan, ve bunların sahip olduğu evrimsel potansiyelde yatmaktadır.

GOLD IV sürecinden ve dünyanın en geniş kapsamlı ve yaygın Yerel Yönetimler organizasyonunun altmış senedir başkanlığını yaparken edindiğim deneyimlerden çıkardığım sonuç şudur: Küresel gündemlerin amacına ulaşması için Yerel ve Bölgesel Yönetimlerle Uluslararası Topluluklar arasında muhakkak daha ileri seviyede işbirlikleri kurulmalıdır.

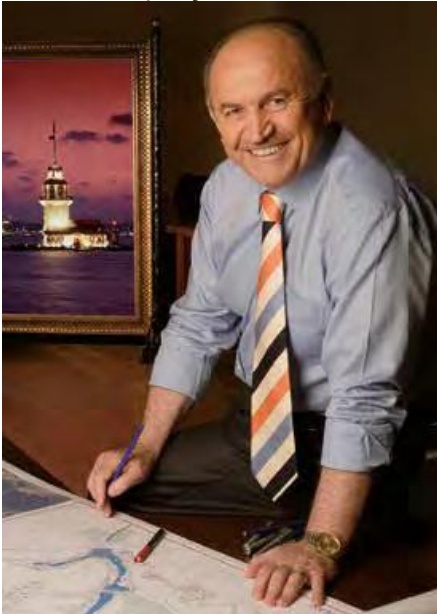
Son yıllarda, yerel ve bölgesel yönetimler küresel kalkınma gündemine ne şekilde pozitif katkıda bulunabileceğimizi ispatlamıştır. Bugün karşı karşıya kaldığımız zorlukların yapısı ve boyutları yeni adımlar atmamızı gerektirirken küresel masadaki bu önemli seçmen kitlesine danışmak ve tavsiyelerini almak için de bizlere daha geniş alan sağlamaktadır.

Tüm kalbimle inanmaktayım ki insanlığa daha güzel bir gelecek sunmak için vatandaşlarını dinleyen, temel hizmetleri eksiksiz sunan, her vatandaşın refahını sağlayan ve tüm bunları sivil toplumla ve ilgili resmi birimlerle yakın işbirliği içinde icra eden güçlü yerel ve bölgesel yönetimlere ihtiyacımız vardır.

Eminim bu Raporu okuduktan sonra pek çoğunuz geleceğe yönelik adımlar atmak, yenilikler yapmak ve uluslararası toplumu kentlerini dinlemeleri için ikna etmek konusunda hevesleneceksiniz!

Daha müreffeh ve huzurlu bir gelecek temennilerimle saygılarımı sunarım.

Dr. Kadir Topbaş

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ve UCLG Başkanı

GİRİŞ

1. KÜRESEL KALKINMA GÜNDEMLERİ VE YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER

Uluslararası komite tarafından yakın geçmişte kabul edilen yenilikçi gündem konuları– 2030 Gündemi, İklim Değişikliği ve Yeni Kentsel Gündem üzerine Paris Sözleşmesi – uzun vadeli refah, müreffeh toplumla, ekolojik yenilenme ve huzuru tesis etmek için ekonomik, kültürel ve siyasi sistemlerimizde köklü bir anlayış değişikliğini zorunlu kılmaktadır. Kentselleşme ilk defa ekonomik kalkınma, sosyal katılım ve çevresel sürdürülebilirlik için hem bir engel hem de fırsat olarak görülmektedir.

Yerel ve Bölgesel Yönetimler, küresel kalkınma görüşmelerine aktif olarak dahil olmaya başlamıştır. Bu görüşmeler başarılı bir değişimsel, entegre ve evrensel gündem üzerine inşa edilmektedir ve de gelecek nesillerin ihtiyaçlarını dikkate almaktadır. Yerel Yönetimlerin özellikle vurguladığı husus şudur: demokratik, barışçıl ve sürdürülebilir toplumlar yaratmak için yeni ve daha demokratik ve şeffaf küresel yönetişime, güçlü bir ulusal aidiyete, sağlam demokratik kurumlara, sorumluluk sahibi ve becerikli yerel ve bölgesel yönetimlere ihtiyaç vardır. Yerel kurumlar insanların ihtiyaçlarına duyarsız kalmamalıdır, dengesizlikleri düzeltmeye çabalamalı, sürdürülebilirliği devam ettirmelidir ve kamusal çıkarları birincil önceliği olarak belirlemelidir. Bu küresel savunmanın bir bileşeni olarak, yerel ve bölgesel yönetimlerin, kentlerin ve bölgelerin yönetimlerinin rolleri daha önce hiç olmadığı kadar belirginleşmiştir.

Bu sürece götüren belli başlı kilometre taşları olmuştur. İki 2004 senesinde Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimlerin (UCLG) kurulmasıdır ki bu girişim dünyanın dört bir köşesinden farklı yerel ve bölgesel liderlerin yıllar süren diyalogları neticesinde gerçekleşmiştir. Yerel ve Bölgesel Yönetimler, dünyanın her boyuttan ve şekilden Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin değerlerini, çıkarlarını ve hedeflerini ortak bir eylem belirleyerek destekleyen demokratik bir yerel özerkliği savunacak küresel bir avukatın belirlenmesi gerektiği konusunda müşterek karar almıştır.

Bir diğer etkili adım ise 2013 senesinde Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev gücü kurulması olmuştur.

Habitat II deneyimi üzerine inşa edilmiş olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler İkinci Dünya Kurultayı yeni küresel gündemleri başarabilmek için BM sistemi ve alt-ulusal yönetim liderleri arasında daha kapsamlı kurumsallaşmış diyaloglar kurmak adına yeni bir evreye götürebilecektir.

Küresel Görev gücü, yerel ve bölgesel yönetimler, birlikler, guruplar, kardeş organizasyonlar ve ortaklar ve uluslararası toplum, bilhassa Birleşmiş Milletler, arasındaki bir numaralı orta kurum olmuştur.

Bunun neticesinde Yerel Yönetimlerin başlıca Uluslararası bağlantıları Uluslararası Politika süreçlerinde ortak savunma yapabilmek adına bir araya gelmiştir ve bunun ilk basamağı da Post-2015 Gündem’inde Üst-Düzey Önemli Kişiler Paneli düzenlenmesi olmuştur. Son birkaç sene içinde Küresel Görev gücü, yerel ve bölgesel yönetimler, birlikler, guruplar, kardeş organizasyonlar ve ortaklar ve uluslararası toplum, bilhassa Birleşmiş Milletler arasındaki bir numaralı aracı kurum olmuştur.

Buna mukabil, Habitat II deneyimi üzerine inşa edilmiş olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler İkinci Dünya Kurultayı yeni küresel gündemleri başarabilmek için BM sistemi ve alt-ulusal yönetim liderleri arasında daha kapsamlı kurumsallaşmış diyaloglar kurmak adına yeni bir evreye götürebilecektir.

Bu gelişmelerin ışığı altında Yerel ve Bölgesel Yönetimler yenilenmiş bir küresel yönetim sisteminde üstlenecekleri rollere hazırlanmak adına maksimum çaba sarf etmektedir. Deneyimlerini uluslararası camia ile paylaşmak, spesifik kalkınma hedeflerine odaklanmak ve dünyanın dört köşesinde dayanışma inşa etmek adına Yerel ve Bölgesel Yönetimler bir araya geldiler.

Bunu başarmak için de öğrenme sistemlerini, teknik kapasite değişimlerini ve ortak öncelik maddeleri üretebilen ileri danışmanlık mekanizmalarını ilerlettiler.

Foto: Paulo Filgueiras - UNECOSOC.

2.

DEĞİŞEN KENTSEL MANZARA: METROPOLLER, KENTLER, KÜÇÜK KENTLER VE BÖLGELER

Habitat II'nin üzerinden geçen yirmi sene içinde dünyada çok ciddi değişimler yaşandı. Küreselleşme, iş piyasası yenilikleri, yeni teknolojilerin etkisi, ekstrem açlığın azaltılması beraberinde artan seviyede eşitsizlik, çevresel kaynaklarda ve canlı çeşitliliğinde azalma ve toplumsal huzursuzluğu da getirdi. Aynı zamanda, demografik artış ve kentselleşme toplumları ve kentsel manzarayı da yeniden biçimlendirdi. 2007 senesinde başlamış olan küresel ekonomik kriz bu ekonomik evrimi sonlandırdı. Lakin kısa ve orta vadede küresel ekonomik büyüme sorunlu bir biçimde ilerlemeye devam edecekse de kentlerin ve kent ekonomilerinin daha istikrarlı büyüyeceği tahmin edilmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun yarıdan fazlası kentsel alanlarda yaşamaktadır. 1950 senesinde dünya nüfusunun yalnızca %30'u kentliken 2014 senesinde bu oran %54'e çıkmıştır. 2030 senesi tahminleri %60 ve 2050 tahminleri ise %66 yönündedir. 400 milyon civarında insanı kentli yapan 1750 – 1950 arasındaki ilk kentselleşme dalgasını takiben, bilhassa Küresel Kuzey yarımkürede,¹ ikinci Kentselleşme dalgası olarak da bilinen ve halen devam eden süreç 1950'de başlamış olup daha ziyade Küresel Güney yarımküreyi etkilemiştir. Bir asırdan daha kısa sürede, yaklaşık 4 milyar kişi kent nüfusuna katılacaktır. Şekil 1, kentlerin küresel ölçekte dağılımını ve türlerini göstermektedir.

Bu değişim önümüzdeki yirmi ila otuz sene boyunca hızla artarak devam edecektir. 2014 senesi BM Dünya Kentselleşme Tahminlerine göre nüfus artışı yaşadığımız yüzyılın ortalarına gelindiğinde 2.4 milyar daha fazla kent mukimine neden olacaktır (Kentsel ve kırsal toplamı 9.7 milyara denk gelen tahmini toplam nüfusa kıyasla, 3.9 milyardan 6.3 milyara çıkacak bir kentsel nüfus). Halen yoğun olarak kırsal kabul edilen bölgeler kentsel toplumlara evirilecektir. Önümüzdeki elli sene içinde, yeni bir küresel-kentsel sistem devreye girecektir. Bu sistem, insanlık tarihinin en büyük değişimlerinden birisi olacaktır.

Kentsel alanlar küçük kentlerden büyüyen aracı kentlere (a-kentler) ve mega kentlere doğru uzanan bir skalayı kapsamaktadır. Dünyada bugün 34 mega kent vardır (nüfusu 10 milyonu aşan), bunlardan birisi olan (Tokyo) 30 milyonu aşan bir nüfusu barındırmaktadır ve yine bu mega kentlerden sekizinde nüfus 20 milyondan fazladır (birinci sırada ise 25 milyon nüfusu olan Yeni Delhi gelmektedir).

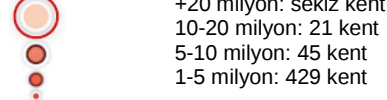
¹ David Satterthwaite, Genel olarak Kentsel bir Dünyaya Geçiş ve Bunun Destek Malzemeleri, İnsan Yerleşimleri Çalışma Belgesi (Londra: IIED, 2007), <http://pubs.iied.org/10550IIED/>.

“Önümüzdeki elli sene içinde, yeni bir küresel kentsel sistem devreye girecektir. Bu sistem, insanlık tarihinin en büyük değişimlerinden birisi olacaktır.”

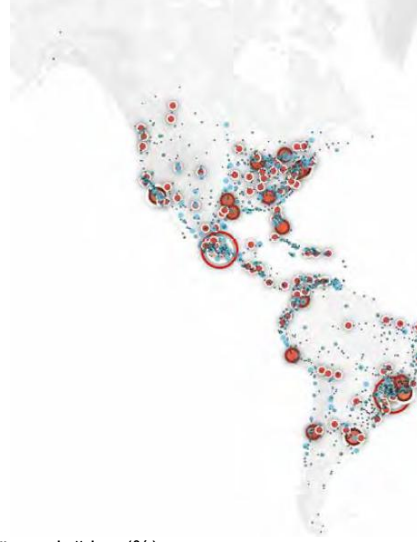
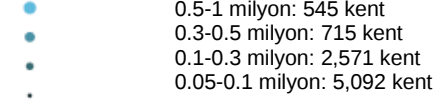
Şekil 1 Metropol alanlar, aracı kentler ve küçük kentlerde yaşayan nüfusun yüzdelik oranı Dünya Haritası Kaynak: UCLG-UNESCO CIMES

Dünya Metropolleri ve aracı kentler (2015)

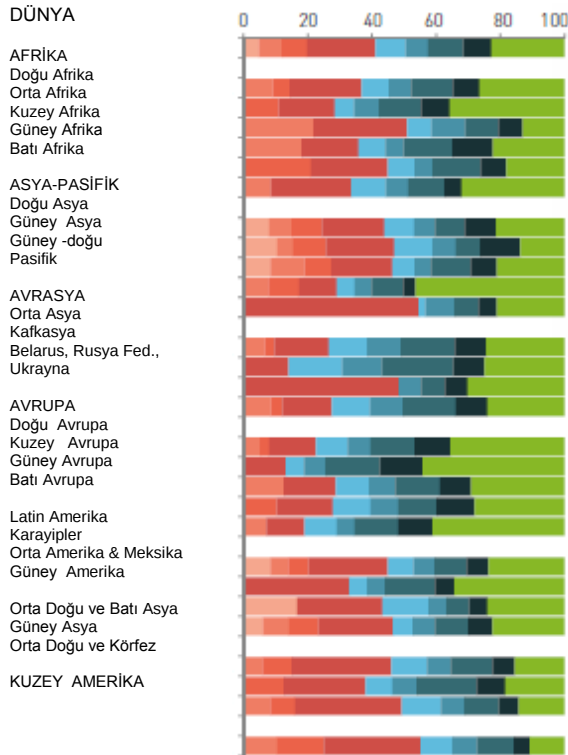
Metropoller: 503 kent

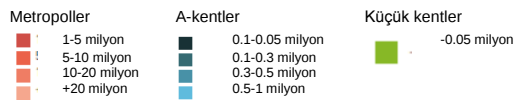
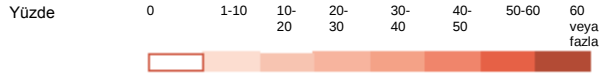
Aracı kentler: 8,923 kent

Yerleşim boyutuna ve UCLG Bölgelerine göre* kentsel nüfusun dünya dağılımı(%)

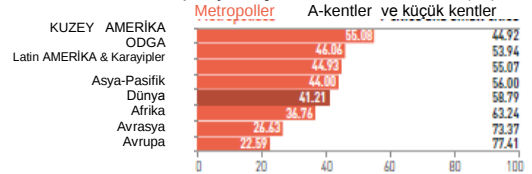

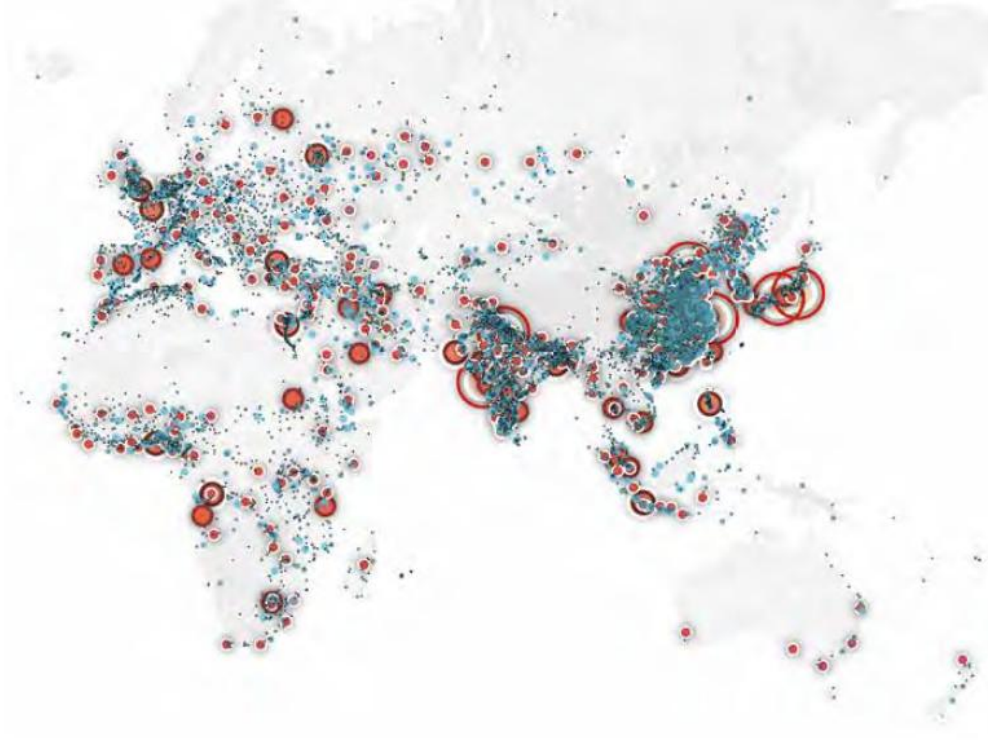
Ülke bazında metropol yerleşimcisi kentsel nüfus(%)

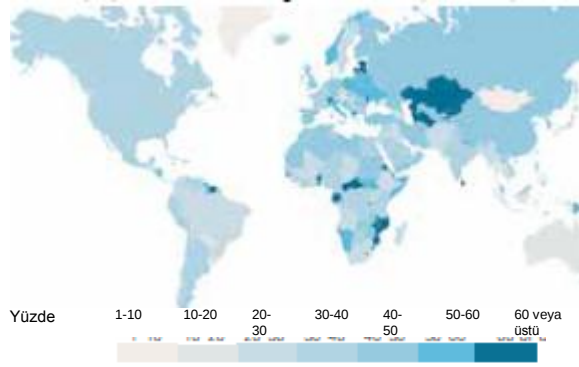
* Dünya Bölgeleri ve kapsadıkları ülkeleri gösteren UCLG tanımlaması için Tam Raporun Metodolojik Ekler bölümüne bakınız.

UCLG Bölgeleri bazında metropol yerleşimcisi kentsel nüfus(%)

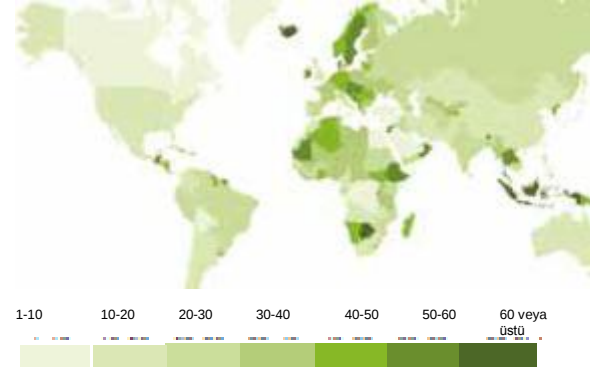

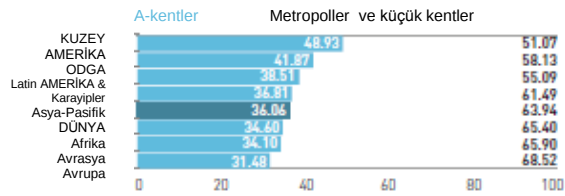
Ülke bazında a-kent yerleşimcisi kentsel nüfus(%)

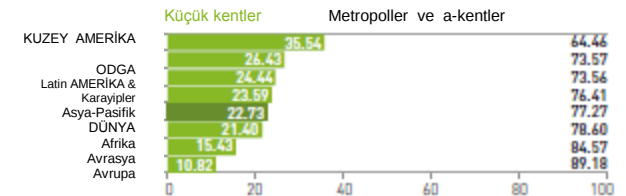
Ülke bazında küçük-kent yerleşimcisi kentsel nüfus (%)

UCLG Bölgeleri* bazında a-kent yerleşimcisi kentsel nüfus (%)

UCLG Bölgeleri* bazında küçük-kent yerleşimcisi kentsel nüfus (%)

“Asya-Pasifik Bölgesi (özellikle de Doğu Asya) Küresel Kentsel sistemin hakimidir”

2030 senesine girildiğinde 41 mega kent olacağı tahmin edilmektedir. Aynı zamanda ne kadar önemli olsalar da kentselleşmeye dair uluslararası analizlerde bu kentler hesaplama nadiren dahil edilmektedirler. Yine de a-kentler'in sayıları her geçen gün daha fazla artmaktadır. Tüm kentler, en küçük kentten tutun da en büyük mega kente kadar, devasa bir küresel ağ sisteminde birbirlerine yeni ICT (Bilgi teknolojileri) biçimleriyle, ekonomik uzmanlıkla ve ulaşım altyapılarıyla bağlanmaktadır.

Bununla birlikte bu değişimlerin avantajları toplumun bütün bireyleri arasında eşit şekilde hissedilmemiştir. Küresel zenginlik belli kesimlerde yoğunlaşmaktadır: en zengin kısmı temsil eden %1'lik kısım dünyanın geri kalanından daha fazla zengindir.² Eşitsizlikler ayrıca alansal şekilde de ifade edilebilir: 600 kent Küresel GSYİH'nin %60'ına tekabül ederken aynı zamanda metropol alanlar, aracı kentler ve kırsal alanlar arasındaki fark da giderek daha çok açılmaktadır.³ Dünyanın 500 Metropolü bu gurubun büyük bir kesimini teşkil etmektedir.

Metropol alanlar bölümünde de vurgulandığı üzere metropoller 1.6 milyarı aşkın bir nüfusa sahiptir (toplam kentsel nüfusun %41'i) ve 2030'a kadar 600 milyon yeni kentiye ev sahipliği yapması beklenmektedir. Bir diğer 1.4 milyarlık kısım ise a-kentlerde yaşamaktadır ve 896 milyon kişi ise 50,000' in altında olan kentlerin yerleşimcileridir (bkz. Tablo 1).⁴

Şekil 1 ve Tablo 1'de de gösterildiği üzere, Küresel Kentsel sisteme Asya-Pasifik Bölgesi hakimdir (özellikle Doğu Asya): Dünya Kentsel nüfusunun %47'sine ve tüm Metropollerin % 45'ine ve tüm a-kentler'in %47'sine ev sahipliği yapmaktadır. Kentsel yerleşimcilerin sayısı baz alındığında en büyük bölge Latin Amerika ve Karayipler'dir ve bu da dünya kentsel nüfusunun %13'üne, metropol kentlerin 14%'üne ve aracı kentlerin 11%'ine tekabül eder. Afrika (ki yakında en öne geçecektir) Latin Amerika'dan sonra gelir. Dünya kentsel nüfusunun 12%'sine, metropol kentlerin 11%'ine ve de a-kentlerin 12%'sine tekabül eder. Avrupa, Kuzey Amerika, Orta Doğu ve Batı Asya (ODBA) ile Avrasya kombinasyonu ise dünya kentsel nüfusunun %28'ine (sırasıyla %10, %7, %6 ve %5) ve dünya metropol alanları ile a-kentlerin %30'una denk gelmektedir.

Foto: Juan Antonio F. Segal - Hindistan Kapısı, Yeni Delhi (Hindistan).

*“2011 - 2013 arasındaki üç senelik süreçte Çin’de kullanılan çimento miktarı ABD’de 20. yüzyıl boyunca kullanılmış olan miktarı aşmıştır”
“Kentselleşme artan gelir seviyesi ve insani gelişmişlik göstergeleriyle doğru orantılıdır”*

Güncel trendler bölgeler içindeki ve aralarındaki dengeyi baştan sona değiştirecektir. Küresel güney yarıküre, özellikle Asya ve Afrika, kentselleşmiş bir ekonomiye geçişi tamamlayacaktır. 2050 senesine kadar gerçekleşmesi beklenen kentsel nüfus artışının yaklaşık %37’sinin başlıca üç ülkede görülmesi öngörülmektedir – Çin, Hindistan ve Nijerya – ki bu ülkelerin sırasıyla 404 milyon, 292 milyon ve 212 milyon kentsel oturan artması tahmin ediliyor. Afrika’nın kentsel nüfusunun ise 2010 senesinde 400 milyon iken 2050 senesinde 1.2 milyara çıkması beklenmektedir.

Bu kapsamda kırsal -kentsel ikilemi dünya düzenini anlamada eksik bir eksen sunmaktadır. Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişki ağı sürekli değişmektedir; ikisi arasındaki sınır giderek daha silikleşmektedir ve birbirlerine daha fazla ilintili olmaktadır. Kırsal -kentsel bağlantıları kırsaldan kente ve tersi yönde gerçekleşen düzenli bir mevsimsel nüfus akışı ile ve ayrıca köylerin çoğunda oralardan şehre göçenlerden gelen paralara giderek daha fazla bağımlı hale gelme durumu ile daha da güçlenmektedir. Aynı zamanda, kentsel alanlardaki gayri resmi çevreler dağınık yerleşkelerin yaygın kırsal modelini yeniden üretmektedir. Öte yandan gelişmiş ülkelerde ise kentsel sakinlerin küçük kentlerden kırsal alanlara taşınması yeni bir olgu olan ‘Kır-Kentselleşme’yi ortaya çıkarmıştır.

Bu kentsel ve kırsal değişimin maddi, ekonomik ve sosyal göstergeleri sendelemektedir. 2011 - 2013 arasındaki üç senelik süreçte Çin’de kullanılan çimento miktarı ABD’de 20. yüzyıl boyunca kullanılmış olan miktarı aşmıştır.⁵ Çin kentselleşme sürecinin yarısına gelmişken, Hindistan henüz yolun dörtte birini kat etmiştir ve Afrika’nın kentsel nüfus oranının 2050’ye kadar 800 milyona çıkması beklenmektedir.

Buna göre şu bilinmelidir ki kentselleşmenin gerektirdiği kaynaklar ve bununla bağlantılı sosyal ve çevresel göstergelerin tamamı son derece büyük önem arz edecektir ve henüz bu önem tam olarak anlaşılamamıştır.

Kalkınmanın şu anki modelinde hem yeni fırsatlar üretilirken aynı zamanda yeni sosyal ve siyasi tehditler de ortaya çıkarmıştır. Kentselleşme artan gelir seviyesi ve insani gelişmişlik göstergeleriyle doğru orantılıdır.⁶ Bununla birlikte bu modelin aynı zamanda çevresel açıdan çok ciddi sonuçları da vardır; örneğin doğal kaynakların azalması, biyo-çeşitlikte azalma, iklim değişikliği ve doğal felaketlerin kentler ve bölgeler üzerinde daha fazla yıkıcı etki yaratması gibi. Sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirmek için yeni üretim ve tüketim modelleri gereklidir ve bu değişiklikleri gerçekleştirecek zaman ve gezegenimize verilen onarılması imkansız hasarları engellemek için gereken süre giderek kısalmaktadır. Kentsel büyümeyle mücadelenin bedeli giderek daha da başa çıkılmaz bir hal almaktadır. Önümüzdeki yirmi sene hayati önem arz edecektir. Kalkınmaya dair yaklaşımımızda acilen yapısal bir değişim gerçekleştirme vaktimiz gelmiştir.

Nüfusun alansal dağılımı üzerindeki kentselleşme izleri ve kentlerin şekilleri ve fonksiyonları ile bölgeler bu raporun her bir bölümünde daha kapsamlı olarak ele alınmıştır. Bu bölümlerde nicel ve nitel bilgiler sunulmaktadır. Rapor, UNDESA verilerine katkıda bulunmaktadır ve kentlerin hepsini kapsayan Küresel Kentsel sistemin genel bir özetini sunmaktadır.⁷

² Deborah Hardoon, Sophia Ayele ve Ricardo Fuentes Nieva, 1% için Ekonomi: Güç ve İtibar Ekstrem Eşitsizliği nasıl ateşliyor ve Bu Nasıl Engellenebilir? (Oxford: OXFAM, 2016). Ayrıca bkz: Thomas Piketty, Yirmi-birinci Yüzyılda Para (Cambridge, MA: Belknap Yayıncılık, 2014).

³ Richard Dobbs vd., Kentsel Dünya: Kentlerin Ekonomik Gücünü Haritalamak (New York: McKinsey Küresel Enstitüsü, 2011).

⁴ Metropoller alanlar fiziksel olarak hem hudut kentsel alanları ve çalışma piyasası düzenini de göz önüne alarak hesaplanan ve 1 milyon üzerindeki kentsel kümeler olarak tanımlanmaktadır. Aracı kentler 50,000 ve bir milyon arasında nüfusa sahip kentsel kümelerle denk gelir (daha kapsamlı tanımlamalar için Tam Raporun 2 ve 3. bölümlerine bakınız). Kentsel alanların ve aynı zamanda farklı kırsal birimlerin tanımlaması genelde dünya bölgelerinde farklılık göstermektedir ve analiz birimi (mesela mülki sınırlar, ekonomik fonksiyonlar veya birleşik alanlar) ya da nüfus eşikleri gibi faktörlere bağlıdır. Örneğin, Etiyopya’da bir kentsel alan 2,000’in üzerinde bir muhiti kapsarken Japonya’da ise kentsel alan olabilmek için 50,000 ve üzerinde yerleşimci olmalıdır ve evlerin %60’ı veya daha fazlası ana birleşik alanda yer almalıdır ve nüfusun en az %60’ı veya fazlası üretim, ticaret veya farklı bir kentsel faaliyet icra etmelidir.

⁵ WBGU - Küresel Değişim, Hareket halindeki İnsanlık Alman Danışman Konseyi: Kentlerin Dönüştürücü Gücünün Açığa Çıkması, Özet (Berlin: Wissenschaftlicher Beirat der Bundesregierung Globale Umweltveränderungen, 2016).

⁶ Dünya Bankası, ‘Kentler Sistemi: İlerleme ve Yoksullukla Mücadele için Kentselleşmeyi kullanmak’ (Washington, D.C.: Dünya Bankası, 2009).

⁷ Veritabanlarını kurarken kullanılan metodoloji hakkında daha fazla bilgi edinmek için Tam Raporun en sonundaki metodoloji ekine bakınız.

Tablo 1 Bölge bazında metropol, aracı ve küçük kentlerin kentsel nüfusu

(Bölge bazında yerleşim türü/toplam kentsel nüfus ölçeğinde birim sayısı, yerleşimciler, % olarak yerleşimci, yerleşim türünün % olarak yerleşimci sayısı/bu yerleşim türünün küresel nüfusu) - (% cinsinden toplam nüfus ve % cinsinden dünyanın kentsel nüfusu)

	TOTAL: > 1 milyon				TOTAL: 0,05 milyon - 1 milyon			
	N°	POP	% KENTSEL	% BÖLGE	N°	POP	% KENTSEL	% BÖLGE
DÜNYA	503	1,626,455,969	41.2	100	8,923	1,423,282,594	36.1	100
AFRIKA	56	174,542,526	36.8	10.7	1,086	174,780,249	36.8	12.3
Doğu Afrika	9	26,406,855	28.5	15.1	227	33,167,268	35.8	19.0
Orta Afrika	9	26,973,726	51.0	15.5	112	19,048,707	36.0	10.9
Kuzey Afrika	9	37,050,671	35.9	21.2	311	43,060,544	41.7	24.6
Güney Afrika	11	31,995,988	45.1	18.3	165	26,077,191	36.7	14.9
Batı Afrika	18	52,115,286	33.6	29.9	271	53,426,539	34.4	30.6
ASYA-PASİFİK	228	816,690,744	44.0	50.2	4,222	642,118,740	34.6	45.1
Doğu Asya	125	456,085,052	47.0	55.8	2,538	379,768,911	39.1	59.1
Güney Asya	72	258,020,116	46.3	31.6	1,232	181,362,974	32.6	28.2
Güney-doğu Asya	25	87,213,961	29.0	10.7	407	74,146,549	24.7	11.5
Pasifik	6	15,371,615	54.6	1.9	45	6,840,306	24.3	1.1
AVRASYA	24	47,996,875	26.6	3.0	515	88,190,658	48.9	6.2
Orta Asya	2	3,773,793	14.1	7.9	88	16,332,914	61.0	18.5
Kafkasya	3	4,565,562	48.4	9.5	17	2,024,884	21.5	2.3
Belarus, Rusya Fed.	19	39,657,520	27.5	82.6	410	69,832,860	48.5	79.2
Ukrayna	36	91,301,788	22.6	5.6	1,136	169,249,369	41.9	11.9
AVRUPA	5	7,843,649	13.2	8.6	192	25,373,002	42.6	15.0
Doğu Avrupa	9	23,711,968	28.8	26.0	214	34,610,407	42.1	20.4
Kuzey Avrupa	10	30,658,603	27.9	33.6	325	48,616,049	44.2	28.7
Güney Avrupa	12	29,087,568	19.1	31.9	405	60,649,911	39.8	35.8
Batı Avrupa	68	225,398,998	44.9	13.9	961	157,919,149	31.5	11.1
LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER	4	9,985,468	32.9	4.4	65	9,931,491	32.7	6.3
Karayipler	19	54,401,324	43.3	24.1	203	41,103,031	32.7	26.0
Orta Amerika ve Meksika	45	161,012,206	46.6	71.4	693	106,884,627	30.9	67.7
Güney Amerika	40	108,679,404	46.1	6.7	502	90,863,612	38.5	6.4
ODBA	9	25,420,383	38.0	23.4	182	29,229,625	43.6	32.2
Güney Asya	31	83,259,021	49.3	76.6	320	61,633,988	36.5	67.8
Orta Doğu ve Körfez Ülkeleri	51	161,845,634	55.1	10.0	501	100,160,817	34.1	7.0
KUZEY AMERİKA								

3.

GÜNDEMİMİZİN İLKELERİ

Habitat II'den bu yana Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin tecrübelerine dayanan bir dizi ilkeler ve gözlemler üzerine GOLD IV inşa edilmiştir. Şu anda karşı karşıya olduğumuz kalkınma sorunlarını kabul etmek ve de küresel gündemlerde yerel ve bölgesel yönetimlerin de üstlendiği rolü tasdik etmek, var olan ortaklıkları iyileştirmek ve ilgili aktörlerin hepsinin katılımına katkı sağlayacak yeni mekanizmaları keşfetmek suretiyle küresel yönetim sisteminde yeni bir çağı başlatmak adına kaçırılmayacak bir fırsattır. Bu kapsamda, SKH'lerin başarılabilmesi için gerekli olan pek çok ortak ve kamusal üründen Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin sorumlu olduğu kabul edilmelidir.

Bununla birlikte bahsedilen bu yeni çağ, Avrupa birliği eski mevzuatını ve ayrıca Habitat II Gündeminin sonuçlarının, başarılarının ve eksik kalan işlerin eksiksiz bir özeti üzerine inşa edilmelidir (bkz. soldaki kutu). Habitat II'nin en zayıf noktası uygulama yöntemleri hakkında net bir açıklama getirmemesidir. Kuşkusuz, Yerel Yönetimleri desteklemek ve giderek daha da kentselleşen dünyamızda sürdürülebilir insan yerleşimlerini kalkındıracak yerel kapasiteleri güçlendirmek ve desteklemek Gündem'in başlıca hedefleri halini almıştır. Ancak genel resme bakınca görüldüğü üzere Gündem kentsel yerleşke ve bölgelere yeterli desteği sağlamada başarısız olmuştur.

UCLG ile Görev gücü Küresel Yeni Kentsel Gündem için yedi adet öncelikli maddede uzlaşmıştır:

1. Yerel ve Bölgesel Yönetimleri daha güçlü ve yetki sahibi yapmak, kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak için kendilerine geniş kapsamlı yetkiler vermek.
2. Kentlerin ve insan yerleşkelerinin kalkınmasını sağlamak için ortak bir vizyon sağlayabilmek adına Stratejik Planlamayı uygulamaya sokmak.
3. Sosyal mutabakatı güncellemek ve Yeni Kentsel Gündemin merkezine Kentin Hakkı maddesini koymak (bkz. sayfa 27'deki kutu).
4. Sürdürülebilir yerel ekonomik ve çevresel politikaları ön plana çıkarmak ve gezegenimizi korumak adına Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin potansiyellerini açığa çıkarmak.
5. Kentleri (ve kent yönetimlerini) sürdürülebilir konuma getirebilmek için yerel finansman sistemlerini yeniden değerlendirmeye almak.

HABITAT II GÜNDEM ---YEREL YÖNETİMLER VE DESANTRALİZASYONUN TANINMASI

1996'da İstanbul'da yapılan toplantıda BM ve üye ülkeler Yerel Yönetimlerin Habitat Gündeminin uygulamaya konulmasında en 'yakın çalışılacak ortak' olduklarını ve 'sorumlulukların yerel yönetimlere etkin şekilde dağıtılmasının sürdürülebilir insan yerleşkelerini elde etmek için⁸ gerekli olduğu hususunda uzlaşmışlardır. 2007'de bir adım daha atılmıştır. Şöyle ki Yerel Yönetimlerin Desantralizasyonu ve Güçlendirilmesine Dair Uluslararası Kılavuz BM Habitat'ın Yönetim Konseyi tarafından kabul edilmiştir. 2009 yılında ise, Herkes İçin Temel Hizmetlere Erişim Uluslararası Kılavuzu onaydan geçmiştir.⁹

Bu Raporun çerçevesi bağlamında, desantralizasyon şu şekilde anlaşılmaktadır; yasalar çerçevesinde belli bir dereceye kadar özerkliğe sahip olan ve devlet idari yönetimlerinden bağımsız olarak fonksiyon gösteren yerel yönetimlerin mevcudiyetidir. Bu desantralize yönetimlerin sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için kendi güçleri, kaynakları ve kapasiteleri olduğu gibi yetkilerin nasıl tatbik edildiğini tespit eden ve onları vatandaşlara karşı kanun önünde sorumlu kılan temsili ve seçilmiş bir yerel demokratik yapılanma ile desteklenen bir meşruiyettir.¹⁰

⁸ Habitat II, İstanbul Deklarasyonu, paragraf 12; Habitat Gündem, md. 177.

⁹ BM Habitat Yönetim Konseyi, Karar 21/3, 20 Nisan 2007 ve Karar 22/8, 3 Nisan 2009.

¹⁰ UCLG, Dünyada Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Birinci Küresel Rapor, 2008, GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 1 (Washington, DC: Dünya Bankası, 2009), 308-17.

6. Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin risk ve kriz yönetimi kapasitelerini yükseltmek.

7. Yerel ve Bölgesel Yönetimlere küresel masada yer ayırmak ve dayanışmacı bir ruh hali içinde ortak hareket etmek.

Bu Yeni Kentsel Gündem bir yandan 2030 Gündemine kentsel bir bakış açısını kazandırıp yerelleştirilmesini desteklerken öte yandan da sürdürülebilir kentsel politikaların tatbik edilmesine olanak sağlamalıdır. Tam anlamıyla kökten bir değişim getirebilmesi isteniyorsa, Gündem'in daha ileri seviyede desantralizasyon sağlanabilmesi için olanaklı bir çevre oluşturmak suretiyle Yerel ve Bölgesel yönetimlerin potansiyellerinin tam olarak farkına varmalarına katkıda bulunabilirler. Çok katmanlı ve çok paydaşlı bir yönetim her kademedeki becerilerden ve kaynaklardan tam anlamıyla istifade edilebilmesi için bir zorunluluktur.

Ayrıca Gündem sosyal ve insani haklara saygı duyulmasını garantilemelidir ve de vatandaşların yaşamayı arzu edecekleri türden şehirlerin ve arazilerin 'ortaklaşa inşa edilmesi' sürecine doğrudan katılım gösterebilecekleri bir ortak yönetim uygulamasını teşvik etmelidirler. UCLG 2011 senesinde halk ve Yerel & Bölgesel Yönetimler arasındaki bu yeni sosyal mutabakatı Kentte İnsan Hakları için Küresel Tüzük-Gündem temel maddesi olarak kabul etmiştir (bakınız sağdaki Kutu).

Kalkınma gündemleri konut, temel hizmetler ve kentsel altyapı gibi hususlardaki giderek artan yığılmalarla başa çıkabilmek için kaynaklarla halkın ihtiyaçları arasında bir denge kurabilmelidir. Yerel finansman gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde giderek daha büyük bir sorun haline gelmiştir;¹¹ tahminlere göre küresel anlamda temel altyapı ihtiyacını karşılayabilmek için 57 trilyon ABD Doları gerekecektir. İşletmelerle ve yatırım oranlarıyla dünya, yılda 1 trilyon ABD Dolarını aşan bir oranı bu ihtiyaçları karşılamak için yatırmalıdır.¹² Bu rakamlar Küresel Kuzey'in GSYİH'sinin %3.8'ine ve Küresel Güney GSYİH'sinin %6.6'sına denktir.¹³ Bu aralıklar kentsel alanların ve temel hizmet sunumunun karşılanabilmesi için uluslararası bir inisiyatifi zorunlu kılmaktadır.

Detaylı bir analiz yapılırca görüldüğü üzere Raporda bu üç öncelik alt-ulusal yönetimlerin başlıca üç kademesi kapsamında ele alınmaktadır; i) metropol alanlar; ii) a-kentler; ve iii) bölgeler – bölgelerin kapsamına bölgeler, küçük kentler ve kırsal alanlar da girmektedir.

Rapor, ortaklık temelli yaklaşımları ve daha 'bölgeselleştirme' yanlısı bir uygulamayı desteklemek için tepeden alta bir yaklaşımı revize ederek, ulusal kalkınma stratejilerinde bir paradigma değişimini yaygınlaştırmak adına kalkınma lehine kırsal bir yaklaşım (TAD) kavramını tanımlamaktadır.¹⁴ Rapor bölgeler, Metropol alanlar ve a-kentler arasında rekabetten ziyade işbirliği ve karşılıklı bağlılığın değerini arttırmak adına Ulusal, Bölgesel ve Yerel politikalar arasında daha iyi bir koordinasyon kurulması çağrısı yapmaktadır. Raporda savunulduğu üzere, daha entegre ve dengeli bir kentsel sistem ve kırsal uyumun temeli olarak, yönetim kademeleri ile bölgeler arasında daha işbirlikçi ilişkiler kurabilmek isteniyorsa yönetim kültürümüzde kökten bir değişim uygulamak bir zorunluluktur (bkz. Kent Sistemleri kutusu).

“Bu aralıklar kentsel alanların ve temel hizmet sunumunun finansal olarak karşılanabilmesi için uluslararası bir inisiyatifi zorunlu kılmaktadır”

“Gündem, şehirlerin ve bölgelerin ‘birlikte inşa edilmesi’ sürecinde yerleşimcilerin doğrudan katılım sağlamasına olanak vermelidir”

KENT HAYATINDA İNSAN HAKLARINA DAİR KÜRESEL TÜZÜK GÜNDEMİ

Kentin Hakkı yaklaşımı, kentsel yerleşkelerin daha kapsayıcı, uyumlu ve bütüncül olması umuduyla birbirinden oldukça farklı talepleri ve beklentileri bir arada eriterek sosyal hareketler, STK'lar ve devlet yetkilileri için bir mihenk taşı olmuştur. Bu yaklaşım (örneğin Brezilya kentlerinin büyük bir kısmında ve Meksiko Kenti anayasasında kabul edilen) son derece geniş bir çerçevede sunmaktadır. Bu çerçevede SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündem için belirlenen farklı beklentileri ve hedefleri onaylamak suretiyle kentli her birey için kabul gören sosyal hakları entegre etmek amaçlanır.

UCLG Sosyal Katılım, Katılımcı Demokrasi ve İnsan Hakları Komitesi tarafından geliştirilmiş olan Tüzüğün Genel Provizyonları şu şekildedir: i) Kentin sakinlerinin tümüne eşit yaşam şartları sağlama hakkı, ii) Katılımcı Demokrasi hakkı, iii) Toplumsal barış ve huzur hakkı, iv) Kadınlara ve erkeklerle eşit haklar, v) Çocuk hakları, vi) Kamu hizmetlerine erişim hakkı, vii) Din, vicdan, fikir ve bilgi hürriyeti hakkı, viii) Güvenli mitingler düzenleme, ticari dernek ve sendika kurma hakkı, ix) Kültürel haklar, x) Mesken ve konut hakkı, xi) Temiz gıda ve su hakkı, xii) Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma hakkı.

Dokümanın tamamına ulaşmak için: <http://www.uclg-cisdp.org/en/right-to-the-city/world-chapter-agenda/1> sitesini ziyaret ediniz.

¹¹ UCLG, Yerel Yönetim Finansmanı: 21. Yüzyıl sorunları, GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu (Cheltenham: Edward Elgar, 2011).

¹² Richard Dobbs vd., Altyapı Üretkenliği: Yılda \$1 Trilyon Kazanma Yolları (New York: McKinsey Küresel Enstitüsü, 2013).

¹³ Jeremy Gorelick, 'Sermaye-yoğun Kentsel Projeleri Fonlandırımlar: Belediye Finansman Araçlarını Tatbik Etmek İçin Kentleri Elverişli Kılmak', özet rapor (Sürdürülebilir kalkınma çözümleri ağı, 2016), <http://unsdsn.org/resources/publications/funding-capital-intensive-urban-projects-enablingcities-to-employ-municipal-finance-tools/>.

¹⁴ Tam Rapor için bkz. bölüm 4, kısım 3.1.

KENT SİSTEMİ ¹⁵

Kentsel sistem çalışmaları, belli bir alana yayılmış kentler arasındaki ilişkisel yönere, etkileşimlere ve karşılıklı dayanışmalara Bölgesel, Ulusal ve hatta Küresel seviyelerde odaklanmaktadır. Sistemlere organize edildiklerinde kentler farklı ilişki kümelerini kapsamaya eğilimlidir: i) fonksiyonel ilişkiler (bilgi, mal veya insanların fiziksel değişimi), ii) hiyerarşik ilişkiler (kentler bölgesel veya ulusal kurumsal çerçevelere yerleştirildiğinde ve ulusal yönetim fonksiyonlarına hizmet etme amacıyla olduklarında), ve iii) hem rekabetçi hem de sinerjik ilişkiler. Kent sistemlerine dair ekonomik teorilerin amacı üretim ve tüketim faaliyetlerinin belli bir sahaya homojen dağılmak yerine farklı büyüklüklerdeki ve endüstriyel kompozisyondaki değişik kentsel alanlarda yoğunlaştığını göstermektir.

Bu açıdan analiz edilen değişkenler arasında fonksiyonlar, gelir, bağlantısallık, üretkenlik ve yaşam kalitesi, çeşitlendirme yerine uzmanlaşma ve bunun gibi etmenler gelir. Kent sistemleri ülkelerin ve arazilerin tarihiyle yakından ilişkilidir. Uzun yıllara dayanan bu özellikler aranjmanlarını fark edilir ve sınıflandırılır yapmaktadır. Bu Raporda incelenen ve analiz edilen şehir sistemlerinin büyük bir kısmını sadece birkaç anahtar kelimeyle tespit etmek mümkündür: örneğin kentlerin monosentrik, bisentrik, ve polisentrik sistemleri kavramı gibi.

“Yönetim kademeleri ile bölgeler arasında daha işbirlikçi ilişkiler kurabilmek isteniyorsa yönetim kültürümüzde kökten bir değişim uygulamak bir zorunluluktur”

Foto: Jean-François Gornet - Sucre (Bolivya).

Foto: Davide Gorla - Mykines (Faroe adaları).

¹⁵ Kaynak: <http://www.geoconfluences.ens-lyon.fr/glossaire/systemes-devilles-systemes-urbains>.

4.

GOLD IV RAPORU

2008 senesinde ilk raporunu yayınladıktan sonra Yerel Demokrasi ve Desantralizasyon (GOLD) Küresel Raporu dünya çapında faal olan Yerel Yönetimlerin analizinde Uluslararası bir kıstas olmuştur. Bundan önceki üç rapor küresel sahada temel hizmetlerin dağıtılmasında Yerel Yönetimlerin rollerini, Desantralizasyon ve Yerel Finansta yaşanan evrimsel değişimi daha iyi anlamamıza yardım etmiştir.

GOLD IV Kentselleşmenin zorluklarının üstesinden gelmek ve temel küresel kalkınma gündemlerini gerçekleştirmek isteniyorsa Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin oynadığı önemli rolün kabul edilmesinin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Geleneksel sektörel yaklaşımdan uzaklaşarak ve bunun yerine daha kapsamlı ve ülkesel bir modele geçerek küresel tartışmalara eşsiz bir katkı sağlamaktadır.

Hazırlanmasının üzerinden geçen üç sene içinde, GOLD IV hem doğrudan işbirliği hem de orta, metropol ve komşu kentler ve bölgeler (bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyeler de dahil) işbirliği kurularak sağlanan bir dizi danışmanlık dizisi vasıtasıyla seçilmiş temsilcilerin, ayrıca Bölgesel ve Yerel Uygulayıcıların uzmanlıklarından yararlanmıştır. İşte bu seçmen kitlesi-temelli yaklaşım Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin realitesine ve sahadaki tecrübelerine dayanarak kalkınmaya yönelik çok daha entegre bir vizyon sağlamaktadır.

Kentselleşme ve onunla ilgili sorunlar hakkında geniş bir bilgi dağarcığına sahip olan uzmanlar ve akademisyenler, ayrıca bu Raporda analiz edilen farklı ülkesel birimler, her bölümde ayrı şekilde derlenmiştir ve uluslararası çalıştayların ve danışmanlık birimlerinin sonuçlarından faydalanmıştır.

Metropol alanlarla ilgili olan Bölüm 1 kentsel manzarayı yeniden şekillendiren metropol çağının zorluklarına ve toplumlarımızın geleceğine yöneliktir. Metropol alanlardaki değişim hızının ivmesini vurgularken, bunların büyüme motorları olarak üstlendikleri rol hakkında açıklık getirmektedir ve ayrıca rekabetçilik ve çekicilik uğruna girilen mücadele neticesinde ortaya çıkan olumlu ve olumsuz sonuçları açıklamaktadır. Metropol kentlerin sunduğu kanıtlara ve uygulamalara dayanan bu bölümde cevabı aranan kritik sorular şu şekildedir: 21. yüzyıl metropollerinin ihtiyaç duyduğu yönetim ve finansman modelleri nelerdir? Hareketli bir metropol demokrasisinin temelinde ne vardır? Ekonomik kalkınma için uygulanması gereken stratejiler ve yeni, işbirlikçi ve toplumcu ekonomi formları nelerdir? Parçalara ayrılmış bir kentselleşmeye kıyasla kapsayıcı ve entegre bir planlamanın getirdiği avantaj ve dezavantajlar nelerdir? Sosyal katılım nasıl desteklenebilir ve alansal parçalanmadan nasıl kaçınılabilir? Ekolojik ayak izlerini küçültmek için yeni üretim ve tüketim modellerinin inşa edilmesinde ve ölçeklendirilmesinde metropol alanların rolü nedir?

Raporda savunulduğu üzere, insan hakları savaşının verildiği saha metropol alanlardır ve Küresel Tüzük-Kentte İnsan Hakları Gündeminde kapsanan ilkelerin pek çoğunun mücadelesi metropollerde verilmektedir. Bu ilkeler arasında eşitsizliklerle ve marjinalleştirmeye mücadele etmek, düzgün bir meskene, temel hizmetlere ve kültüre evrensel erişim, insan haklarının, cinsiyet eşitliğinin ve her yurttaş için fırsat eşitliğinin korunması yer almaktadır.

“GOLD IV uzmanların, akademisyenlerin ayrıca uluslararası çalıştayların ve danışmanlıkların sonuçlarından faydalanmıştır”

Kısıtlarına ve engellerine rağmen, metropol alanlar daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir gelecek adına yeni alternatiflerin olduğu yerlerdir. Eğer iyi şekilde organize edilirlse, finanse edilirlse ve güçlendirilirse metropol alanlar müreffeh, kapsayıcı, güvenli ve sürdürülebilir bir karaktere bürünebilir. Analizler ve örnekler yoluyla bu bölüm Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Küresel Gündemi için bir metropol hikayesi oluşturulmasına katkıda bulunma hedefindedir.

Bölüm 2 Aracı Kentler hakkındadır ve Yerel ve Küresel arasındaki hayati bağ olan bu kentlerde kalkınmayı etkileyen sorunları, endişeleri ve fırsatları incelemektedir; aracı kentler daha dengeli ve kapsayıcı bir kırsal kalkınmaya katkıda bulunan ulusal kent sistemlerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Tarihsel açıdan, a-kentler ülkesel kaynaşmaya ciddi şekilde katkıda bulunmuştur ve bunların iç bölgelerinin hem bölgesel merkezler hem de idari ve sosyal hizmet sağlayıcıları olarak entegrasyonu geleneksel olarak yerel, ekonomik faaliyetlerle bağlantılıdır. Bu bölüm a-kentlerin fonksiyonlarını, bunların ekonomik ve fiziksel kalkınmalarını, yapısal değişimlerin bunların kimliklerini koruma ve potansiyellerini eksiksiz gerçekleştirme kapasitelerini nasıl etkilediğini analiz eder. Öte yandan analiz bunların 'insani ölçeğine' ve potansiyel rekabet avantajı sağlama konusunda bir kaynak olma ihtimaline değinirken bunların ayrıca kırsal -kentsel göçe adaptasyonda karşılaştıkları zorlukları ve ulusal ekonomileri ve de küresel piyasaları irdellemektedir. Bu bölümde ayrıca yenilikçiliği başararak vatandaşlarının yaşam kalitesini en uygun hale getiren ve rollerini de iyileştiren çok sayıda zengin a-kentle geride kalan ve sürdürülebilir kalkınmayı ve de herkese daha iyi bir yaşam sunmayı sağlamak adına mücadele edenler arasındaki keskin farkı göstermektedir.

“İnsan hakları savaşının verildiği saha metropol alanlardır ve Küresel Şart-Kentte İnsan Hakları Gündeminde kapsanan ilkelerin pek çoğunun mücadelesi metropollerde verilmektedir”

Bu bölümde aynı zamanda a-kentlerin dünyanın farklı bölgesel içeriklerinde nasıl ele alındığını incelemek suretiyle kentselleşmenin daha kapsayıcı bir sahasındaki pozisyonu ele alınmaktadır. Ulusal-Kentsel sistemler içindeki demografik ve ülkesel bağlantılarına rağmen a-kentler küresel kalkınma gündemlerinde ve ulusal kalkınma stratejilerinin pek çoğunda halen yeterli önemi görmemektedir. Bu bölümün amacı bahsedilen kentlerin 'kapsayıcı, güvenli ve esnek' kentler (SKH'lerin 11. hedefi) inşa edilmesinde ve de bir yandan daha dengeli kentsel sistemleri desteklerken aynı zamanda kırsal-kentsel bağların güçlendirmesinde nasıl kritik derecede önemli bir rol oynadıklarını göstermektir.

Bölgeler başlıklı 3. Bölüm ise, Ulusal ve Bölgesel kalkınma stratejileri ve kırsal -kentsel dayanışmalar arasında eskiden beri süregelen olan paradigma değişimini desteklemek üzere, bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyelerin potansiyellerinin çok yönlü bir analizini sunmaktadır. Bu bölümde desantralizasyon ve bölgeselleştirme çerçevesinde bölgesel yönetimlerin son yıllarda yaşadığı evrimsel değişimi açıklamaktadır. Bölgelerin kendi içlerinde sahip oldukları ekonomik potansiyelden istifade etmek için yapılan çabaların kalkınmaya yönelik olarak çok daha kapsamlı ve ülke çapında bir yaklaşımın kapılarını nasıl açtığını paylaşmaktadır. Bu analiz bölgesel kalkınma stratejilerinin şekillendirilmesinde bölgesel yönetimlerin giderek daha fazla artan rolünü ve bu stratejilerin ulusal kalkınma plan ve politikalarıyla olan bağlantılarının kapsamlı bir incelemesini sunmaktadır. Bu bölgesel stratejiler yerel kalkınmayı destekleyen yenilikçi ekonomik inisiyatiflerle ve de iklim değişim adaptasyonundan bölgesel gıda güvenliğinin azaltılmasına dek uzanan birbirinden son derece farklı bir yelpazeye uzanan çevresel-olarak sürdürülebilir deneyimlerle desteklenmektedir. Küçük kentler ve kırsal belediyeler aynı zamanda sosyo-ekonomik kalkınma, toplumsal kapsayıcılık ve refah seviyesine önemli katkılar sağlama ve de son derece yerel bir kademede olsa da doğal kaynakların korunmasına destek olma misyonunu da yüklenmiştir. Bu bölüm aynı zamanda kurumsal engelleri aşmak ve kırsal -kentsel bir bütünlüğü destekleme yolu olarak kırsal -kentsel ikili ilişkilerinin farklı tipolojilerini de analiz eder.

Bu faktörlerin tamamının işaret ettiği üzere bölgeler, küçük kentler ve de kırsal belediyeler geçmişe kıyasla çok daha dikkatli ve ciddiyetle ele alınmakta ve analiz edilmektedir. Ve buna göre, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, sosyal ve de çevresel kalkınma gündemlerinde daha dikkat çeker hale gelmişlerdir. Habitat III sürecinde de bahsedildiği üzere, Yeni Kentsel Gündemde geçen temel bileşenlerden pek çoğunun daha geniş kapsamlı bir ülkesel yaklaşımla ele alınması gereklidir. Bu nedenle de bölgeler, küçük kentler ve de kırsal belediyelerin de işe dahil olması en az metropol alanlar ve a-kentler kadar hayati önem arz etmektedir.

Raporun Sonuç bölümünde ise mevcut küresel duruma, Yeni Kentsel Gündemin karşı karşıya kaldığı kalkınma sorunlarına değinilmektedir ve bu maddeler 2030 Gündemi ve İklim Değişikliği Paris Sözleşmesiyle ilişkilendirilmektedir. Her ne kadar eski bölümler farklı kentsel yerleşimlerin karşılaştığı sorunları ve gereken çözümleri anlatıyor olsa da sonuç bölümü son yayınlanan Uluslararası sözleşmelerde yeniden tanımlanmış olan daha büyük bir kalkınma planına yerleştirilmektedir.

Sonuç bölümü ise sürdürülebilir geleceği tehdit eden iç içe geçmiş başlıca trendleri açıklamaktadır ve de bölgesel yönetişimi sürdürülebilir ve entegre kalkınma stratejilerinin merkezine koymayı desteklemektedir. Bu stratejiler demokratik yönetişimi, kapsayıcı bir ekonomiyi, sürdürülebilir altyapıları, adil kentselleşmeyi ve çevreye saygıyı teşvik edebilmelidir.

Küresel gündemlerde bahsi geçen bu kırsal bakış açısını güçlendirmek için bu bölümde birbirleriyle bağlantılı 'çalışma sistemleri' yani – yönetim, altyapı, arazi kullanımı, ekonomik ve sosyo-kültürel sistemler ele alınmaktadır ki kentsel ve kırsal kalkınma anlamında baştan sona farklı bir anlayış isteniyorsa bu sistemlerin aynı çizgide olmaları beklenmektedir. Tam anlamıyla çok-kademeli bir yönetim sistemi kurulabilmesi için ulusal kalkınma politikalarına farklı sektörel politikaları (kentsel, kırsal ve altyapısal) birbirleriyle uyumlu ulusal stratejilere entegre etme çağrısında bulunmaktadır. Son olarak karışıklığa neden olabilecek hakim projelerin tespit edilmesi gerektiği bu raporda vurgulanmaktadır.

Yeni Kentsel Gündemi finanse etme zorlukları açısından ise sonuç bölümünde vurgulandığı üzere yeterli miktarda kaynak mevcut olsa bile, özkaynakların ve fonların gerektiği şekilde tahsisatının bir kamusal politika tercihi olması yer alır. Analiz, günümüzün kalkınma gündemlerini uygulanabilir ve başarılabılır kılmak için uluslararası seviyeden ulusal seviyeye kadar finansal sektörün baştan sona reformdan geçirilmesini savunmaktadır. Bu analizin merkezinde yatan fikir ise vatandaşlarla yerel kamu kurumları arasında yeni bir sosyal mutabakat kurma düşüncesidir. Bu fikir iki temel desteğe dayanmalıdır: Kentin Hakkı ve kentin 'ortak üretimi'. Ortak üretim kavramı, problemlerin kapsamı ve ölçeğine dair sistematik olarak ortak bir anlayış geliştirmek ve yine ortaklaşa bir eylem planı hazırlamak için sosyal hareketlerle yerel kurumlar arasında gerçekleşen işbirlikçi süreçlere değinmektedir. Ortak üretim ortak yönetim uygulamasına işaret eden daha büyük bir resmin parçasıdır; bunu dikkate alan Raporun sonuç bölümünde ise yerel seviyede ortak yönetişimi desteklemesi umulan bir takım yapı taşları önerilmektedir.

GOLD IV'in son bölümünde ise gelecek on sene için Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Küresel Gündemine temel olacak yapı verilmektedir ve de Yerel ve Bölgesel yönetim sistemlerinde yer alan tüm aktörlere ve paydaşlara bir takım siyasi tavsiyeler sunulmaktadır. Metropoller, kentler ve bölgeler gündemi UCLG'nin küresel tartışmaya yaptığı katkıdır ve sonraki adımı atmaları için diğerlerine yapılan bir davettir: müreffeh, kapsayıcı, güvenli, esnek ve sürdürülebilir kentler ve bölgeler kurmak için güçlü politikalar ve eylemelere dayanan işbirliklerini teşvik etmek.

“Yeni Kentsel Gündemin temel maddelerinden pek çoğu daha geniş bir kırsal yaklaşımı gerektirmektedir”

Foto: Fransasco Veronesi - Antananarivo (Madagaskar).

01.

METROPOL

ALANLAR

METROPOL ÇAĞIN

ZORLUKLARI

METROPOL ALANLAR

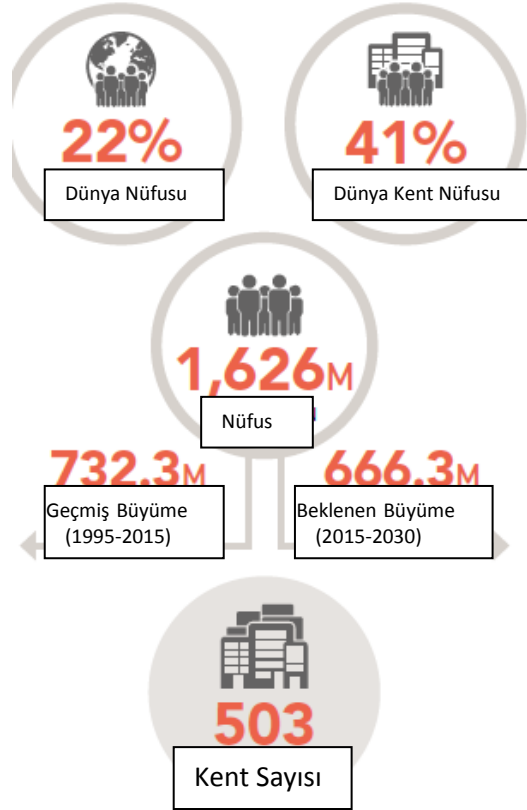
21. yüzyıl hakikatleri göstermektedir ki dünyamız 'Metropol çağının' zorluklarıyla başa çıkmaya yeterince hazırlıklı olmadığı gibi adaptasyon sürecini de halen tamamlamıştır. Eskisinden daha entegre bir kent, megakent, şehir-bölge ve kentsel koridorlar küresel sistemi kentsel manzarayı ve toplumlarımızın geleceğini yeniden şekillendirmektedir.

Modern **METROPOL ALANLAR** evrensel kentsel nüfusun %41'ini kapsamaktadır ve ulusların zenginlik seviyelerine ciddi katkı sağlamaktadır (Küresel GSYİH'nin yaklaşık %60'ı). Neticede, büyüyen kentlerin büyük bir kısmı günümüzde birden fazla belediye arazisine ve diğer türden siyasi sınırlara uzanmaktadır ve iç & dış halkaları olarak farklı komşu kentleri de kapsamına almaya başlamıştır.

METROPOL ALANLAR yerkürenin en büyük sorunlarının pek çoğunun çözülebileceği alanlar olmasının yanında bu sorunların kümelendikleri alanlardır. Çoğunda en büyük sermaye yoğunlaşmaları görülebilir ve bu da ilerleme adına umut verici fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte metropoller herkese düzgün bir mesken sağlamada ve kaliteli temel hizmetlere erişimi garantilemede büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Metropol kentler küreselleşen dünyada büyüme ve yatırım fırsatları için rekabete devam etmeyi hedefledikleri gibi aynı zamanda ciddi eşitsizliklerle ve sosyal ve ulusal parçalanmalarla da yüzleşmektedir. Metropol alanların pek çoğu daha kaliteli bir yaşam sözü verirken bu sözün önünde doğal kaynakların ve yaşam-destek sistemlerinin geri dönüşmez bir şekilde yok olması büyük bir tehdit oluşturmaktadır. Metropollerin büyük bir kısmı yönetim ve demokratik yönetimle ilgili temel sorunları halen çözememiştir.

Bu sorunların büyük bir kısmıyla başa çıkabilmek ve sürdürülebilir büyüme, sosyal katılım ve de çevresel korumayı aktif şekilde destekleyebilmek adına büyük kentlerin yönetiminde dönüşümsel bir yaklaşım izlemek zorunluluk olmuştur. Bunlar ortaklaşa hareketle hedefleri yeniden tatbik etmektir. Bu hedeflerin aynı zamanda Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH) sunduğu ilkelere, COP 21 sözleşmelerine ve Yeni Kentsel Gündeme saygılı olması da beklenmektedir. Ancak bu değişimi bekleyen büyük belirsizlikler de yok değildir: küreselleşmenin ve yeni teknolojilerin etkisi; artan eşitsizlik seviyeleri; göç ve de çevresel sürdürülebilirlik önündeki tehdit ve yükselen toplumsal gerilim mutlak surette kararlı bir uygulama gerektiren sorunların başlıcalarıdır.

Bu bölümde Metropol Alanlar 'fonksiyonel Kentsel kümeler' olarak tanımlanmaktadır; buna göre hem fiziksel anlamda bitişik olan kentsel alanı hem hareketliliği hem de bireylerin günlük yaşamda meşgul oldukları işleri kapsamaktadır. Bölüm aynı zamanda Metropol tanımını, Büyük Metropoller Evrensel Birlik tanımını ve UCLG tanımını da takip etmektedir ki bu tanıma göre metropol kümeleri demografik eşiği bir milyon yerleşimcinin üzerindeki alanlara işaret eder.

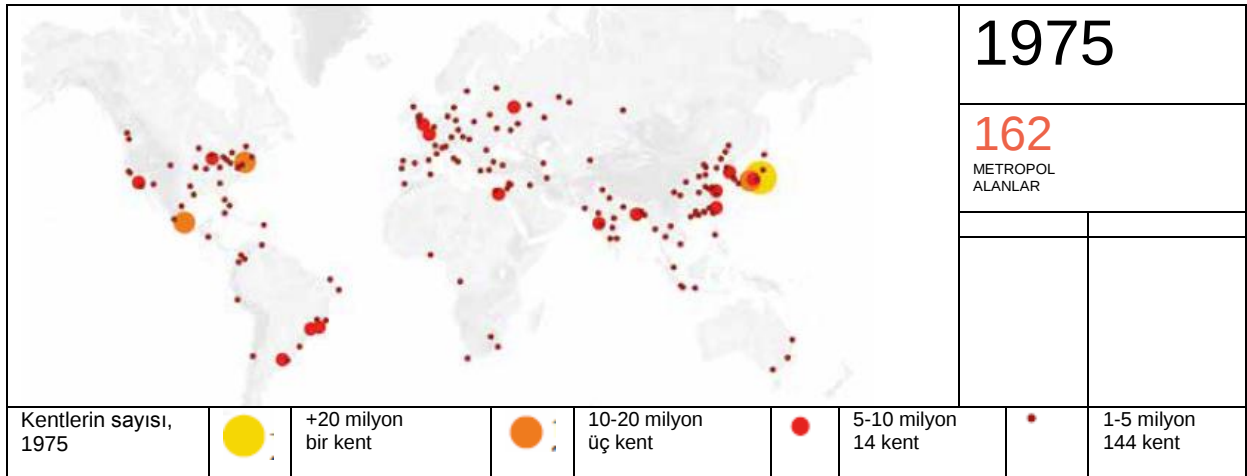
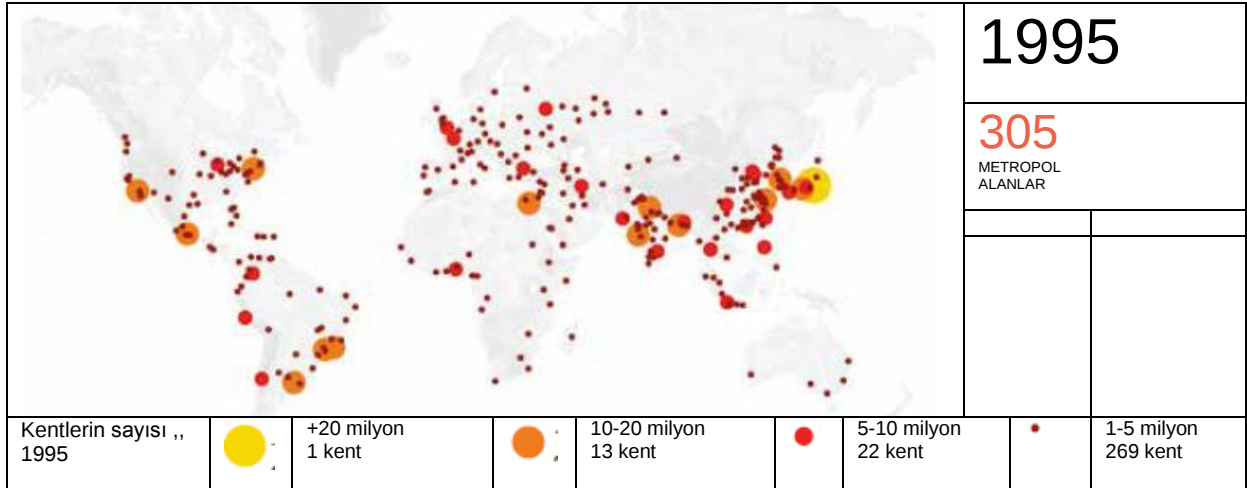
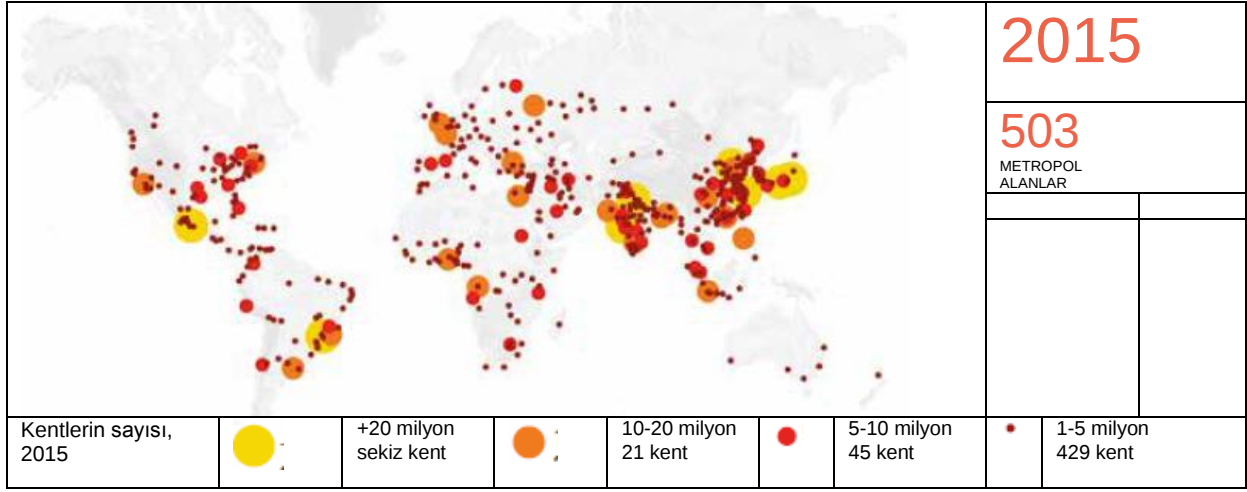

Günümüzde **en kalabalık 500 Metropol Alan 1.6 milyarın üzerinde nüfusa ev sahipliği yapmaktadır.** Bunların içinden sadece dokuzu **Habitat I** den bu yana nüfus azalması yaşamıştır. Glasgow ve Budapeşte en büyük nüfus kaybını yaşayan kentler olmuşken, planlanan Nay Phi Taw ve Shenzhen kentleri de en hızlı büyüyenler arasına girmiştir.

Habitat I yapıldığında **10 milyon üzerinde nüfusu olan** megakent sayısı sadece beşti – Tokyo, Osaka, Meksiko, New York ve São Paulo. **Bu sayı şimdi 30'un üzerindedir, ve bunların dörtte üçü Güney Kürede yer almaktadır.** Bu yeni megakentlerin neredeyse yarısından fazlasında **40 sene evvel 5 milyon'un altında insan yaşamaktaydı.**¹

METROPOL ALANLARIN EVRİMİ: 1975 - 2015

Kaynak: UCLG ve UN-DESA

¹ UN-DESA (Küresel Kent Görünümü 2014-F12, 300,000 üzerinde nüfuslu kentler) 2016 sayımı için en son istatistikler. 512 Metropol ve özellikle 29 megakent - ya da Seul -Incheon'ı birlikte sayarsak 30 adet ve son sene içinde 10 milyon eşik değerini geçmiş olma ihtimali yüksek olan kentleri de dahil edersek sayı 35 olur (Lima, Chennai, Bogotá, Johannesburg, Bankgok). Kentsel Nüfusu hesaplanmış 34 adet megakent .

1.1

METROPOL YÖNETİŞİMİNİ YENİDEN ŞEKİLLENDİRME YÖNTEMLERİ

Metropol yönetim sistemleri revize etme gereksinimi

Metropol alanlarda çalışan liderlerin içinde çalıştıkları yönetim parametreleri onları kentlerinin yüzleşmek zorunda kaldıkları zorluklarla başa çıkabilecek yetkiden genelde mahrum bırakmaktadır. Zayıf bir metropol yönetimi metropol alanların ulusal kalkınmanın temel mihengi olarak fonksiyon göstermesine engel olur.

2016 senesinde çok az sayıda metropol kentin nüfusunun tamamı ya da büyük bir kısmı tek bir yönetsel saha tarafından idare edilmekteydi. Geçmiş dönemlerde, yapılan reformların büyük kısmı modern metropol yönetimlerinin karşılaştığı sorunların sadece belirli bir kısmını çözebilmiştir veya hiç birini çözmemiştir. Tecrübelerle sabitlendiği gibi 'herkese uyan' tek bir çözüm olmadığı gibi, var olan modellerin tamamının belli bir seviyede iyileştirilmesi veya yeniden hazırlanması gereklidir.

Kentsel kamu mallarını ve emlak piyasasını kapsamlı bir finansallaştırma ve desantralizasyon kapsamında metropol yönetimlerini yetkilendirmek.

Aslında dünyadaki pek çok metropol yönetim sistemi şu anda reformdan geçirilmekte ve güncellenmektedir. Lakin reformlar çoğu zaman hatalarla doludur ve genelde bir şeyi elde etmek için başka bir şey feda etmeyi gerektirebilmekte veya farklı sorunlar içerebilmektedir. Genel olarak, eğer tepeden tabana dayatma şeklinde uygulanmadıklarında, genel yönetimin farklı seviyeleriyle ve yerel paydaşlarla (iş sektörü ve sivil toplum) ortaklaşa bir süreç içinde tatbik edildiklerinde reformların başarı şansları daha yüksek olmaktadır. **Demokratik ve işbirlikçi metropol yönetim sistemlerini** artırma ihtimali olan temel ilkelerin bazıları **yerel demokrasi, sorumluluk, yetki devri, etkinlik, yeterli kaynaklar ve çok merkezli ve dengeli kalkınmayı finanse edebilecek enstrümanları geliştirmek ve de hep birlikte birleştirici ve de uyumlu metropol alanları kurmak için finansal mekanizmaları 'eşitlemek'**.

Metropol finansman sistemlerini düzeltmek (reformize etmek)

Finansman ve fonlama, metropol yönetimin temel yapıtaşlarıdır. Pek çok metropol alanda acilen gereken şey finansman sistemlerinin hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde baştan sona acilen düzeltilmesidir. Metropol alanların çoğu 'düşük-yatırım, düşük-kar' dengesinde hareket etmektedir ve uzun vadeli kalkınma için gereken altyapı kaynaklarına yatırım yapacak mali kaynaklardan mahrumdur. Her ne kadar metropol alanlar sürdürülebilir ve de ileri, yönetimler-arası transferleri tüm güçleriyle savunmak zorunda ise de, bunların sürdürülebilirlikleri yerel ve metropol yönetimlerin kendi gelirleriyle yetinme kabiliyetlerine artık daha fazla bağımlı hale gelecektir. Ancak bu amaç, metropol alanların ürettikleri ürünün değerini anlamak ve bir yandan da sorumlu borçlanmaya daha kolay erişim yeteneklerini geliştirebilmeleri için finansal çerçevelerin daha detaylıca revizyondan geçirilmesini ve yenilikçi (inovatif) finansal araçların uygulanmasını gerektirecektir. Artan kentsel nüfus ve paralel artan ihtiyaçlar ve kaliteli hizmet talepleri karşısında, kentlerin önünde kısıtlı finansal seçenekler olduğunda gelişmekte olan ülkelerde bu amaçlara erişim oldukça güçleşmektedir. Bu nedenle hem ulusal hem de küresel seviyede yaygın finansallaşma ve kentsel kamu malları ve emlak pazarının özelleştirilmesi kapsamında metropol yönetimleri güçlendirmek adına geleneksel finansman yaklaşımlarının derinlemesine gözden geçirilmesi zorunluluktur. Bu sayede metropol alanların finansal engellerini uzun-vadeli sürdürülebilir kalkınmayla uzlaştırabilmeleri ve hem kentler arasında hem de kentlerin içinde giderek artan gelir dengesizliklerini uyumlulaştırmaları mümkün olacaktır.²

Metropol yönetimler ile yönetimin diğer katmanları arasında yeni bir anlaşma

Ulusal ve alt-ulusal yönetimler (örneğin eyaletler, bölgeler, iller) metropol alanların kalkınmasında önemli ortaklardır, ancak bu dikey ilişkilerin altında pek çok gerilim de mevcuttur. Metropol alanlar büyürken, birtakım yan etkilerden ve olumsuz dışsal ekonomilerden etkilenirler ve bunları düzeltmek için genelde ulusal destek ve ayarlamalar zorunluluk halini alır.

Bunların bazıları metropol alanların kendileri tarafından (trafik sıkışıklığı gibi) düzeltilirken bazıları ulusal sektörel politikaların silolanmasıyla (ekonomik kalkınma ve altyapı gibi); bazıları da daha geniş bölgeler tarafından ve küresel içerik dahilinde (üretkenlikte, yatırımcıları cezbetmede, göç ve kültürel etkide artan farklılıklar) halledilir.

Metropol alanların ulusal kalkınmada üstlendikleri rolün daha net algılanmasını sağlamak adına metropol yönetişimini işbirlikçi ve etkin bir çok seviyeli yönetim çerçevesi tarafından tanımlanması gereklidir. Değişen fonksiyonel alanlara hitap etmek, arazi idaresini iyileştirmek ve de metropollerle diğer kentler, yerleşkeler ve bölgeler arasındaki bağları geliştirmek için metropol yönetişimi desteklemek ve de metropol yönetişiminde yaşanan reform süreçlerini finanse etmek amacıyla, ulusal politikalar daha da güçlendirilmelidir.

Canlı bir demokrasi inşa etmek için sivil toplum katılımını güçlendirmek

Resmi seçmen kanallarının ötesine ulaşacak şekilde günümüzde metropol yönetişiminin demokratikleşmesi ve yerleşimciler ve vatandaşlar için daha kapsamlı rol tanımlarına yönelik artan bir talep söz konusudur. Kompleks kentsel toplumlardaki gerginlikleri ve zıtlaşmaları tespit edip düzeltebilen yeni bir metropol yönetim şeklinin ortaya çıkmasında canlı bir yerel demokrasinin varlığı ön koşuldur. Çalışma sektörü ile sivil toplumun, özellikle de göçmenler de dahil olmak üzere dışlanan ve ötekileştirilen gurupların aktif şekilde sürece dahil olmalarına olanak sağlayan belirli katılımcı mekanizmalar tarafından muhakkak desteklenmelidirler. Aynı zamanda kadınlar ve erkekler için eşit muamele ve fırsat ilkesinin sistematik şekilde uygulamaya konulmasıyla kamusal politikaların tasarım, icra ve değerlendirme aşamalarına cinsiyet bakış açısı da entegre edilmelidir.

Katılım kavramı sürekli değişmektedir ve artık basit bir danışmanlık sisteminin ötesine geçerek toplumsal karar verme mekanizmalarının dağılımını yeniden dengelemeyi sağlayacak bir alan yaratmaya doğru evrilmektedir. Bunu başarmak için yerel yönetimlerin bazı temel ilkelere saygı duymaları şarttır; örneğin sosyal hareketlerin ve yerel paydaşların güçlendirilmesi ve desantralizasyonları gibi. Yurttaşların da sisteme katılmalarını mümkün kılan etmenlerin basit, karşılıklı, temsili, kapsayıcı ve insan odaklı olmaları şarttır. Ayrıca, yerel yönetimlerin çevrim içi ve dışı yolları kullanarak, dengeli ve düzenli ve de sürekli şekilde uygulamaya konulan daha fazla sayıda katılımcı süreçler geliştirmeleri beklenmektedir.

Kentin ortak-üretimi: kent yönetimlerinin zihniyetlerindeki değişim

Metropol yönetişiminde dönüşümsel farklılaşmanın bir parçası olarak kent yönetimlerinin zihniyetlerinde değişim yaşanması çağrısında bulunmaktayız ki bu değişim maddeleri arasında: yeni yönetim ve işbirliği paradigmaları arayışında olan ve de yeni yönetim ve de işbirliği paradigmalarını ve deneysel alternatifleri reddetmeyen bir metropol liderliği; dahil etme, çevresel politikalar ve sürdürülebilir büyüme ihtiyaçları arasındaki sistemik gerilimleri dikkate alan daha stratejik yaklaşımların lehine olacak şekilde, parçalı ve sektör-özel karar verme politikalarını terk eden liderler. Her ne kadar tamamen yeni veya risksiz bir yaklaşım olmasa da stratejik planlama yaklaşımı umut vaat eden bir modeldir ve ona dayanarak kentsel sürdürülebilir kalkınmanın farklı boyutlarını birleştirmek suretiyle tüm metropol alanda entegre bir vizyon sürdürülmesi mümkündür. Bu yöntemle, yerel paydaşlar ve sivil toplumu da kapsamına alan katılımcı bir yaklaşım korunularak kapsama alanındaki pek çok bölge çevresinde işbirlikçi uygulamalar planlamak için fırsatlar sunulmaktadır. Yurttaşlar ve de onların etkin katılımları sayesinde politika oluşturma sahasında ve metropol alanların üretken ekosistemlerinde zaten var olan asimetrik güç dağılımı nihayet çözülebilecektir.

Kendi inisiyatiflerini geliştirebilen daha güçlü ve organize yerel toplumlar, sorumlu ortaklıklar aracılığıyla kentlerin ve kent politikalarının (planlama, varoşları iyileştirme ve hizmet dağıtımı gibi) ortak üretim süreçlerine katılabilirler ve katılmalıdırlar.

Yeni teknolojiler bilgi erişimini kolaylaştırmakta ve yeni katılım biçimlerinin oluşmasına fırsat vermektedir. Bilginin özgürce dolaşabilmesi yeni sistemlerin açık ve şeffaf olabilmesi ve metropollerin kendi kurumsal aranjmanlarında tatbik edebilecekleri yöntemler için acilen gereklidir.

Foto: Andrea Ciambra - Toronto (Kanada).

² Eugenio Leanza ve Gianni Carbonaro, 'Büyük Buhran Sonrasında Sosyal olarak Kapsayıcı bir Kentsel Dönüşüm', Akıllı Kentler, ed. Grazia Concilio ve Fransasca Rizzo, Kentsel ve Mimari Perspektifler (Springer Uluslararası Baskı, 2016), 175–94.

1.2

REKABET GÜCÜ İÇİN METROPOL MÜCADELESİ PARADOKSU

Olumlu dışsallıklar: 'büyüme motorları' olarak metropol alanlar

Olumlu yönden ele alırsak, metropol alanlar dahil oldukları yerel ve ulusal ekonomilere son derece büyük avantajlar ve dışsal kaynaklar temin etmektedirler. Bilhassa büyük metropol alanların ulusal ekonomilerin daha küresel şekilde birbirlerine bağlanmalarına ve üretken olmalarına yardım etme potansiyelleri yüksektir ve prensipte ileri bağlantısallık, ekonomik uzmanlaşma ve işbirliği sayesinde, ulusal-kentsel sistemler arasında çoklu avantajlar yaymaya elverişlidirler.

Ekonomilerinin giderek daha da karmaşıklaştığını kabul edersek denilebilir ki metropol alanların büyük kısmı kalkınma seviyelerini ilerletecek stratejiler geliştirmiştir. Ancak bunların hepsi aynı önceliklere sahip olmadıkları gibi bütün ekonomik stratejilerin uygulanabilir ve yüzde yüz etkili oldukları da iddia edilemez. Yine de pek çok metropol alan girişimciliğe elverişli bir ortam yaratma, ekonomilerini uluslararasılaştırma, yeni alansal stratejiler geliştirme, bilgi paylaşımları ve haberleşme platformları yaratma, KOBİ'lere destek sunma ve yeni ekonomik faaliyetlere girişme (işbirlikçi ve sosyal ekonomiler) çabalarında başarı elde etmişlerdir.

"Metropol alanlar dahil oldukları yerel ve ulusal ekonomilere son derece büyük avantajlar ve dışsal kaynaklar temin etmektedirler"

"Kentsel ekonomilerin finansallaştırılması bilhassa gelişmiş ülkelerin metropol ekonomilerini kökten değiştirmiştir"

Ancak eğer metropol yönetimler stratejik müdahalelerde bulunarak liderlik ve güç paylaşımı, ortaklık ve koalisyon kurma arasında yetki dağılımı yapmasaydı başarı mümkün olmazdı. Bu eylemler genelde yeni kurumsal düzenlemelere götürebilmektedir (kalkınma ajansları, danışmanlık birimleri ve farklı ortaklıklar), ve bu düzenlemeler farklı ekonomik sektörleri, yönetim seviyelerini ve sivil toplumu ortak hedeflerin arkasında sıralamayı mümkün kılmaktadır. Koordine edilmiş stratejiler kaynakları mobilize etmeyi ve istenilen sonuçları elde etmeyi mümkün kılar.

Modern metropol alanların çözmek zorunda kaldıkları problemlerin başında demokratik kurumları zayıflatmadan metropol yönetişimini güçlendirebilmek için özel ve kamusal finans sektörlerinin şeffaf ve de hesap verebilir şekilde katılıma dahil olma ve düzenlenmesinin yollarını aramak gelir. Başarılı ve vizyon sahibi yerel liderler bu hassas dengeyle başa çıkabilir ve de kent alanlarını manevra kabiliyetiyle donatabilirler. Yine de her durumda metropol kalkınma politikalarının merkezinde olması beklenen şey yerel demokrasidir.

Olumsuz dışsallıklar: 'bölünmüş' bir kentselcilik

Artan eşitsizlik oranlarının, kentsel alanların parçalanmasının ve sosyal dışlanmışlığın metropol kalkınmasının önünde engel teşkil eden riskler ve realiteler olduklarını kabul etmek önemlidir. Kentsel ekonomilerinin finansallaştırılması bilhassa gelişmiş ülkelerin metropol ekonomilerini kökten reforme etmiştir. Finansal piyasaların serbestleştirilmesi, kamusal alanların ve hizmetlerin özelleştirilmesi, ipoteklerin ve belediye tahvillerin menkulleştirilmesi neticesinde ortaya çıkan baskı yüzünden metropol alanlarda yeni bir 'kaybedenler ve kazananlar' modeli ortaya çıkmaya başlamıştır. Çekirdek alanlar yatırımların yoğunlaştığı yerlerdir ve de ciddi oranlarda burjuvalaştırmaya sahne olmakta ve iyi eğitilmiş çalışanları çekmekte iken işçi sınıfını ve orta sınıf aileleri ise itmektedir. Bu esnada diğer metropol alanlar ya ivme kaybetmekte ya da giderek artan işsizlik ve yoksulluk nedeniyle marjinalleştirilmektedir. Buna benzer şekilde Güney Küre metropollerinde gayri resmi mahalleler ve ekonomik faaliyetler genişlemeye devam ederken arsa mücadelesi, nezih bir mesken ve de güvenli kaynaklara erişmek için giriştikleri amansız mücadelenin yıkıcı etkileriyle başa çıkmak zorunda kalan kalabalık bir kentsel nüfusa ev sahipliği yapmaktadırlar. 'Bölünmüş' kentselcilik olarak tanımlanan bu kutuplaşma kentselleştirilmiş alanların tüm kesitlerini kapsamaktan aciz olan bir 'iki-hızlı' kent oluşumunun ortaya çıkmasına aracılık etmektedir.

Hatta bu belli başlı olumsuz dışsallıklar (yayılma, sıkışma, kamusal hizmetlere sınırlı erişim, tehdit veya kirlilik gibi) yukarıda sıralanmış olan olumlu etkileri nötrleyebilmekte ve kaynakları tüketip ülkenin geri kalanını göz ardı ederek araziler arasındaki dengesizlikleri daha da şiddetlendirebilmektedir.

‘Çekicilik’ ve ‘kapsayıcılığı’ birleştirmek

Metropol alanların baş etmek zorunda kaldığı en büyük güçlüklerden bir tanesi de ‘çekicilik’ stratejilerini kapsayıcılık ve sürdürülebilirliği muhafaza eden bir gündemle kombine etmektir. Bunlardan ikincisi yani sürdürülebilirlik ekonomik büyüme ve etkinlik arayışında ne tercihe bağlı ne de ikincil bir seçenektir. Aslında sosyal birleşme, güvensizlik, sağlık ve çevre üzerindeki etkileri ve de yatırımcı çekme, dış şoklara dayanma kabiliyetleri nedeniyle yüksek seviyelerde seyreden metropol eşitsizliği, sıkışma ve kirlenme ile daha düşük ekonomik büyüme oranları arasında güçlü bir korelasyon olduğuna dair giderek artan bir uluslararası kanıt vardır.

Buna göre metropol alanları dinamik bir ülkesel işbirliği ağı içinde ve kapsayıcı ve sürdürülebilir bir kalkınma modelinde ele almak için gereken stratejiler kombinasyonunun içeriğinde: i) uyumlu kentsel sistemlerini şekillendiren ulusal ve bölgesel seviyede ulusal kentsel politikalar ve de ii) yerel toplulukların ihtiyaçlarına göre adapte edilen daha yerel ve hedefe yönelik kentsel projeler tarafından desteklenen metropol politikaları ve aksiyonlar; bulunur.

Ulusal seviyedeki politikalar

Özellikle birinci boyutla ilgili olarak, ulusal yönetimlerden beklenen, kapsayıcı ve işbirlikçi sistemleri şekillendirmek için ulusal kentsel politikaları yeniden tanımlamalarıdır. Metropol alanlar, aracı kentler ve de bölgeler arasındaki ikili bağlantıları daha güçlendirmenin yanında daha dengeli bir çok merkezli kalkınma yaklaşımı desteklemelidirler. Bu sayede olumlu ekonomik etkiler artacak ve metropol büyümenin avantajları tüm bölgeye yayılacaktır. Metropol alanlar komşu bölgelerden ayrı olarak veya onlarla rekabet ederek gelişmemelidir. Tam tersine, kalkınma, sınır ötesi işbirliğinin belirgin kanalları vasıtasıyla hem ulusal hem de bölgesel seviyede işbirliği içinde ilerlemelidir.

Metropol seviyesinde politikalar

Metropol seviyesinde, uygulanan politikalar yurttaşların kentsel bölgenin ekonomik kaynaklarına erişimini kolaylaştırmalıdır, aynı zamanda ekonomik etkinliği, sosyal eşitlik ve çevresel sürdürülebilirliği de devam ettirmelidir. Bunu başarmak için:

- açık inovasyon ve yer temelli faktörlere dayanan bir modeli desteklemek ve daha iyi iş imkanlarını ve ekonomik fırsatları geliştirmek için küresel ekonomide şahit olunan değişimlerden istifade etmek. Yerel yönetimler insan kapasitesini öne çıkaran ve işbirlikçi bir sosyal ekonomiyi ve de gayri resmi faaliyetleri destekleyen entegre bir metropol ekonomik stratejiler ve varlıklar yönetimini kullanarak bu türden sosyo-ekonomik dinamiklerin kalkınma ve regülasyonuna dahil olmalarıdır;
- parçalanmış veya ‘bölünmüş’ yerine daha ‘açık’ ve kapsayıcı bir kentselelik hayal etmek; parçalanmış sistem kentsel alanların özelleştirilmesiyle ve güvenli sitelerde yaşayan komünlerle karakterize edilmektedir. Açık bir kentselelik anlayışı ‘projelerle kentselelik’ nedeniyle oluşan sosyo-ekonomik olumsuz dışsallıkları azaltmayı hedeflerken yeni yaklaşım (yenileme projeleri ve ayrımcı amaçlara dayanmaktadır); aynı zamanda arazi ve emlak yarışıdaki rekabetin toplumsal neticelerini sınırlandırmak suretiyle bir ‘çok kutuplu’ veya ‘çok merkezli kent’ sistemini teşvik etmelidir,
- temel hizmetlere ve kentsel hareketliliğe evrensel erişimi kolaylaştırmak, sınır bölgelerindekiler de dahil olmak üzere tüm metropol sakinleri için eşit seviyede erişim ve bağlantısallığı sağlamak; arsaya ve uygun bir yerleşime erişimi garantilemek adına iskan politikaları ve piyasa düzenlemeleri geliştirmek.
- kentsel ekonomilerin finansallaşmasını ve metalaşmasını dengelemek adına etkin finansman modelleri desteklemek ve de arazi piyasasındaki dalgalanmalarla başa çıkmak. Finansal yükün adil dağıtılmasını sağlamak ve de tüm metropol alanda yatırım ve kaynakların dengeli dağıtımını teşvik etmek için metropol eşitleme fonlarının da tam olarak dengelenmiş bir vergi sisteminde ele alınması gerekir.

Sürdürülebilir, erişilebilir ve de kapsayıcı kentleri yaygınlaştırmak adına çevresel olarak sürdürülebilir politikalar metropol stratejilerinin bütünleyici ve ayrılmaz bileşenleri olmalıdır.

“Çevresel olarak sürdürülebilir politikalar metropol stratejileri bütünlemeli ve de metropol stratejilerinin ayrılmaz bileşenleri olmalıdır”

1.3

SÜRDÜRÜLEBİLİR VE DİRENÇLİ METROPOL ALANLAR

Artık evrensel olarak kabul edilmektedir ki güncel üretim ve tüketim modellerinin sürdürülebilir bir niteliği yoktur. Giderek daha hızlı bir şekilde kentselleşen dünyamızda global kentler ve de temel CO₂ yayıcıları olarak bilhassa metropol kümelerin daha sürdürülebilir kalkınma modellerini uygulama konusunda büyük sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklar, kaynakların tüketilmesini durdurmak, çevresel bozulmayı ve gezegenimizin iklimindeki kontrolsüz bozulmayı sonlandırmaktır.³

“İklim planlarından’ tutun da birbirinden farklı sektörel politikalara kadar, küresel kentler farklı seviyelerde olsa da çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır”

Böylece sürdürülebilirlik metropol politikaların temel referans noktası olmuştur. Gerçekten de ‘iklim planlarından’ tutun da birbirinden farklı sektörel politikalara kadar kentler farklı seviyelerde olsa da çevresel sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Yurttaşları için sürdürülebilir bir yaşam biçimini savunmada ve kentsel sera gazı emisyonlarını azaltmada öncü olmuşlardır. Stockholm ve Kopenhag gibi metropollerin bazıları ekonomik büyüme ve karbonsuzlaştırma politikalarının başarılı bir şekilde birleştirilebileceğini kanıtlamıştır.⁴

Sürdürülebilir bir çevre ve kapsayıcı metropol alanlar için eylem planları

Yüzlerce örnek metropol yönetimlerin pek çok farklı sahada çevresel sürdürülebilirlik faaliyetlerine dahil olduklarını göstermektedir ki bu alanlar arasında iklim planları, kentsel hareketlilik, enerji, kamusal ve yeşil alanlar, atık yönetimi ve sirküler ekonomi, gıda güvenliği ve kentsel tarım yer almaktadır.

Etkin ağlar ve bağlantılar, düşük emisyonlar ve kirlilik, zayıf noktaların ve dar boğazların azaltılması hep birlikte olumlu sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere katkı sağlar. Her ne kadar bu faaliyetlerin hepsinin kaynaştırılması sınırlı olsa da etki potansiyelleri başarılı şekilde gösterilmiştir. Fonlama, kurumsal düzenler, yasalar ve düzenlemeler, teknoloji, bilgi ve veri gibi bir takım engellere rağmen, metropol alanlar ulusal yönetimlerin pek çoğundan daha hızlı ilerlemektedir. Ancak yine de tek taraflı olarak hareket edemezler. Kanıtların da gösterdiği üzere yönetim seviyelerinin tamamı, özel sektör ve sivil toplum arasında daha güçlü bir işbirliği çerçevesi kurulursa bu hedefleri başarmak mümkün olacaktır. Kentsel yayılmayı azaltmak ve çevresel boyutlara öncelik vermek için metropol alanların kompakt kentler ve ‘akıllı büyüme’ ilkelerini benimsemeleri gerekir. Bununla birlikte, bazı politikaların bilhassa sosyal etki bağlamında daha derinlemesine incelenmesi gerekir. Her ne kadar yoğun yerleşmenin belli avantajları olsa da, eğer burjuvalaştırma süreçlerinin, arsa ve emlak spekülasyonlarının olumsuz etkilerini engellemek ve en savunmasız grupların ve komünlerin kenarda kalmış yetersiz hizmet alan yerleşkelerine sıkıştırılmalarını önlemek istiyorsak yoğunlaştırma politikaları net şekilde tanımlanmalıdır.

Dirençli metropol alanlar için eylem planı

Metropol alanların giderek artan şekilde yıkıcı doğal felaketlere maruz kalmaları ve emniyet ve güvenlik, kentsel şiddet ve hastalık salgınları gibi zorlayıcı faktörlerin ışığı altında artık sürdürülebilir metropoller inşa etmenin öncelikli politika ilkelerinden birisi dirençlilik haline gelmiştir. Her ne kadar son birkaç sene içinde yerel yönetimleri de sisteme katacak birkaç ağ gelişmişse de metropol seviyede etkili dirençlilik politikalarında bu inovasyonları katalizlemek için yerel yönetimlerin daha proaktif rol üstlenmeleri ihtiyacı doğmuştur. Dirençlilik çerçevelerine sahip olmamanın altında yatan riskler bilhassa Aşağı Sahra ve Güney ve Doğu Asya da daha belirgin ve keskindir ve de yakın gelecekte beklenen kentsel nüfus büyümesinin büyük bir bölümüne ev sahipliği yapacak alanlarda ciddi şekilde göze çarpmaktadır.

³ Çevre ve Kalkınma Dünya Komisyonu, . ‘Ortak Geleceğimiz’, Ek (New York: Birleşmiş Milletler, 1987).

⁴ UNEP-IRP, ‘Su Kullanımı ve Su Kirliliğinden Ekonomik Büyüme Ayrıştırma Opsiyonları (UNEP-IRP, 2016).

1.4

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANLAYIŞIMIZDA PARADİGMA DEĞİŞİMİ: 'KENTİN HAKKI' ANLAYIŞINA DOĞRU

Sürdürülebilirlik sadece çevresel bir mesele değildir. Sosyal ve çevresel adaletin ve aynı zamanda kentsel kalkınma tartışmalarının temelinde yatan sosyal sürdürülebilirlik, insan hakları ve demokrasi tanımlarını da kapsayan 'Kentın Hakkı' kavramıyla ayrılmaz bir şekilde ilintilidir. Kamusal politikaların temelinde sosyal sürdürülebilirliği devam ettirebilmek ve bunu hak-temelli bir yaklaşımla bağdaştırmak için dikkat edilmesi gereken başlıca dört alan vardır: arazi hakkı, mesken hakkı, temel hizmetler hakkı ve kültür hakkı.

Arazi ve düzgün bir meskene erişim

Eğer şu an geçerli trendler ve tahminler aynı kalırsa metropol alanlar ve genel olarak kentler mesken ve temel hizmetler sağlama konusunda ciddi bir sorunla karşı karşıya kalacaktır. 2030 senesinde yaklaşık 2 milyar insan – her beş kentliden ikisi - varoşlarda ya da diğer gayri resmi (informal) yerleşkelerde hayatlarını idame ettirmek zorunda kalabilecektir. Son bir kaç sene içinde farklı içeriklerde tatbik edilen politikalar maddi açıdan karşılanabilir arazilerin ve meskenlerin yapısal olarak azalmasına neden olmuştur. Her ne kadar sürdürülebilir meskenlere tahsis edilen küresel rakamlar yetersiz olmuşsa da (SKH hedeflerinden 11.1'i gerçekleştirmeyi imkansız kılarak), 2000'li yıllarda mesken aynı zamanda küresel ve genelde opak bir finansal enstrüman (Birleşik Devletlerdeki yüksek faizli krizde de açık şekilde görüldüğü üzere) halini almıştır ve bunun bedeli de orta ve alt gelir gurubundaki hanelerin zarar görmesi olmuştur. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde gayri resmi yerleşkelerde yaşayan nüfus da sürekli artmıştır.

'Kentın Hakkı' anlayışının köşe taşları olan arazi ve meskene erişimi kolaylaştırmak için yeterli politikaları kolaylaştırmak adına yerel yönetimlerin arazi-kullanımı ve emlak düzenlemesi üzerinde daha fazla kontrol sahibi olmaları gerekmektedir. Bu ise spekülasyonları azaltmaya yardım edebileceği gibi piyasa güçlerini de ihtiva etmektedir. Bunun bilhassa gelişmekte olan ülkelerde arazi kullanımı açısından anlamı, farklı mülkiyet türlerinin tanınması ve ayrımcılıkla, özellikle kadınlara, yerli topluluklara ve diğer azınlıklara karşı eşitsizlikle mücadelede ağırlık verilmesidir. Varoşlar ve gayri resmi yerleşkelerde politika kontrolü zoraki tahliyeden kaçınmayı ve gayri resmi yerleşkelerin de kentsel üretimin resmi bir formu olduğunun kabullenilmesi demektir. Buna ek olarak sistem bireysel olarak inşa edilen meskenlerin potansiyelini kabul etmeli ve bunların resmileştirilmesini ve de kentsel dokuya entegre edilmesini teşvik ederek belediye yönetim sistemlerinin desteğini de almalıdır.

“2030 senesinde yaklaşık 2 milyar insan - her beş kentliden ikisi - varoşlarda ya da diğer gayri resmi (informal) yerleşkelerde hayatlarını idame ettirmek zorunda kalabilecektir”

Güçlü kamusal politikaların, sosyal mesken programlarının ve meskenlerin ortak-üretimi için yenilikçi sivil toplum inisiyatiflerinin uygulanması öncelikli madde olmalıdır. Tüm kentsel projeler (hem yenilenme hem de kentsel uzantılar) sosyal karışımı yeterli şekilde destekleyen bir sosyal mesken yüzdesini planlarına dahil etmelidirler.

Temel hizmetlere evrensel erişim

Hizmet sunumunda, temiz su ve hijyene erişimde, enerji, ulaşım, atık yönetimi, sağlık hizmetleri ve BT bağlantısında ciddi eksiklikler kentsel doku ve alt yapıyı tümünden etkileme potansiyeline sahiptir ve bu durum gelişmekte olan ülkelerde daha da belirgindir. Bu durum çok sayıda bireyin insanca yaşama koşullarından mahrum kalmasına neden olabilmekte ve sistemik eşitsizlikleri çoğaltabilmektedir. Temel hizmetlere erişim açısından ise, yönetim sistemlerini ve de yönetim ve finansman modellerinin mevcut ve potansiyel hizmetlerini yeniden gözden geçirmek gereklidir.

Foto: Francesc - Barselona (İspanya).

Önemli zorluklardan birisi de bilhassa düşük ve orta gelirli ülkelerde finansal sürdürülebilirlik ile kapsayıcılık ve hizmetler arasında bir denge tesis edebilmektir. Ayrıca fiyat farklılaşmalarının ve çapraz sübvansiyonun geleneksel çözümleri fakir haneler açısından minimum seviyede ücretsiz ve garantili tüketimin kabul edilmesini (Güney Afrika'da son 15 sene içinde hizmetlere erişim seviyelerini ciddi şekilde arttıran bir kıstas), veya en azından tehdit altındaki grupların hizmetlerden tamamen mahrum kalmasını önleyecek bir tedbiri zorunlu kılmaktadır. En fakir hanelere doğrudan destek ve bağlantısal erişime destek vermek de düşünülmeli gereken diğer seçenekler arasındadır.

Son birkaç sene içinde, teslimatları daha iyileştirmek adına dış kaynak kullanma provizyonu alternatif bir seçenek olmuştur. Özel sektör yatırımlarının büyük kısmı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ve bilhassa en çok kazanç sağlayan sektörlerde (örneğin iletişim, ulaşım gibi) yoğunlaşmıştır. Ancak bunların düşük gelirli ülkeler üzerindeki etkileri en iyi ihtimalle sınırlı kalmıştır. Bu açıdan bakarsak yerel yönetimlerin en son ortaya çıkan çığır açıcı yaklaşımlardan olan kamu-özel-halk-ortaklıklarını (PPPP) da kapsayacak şekilde, evrensel olarak erişilebilir temel hizmetlerin sağlanması için farklı ortaklık türleri geliştirebilmeleri amacıyla güçlendirilmeleri şarttır. Yerel yönetimlerin resmi hizmet sağlayıcılarının eksik ya da yetersiz olduğu durumlarda küçük özel girişimleri, gayri resmi sektörü ve de toplumsal inisiyatifleri güçlendirmek için temel hizmetleri sunma imkanı vardır.

“Yerel yönetimlerin hizmetlerin sağlanması için sivil toplum ve gayri resmi alternatifleri destekleme, düzenleme ve izleme konusunda üstlendikleri rol son derece önemlidir”

“Yerel yönetimler evrensel olarak erişilebilir temel hizmetlerin sağlanması için farklı ortaklık türleri geliştirmeleri konusunda güçlendirilmelidir”

Yerel yönetimlerin hizmetlerin sağlanması için sivil toplum ve gayri resmi alternatifleri destekleme, düzenleme ve izleme konusunda üstlendikleri rol son derece önemlidir zira insan ve çevre güvenliği için ortaya çıkardıkları potansiyel sonuçlar son derece önemlidir. Bazı alanlarda (örneğin yenilenebilir enerjiler için ‘şebekeden bağımsız’ faaliyetler) dağıtılmış yeni hizmet üretim formları da böyle bir yaklaşımı gerektirmektedir. Her ne kadar genelde gelişmiş ülkelerde yaygın olsa da bunlar evrensel olarak şebekelenmiş alt yapıların konvansiyonel ekonomik modelini bozabilmektedir.

Metropol alanlardaki temel hizmetlerin yönetim modelinin revize edilmesi için çağrıda bulunurken, uygulanabilir alternatifler arayışı hem bütün aktörleri hem de kurumsal ve gayri resmi yapıları dahil etmelidir. Bunlara aynı zamanda ekonomik stratejilere entegre edilmeleri ve daha kurumsallaşmış hizmet provizyon şemalarına alınma planlarında dikkat edilmelidir.

Kültüre mutlak erişim hakkı

Kültürün bir çok-seslilik alanı olarak kabulü ve de kültürel yaşamda yer alma hakkının tasdiki neticesinde yeryüzündeki kentlerin büyük kısmı artan şekilde dağıtılmış kültürel olanaklar tesis etmeye yönelmiştir. Burada amaç kültürel hakların mümkün olduğu kadar çok vatandaş tarafından kullanılmasına olanak sağlamaktır ve bu guruba kent merkezindeki kültürel alanlara erişimi sınırlı olan kenar mahallelerde veya dezavantajlı alanlarda yaşayanlar da girmektedir.

Metropol politikaları kültürel varlıklara erişimi kolaylaştırmalıdır; metropol alanların çok sesliliğini besleyen farklı kültürel pratikleri ve gelenekleri demokratikleştirip yaygınlaştırmalıdır ve de kültürel politikaların tanımlanmasında ve yönetiminde vatandaşları da sisteme katacağı ve de ilgili maddi ve maddi olmayan varlıkları korumalıdır.

Metropol alanlar yeni üretim ve tüketim modellerini teşvik edebilir

Metropol alanlar rekabetçilik, çevresel tehditler ve artan eşitsizlikler nedeniyle ortaya çıkan kümülatif gerilimler nedeniyle alternatif üretim ve tüketim modelleri aramaya itilmiştir. Bu, aynı zamanda alternatif sosyo-ekonomik öncelikler ve yerel yönetimler arasında, yerel yönetimler ve yerel yönetim toplulukları arasında, metropol alanlar ve diğer kentler arasında, aynı zamanda kentler ve yakın çevreleri arasında daha kapsayıcı ilişkiler arayışını tetiklemiştir. Gündemin merkezinde olması gereken madde, rekabet ederek değil iş birliği içinde temel insan haklarına saygı duymaktır.

Metropol alanlar 'yeni bir sosyal mutabakatı' yaygınlaştırabilir

Merkezi yönetimin sosyal yardım sistemleri üzerinde giderek artan baskı kapsamında yerel yönetimler ve özellikle metropol yönetimlerin kentselleştirilmiş bir toplumun 'düzenlenmesinde' ana aktörler olma nosyonu ve yerel demokratik kalitenin yapı taşları olma özelliği kentsel yaşamın sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel boyutları üzerinde giderek artan sorumlulukları dikkate alındığında daha da cazipleşmektedir.

Kısa sürede, buna eşlik eden çok sayıda yaklaşım gelişmiştir. Bunlar arasında: kalkınma gündemlerinde insan-merkezli pozisyonlar (örneğin küresel seviyede SKH'lar); kent seviyesindeki haklara ve kalite seviyesine daha dikkatli odaklanmak (Medellin Tüzüğü gibi)⁵; pek çok Brezilya kentinde ya da Meksiko Anayasasında 'Kentin Hakkı' ilkelerinin kabul edilmesi; Metropollerin 'Hazırlık kenti' inisiyatiflerinde kapsanan 'daha iyi kentler için bazı ilkeler'in geliştirilmesi ve aynı zamanda Komşu Yerel Yönetimler için Dünya Forumu Canoas Deklarasyonu, gelmektedir (FALP).⁶

Bu yaklaşımlar 'Kentin Hakkı' talebini beslemiştir,⁷ bu talep yerleşimcilerin ait olmak istedikleri herhangi bir kentin ortak üretimine doğrudan iştirak edebilecekleri bir kolektif alan verilmesine yöneliktir. Bir takım ortak kaygıları barındıran bu terim daha kapsayıcı, uyumlu ve bütünleşmiş kentsel yerleşkeler kurulması için çok sayıda umut ve talep içeren söylemlerin dile getirildiği sosyal hareketler, STK'lar ve resmi yetkililerin ana söylemi olmuştur. 'Kentin Hakkı' yaklaşımı SKH'lar ve Yeni Kentsel Gündem tarafından belirlenen farklı umutlarla ve hedeflerle tüm kent yerleşimcileri için kabul gören sosyal hakları entegre edebilecekleri kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Kentin ortak üretiminde daha derin bir yerel demokrasi ve güçlü şekilde yurttaş katılımını sağlamak için, daha sürdürülebilir, kapsayıcı ve güvenli kentler hedefleniyorsa 'Kentin Hakkı' 'yeni bir sosyal mutabakat'ın temelini teşkil edebilir.

"Metropol politikaları kültürel varlıklara erişimi kolaylaştırmalıdır, metropol alanların çok sesliliğini besleyen farklı kültürel pratikleri ve gelenekleri demokratikleştirip yaygınlaştırmalıdır ve de kültürel politikaların tanımlamasında ve yönetiminde vatandaşları da sisteme katmalıdır ve maddi ve maddi olmayan varlıkları korumalıdır"

⁵. Carlos Alberto Zarate Yepes vd., 'La Charte de Medellin', 2014, dok.:10.13140/2.1.1359.4401.

⁶. Metropol, Berlin, Haz. Kentleri III, Aktör olarak Kentler (yayınlanmamış rapor, Mayıs 2016) ve <http://www.reseaufalp.com>.

⁷. Küresel tüzük-Kentte insan hakları gündemi resmi olarak UCLG tarafından 2011 senesinde icra edilen Dünya Konseyinde (Floransa) kabul edilmiştir – etkinliğe dünyanın dört bir köşesinden 400 belediye başkanı iştirak etmiştir.

Foto: Tuana Neves - Porto Alegre (Brezilya).

1.5

METROPOL ALANLAR GÜNDEMİ İÇİN ANA MESAJLAR

1 SMS - METROPOL ALANLARIN SÜREKLİ ARTAN ZORLUKLARIYLA BAŞA ÇIKMAK İÇİN YENİ YÖNETİŞİM MODELLERİ KURMAK. Metropol formlarını – megakentler, kentsel bölgeler ve kentsel koridorları – genişletmek kentsel fonksiyonel alanın tümüne yönelik yeni yönetim sistemlerini gerektirmektedir. Kurumsal, sosyal ve alansal parçalanmayla mücadele edebilmek ve de daha müreffeh, kapsayıcı, çok merkezli, dengeli ve sürdürülebilir metropol alanları desteklemek için bu son derece gereklidir. Pek çok durumda bunu başarmak için ileriye doğru adımlar atmak ve daha sistematik kurumsal ve de işbirlikçi aranjmanlara götüren güzergahta ilk olarak en kritik aradaki açıklıkla başa çıkmak gerekmektedir (ulaşım sistemleri gibi).

2 SMS - METROPOL YÖNETİŞİMİNİ DEMOKRASİ, ŞEFFAFLIK VE İŞ BİRLİĞİ TEMELİNDE İNŞA ETMEK. Her ne kadar ‘herkese uyan’ tek bir yönetim modeli yoksa bile tecrübeler göstermektedir ki hukuki reformlar yönetimin belli seviyeleriyle sivil toplumun karar alma mekanizmalarına aktif şekilde katılımı ile sağlanan güçlü bir işbirliği çerçevesinde, metropol alanının belli bir kısmını oluşturan kentlerin katılımlı adanışlıkları temelinde oluşturulmalıdır. Adil bir metropol yönetim sisteminde şu ilkelere bağlı kalınarak çok merkezli ve dengeli bir kalkınma teşvik edilmelidir: yerel demokrasi, periyodik olarak katılım sergiledikleri bilinen alanlara sahip olan aktif ve talepkar bir sivil topluma karşı şeffaf ve hesap verebilir niteliği plan seçilmiş yerel yönetimler ve metropol yönetimlerle yan yana hareket etmek; yetki devri ve etkinlik, yönetimin farklı seviyeleri arasında ve farklı yerel yönetimler arasındaki rol ve yetki farklılaşmalarının net şekilde tanımlanması; kaynakların rasyonel ve sürdürülebilir yönetimini sağlamak için yeterlilik.

3 SMS - METROPOL ALANLARA YETERLİ GÜCÜ VE KAYNAKLARI VERMEK. Metropol ve yerel yönetimlerin yerel kaynakları daha etkili şekilde hareketlendirmesi için bazı yetkilere ve yeterliklere ihtiyaçları vardır ki bunlar arasında ekonomik ve fiziki malların eklendiği değerler de dahil olmak üzere, yaratılan zenginlikten daha fazlasını elde etmek için adil ve iyi şekilde dengelenmiş bir vergi sistemi de vardır. Bunlar aynı zamanda dışsalılıklarla mücadele edebilmek için yönetimin farklı seviyelerinden gelen transferlerden de istifade etmelidir. Buna benzer reformlar hem kamu hem de özel sektörde ulusal ve uluslararası finansmana erişimde yerel yönetimlerin kredibilitelerini arttıracaktır ve de ana altyapılardaki yatırımları ve hizmet geliştirmeyi (çekiciliklerinin mihenk taşları olan iklim-değişikliği eylem fonları gibi) – yaygınlaştıracaktır. Yerel vergiler ve belediyelerden ve diğer yönetim birimlerinden gelen transferlerle beslenen spesifik metropol eşitleme fonları yatırımları hareketlendirecek kırıko işlevi görebileceği gibi metropol alanlarının farklı kısımlarında işbirliğini de destekleyecektir.

4 SMS - ULUSAL EKONOMİYİ İTMEK VE HERKES İÇİN FIRSATLAR YARATMAK AMACIYLA METROPOL ALANLARDA KAPSAMLI EKONOMİK STRATEJİLER GELİŞTİRMEK Müreffeh ve cazip metropol alanlar yönetimin diğer birimleri, iş sektörü ve de sivil toplum arasında güçlü bir işbirliği çerçevesi kurularak oluşturulabilir. Bu sayede yerel yönetimler küresel ekonomide süregelen dönüşümden istifade edecek, bir yandan sosyal dahiliyeti kesin kılarken bir yandan da metropol ekonomik kalkınma teşvik edilecek ve yenilenecektir. Finansal zorunlulukların sürdürülebilir kalkınma ile uzlaştırılması ve ayrıca kamu mallarının ve varlıklarının idaresinin uzun-vadeli yatırımlar için uygun olduğunun ve spekülasyonları ve sosyal uzamsal ayrışmayı azalttığıının görülmesi için de finansman stratejilerinin daha kapsamlıca gözden geçirilmesi şarttır. Ekonomik kalkınma için kamusal sorumluluk sahibi bir çerçeve yaparken metropol alanlar ‘kentli ekonomi’ kavramını kapsamına almalı, işbirlikçi, sosyal ve sirküler ekonomileri desteklemeli, düzgün iş fırsatları sağlarken özellikle kadınlar ve gençler için daha fazla fırsatlar sunabilmeli ve de gelişmekte olan ülkelerde kayıt dışı ekonomiden kayıtlı ekonomiye doğru olan geçişi desteklemelidir.

5 SMS - KAPSAYICI KENTSELÇİLİĞİ DESTEKLEMEK İÇİN VİZYON-ÖNCÜLÜĞÜNDE STRATEJİK PLANLAMAYI KULLANMAK.

Metropol alanlar, kentsel sürdürülebilir kalkınmanın (alansal, ekonomik, sosyal, çevresel ve de kültürel) farklı boyutlarını bir arada ilişkilendiren entegre ve katılımcı stratejik planlar geliştirebilmek için kapasitelerini güçlendirmelidirler. Uzun-vadeli stratejik planlara eşlik eden esnek ve dinamik kentsel planlamaların sürekli değişen sosyo-ekonomik çevreye daha uyumlu olmaları beklenmektedir. Bu sayede metropol alanlar yayılmayla daha iyi başa çıkabilirken daha ileri seviyede sosyo-alansal eşitsizliklerin ortaya çıkmasını da engelleyebilecektir. Bu aynı zamanda spekülasyonları önlemek için emlak piyasalarını düzenleyecek ve arazi kullanımını kontrol edecek şekilde güçlendirilmiş kapasitenin gerekliliğine vurguda bulunmaktadır. Kapsayıcı kentsel planlama kompaktlığı, çok fonksiyonluluğu, sosyal olarak karışık mahalleleri ve iyi yaşam kalitesini, 'birlikte yaşama' fikrini, yakınlaşan mesafeleri ve daha iyi kamusal ulaşım sistemlerini, erişilebilir ve güvenli kamusal alanları, temel hizmetlere ve altyapılara erişimi ve herkesin kültürel etkinliklere katılabilmesini sağlama gibi bir hedefi temel almalıdır. Gelişmekte olan ülkelerde, arazi kullanım hakkı ve varoş bölgelerin iyileştirilmesi için uygun politikalar takip edilerek gayri resmi yerleşkeler tanınmalı ve de kentsel dokuya entegre edilmelidir.

6 SMS - DİRENÇLİ VE HERKESİN ERİŞİMİNE AÇIK OLAN KALİTELİ ALTYAPI VE HİZMETLERİN SAĞLANMASI

Kaliteli halk ulaşımı ve de temel hizmetlere evrensel erişim (su, sağlık, enerji, katı-atık yönetimi, telekomünikasyon gibi), aynı zamanda da mesken iyileştirme politikaları ve standartların altındaki meskenlerin kaldırılması (zorla tahliyeden sakınarak), sadece kentsel yeterlilik politikası olarak görülmemelidir; ancak aynı zamanda eşitlik ve insan hakları koruma maddelerinden oldukları da bilinmelidir. Kapsayıcı ve destekleyici mesken politikaları mesken kurmak için arazinin tümünde uygun fiyatta kamusal arzı değerlendirmeli (sosyal dağılmayı engellemek için), sosyal mesken için yaygın bir kamusal finansman sağlamalı, geniş bir yelpazeye yayılacak mesken seçenekleri sunmalıdır (kiralık mesken ya da ortak kullanım ve ortak üretim gibi kooperatif alanlar da dahil olmak üzere). Metropoler ve yerel yönetimler, yerel ihtiyaçları ve öncelikleri daha iyi karşılamak adına vatandaşlarıyla ortaklaşa karar vererek ve evrensel erişimi garanti ederek en iyi hizmet ve yönetim modellerini şeffaf şekilde seçme becerilerini geliştirmelidir (kamusal, PPP, PPPP, vs.) . Hizmetlerin yeterlilik ve etkinlik derecelerini arttırmalıdır (ister kamu sektöründe yönetilsin isterse özel tedarikçilere devredilmiş olsun), denetleme ve değerlendirme kapasitelerini iyileştirmeli ve de kentsel hizmetlerin düzenleme veya koordine yöntemlerini belirlemelidir. Daha az gelişmiş ülkelerde ise toplumla ortaklaşa yapılan temel hizmet sunumu, bilhassa gayri resmi sektörde yer alan daha küçük çaplı tedarikçilerin destek ve düzenlemeleri sayesinde sunumda yer alan açıklıkları azaltmak için aralarındaki koordinasyonu ilerletmelidir.

7 SMS - DAHA YEŞİL VE DAHA AKILLI METROPOL ALANLARA SAHİP OLAN SÜRDÜRÜLEBİLİR VE DAHA DİRENÇLİ TOPLUMLARA GEÇİŞE ÖNCÜLÜK ETMEK.

Çevresel karbon ayak izlerini azaltmak isteyen yerel yönetimlerin düşük karbon yayımlı kentsel altyapıları ve hizmetleri, yeşil alanları desteklerken bir yandan da esnek altyapılara ve de akıllı teknolojilere yatırım yapmaları beklenmektedir. Enerji naklinde ve iklim değişikliğini azaltma ve adaptasyon girişimlerinde öncü rol almalıdırlar. Kirlenmelerin azaltılmasında (hava, toprak ve su), alternatif enerji kaynaklarının desteklenmesinde ve doğal kaynakların kontrolünde teşvik edici olmalıdırlar – örneğin kamusal ulaşımı destekleyerek, etkin kamu binaları inşa ederek, daha iyi atık su, atık yönetim ve geri dönüşüm sistemleriyle teşvik edici olmalıdırlar. Ayrıca, doğal felaketlerin yıkıcı etkileriyle başa çıkmada yeterli olacak planlamalar ve altyapı uygulamaları benimsemelidirler ve de doğal felaketlere karşı en savunmasız olan gurubun en fakir toplumlar olduğu gerçeğini gözden kaçırmamalıdırlar.

8 SMS - METROPOL ALANLAR, ARACI KENTLER VE İÇ BÖLGELERİNDE 'ÜLKESEL DAYANIŞMAYI' DESTEKLEMEK.

Metropol alanlar, aracı kentler ve de iç bölgelerde yer alan kırsal alanlarda daha güçlü bir işbirliği kurularsa daha muazzam gelişim sinerjileri oluşabilir; kentselleşmenin baskıları azaltılabilir ve olumsuz çevresel etkiler azaltılabilir. Entegre bir bölgesel yaklaşım uygun hizmetlere erişimi sağlarken aynı zamanda kenar bölgelerin ve kırsal kesimlerin de şehirdeki etkinliklere erişimlerini kolaylaştırmalıdır. Metropol ayrıca yerel ekonomik fırsatları desteklerken (örneğin gıda güvenliği, yerel ekonomileri güçlendirmek için daha kısa ekonomik çevrim) alandaki doğal kaynakları da korumak suretiyle dirençliliğe ciddi katkı sağlamalıdır.

9 SMS - SOSYAL MUTABAKATI YENİLEMEK VE METROPOL VATANDAŞLIĞINI GÜÇLENDİRMEK İÇİN 'HERKES İÇİN KENTİN HAKKI' ANLAYIŞINI KENTSEL POLİTİKALARIN MERKEZİNE YERLEŞTİRMEK 'Kentın Hakkı' yaklaşımı temel haklardan olan– su ve sağık hakkı, temiz ve besleyici gıda, yeterli barınak ve her bireye güvenli bir mesken, cinsiyet eşitliğı, çocuk koruması, erişilebilir kamu hizmetleri, yeterli sosyal koruma, göçmenlere ve mültecilere saygı, huzurlu toplumlar ve din ve vicdan hürriyeti ile ileri bir metropol demokrasisi (katılımcı demokrasi ve sivil toplumun kendi kendini organize etme hakkı) gerekliliğini birleştirmektedir. Bu yaklaşım, günümüz ve gelecek nesillerin kültürel ve doğaı mirasını korumanın önemine vurgu yapmaktadır. Yeni bir 'metropol vatandaşlığı' kurmak suretiyle daha güçlü ortaklıkları teşvik eden entegre modelde ortaklaşa üretilmiş bir model sunabilir (Bakınız Küresel Tüzük- Kentte İnsan Hakları Gündemi).

10 SMS - KÜLTÜRÜ GÜÇLENEN METROPOL ALANLARINI YAPITAŞI OLARAK BENİMSEMEK (MİRAS, ÇEŞİTLİLİK VE YARATICILIK DA DAHİL OLMAK ÜZERE). Yerel yönetimler farklı kimliklerin çeşitliliğine saygı duyarken bir yandan da vatandaşların yaratıcılığını kabul edip desteklemelidir. Kültür Gündem 21, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve metropollerde ortak bir temel yaratmak için yerel kültürün oynadığı anahtar role vurguda bulunmaktadır; ki bunlar genelde azınlıklar ve göçmenler de dahil olmak üzere yüksek seviyede seyreden bir çeşitlilikle karakterize edilmektedir. Sosyal kaynaşma ve yerel kalkınmayı sürdürmek için metropol stratejilerinin temelinde kültürel çeşitlilik yer almalıdır. Kültürel mirastan faydalanarak ve yerel toplumlarla işbirliği kurarak sosyal miras kentsel planlamada korunmalıdır. Her vatandaşın kültüre erişim hakkı vardır (bkz. Kültür 21 Eylem kutusu).

11 SMS - KÜRESEL SAHNEDE AKTİF YER ALMAK VE METROPOL YÖNETİMLER ARASINDA İŞ BİRLİĞİ VE BİLGİ PAYLAŞIMINI DESTEKLEMEK. İnovasyonu güçlendirmek, idari kapasiteyi yükseltmek ve yeni teknolojilerin değış tokuşunu arttırmak için metropoller ve yerel yönetimler, kentsel kalkınmayı kontrol etmek adına programlar ve araçlar kurarak uygun bilgi paylaşımı ve de birbir öğrenme kapasiteleri geliştirmelidir. Küresel sorunlarla yüzleşebilmek ve de ortak küresel değerlerin korunmasına katkıda bulunmak adına metropoller ve komşu kentler arasında kurulan ağlar kentlerin uluslararası arenada savunulmasını sağlamak için ve de Yeni Kentsel Gündemin uygulama ve kontrolünü kolaylaştırmak, Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH), Afet Riski Azaltmak için Sendai Çerçevesi, iklim değışikliği COP sözleşmesi ve de Addis Ababa Kalkınma Finansmanı Eylem Planı hayati önem arz etmektedir.

	METROPOL ALANLARIN ARTAN ZORLUKLARIYLA BAŞA ÇIKMAK İÇİN YENİ YÖNETİŞİM MODELLERİ İNŞA ETMEK	
KÜRESEL SAHNEDE AKTİF YER ALMAK VE METROPOL YÖNETİMLERLE İŞBİRLİĞİ YAPMAK VE DE BİLGİ-PAYLAŞIMINI DESTEKLEMEK		ULUSAL EKONOMİYİ TAHRİK ETMEK VE HERKESE EŞİT FIRSATLAR VERMEK ADINA METROPOL ALANLARDA KAPSAMLI EKONOMİK STRATEJİLER GELİŞTİRMEK
KENTSEL POLİTİKALARIN MERKEZİNE 'HERKES İÇİN KENTİN HAKKI' ANLAYIŞINI YERLEŞTİRMEK		METROPOL ALANLARA YETERLİ YETKİLERİ VE KAYNAKLARI SUNMAK
	DAHA YEŞİL VE DAHA AKILLI METROPOL ALANLARA SAHİP OLAN, SÜRDÜRÜLEBİLİR VE DAHA DİRENÇLİ TOPLUMLARA GEÇİŞİ SAĞLAMAK	

02.

ARACI
KENTLER:
YEREL VE
KÜRESEL
ARASINDAKİ
HAYATİ BAĞ

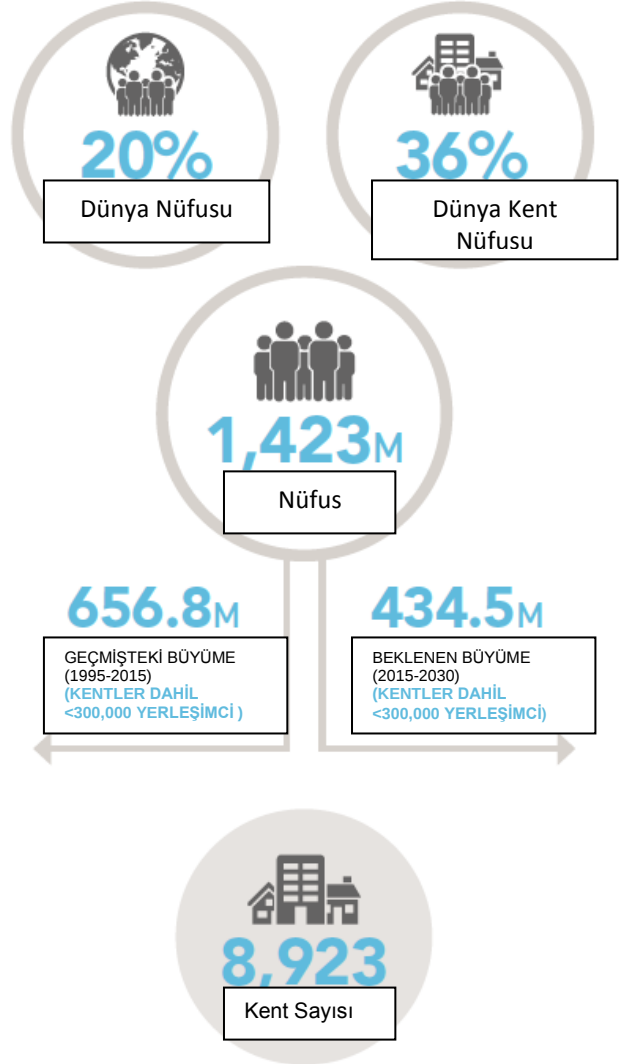
ARACI KENTLER (A-KENTLER)

Bugün a-kentler dünya nüfusunun % 20'sine ve de toplam kentsel nüfusun üçte birine ev sahipliği yapmaktadır ve de göç, yönetsel, ekonomik ve lojistik süreçlerin başlıca oyuncusudur. Tablo 2'de görüldüğü üzere, a-kent nüfuslarının 2015 ve 2030 arasında 434 milyon yerleşimci oranında artacağı tahmin edilmektedir. En yüksek büyüme hızı, Aşağı-Sahra Afrika'sında ve Asya'da kaydedilmiştir ve bilhassa 300.000 veya daha az sayıda yerleşimcisi olan birimlerde tespit edilmiştir.

Son yıllarda, a-kentler kırsal birlikteliğe ve eskiden sadece yerel ekonomik faaliyetlerle ilişkilendirilen idari ve sosyal hizmetlerin hem bölgesel merkezler hem de tedarikçiler olarak farklı bölgeler ve de ülkelerin entegrasyonunu mümkün kılmıştır. Ancak, demografik ve ülkesel ilişkilerine ve de ulusal kentsel sistemler kapsamında üstlendikleri başrole rağmen kalkınma gündemlerinde halen hak ettikleri önemi görmemektedirler.

Daha dengeli kentsel sistemlerin geliştirilmesinde ve de 'kapsayıcı, güvenli, esnek' kentsel yerleşkeler (SKH Hedef 11) kurulmasında üstlendikleri ciddi role göre a-kentler Yeni Kentsel Gündemin tatbik edilmesinde daha da öne çıkmalıdır. Ülkesel dengesizlik ve sosyal, ekonomik ve çevresel belirsizlik ihtimalini gören yönetimler ve uluslararası toplumun a-kentleri politika gündemlerinin ve bölgesel ve ulusal kalkınma stratejilerinin merkezine yerleştirmeleri için bugün ellerine tarihi bir fırsat geçmiştir. Buna rağmen Habitat III'ün hazırlanma sürecinde ve de genel küresel toplantıların hiçbirinde a-kentlerin hazırlanma sürecinden bahsedilmemiştir. Sadece tematik toplantıda, 'Aracı Kentler: Habitat III Secretariat in Cuenca, Ekvator'da 9-11 Kasım 2015 de Kentsel Büyüme ve Yenileme organizasyonunda oynadıkları role önem verilmiştir.¹ Habitat III Bölgesel Deklarasyonlarında ve Yeni Kentsel Gündem versiyonunda da 'Aracı Kentler ' pek anılmamıştır.

UCLG tanımına göre aracı kentler (a-kentler) bir kırsal sistemde genel olarak nüfusu 50,000 ile bir milyon arasında değişen ve daha büyük kentler, ilçeler ve diğer insan yerleşkeleri ile etkileşim kurmada ve de kırsal-kentsel bağlantılarını daha efektif şekilde dile getirmede aracı role sahip olan kentlerdir.

¹ Birleşmiş Milletler, 'Habitat III Cuenca Deklarasyonu. Aracı Kentler: Kentsel Büyüme ve Yenilenme (Cuenca: Birleşmiş Milletler, Kasım 2015), http://habitat3.cuenca.gob.ec/archivos/declaration/HIII_DeclarationCuencaEN.pdf.

DÜNYADA ARACI KENTLER, 2016

Kaynak: UCLG ve CIMES-UNESCO

Dünyada aracı
kentler (2015)

8,923 KENT

0.5-1 milyon: 545 kent
0.3-0.5 milyon: 715 kent
0.1-0.3 milyon: 2,571 kent
0.05-0.1 milyon: 5,092 kent

Tablo 2 **Büyüklik ve bölgelere göre nüfus tahminleri, 2015- 2030 (milyon)**

Kaynak: BM-DESA, 2015

KÜRESEL BÖLGELER	METROPOL ALANLAR						ARACI VE KÜÇÜK KENTLER					
	>10 milyon		5 - 10 milyon		1 - 5 milyon		500,000 - 1 milyon		300,000 - 500,000		< 300,000	
	2015	2030	2015	2030	2015	2030	2015	2030	2015	2030	2015	2030
DÜNYA	471	730	307	434	847	1,130	371	509	262	319	1,700	1,940
Az gelişmiş bölgeler	349	604	238	342	649	907	281	408	190	241	1,270	1,500
Afrika	43	101	25	74	106	160	40	83	34	42	223	309
Aşağı-sahra Afrika'sı	25	77	20	60	88	139	31	67	26	34	169	244
Asya	293	457	196	258	429	595	202	283	126	160	867	1,000
Avrupa	33	35	11	12	84	96	59	61	43	46	316	316
Latin Amerika ve Karayipler	70	103	32	25	125	163	40	44	32	41	204	220
Kuzey Amerika	31	33	43	54	88	105	29	38	24	26	80	83
Okyanusya				10	15	8	0.58	2	2	3	10	11

Not: Bu kaynaktan alınan veri tabanına göre 300,000 yerleşimciden daha az nüfusu olan kentler aynı zamanda 50,000 veya daha az sayıda yerleşimcisi olanları da kapsamaktadır. Bu raporun giriş bölümünde verilen benzer bir tabloda ise 50.000 veya daha az sayıda yerleşimcisi olan kentlerden toplanan veriler sadece 2015 senesine aittir ve bağımsız olarak analiz edilmiştir.

2.1

DÜNYADA ARACI KENTLER

AFRİKA

SAYI A-KENTLER **1,086**

NÜFUS (MİLYON) **174.8**

KENTSEL NÜFUSUN **%36.8'i**

TOPLAM NÜFUSUN **%15'i**

DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN **%12.3'ü**

Afrika'da 1,086 adet aracı kent 174.8 milyon kişiye, yani kıtanın toplam kentsel nüfusunun yaklaşık olarak %36.8'ine ev sahipliği yapmaktadır. Bu rakam neredeyse Afrika'nın 56 metropolünde (174.5 milyon yerleşimci, toplam kentsel nüfusun %36.7'si) yaşayan toplam sayıya eşittir, ancak küçük kentlerin (125.4 milyon, %26.4) toplam nüfusundan fazladır. Geçen son birkaç senede Afrika a-kentlerinin büyük bir kısmı yeni ekonomik faaliyetlerin ve uzmanlık hizmetlerinin tesis edilmesiyle hızlı bir demografik büyüme yaşamıştır. Bu süreç genelde ya metropol alanlara yakın olan ya da onları bağlayan bölgesel küme ve kentsel koridorların oluşmasına neden olmuştur.

Lakin, sömürge kalkınma modellerinde, bazı Afrika ülkeleri ihracat faaliyetleriyle bağlantılı büyük şehirlerin ya da geniş kümelerin lehine ilerleyen bir kalkınma sistemini tercih etmeyi sürdürdü ya da mevcut sistemi değiştirmeyi başaramadı ve bu yüzden aracı kentlerin entegre ağlarını da kullanarak daha dengeli bir kentsel kalkınma gerçekleştirmek imkansızlaştı. Kurumsal olarak ise, ciddi demokratik reformların ve desantralizasyon süreçlerinin neticesinde pek çok Afrika ülkesinde seçilmiş yerel yönetimler ortaya çıktı. Lakin desantralizasyon genelde kısmi olmuştur ve de yerel yönetimleri sistematik bir şekilde yetkilendirmeyi başaramamıştır.

“Afrika ülkelerinde uygulanan kalkınma stratejilerinin muhakkak kabul etmesi gereken şey a-kentlerin Afrika kıtası kalkınma sürecindeki ‘kayıp halka’ veya ‘görülmez’ faktör olduğudur”

Afrika ülkelerinde uygulanan kalkınma stratejilerinin muhakkak kabul etmesi gereken şey a-kentlerin Afrika kıtası kalkınma sürecindeki ‘kayıp halka’ veya ‘görülmez’ faktör olduğudur. Bu nedenle gelecek yirmi sene içinde a-kentlerde yoğunlaşması tahmin edilen 250 milyon yeni kentlinin iâşesi için hazırlık yapmaları şarttır. Bu tabloda a-kentler kıtanın kentsel ve demografik geçişinde başlıca rolü oynayabilir ve de ekonomik entegrasyonunu ve ülkesel kaynaşmasını güçlendirebilir. Kentsel koridorlardan ve de sahil ve iç kesimde yer alan a-kent kümelerinden oluşan daha dengeli kentsel bir sistemin sahip olduğu muazzam potansiyelin gerçek anlamda fayda sağlaması için mutlaka yerel yönetimlerin yetkilendirilmesi ve de bilhassa temel hizmetler ile bölgesel ve uluslararası bağlantılarla ilgili altyapısal eksikliklere değinmesi gerekir.

ASYA-PASİFİK

SAYI A-KENTLER **4,222**

NÜFUS (MİLYON) **642.1**

KENTSEL NÜFUSUN **%34.6'si**

TOPLAM NÜFUSUN **%16'si**

DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN **%45.1'i**

Asya kıtası kentler sistemi diğer kıtalara kıyasla, çok daha büyük, konsantre, çok-çeşitli ve çetrefillidir. Çin, Hindistan, Endonezya ve Filipinler dünyanın en kalabalık nüfuslu ülkeleri arasındadır. Bu ülkeler ayrıca diğer bölgelere kıyasla en fazla sayıda a-kent'e sahip yerlerdir (Asya'da 4,177 kentte toplam 635 milyon yerleşimci yer alır), bu da dünya a-kent nüfusunun %45'ine ve Asya-Pasifik bölgesinde yaşayan tüm kentsel nüfusun %34.6'sına denktir. Bu arada Pasifik'te Avustralya ve Yeni Zelanda dışında a-kentlerin daha düşük yoğunluklu ve daha az nüfus oranları vardır.

Pek çok Asya-Pasifik ülkesinde kentselleşme farklı boyutlarda yaşanmaktadır; mesela alansal açıdan dengesiz bir kentsel kalkınma, kırsal kesimden kente göç ve de ana metropol kümelerinde biriken yoğunlaşma. Öyle ki kentselleşme seviyeleri yüksek olmayan ülkeler bile gelecek yıllarda artan nüfus oranlarına sahip olacaktır. Bölgenin kent sistemlerinin yapılarında ciddi farklılıklar göze çarpar. Mesela, Çin'de sahil kıyısında yer alan en kalabalık illerde gelişmiş çok merkezli sistemler varken iç kesimlerde yer alan illerin pek çoğunda tek merkezli sistemler vardır. a-kent kümeleri ve de kentsel koridorlar Asya'da ve daha az seviyede olsa da, Avustralya'da son senelerde karşılaşılan en önemli gelişmelerden birisidir.

Son birkaç sene içinde, bölgedeki farklı ülkeler ya bilhassa desantralizasyon (örn. Endonezya ve Filipinler), ya da yerel yönetim güçlerini ve mali özerkliği (örn. Çin ve Vietnam) artırma yollarını uygulayarak kentsel yönetimde yerel yönetimlerin oynadığı rolü pekiştirmiştir. Bölgenin gelişmiş ülkeleri yerel yönetimlerinin rollerini güçlendirirken daha az gelişmiş olanlar ise ya halen embriyo aşamasında ya da desantralizasyon süreçlerini tamamlayamamış ve hatta geriletmiş vaziyettedir.

Asya-Pasifik bölgede yer alan a-kentler genel kalkınmaya faydalı olduklarını ispat etmişseler de a-kentler ve metropoller ya da mega kentler arasındaki farklılıklar giderek büyümeye devam etmektedir ve bu da bölgesel a-kentlerin, zenginliği ve üretimi herkese daha eşit bir şekilde pay etme becerisini etkilemektedir. Metropol alanlarla ilgili olarak ise giderek daha fazla a-kent iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden, artan felaket riskinden ve kısa-dönemli çevresel sürdürülebilirliğin özellikle Pasifik Okyanusu takım adaları ve ada devletler) olumsuz etkilerinden dramatik şekilde etkilenmektedir. Asya bölgesindeki a-kentlerin yaşadıkları problemler, halen ulaşım sistemi bağlantılarıyla yani kara ve demir yollarındaki sorunlar ve de iletişimsel (komünikasyon) meseleleriyle ilgilidir; zayıf bir yerel yönetim ve finansman; etkin olmayan ulusal kentsel politikalar da etkin bir uygulama açısından bilhassa sorun yaratmaktadır.

AVRASYA

SAYI A-KENTLER **515**

NÜFUS (MİLYON) **88.2**

KENTSEL NÜFUSUN **%48.9'u**

TOPLAM NÜFUSUN **%32'si**

DÜNYA İ-KENTLER NÜFUSUNUN **%6.2'si**

Avrasya'da toplam 24 metropol alan ve 515 a-kent yer alır. Toplam nüfusun yaklaşık %49'u a-kentlerde yaşamaktadır ancak bölge ülkeleri arasında bariz farklılıklar da bulunmaktadır. Rusya Federasyonu, Belarus, Kazakistan , Türkmenistan , Ukrayna ve Özbekistan'da kentsel nüfus daha çok büyük kümelerde, a-kentler ve küçük kentlerde yayılmıştır. Bu arada Ermenistan, Azerbaycan , Gürcistan, Kırgızistan ve Tacikistan'da ise nüfus büyük kentlerde yoğunlaşmaktadır (toplam kentli sayısı %35 ila %50 arasında).

1991 olaylarının sonrasında yaşanan ekonomik geçiş ve bir kısmı Avrasya devletlerini oluşturan Sovyetler Birliğinin parçalanması özellikle büyük kentlerde ve başkentlerde bir popülasyon yoğunlaşmasına neden oldu. Her ne kadar büyük kentlerin pek çoğu o tarihten sonra nispi demografik önemlerini arttırmışsa da bölgede yer alan orta ve küçük ölçekli a-kentler halen küçülmekte ve de çok ciddi bir ekonomik gerileme yaşamaktadır. Ana kümelerden izole olmuş uzak a-kentler sosyo-ekonomik olarak daha kötü şekilde etkilenme riskine sahiptir ve de istihdam edilebilir genç nüfuslarının büyük kısmını daha başarılı kent kümelerine kaptırma gibi ilave bir sorunla yüzleşmektedirler. Yaşanan nüfus dinamikleri ve de köyden kente göç de bu farklılığı daha fazla aralamıştır.

Bölgede eksik ya da dağınık idari reformlar ve sadece kısmi bir desantralizasyon yapılabilmesi yüzünden çok fazla a-kent, tam tanımlanmamış yetkiler ve yetersiz kaynaklar ve mevcut sorunlarla başa çıkmada kapasite eksikliği yaşamıştır. Kentsel kalkınmada a-kentler, uzun-vadeli kırsal planlama ve doğal kaynakların korunması gibi süreçlerde sahip oldukları gücün azaldığını gördüler.

“Yaşlanan nüfus dinamikleri ve köyden kente göç de bu farklılığı daha fazla aralamıştır”

Bununla birlikte Rusya, Kazakistan, Azerbaycan ve Türkmenistan’da yer alan bazı a-kentler, özellikle üretim ve petrol, gaz, mineral, metal ve kimyasal ürün ihracatı hususunda bu yeni ekonomik trendlerden kazanç sağlamaktadır. İlave olarak daha büyük kentle etrafında kümelenmiş olan ve spesifik ekonomik avantajlar edinen a-kentlerin sayıları da artış göstermektedir.

Aslında son yıllarda bu bölgedeki siyasal öncelikler de ulaşım altyapı ve komşu yerleşkelerin birleştirilmesine odaklanmak suretiyle metropol alanların rollerini güçlendirerek (öncelikle Moskova ve Saint Petersburg) temel ekonomik büyümeyi gerçekleştirmeye yönelmiştir. Avrasya ülkeleri ulusal stratejik planlarına a-kentleri de eklemelidir. Üretken bir istihdam yaratmak, yatırımcıları çekmek ve uluslararası bağları güçlendirirken bunları alansal ticaret ve ekonomik kalkınma koridorlarına da entegre etmek isteniyorsa a-kentlerin potansiyellerini arttırmaya daha fazla önem vermek isabetli olacaktır.

AVRUPA

SAYI A-KENTLER **1,136**

NÜFUS (MİLYON) **169.2**

KENTSEL NÜFUSUN **%41.9’U**

TOPLAM NÜFUSUN **%31’İ**

DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN **%11.9’U**

Bütün bölgeler arasında, kentsel nüfusunun en fazla kısmı a-kentlerde yaşayan (%41.9) kıta Avrupa’dır. 300,000’den az sayıda yerleşimcisi olan a-kentler, metropollerde yaşayan %22.6’lık nüfusa kıyasla Avrupa’nın toplam kentsel nüfusunun dörtte birinden daha azına ev sahipliği yapmaktadır. Avrupa’daki kentsel sistem, yüksek seviyede kırsal kaynaşma ve bağlantısallık, yüksek yoğunluk ve ekonomik ve fonksiyonel entegrasyon sergilemesi sayesinde çok merkezli sisteme dair benzersiz bir örnektir. Bununla beraber Avrupa daha büyük bir çeşitlilik sergileyen alansal yerleşkelerle karakterize edilmektedir. Avrupa merkezindeki ülkeler hem yüksek-yoğunluklu hem de küçük ve orta ölçekli kentsel kümelerle sahiptir ve İngiltere’nin güneyinden başlayıp Benelüks ülkeleri ve batı Almanya’dan geçerek kuzey ve kuzey doğu İtalya’ya ulaşmaktadır. Diğer ülkelerde ise daha küçük yerleşkelerde yaşayan fazla temsili söz konusudur (Fransa, Macaristan, İrlanda, Litvanya, Lüksemburg, Norveç ve Slovakya).² Bu esnada tahminlere göre, ekonomik uzmanlaşmadaki radikal değişiklikler yüzünden (örneğin Katowice, Polonya, ve Timisoara Romanya ülkelerinde çelik, madencilik ve metal endüstrilerinde yaşanan gerileme neticesinde) 200.000 ve üzerinde nüfusu olan Avrupa kıtası a-kentlerinin %40’ında nüfus kaybı yaşandı. a-kentler de dahil olmak üzere kentsel kümeler ve de koridorlar, Avrupa kıta bölgesinin has özelliklerinden olup AB politikalarından ciddi oranda destek almıştır.

Geleneksel olarak, kentler Avrupa’nın bölgesel ve ulusal politikalarıyla yakından alakalıdır. Buna dair bir örnek, 2016 senesi Mayıs ayında AB Konseyi Hollanda başkanlığının ‘Amsterdam Paktını’ onaylamasıdır. Bu Pakt desantralizasyon, kentlerin yetkilendirilmesi ve kentlerin yerel yönetimleri de dahil olmak üzere AB kalkınma öncelikli maddeleri hakkında yeni AB kentsel gündemindeki siyasi tartışmalar hakkında bilgilendirme yapmaktadır. Çoğu stratejik plan Avrupa kıtasında aracı veya orta ölçekli kentlerin rolündeki merkezi seviye temelinde yapılmıştır. Paktın sunduğu uzun-vadeli politika planlarında geçen temel ilkeler ve de diğer temel Avrupa kentsel politika dokümanları bu yerleşkelerde yaşayan nüfusun büyük kısmını; bu nüfusun şu anki ekonomik, sosyal ve çevresel problemler karşısında üstlendikleri rolü ve bunların büyük kümelerin ve metropollerin işleyişine yaptıkları katkıları açıklamaktadır.

² ESPON, ‘Avrupa Kentleri ve Ülkesel İşbirliği’, ESPON Bildirisi (Lüksemburg: ESPON, 19 Mayıs 2015).

LATİN AMERİKA**SAYI A-KENTLER 961****NÜFUS (MİLYON) 157.9****KENTSEL NÜFUSUN %31.5'i****TOPLAM NÜFUSUN %25'i****DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN %11.1'i**

Latin Amerika'nın 961 aracı kenti arasından 657'si (%68.3) bölge'nin en büyük ekonomilerinde (Brezilya, Meksika ve Arjantin) ve de Venezüella'da yer almaktadır. Yine de Latin Amerika ve Karayipler'deki kentsel sistemlerin pek çoğu büyük kümelerin hakimiyetindedir (tek merkezli ya da çift merkezli), bunlara istisna olan ülkeler ise çok merkezli Brezilya, Kolombiya, Meksika ve Venezüella'dır.

Çoğu ülkede 1980'lerde başlayan 'demokratik geçiş' zamanla– her ne kadar bir ülkeden diğerine önemli farklılıklar göstererek yaşanmışsa da– idari ve mali bölgesel desantralizasyonu ortaya çıkarmış ve de yerel yönetimlerin rollerini güçlendirmiştir.

A-kentler aynı hızda ilerlememiştir ancak çoğu zaman, artan hizmet ve altyapı talepleriyle başa çıkacak yeterli ekonomik ve teknik kaynaklara sahip olamamıştır. Bu eksikler genelde kent çevresinde yayılan bir büyümeyi ve de yeni gayri resmi yerleşkelerin ortaya çıkışını hızlandırmıştır. Bu yerleşkeler, bilhassa da a-kentler, kentsel ayrışım ve parçalanmayla mücadele edebilmek için temel hizmetlere daha efektif kamu-kökenli arazi yönetim politikaları ve yatırımlarının tatbik edilmesini gerektirmektedir. Bölgede yer alan kentsel koridorların çoğu, farklı boyutlardaki a-kentler aracılığıyla dile getirilmiştir ve de bunların büyük kısmı sahil kentleri olup, az bir kısmı ise And Dağları bölgesine adapte edilen iç koridorlardır. Ayrıca çok sayıda Latin Amerika ve Karayip ülkesi nadiren yurt içi tüketimin bölgesel ölçeğini aşan kümelerin oluşturulmasını teşvik eden programlar geliştirmiştir.

Son yıllarda çoğu ülke ekonomik ve bölgesel sistemlerini yeniden yapılandırmaya ilaveten yeni kentsel reformlar başlatmıştır. Artık daha fazla kabul gören görüşe göre, daha dengeli bir ekonomik ve sosyal kalkınmayı başarmanın yanında, Latin Amerika ülkelerinin daha çekici olmak için kentsel yönetim ve kalkınma düzenlerini de iyileştirmeleri gerekmektedir. Lakin her ne kadar birkaç istisna ülke olsa da (Kolombiya, Ekvator gibi), ulusal sektör bazlı kentsel politikalar esasen daha büyük kentsel alanların problemlerini çözmeye yönelik hazırlanmıştır ve ne a-kentlerin ne de daha küçük belediyelerin sorunlarına spesifik olarak eğilmektedir. Çoğu Latin Amerika a-kentinde iç bölgeyle işbirliği ve de bölgesel entegrasyon hem ileri seviyede ekonomik ve sosyal fırsatlara götüren hem de kırsal ve kentsel alanlar arasındaki yapısal eşitsizlikleri azaltan geçitlerdir.

ORTA DOĞU VE BATI ASYA**SAYI A-KENTLER 502****NÜFUS (MİLYON) 90.8****KENTSEL NÜFUSUN %38.5'i****TOPLAM NÜFUSUN %26'sı****DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN %6.4'ü**

Orta Doğu ve Batı Asya (ODBA) bölgesinde yer alan 502 A-kentte bölgenin toplamda 236 milyona denk gelen kentsel yerleşimcilerinin %38.5'i ikamet etmektedir. MEWA'da görülen kentselleşmenin itici faktörleri bölgede hakim olan siyasi istikrarsızlıktan, son zamanlarda görülen çekişmelerden, farklı ekonomik modellerden, gelir seviyeleri ve kaynak azlığından olumsuz etkilenmektedir. Bunun sonucunda da ülkelerin kent ve kentsel model sistemleri birbirlerinden ciddi şekilde ayrışabilmektedir. Örneğin Katar'ın başkenti Doha'nın kişi başına GSYİH'si yılda 93.000 ABD Doları iken, Filistin'de 2,900 Dolar ve hatta Gazze'de daha da azdır (876 Dolar).³ Bu büyük farklılıkların anlamı ekonomik olarak, kentsel alanın kalitesi ve kentsel politikaların planlamasında son derece belirgin bir farklılaşma olduğudur.

Körfez ülkelerinin ileri kentsel ekonomilere sahip ülkelerinin çoğunda, nüfus, giderek büyüyen birinci sınıf metropollerin küresel finansal merkezlerinde yoğunlaşmaktadır.

³. BM Verileri: <http://data.un.org/Default.aspx>.

Bu arada Afganistan, Yemen veya Irak gibi kırılgan ekonomiler özellikle de büyük metropol alanların uzağında konuşlanan küçük merkezlerde ve çatışma alanlarına yakın olan birimlerdeki yerleşimcilerine asgari seviyede de olsa efektif temel hizmetleri sağlamada ve de kentlerin etkin yönetişiminde sürekli sorunlarla boğuşmaktadır. Ayrıca Ürdün, Lübnan ve Türkiye gibi ülkelerde yer alan ve özellikle de Suriye sınırına yakın olan a-kentler çok ciddi bir mülteci akımına sahne olmuştur. Genel olarak Maşrik ülkeleri (Arap yarımadasının kuzeyindekiler) kayıtlı mültecilerin %50'sine ev sahipliği yapmaktadır.

Bu bölgenin ülkelerinin tecrübe ettiği ekstrem şartlar neticesinde oluşan tarihi, kültürel, sosyal ve ekonomik parçalanmaya rağmen bu ülkelerin bazıları, iç savaş sonrası Lübnan'da ve Irak Kürdistan'ın da görüldüğü üzere, kentsel politikalar geliştirmek ve/veya kentsel yeniden yapılanmayı teşvik etmek için ciddi çaba göstermiştir. Türkiye ve İran gibi yükselen ekonomiler, kentsel alanların modernleştirilmesi ve sınır kentlerinin iyileştirilmesinde karşılaşılan sıkıntılarla mücadele etmektedir. Yine de kentler ve yakın alanlarını ve ekonomilerini dikkate alan daha stratejik ve de kapsamlı kentsel planlama sistemi, kentsel ve kırsal ekosistemleri küçültmek yerine yükselten bir uygulama olan sürdürülebilir büyümeyi desteklemek için gereklidir.

KUZEY AMERIKA

SAYI A-KENTLER **501**

NÜFUS (MİLYON) **100.1**

KENTSEL NÜFUSUN **%34.1'i**

TOPLAM NÜFUSUN **%28'i**

DÜNYA A-KENTLER NÜFUSUNUN **%7'si**

Kuzey Amerika bölgesinde yer alan ülkeler Kanada ve ABD'dir. Bölge'nin toplam kentli nüfusunun yüzde otuz dördü 501 aracı kentte yer almaktadır ve bunun 444'ü (%88.6) ABD'dedir.

İki ülke de çok sayıda a-kente sahip olan yerleşik ve kompleks metropol koridorlarına ev sahipliği yapar; örneğin New York-Washington koridoru ve San Francisco, Los Angeles, ve Seattle-Vankuver alanlarında yer alan sahil kümeleri gibi. Ayrıca nüfusun büyük bir kısmı içteki a-kentlerde de yer almaktadır. Büyük Göller sistemi ve Mississippi Nehri boyunca ve etrafında konuşlanan büyük havzalar ve de akarsu kolları ciddi kentsel yoğunlaşmalara sahne olur. Ülkenin iklimsel ve coğrafi özellikleri nedeniyle Kanada'da tespit edilen mesafe ve izolasyon ABD'dekinden çok daha belirgindir ve de seyrek nüfuslu eyaletlerde yer alan a-kentler üzerinde daha ciddi bir etki oluşturmaktadır.

Kuzey Amerika'daki a-kentler sistemi 'iki kent gurubunun hikayesidir'. Birisi başarılı ve dinamik kentler sistemi ötekisi ise stres ve düşüş sistemidir. Özellikle ABD'de, kent sistemleri geleneksel olarak 'Sunbelt (güney (güneş) kuşağı) ve Rustbelt (kuzey kuşağı)' hikayesi ile anlatılır. Yıllardır kullanılan bu 'kuşak (belt)' söylemi Amerikan ekonomisinin güvenilir bir haritasını temsil etmiştir.

Lakin hem ulusal hem de küresel ölçekte yaşanan son ekonomik kriz bu alanların üretkenlik haritasını kökten değiştirmiştir. Kriz sonrasında ve ABD'deki toparlanma sürecinin en başlarında ortaya çıkmış olan uzmanlaşmış ekonomik üretkenlik ve performansı resmeden yeni haritada bölgesel kümelenme birincil girdi olmuştur. Lojistik altyapısı veya bölgeler arası, bölgesel ve de uluslararası ticarete istisnai bir erişimi olan kümelere yerleştirilen a-kentler – örneğin Kaliforniya , Teksas, Washington ve Büyük Göller bölgesinin sınır kentleri – en yüksek ekonomik performansa ve iş sahası artırma oranlarına sahiptir.

Geleneksel olarak, eyaletler metropol bölgelerdeki ve de gelişmekte olan kentlerdeki rekabetçiliğe yoğunlaşmaya eğilimlidir. Kuzey Amerika'nın gerileyen alanlarında yer alan a-kentler yenilikleri izlemeli ve hem kendi aralarında hem de daha büyük metropol bölgeler arasındaki ulaştırma, iletişim ve ticaret ağlarını güçlendirerek daha etkin ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacak yeni stratejileri benimsemelidirler.

2.2

KENTLERİN ULUSAL VE KÜRESEL SİSTEMLERİ İÇİNDE ARACI KENTLER

Küresel dönüşümlerin etkileri: gelişen ve gerileyen a-kentler

Aracı kentlerin geleneksel fonksiyonları, yeri ve kapsamı kentlerin değişen ulusal ve küresel sistemleri içeriğinde fonksiyonel olarak yeniden tanımlanmaktadır. Küresel a-kentlerin modern çağda sıklıkla karşılaştıkları sorunlar hem kendi aralarında ve metropol alanlarda hem de kendi içlerinde artan performans asimetrisi kaynaklı sorunlardır. Finansta ve diğer ticari sektörlerde yaşanan uluslararasılaşma; ulusal ekonomilerin küresel rekabete ve yapısal reformlara giderek daha fazla maruz kalması; üretim sistemleri ve ticari organizasyonlarda yaşanan radikal değişimlerin hepsi göstermektedir ki a-kentler eşi benzeri görülmedik baskılara maruz kalmaktadır.

Yerel ekonomik faaliyetlere yönelik idari ve sosyal hizmetlerin bölgesel merkezleri ve tedarikçileri gibi geleneksel rol icra eden a-kentlerin yeni rolleriyle ilintili faaliyetleri sorgulanmaya başlamıştır. Yönetişim reformları çoğu zaman orantılı bir kaynak ve yetki paylaşımı yapamadan seçilmiş yerel yönetimlere sorumluluklarını indirdi. Her ne kadar bunların çoğu büyük kentlere hizmet eden ileri kümeler geliştirmiş ya da bazen ulusal sınırları bile ikileme sokan kentsel koridorlara dönüşmüşse de diğerleri– özellikle de dış bölgelerde ya da daha dinamik bölgelerin çevre kesimlerinde konuşlananlar – duraklama ve hatta gerileme sürecindedir.

Bu makroekonomik trendlerin ortaya çıkardığı kaçınılmaz netice ise sermaye düşük seviyede üretkenliğe sahip olan kentsel sistemlerden yüksek seviyede üretkenliği olanlara doğru hareketlenmiştir.⁴ Her ne kadar sermaye kazançları büyüyen kentsel sistemlerde ve de ekonomisi dinamik olan bölgelerde yoğunlaşmış olsa da gerileyen ve küçülen kentler varlıklarının değerinin azalmasından ve gerileyen yatırımlardan etkilenmektedir. Bu boyutlardaki değişimler küresel pek çok arazinin ekonomik ve sosyal dengesini alt üst etmiştir. Bu kentsel ikilikle başa çıkmak için ve ülkeler ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri düzeltmek için ‘merkez’ ve ‘tali’ kentlere çeşitlendirilmiş politikaların ve yatırım stratejilerinin uygulanması gerekir.

“Büyük kümeler kentsel kalkınmayı tetikler”

Kentsel sistemlerin değişen modelleri: kümelerin ve kentsel koridorların ortaya çıkması

Kentsel sistem yapılarında bütün bölgeler önemli değişimler yaşamıştır. Hiyerarşik düzen ulusal kentsel sistemlerin yapısal temeli olsa dahi, bunları daha yaygın ve kompleks yapmak için yeni dinamikler ortaya çıkmıştır. Yeni nesil başarılı kentler eski hiyerarşik kentsel sistemlerin hakimiyetini tehdit ederken modern fonksiyonel bağlantılar ve de dinamik modeller geliştirmektedir. Ancak çoğu bölgede bu süreç alansal yoğunlaşmada bozulmalara ve artan seviyede eşitsizliğe yol açmıştır: büyük kümeler kentsel kalkınmayı tetiklerken a-kentler bambaşka ve ikilemli bir süreç yaşamaktadır.

Bilhassa büyük kentsel kümeler ve yeni kentsel kutupların etrafında a-kent kümelerinin ortaya çıkması, neredeyse bütün bölgelerde kentlerin ulusal sistemlerinde bir dengesizliği tetiklemektedir. Metropol alanların kalkınmasıyla ilişkili olan problemlerin pek çoğu bu kent kümelerine de yansımıştır. Bu alanlardaki yerel yönetimlerin aynı kaynaklara ve kapasiteye metropoller gibi erişimi yoktur ve de kritik hizmetlerin ve altyapıların sunumunu destekleme mücadelesi vermektedirler. Bu a-kentlerin evriminde mevcut şartlar altında kentselleşmenin baskısına en fazla maruz kalan komşu kırsal alanlar, metropol alanlar ve de a-kentler arasında ve ortaklığında işbirliğini ilerletecek spesifik politikalara gereksinim duyacaktır.

Büyük kentlerin arasındaki başlıca ulaştırma kanallarına yakın olan a-kent koridorları, bilhassa uluslararası koridorlarca bağlandıklarında, hızla büyümektedir. Ama yeterli planlama ve altyapı yoksa eğer, gelişmekte olan bölgelerde yer alan (Batı Afrika gibi) koridorların çoğu artan sıkışıklık, kirlilik, kazalar ve ticaret engeli gibi sorunlar yaşamaktadır (mesela sınır geçişi sorunları). Ulusal yönetimler ve bölgesel kurumlar güçlenen koridorlara destek vermeyi ve gerekli durumlarda ise kalkınma potansiyellerini arttırmak için aracı kentler arasında sınır ötesi işbirliğini geliştirmeyi düşünmelidir.

⁴ Leanza ve Carbonaro, ‘Büyük Buhran Sonrasında Sosyal olarak Kapsayıcı Kentsel Dönüşüm’.

Giderek dengesizleşen kentsel sistemler

Metropol bölgeler, aracı kentler ve de kırsal bölgelerde giderek artan sosyo-ekonomik farklılaşmalar eşitsizlik oranlarını arttırırken, büyük kentlere göçe neden olmakta ve halkların ve bölgelerin marjinalleşmesini hızlandırmaktadır ve bu da hiçbir bölgeye fayda sağlamayan bir durumdur. A-kentler, küçük yerleşkeler ve kırsal alanlar üzerinde doğrudan etkiye sahipse de, değişimleri bölgesel ekonomiler ve topluluklar üzerinde daha geniş sonuçlar doğurmaktadır ve de kırsal birleşimi ve entegrasyonu da olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple a-kentler kırsal ve metropol alanlar arasında ekonomik ve sosyal dengeyi sürdürmede ve de bölgesel kalkınmayı desteklemede başrol oynar.

Giderek artan eşitsizlik açıklığı tehlikeli boyutlarda bir sosyal istikrarsızlığa ve artan çevresel problemlere neden olabilmektedir ve de buna maruz kalacak kitle daha ziyade en dezavantajlı kentsel kısımlar olacaktır. SKH'lar hakkında süregelen küresel görüşmelerde de vurgulandığı üzere 21. yüzyılın en büyük tehditlerinden birisi eşitsizliktir ve kentsel ve de bölgesel dengesizlikler ise bu trendin somut bir ifadesidir. Gelişmekte olan ülkelerde, a-kentler büyük gayri resmi yerleşkeleri ve ekonomik faaliyetleri kapsamıştır ve aynı zamanda gerekli hizmetleri ve fırsatları sunabilmek için büyümeyi efektif şekilde kontrol etme mücadelesi vermektedir. Bu olgu Alt Sahra Afrika'sında ve de Güney Asya'da belirgindir ve bu iki alan en yoğun kentselleşme akımının alıcıları olacaktır. Aynı zamanda da bunları kontrol edemeyecek kadar düşük kapasitede yerel yönetim güçleri olacaktır. Önleyici planlama, geliştirilmiş arazi yönetimi ve temel hizmetler dağıtımı yerel yönetimlerin kapasitelerini arttırmada, yeni yerleşimcilerin entegrasyonunu kolaylaştırmada ve de kırsaldan metropol alanlara olan göçlerde a-kentleri tampon olarak 'kullanmada' başlıca araç olacaktır.

“Kentsel yakınlık sonucunda ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve de kültürel ilişkiler ve insan ölçeği a-kentlerin sahip oldukları rekabet avantajı potansiyeline bir kaynak teşkil etmektedir”

2.3

ARACI KENTLER GÜNDEMİNİ İNŞA ETMEK: AVANTAJLAR VE FIRSATLAR

Yukarıdaki bilgilerin ışığı altında, a-kentler dış şoklara karşı daha esnek olabilmek, sosyal ve kimliksel dokularını güçlendirmek ve yerel kapasiteleri hareketlendirmek için kentsel yakınlık ve 'insan ölçeği' gibi karakteristik avantajlarından istifade edebilirler. İnsan ölçeği boyutu bir kimlik edinmeye, aidiyet geliştirmeye, yakın ilişkisel ağlar kurmaya, gizli bilgilere sahip olmaya ve de daha müreffeh bir çevre kurmak isteyen gönüllü toplulukların bir arada çalışmasına katkıda bulunabilmektedir.

Başarılı a-kent stratejileri

Çok sayıda a-kent büyüklüklerinden, oynadıkları rolden ve benzersiz konumlarından başarıyla istifade edebilmiş ve iç bölgeleriyle aralarındaki bağlantıları güçlendirebilmiştir. Daha kısa ve daha etkin ekonomik akımlar gelişmişlerdir; yerel piyasaları ve üretimi desteklemişlerdir; hizmet ve altyapı sunumlarında belediyeler-arası işbirliğini iyileştirmişlerdir. Daha fazla bilgi ve teknoloji temelli üretime ve hizmetlere geçişi başarıırken daha fazla turist çeken kültürel merkezler olmuşlardır.

Kentsel yakınlık ve insan ölçeği neticesinde ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler a-kentlere, hızla değişen ve giderek küreselleşen ve bağlantı halinde olan bu dünyada, bir rekabet avantajı potansiyeli sağlamaktadır. Bir kentin yaşam kalitesi o ülke vatandaşlarının günlük yaşamlarını etkileyen ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve/veya kurumsal faktörlerden indikleri memnuniyetle ölçülebilir. a-kentler'i en iyi karakterize eden göstergelerden bir tanesi hizmetlere olan yakınlıktır. Uluslararası yaşam kalitesi ölçütleri kullanıldığında elde edilen sonuçlara göre, Göteborg (İsveç), Trondheim (Norveç), Winnipeg (Kanada) ve Aberdeen (Birleşik Krallık) gibi a-kentler büyük küresel metropollerle çekişmektedir.⁵ Aalborg (Danimarka) vatandaşları %99 seviyesinde bir memnuniyet oranına sahiptir.⁶ Benzer şekilde çok sayıda a-kent inovasyon liderleri olarak sıvırmayı başarmıştır. Bunlar arasında Raleigh-Durham (ABD), Leipzig ve Karlsruhe (Almanya), Bilbao (İspanya), Edinburgh ve Bristol (Birleşik Krallık) ve Toulouse (Fransa) ve diğerleri sayılabilir.⁷ Çoğu örnekte bu başarının arkasında yatan faktörlerin ulusal ve bölgesel politikaların sağladığı destek olduğu söylenebilir.

⁵ Bkz. Mercer'in Yaşam Kalitesi Sıralaması (top 100), Monoce Yaşam Kalitesi, Numbeo Top 100, Eius Yaşanabilirlik Sıralaması, inovasyon Kentler Endeksi (2014), EIU Kentlerin Aktif Noktaları, BM-Habitat Kent Refah Endeksi, Ekonomist İstihbarat Birimi Yaşanabilirlik Endeksi, A.T. Kearney Küresel Kentler Endeksi, Küresel Finansal Merkezleri Endeksi.

⁶ Avrupa Komisyonu, ed., Kentler Yaşam Kalitesi: 79 Avrupa Kentinde Algı Anketi, Ekim 2013 (Lüksemburg: Yay. Avrupa Birliği, 2013).

⁷ Top 100, İnovasyon Kentler Endeksi 2015, <http://www.innovation-cities.com/innovation-cities-index-2015-global/9609>.

İlerleyen ve gerileyen a-kentlerde alternatif stratejiler

Ancak bütün a-kentlerin aynı başarıyı sergiledikleri söylenemez. Yerel yönetimlerin ve a-kent sakinlerinin başa çıkmaları gereken sorun sahip oldukları bu avantajları kapsayıcı toplumlar, hoş görülü bir çevre, yaratıcı ve yaşanabilir kentler üretebilen ekonomik kalkınma politikalarına dönüştürebilmektir. A-kentler ayrıca yerel ekonomik ve sosyal kalkınmayı elde edilebilir ve erişilebilir kılmak için yaratılan 'kritik kitle' ile ortaya çıkmış olan problemlerin üzerinden gelmelidir. Bu problemleri bir çırpıda halledecek çözümler yoktur; a-kentlerin bir gecede daha kapsayıcı, dinamik ve sürdürülebilir olması imkansızdır ancak a-kentlerin benimseyip uygulayarak birer liderlik fırsatına dönüştürebilecekleri bazı stratejiler de yok değildir.

Gelişmekte olan bölgelerde yer alan hızla büyüyen a-kentler esnek ve entegre kentsel planlama yaklaşımlarına; arazi-kullanımı yönetimine; kentsel yönetim sistemlerinin reformuna; finansal yönetime ve de insan hakları ilkeleri temelinde her vatandaş için daha iyi bir arazi kullanımı erişimine, temel hizmetler ve düzgün hayat standartlarına öncelik vermelidir.

Ekonomik gerileme dönemlerinde yapısal reformlar yaşayan aracı kentler yeniden eğitime ve yeniden vasıflaştırma, güçlü siyasi ve kurumsal liderliklere, yerel toplumların iştirakine ve de işbirlikçi bir ekonominin farklı unsurlarına öncelik vermelidir. Bu esnada ve de bir yandan inovasyonu ve yeni teknolojileri kucaklamalıdır. Bu çerçeveye göre, bilhassa genç istihdam gücünü cezbetmek ve de kaybetmemek için özel politikalar tatbik edilmelidir.

Kentleri birlikte inşa etmek için bir işbirliği kültürü

Aracı kentler diğer kentler, yerel paydaşlar ve onların iç bölgeleriyle olan işbirliklerini güçlendirirken bir taraftan da daha işbirlikçi kalkınma modelleri arayışına girmelidirler; endojen (içsel) büyümeyi teşvik etmek için özel sektörle ve komünlerle ortaklıklar kurmalı; bunların kendi öz varlıklarına dayanarak yerel kimlikleri ve sosyal kapasiteleri güçlendirebilmelidir. Katılımcı yönetim, stratejik kentsel planlama, entegre alansal, ekonomik ve sosyal politikalar, ortak stratejik projeler, ekonomik kalkınma ve kapsayıcı sosyal politikalar ve cinsiyet eşitliği hep birlikte bu işbirlikçi kalkınma modellerine uygun eylemlerin temelini kurabilir.

“A-kentler'in ekonomilerinin daha fazla 'küreselleşmesi' gerekiyor”

“Gelişmekte olan bölgelerde yer alan hızlı-büyüyen a-kentler esnek ve entegre kentsel planlamaya öncelik vermelidir”

A-kentler bölgenin tamamının taleplerine göre adapte edilmiş olan hizmet ve altyapıları, ekonomik entegrasyon ve ortak varlıkları ön plana çıkararak iç bölgeler ve yakındaki küçük kentler ve kırsal alanlarla yan yana gelerek rekabete değil işbirliğine dayanan bir kültür inşa etmelidir.

Çoğu a-kentin yaşadığı sorun hem kendi ölçeklerinde hem de daha küresel ve de rekabetçi bir ekonomik çevrede hareket etmektir. A-kentlerin ekonomileri daha fazla 'küreselleşmelidir'; mesela metropol alanlarla daha fazla sinerji ve de bütünleyicilik arayışı içine girerek yerel endüstri, üretim sistemlerini ve ticari mekanizmaları ulusal ve küresel piyasaların taleplerine göre yönlendirmelidir.

A-kentleri güçlendirecek efektif desantralizasyon

Tecrübeler göstermektedir ki a-kentler yeterli güce ve kapasiteye sahipse bu durumda yerel liderler toplumlarını harekete geçirebilmekte, fırsatlardan istifade edebilmekte ve ileri düzeyde bir yerel kalkınmaya götürecek şekilde inovasyon teşviki yapabilmektedir. Efektif desantralizasyon politikaları, mali intikal, ve kapasite-arttırma politikalarının tamamı kentsel idare ve yerel yönetimlerin sürdürülebilir aracı kentler geliştirmede daha ciddi sorumluluk almasında önemli rol oynamaktadır. Katılımcıların, ayrıca STK'lar, akademik çevre ve sivil toplum işbirliği içinde yerel guruplar ve özel sektör ortaklarının da desteğiyle tabansal bir birlikteliği teşvik etmek için muhakkak güçlü bir çevresel altyapı mevcut olmalıdır.

Resmi yasal çerçevelerin ve mekanizmaların ötesinde yerel liderler ve yönetimler, karar-verme süreçlerine efektif şekilde dahil olmaları için gereken alanları ve şeffaflık şartları sağlamak suretiyle sivil toplumlarının özerk ve bağımsız şekilde organize olmalarını teşvik edebilmelidir.

Daha fazla çevresel sürdürülebilir modellere geçişin temel aktörleri

Çevresel tehditler bilhassa Asya-Pasifik gibi daha kıyıda kalan ada bölgelerindeki savunmasız a-kentleri daha derinden sarsmaktadır. Bu durum ise en geniş kent gurubu olan a-kentlerin mobilizasyon sürecinin çevresel olarak daha sürdürülebilir bir modele ve düşük karbon ekonomisine geçişte daha kararlı olmasını gerekli kılmaktadır. Kentsel bölgelere yakınlığı ve etkin kentsel yönetimi sayesinde, a-kentler kentsel yapıları ve doğal kaynaklar tüketimi ile CO₂ emisyonlarını azaltan üretim ve tüketim modellerini üretme kabiliyetine erişmiştir. Bu durum SKH hedeflerine erişmeyi ve 21. Taraflar (COP 21) Konferansı Seansında (Paris) kabul edilen 'ortalama küresel sıcaklık seviyesini sanayileşme öncesi kaydedilen seviyenin 2°C altında tutmak ve mümkün olan durumlarda sıcaklık artışını 1.5°C ile sınırlandırma' ilkesini kolaylaştıracaktır.

Küresel ekonomide yaşanan dönüşümden istifade etmek

A-kentlerin gelecekte karşılaşacağı senaryoları ve fırsatları tahmin etmek kolay değildir. Lakin değişen üretim , tüketim, piyasa ve sosyal düzen iyimser olmamızı sağlamaktadır. Küme faktörlerinin ve ölçek ekonomilerinin eskiye kıyasla çok daha düşük seviyede önem arz ettiği yeni dijital teknolojilere dayanarak ortaya çıkmış olan 'üçüncü' endüstriyel devrimin gelişile, kitlesel üretimin 'acımasızlığı' azaltılabilecek ve de uzaklıktan ziyade yakınlık ilişkisine göre ve de kitlesel tüketime değil de bireysel ihtiyaçlara göre kurulmuş olan ekonomileri ve insan gruplarını ödüllendirecektir. Tüketicie aracısız sunulan hizmetler de dahil olmak üzere, hizmet sektörünün genişlemesi ve de ürün çemberinin (bilhassa üretim, bakım ve kullanım) farklı evrelerinin giderek artan entegrasyonu bazı fonksiyonlar için piyasada yeni fırsat kapıları aralamaktadır, ki bu fonksiyonlar ya lokal olarak daha iyi uygulanabilmektedir ya da geleneksel olarak bir hane içinde (yaşlı bakımı, erken dönem çocuk bakımı gibi) tatbik edilmektedir. Değişimin hızı ve ölçeği ise durmaksızın değişen toplumlarımıza daha önce hiç görülmemiş fırsatlar sunar. A-kentler elbette bu değişimin meyvelerini zamanla toplayabilir ama önce bunlara hazırlanmaları gerekir.

'Kentin Hakkı' kavramını a-kentler gündeminin merkezine yerleştirmek

Yakınlığa ve insan ölçeğine dayanmakta olan bu yerel yönetimler öncelikle fırsatlar yaratmak ve eşit hakları garanti etmek için adımlar atmalıdır (bilhassa kadınlar ve gençler için), ayrıca bazı sosyal problemleri, örneğin arazi ve mesken baskılarını, kamusal hizmetlere erişimi, gayri resmiliği ve çevresel hassasiyeti yaygınlaştırmak gibi çözümlere kavuşturmalıdır. Katılımcı plan ve bütçeler nüfusun katılımcı alanlara ve bilgiye erişimini ve bu süreçleri takip edip değerlendirebilmesini şart koşturmaktadır. Yerel karar-verme süreçlerine vatandaşların katılımı yerel yönetişimin adil uygulamaları, etkililiği ve cevap verebilirliği için en önemli şartlardan birisi olmuştur. 'Kentın Hakkı' yaklaşımı yerel yönetimlere politika uygulamalarında liderlik edebilmelidir ve de a-kentleri daha kapsayıcı, dinamik ve yaşanabilir kentlere dönüştürebilmelidir.

Foto: Vašek Vinklát - Wellington (Yeni Zelanda).

2.4

ARACI KENTLER GÜNDEMİ ANA MESAJLARI

1 SMS - ARACI KENTLERİN KENTSEL YERLEŞKELERİN ÖNEMLİ BİR BİLEŞENİ OLARAK OYNADIKLARI ÖNEMLİ ROLÜ KABUL ETMEK Gündem 2030 ve Yeni Kentsel Gündemin başarılması için gereklidir. Vizyon sahibi yerel liderlere ve de yeterli desteğe kavuşan a-kentler, sürdürülebilir kalkınmanın dört temel direğine odaklanarak (sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel) bölgeler içinde ve arasında gerçekleşen yerel kalkınma, yerel demokrasi, sosyal kaynaşma ve de ileri işbirliğinin temel kaldıraçlarıdır.

2 SMS - DENGELİ VE KAPSAYICI KENTSEL VE KIRSAL KALKINMAYI TEŞVİK ETMEK İÇİN ARACI KENTLERİ DESTEKLEMEDE ULUSAL KENTSEL POLİTİKALARI YENİDEN TANIMLAMAK. Bölgesel kalkınmanın bölgesel aktarma merkezleri ve ankorları olan a-kentler alansal eşitsizlikleri ve çoğu ülkede görülen yapay kırsal-kentsel bölünmeleri arttıran kentsel sistem kutuplaşmalarını dengelemektedir. Sürekli diyalog ve işbirliğine dayanan çok-seviyeli yönetim mekanizmalarına hitap edecek adil ve efektif ulusal kentsel politikalar geliştirilmelidir. Hiçbir kenti ya da bölgeyi geride bırakmamak için ulusal kentsel politikaların şeffaf ve güvenilir fonlama mekanizmalarıyla desteklenmeleri gerekmektedir. Bu durumda ulusal ve bölgesel yönetimler ulusal kentsel politikalarının tanımlanmasında ve de uygulamasında a-kentlerin güçlü katılımını muhakkak sağlamalıdır.

3 SMS - YETKİLERİN, FİNANS KAYNAKLARININ VE KAPASİTELERİN ADİL DAĞITILMASIYLA ARACI KENTLERİN KENTSEL YÖNETİM VE KALKINMADA TAM SORUMLULUK ÜSTLENME POTANSİYELLERİNİ AÇIĞA ÇIKARMAK. Sürdürülebilir kalkınmayı devam ettirebilmek ve de potansiyellerini gerçekleştirmelerini sağlamak adına yerel yönetimleri 'zor işlere girişmede' yeterli kaynaklarla donatmak için sağlam bir fonlamaya öncelik verilmelidir. Bunun için yerel halkın ve işletmelerin ihtiyaçlarına yakın olan ve daha iyi cevap verecek kararları almaya yarayacak yeterli insani, mali ve teknolojik kaynakların sağlanması gerekir. Açık mekanizmalar ve yasal çerçeveler sunulursa bunların insan ölçeği, yerel kalkınma stratejilerinde yerel topluluklar, kamu ve özel iş ortaklıkları (çalışma sektörü, sivil toplum örgütleri gibi) efektif işbirliği sayesinde yerel katılımcı demokrasi için bir kaldıraç işlevi görebilir.

4 SMS - KENTSEL YAYILMAYI VE KENTSEL AYAK İZİNİ AZALTMAK İÇİN KENTSEL PLANLAMA KAPASİTELERİNİ VE ARAZİ YÖNETİMİNİ GÜÇLENDİREREK ARACI KENTLERİN YAKINLIĞINDAN VE İNSAN ÖLÇEĞİNDEN FAYDALANMAK. Gelecek on sene içinde hızlı bir kentsel büyüme yaşayacak olan gelişmekte olan ülkelerin önceliği bu olmalıdır ve bu ülkeler bilhassa riske açık alanlarda plansız, kent dışı büyüme ve varoş alanların yayılmasını engellemek adına gerekli adımları atmalıdır.

5 SMS - ARACI KENTLERİN MİLLİ PROFİLİNİ YÜKSELTMEK. A-kentler inovasyon, aracılık, hizmet sunumu, kültürel miras ve refah merkezleri olarak kendi reklamlarını yaparak daha görünür olmalıdırlar ve ulusal yönetimin bu kentlerin de yetenekli ve hırslı olduklarını fark etmesini sağlamalıdırlar.

6 SMS - A-KENTLER VE BUNLARIN KIRSAL İÇ BÖLGELERİ, AYRICA BELEDİYELER ARASI ORTAKLIKLARLA DAHA YAKIN İŞBİRLİĞİNİ DESTEKLEYEREK BÖLGESEL KALKINMAYI TEŞVİK ETMEK. Bu durumda altyapı ve kamu hizmetleri için ölçek ekonomileri yaratacak, bölgedeki malların ve şahısların akışını güçlendirecek, doğal kaynakların yönetimini daha iyi seviyeye getirecektir. Gelip geçici nüfus, bölge sınırları dahilinde kaynakların ve sorumlulukların adaletsiz dağıtımı, idari izolasyon a-kentlerin bir yandan seslerini ulusal yönetimlere duyurmaya çalışırken bir yandan da ülkesel işbirliği ve dayanışmayı arttırırken başa çıkmaları gereken başlıca sorunlardır. Bu durum ayrıca kentsel ve ülkesel planlama stratejileri, kapasiteleri ve kaynaklarını bir merkezde toplarken yeterli düzeyde yasal çerçeveler ve teknik araç ve kaynakların kullanılmasını da gerekli kılar.

7 SMS - YENİ FIRSATLAR YARATMAK VE ULUSAL VE KÜRESEL EKONOMİK SORUNLARLA BAŞ ETMEK İÇİN HIRSLI YEREL EKONOMİK POLİTİKALAR ÜRETMEK. İnovatif politikalar, yerel kapasitelerin ve varlıkların mobilize edilmesiyle ve de yerel, sosyal ve işbirlikçi ekonomileri desteklemek için 'kısa dalgaları' teşvik ederek a-kentlerin ekonomilerini ve bölgesel dinamiklerini yükseltebilir. A-kentler, buna, firmaların ölçek ekonomilerini başarmalarına destek olmak için Üçüncü Endüstriyel Devrimi kucaklayarak, mesafe sorunlarının üstesinden gelerek ve hali hazırda ithalatı yapılmakta olan farklı yelpazelerden mal ve hizmetlerin üretim süreçlerinin daha fazla kişiselleştirilmesine ve yerelleştirilmesine olanak sağlayarak yardımcı olmaktadır. A-kentler ve ulusal yönetimler a-kentlerin rolünü ulusal ve küresel ekonomilere sabitleyerek ilerleyen kümelerden, sınır ötesi bağlantılardan ve bölgesel ekonomik koridorlardan istifade edebilir. Yeni teknoloji, akıllı kalkınma ve karşılıklı bağlılık a-kentlerin geleceğinin parçalarıdır ve a-kentleri küresel sahnenin değerli aktörleri yapma ve daha inovatif ve üretken ulusal ekonomilerin mutlak bileşenlerinden kılma konusunda muazzam bir potansiyele sahiptir.

8 SMS - TEMEL HİZMETLERE, SAĞLIK VE EĞİTİM HİZMETLERİNE HERKESİN ERİŞEBİLMESİNİ SAĞLAYACAK SOSYAL POLİTİKALAR GELİŞTİREREK ARTAN BOYUTLARDAKİ EŞİTSİZLİKLE MÜCADELE ETMEK. Sınırlı kaynaklarına rağmen a-kentler, cinsiyet eşitliğini sağlamak, yaşlanan nüfusun taleplerini karşılamak ve genç nesillere umutlu bir gelecek ve fırsat havuzu sunmak için mesken ve arazi kullanımıyla ilgili ortaya çıkan büyük baskılarla mücadele etmelidir. Yeterli sosyal politikalar aracı kentlerin göç kontrolünde tampon kent olma görevine destek olacaktır. Bu aynı zamanda daha fakir toplulukları ve a-kentlerin daha fazla savunmasız duruma düştüğü, örneğin yetersiz beslenme, salgınlar, HIV, yoksulluk ve ayrımcılık gibi, az gelişmiş ülkeleri etkileme potansiyeli yüksek olan endemik sorunları ve yapısal problemlere yönelik üst düzey kaynakları ve yeterlilikleri de kapsamalıdır.

9 SMS - ÇEVRESEL BOZULMA, İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE DOĞAL FELAKET TEHDİTLERİNE KARŞI SAVAŞMAK İÇİN KENTSEL ÇEVRESEL AYAK İZİNİ AZALTMAK. Dünya çapında büyük bir kent gurubuna sahip olan ama aynı zamanda nispeten insan ölçeği ve kendi iç bölgelerine yakınlık gibi avantajlarla bir adım öne geçen a-kentler fosil yakıt kullanımından daha yeşil bir ekonomi modeline geçişte katkıda bulunmalıdır. Yine de pek çok A-kentte halen giderek sıklaşan doğal felaketlerle ve iklim değişikliğinin etkileriyle başa çıkmada yetersiz kalacak kaynaklar ve sınırlı bir kapasite vardır. Bu nedenle adaptasyon ve de azaltma stratejilerini daha erişilebilir ve uygulanabilir kılmak için kaynaklarını ve bilgilerini tek merkezde toplamak adına işbirliği yapmalı ve de ulusal ve küresel seviyede esneklik stratejilerinin savunuculuğunu üstlenmelidirler.

10 SMS - KÜLTÜRE VE KÜLTÜREL YAŞAMA HERKESİN ERİŞİMİNİ MÜMKÜN KILMAK. Kültür vatandaşlık, sosyal entegrasyon ve ortak yaşamın ayrılmaz ögesidir. A-kentler sadece yerel kimliklerini değil aynı zamanda kültürel ve tarihi potansiyellerini mekan ve kimlik bilinci, aidiyet ve yaratıcılık ruhunu ilerletmeye dayandırmalıdır. Merkezi yönetimler, kentlerinin kültürel boyutunu kendi sürdürülebilir kalkınma planlarına entegre edebilmelidir.

11 SMS - 'KENTİN HAKKI' yaklaşımını benimsemek yerel seviyede insan haklarına saygıyı garantilemek, sosyal dahilîyet, cinsiyet eşitliği, ileri siyasi katılım, kaliteli kamusal alanlar, kapsayıcı ekonomi, çevresel sürdürülebilirlik ve de hem bugünün nesilleri için hem de gelecek nesiller için ortak varlıkları korumak gibi unsurlarla kurulması gereken hayati bağlara vurguda bulunmaktadır.

	A-KENTLERİN ÖNEMLİ BİR KENTSEL YERLEŞKE GURUBU OLARAK ÜSTLENDİĞİ ÖNEMLİ ROLÜ KABUL ETMEK	
A-KENTLERİN ULUSAL PROFİLİNİ YÜKSELTMEK		YENİ FIRSATLAR YARATMAK VE ULUSAL VE KÜRESEL EKONOMİK ZORLUKLARLA BAŞA ÇIKMAK İÇİN HIRSLI YEREL EKONOMİK POLİTİKALAR ÜRETMEK
A-KENTLER VE ONLARIN KIRSAL İÇ BÖLGELERLE ARASINDA DAHA YAKIN İŞBİRLİĞİNİ DESTEKLEYEREK BÖLGESEL KALKINMAYI GELİŞTİRMEK		ARACI KENTLERİN YAKINLIĞINDAN VE İNSAN ÖLÇEĞİNDEN FAYDALANMAK
	DİRENÇLİ VE HERKESİN ERİŞİMİNE UYGUN OLAN KALİTELİ ALTYAPI SİSTEMLERİ VE HİZMETLER SAĞLAMA	

03.

BÖLGELER:

BÖLGELER, KÜÇÜK

KENTLER VE

KIRSAL

BELEDİYELER

BÖLGELER: BÖLGELER, KÜÇÜK KENTLER VE KIRSAL BELEDİYELER

Bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyelerin bölgesel birim kategorizasyonunda ciddi farklılıklar görülmektedir. Örnek vermek gerekirse bu grup bölgeleri belirgin şekilde farklılaşmış ekonomik ve endüstriyel uzmanlıklarla ve farklı seviyelerde tarımsal, endüstriyel ve hizmet faaliyetlerine bağımlı olmakla karakterize edilmektedir.

Kentsel ve kırsal alanların ikisi de, ayrıca kolayca kırsal-kentsel ayrımına sokulamayan araziler de bu guruba girmektedir. Buna ek olarak bölgeler, küçük kentler ve de kırsal belediyeler ait oldukları ülkelerin siyasi ve idari yapılanmasında ciddi oranda heterojenlik sergilemektedir.

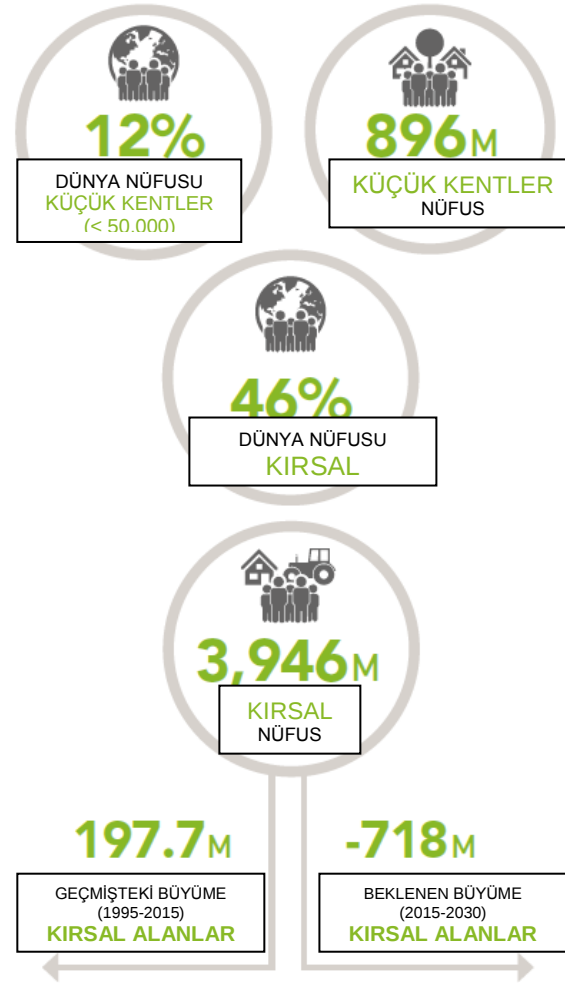
Evrensel olarak kabul edilmiş bir 'küçük kent' tanımı yoktur. Dünyadaki demografik ve kentsel modeller öylesine farklılık göstermektedir ki bu tanım 'kentin' yer aldığı ülkenin içeriğine göre değerlendirilmelidir ve yerleşkenin nüfus oranı konusuna da genel hatlarıyla değinmektedir; örn. 'küçük' olarak değerlendirilen altında ve üstündeki rakamsal değer.

2015 yılında, 3.35 milyar insan (dünya nüfusunun %45.9'u) kırsal alanlarda ve 896.9 milyon kişi ise (dünya nüfusunun %12.3'ü, dünya kentsel nüfusunun %22.7'si) daha küçük kentsel yerleşkelerde – yani küçük kentler ve kasabalarda yaşamaktaydı. Tahminlere göre 2030'da, kırsal nüfus mutlak ve nispi anlamda gerileyecektir (-718 milyon yerleşimci ve toplam dünya nüfusunun %40'ı), buna karşın küçük kentlerdeki yerleşimci sayısı orta seviyede artmayı sürdürecektir.

Bu bölümde analiz edilen diğer kırsal varlıklar - bölgeler - kurumsal ve coğrafi içeriklerine bağlı olarak inanılmaz büyüyecektir, birkaç binlik nüfusa sahip bölgelerden (örn. Finlandiya Åland adaları), onlarca milyon nüfusa kadar (örn. Bazı Çin ve Hindistan kentleri gibi).

Ulusal mevzuatlarına ve içeriklerine bağlı olarak yerleşkeler, 'kent' merkezlerinde sadece birkaç yüz yerleşimcisi olan alanlar olarak tanımlanabilir. Bu rapordaki tanıma göre ise küçük kentler 50,000'den daha az sayıda yerleşimcisi olan herhangi bir kent merkezidir. Rapor aynı zamanda, yerleşkelerin sadece demografik hacmine odaklanan bir tanımsal çerçevenin kendine has kısıtları olduğunu da kabul etmektedir.¹

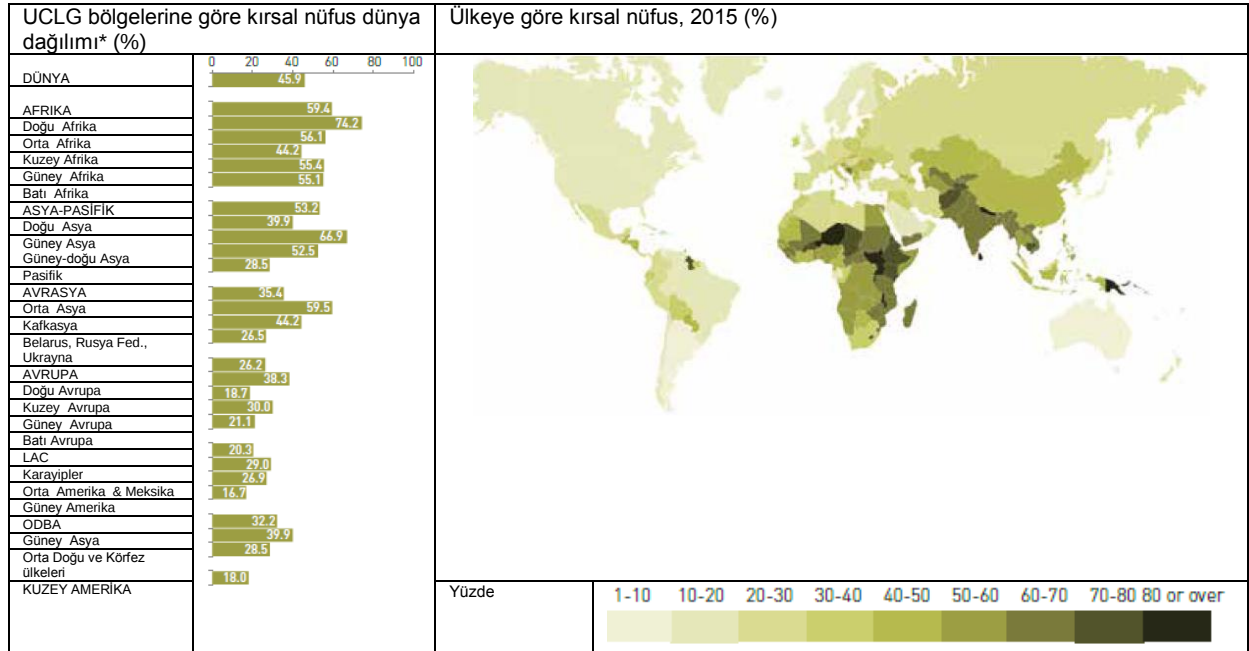
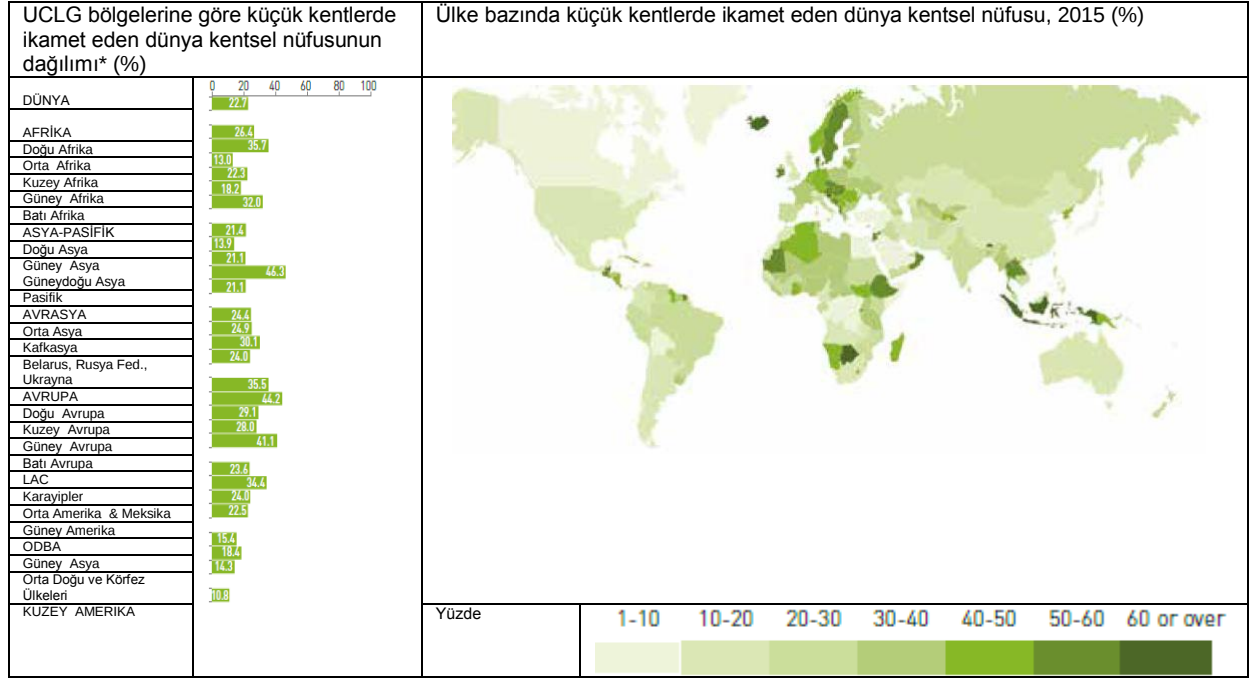
Burada geçen tanıma göre ise dünya üzerindeki her bölge yönetim seviyeleri temeline dayandırıldığında çok daha iyi açıklanabilir; örn. ulusal ve yerel yönetimler arasındaki aracılık görevi ve otonom politikalar uygulama ve kamusal araçlar sunma kapasiteleri gibi.

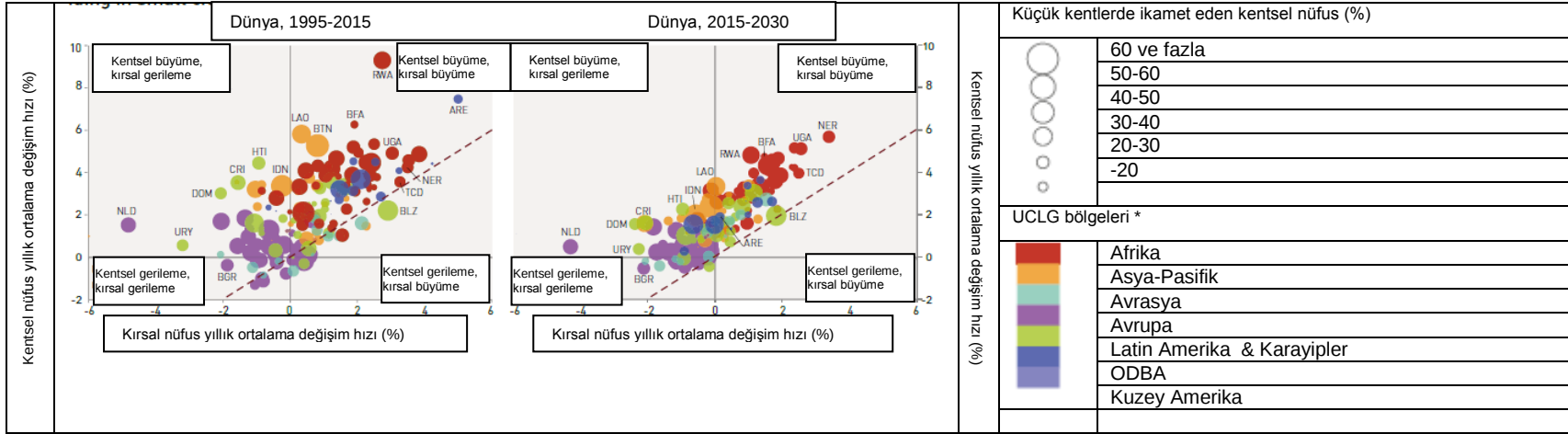
¹ Mesela Avrupa Gözlem Ağı (ESPON), kentsel ve demografik sistemler içinde 'küçük kentler'i kavramsallaştırmaya yardımcı olan başlıca üç bakış açısını savunur: morfolojik bakış açısı, yönetsel bakış açısı ve fonksiyonel bakış açısı.

KÜÇÜK KENTLER, BÖLGELER VE KIRSAL BAĞLANTILAR

Kaynak: UCLG ve UN-DESA

Küçük kentlerde yaşayan nüfusun yüzdesel oranına göre, ülkelerin kentsel ve kırsal nüfuslarında ölçülen ortalama yıllık değişim hızı, 1995-2015, 2015-2030

* Dünya bölgelerinin UCLG tanımı ve bu bölgelerin kapsadığı ülkeleri görmek için raporun sonunda yer alan Metodolojik Ek'e danışınız.

Dünya nüfusunun büyük bir kısmının sosyo-ekonomik refahı
– kentsel yerleşkelerde kalanlar da dahil olmak üzere
–bölgelerinin dinamizmi ve sürdürülebilirliği ile yakından bağlantılıdır.

Katı bir kırsal-kentsel ayrıklığının üstesinden gelmek Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin (SKH'ler) pek çoğunu ve de Yeni Kentsel Gündemi başarmanın ön koşuludur. Habitat III'e götüren süreçte de kabul edildiği üzere Yeni Kentsel Gündeme ait bileşenlerin büyük kısmı aslında daha geniş kapsamlı bir bölgesel yaklaşımı zorunlu kılmaktadır.² Bu durumda ise kırsal-kentsel bütünlüğünü sürdürmek için iş birliğini ve entegrasyonu güçlendirmede metropol alanlar ve aracı kentlerin sürece katılması kadar bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyelerin katılımını sağlamak da önem arz etmektedir.

Eğer efektif bir kurumsal çerçeve kapsamında yeterli siyasi desteği de sağlayarak güçlenirlerse bu yönetim seviyeleri yani– bölgesel yönetimler, küçük kentler ve belediyeler- hem yerel hem de daha üst-düzey yönetim birimlerinde, sosyoekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik; sosyal kapsayıcılık ve refah; yoksulluk azaltımı ve doğal kaynakların korunması gibi önceliklere ciddi katkı sağlama potansiyeline sahiptir. Bu faktörlerin gösterdiği üzere bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyeler bugüne kıyasla daha fazla dikkate alınmalıdır ve de hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, sosyal ve çevresel gündemlerinde daha belirgin şekilde ortaya çıkmalıdır.

Gerçek şu ki daha işbirlikçi, çok-seviyeli bir yönetim çerçevesi ve entegre bölgesel stratejiler, yerel paydaşların saklı kalmış potansiyellerini açığa çıkarabilir ve daha dengeli bir kentsel ve kırsal kalkınmaya götürebilir. Bu gibi stratejiler kullanılarak, kalkınmaya bölge çapında eğilerek desteklenmelidir, alana entegre edilen faaliyetler teşvik edilmelidir (örneğin içsel büyüme teşvikiyle), insani değerler yerel gündemin merkezine konulmalı ve yerel varlıklar mobilize edilmelidir.

Merkeziyetçiliklerini arttıran küreselleşme süreçlerinin kısmi de olsa ortaya çıkardığı sonuçlar neticesinde son yıllarda alt-ulusal kırsal birimlerin kalkınma politikalarında üstlendikleri rol ciddi şekilde artmıştır.³ Bir yandan giderek daha da rekabetçi, bilgi-yoğun bir küresel ekonominin yükseldiği öte yandan ise büyüme, kalkınma ve değişim süreçlerinin faaliyet gösterdiği bölgesel ölçek şuna işaret etmektedir; 'küreselleşme bölgesel süreçlerin önemini ve kalkınma gidişatını şekillendirmede üstlendiği rolü zamanla arttırmaktadır'.⁴ Nihayetinde, sadece sosyo-ekonomik büyüme ve değişim alt-ulusal seviyelere damlamakla kalmamış, aynı zamanda birbirinden farklı yerleşmiş faktörle bunlar katalize edilmiştir ki bu faktörlerin her biri ortaya çıktıkları yerelliğin eşsiz karakteristiğiyle ve yapısıyla şekillenmiştir.⁵

"Eğer efektif bir kurumsal çerçeve kapsamında yeterli siyasi desteği de sağlayarak güçlenirlerse bu yönetim seviyeleri yani– bölgesel yönetimler, küçük kentler ve belediyeler- ciddi katkı sağlama potansiyeline sahiptir"

Foto: Ivan Ivankovic - Dubrovnik (Hırvatistan).

² Habitat III Toluca Deklarasyonu – Latin Amerika ve Karayipler (Toluca, 18-20 Nisan, 2016): 'Kalkınma planlaması tablolarına bölgelerin entegre ve sürdürülebilir yönetimi vurgusunu eklemek, farklı alanlar arasında üretken ve uyumlu ilişkiler kurmak adına kentsel, kent çevresi ve kırsal alanlar arasındaki bağları güçlendirmek ve bölgeler arasında eşit seviyede büyüme kaydedilmesini teşvik etmek'.

³ Paul Smoke, 'Afrika'nın Desantralizasyonu: Hedefler, Boyutlar, Mitler ve Sorunlar, Kamu Yönetimi ve Kalkınma 23, no. 1 (Şubat 2003): 7–16; Andy Pike, Andres Rodríguez-Pose ve John Tomaney, Yerel ve Bölgesel Kalkınma (Abingdon, Oxon: Taylor ve Francis, 2006), 3; Andrés Rodríguez-Pose, 'Coğrafyacı olarak Ekonomistler ve Bambaşka bir şey olarak Coğrafyacılar: Coğrafya ve Ekonomi arasındaki Mesafe Kavramını Değiştirmek', Ekonomik Coğrafya Dergisi 11, no. 2 (1 Mart 2011): 347–56; Fabrizio Barca, Philip McCann ve Andrés Rodríguez-Pose, 'Bölgesel Kalkınma Müdahalesi Örneği: Mekan-Nötr Yaklaşımlara karşı mekan-temelli Yaklaşımlar, Bölgesel Bilim Dergisi 52, no. 1 (Şubat 2012): 134–52; UCLG, 'Dünyada Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Birinci Küresel Raporu', 2008, GOLD- Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 1 (Washington, DC: Dünya Bankası 2009); UCLG, ed., 'Yerel Yönetim Finansı: 21. yy sorunları', GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 2 (Cheltenham: Edward Elgar, 2011).

⁴ Andrea Ascani, Riccardo Crescenzi ve Simona Iammarino, 'Bölgesel Ekonomik Kalkınma: Özet, SEARCH Ön Rapor (Bilgi Değerlerini Paylaşmak: Bölgeler Arası Birleştirici Çevreler (SEARCH) Projesi, Ocak 2012), 4.

⁵ Ascani, Crescenzi ve Iammarino, Bölgesel Ekonomik Kalkınma.

3.1

BÖLGESEL YÖNETİŞİM

Bölgeler, içine kentler ve kentsel sistemlerin oturtulduğu siyasi alanlardır ve bölgesel yönetimler sürdürülebilir kalkınma ve kırsal uyumun teşvik edilmesinde anahtar rol oynamaktadır.

Son senelerde, desantralizasyon kapsamında kurumsal reformlar ‘yeni federalizm’ ve de ‘bölgeselleşme’ süreçlerinin neticesinde bölgelerin oynadıkları rolün önemini daha da arttırdı. Federal ülkelerdeki federe eyaletler (eyaletler ya da Länder) ve de üniter ülkelerdeki bölgeler (departmanlar veya idari bölgeler) kendi bölgelerindeki ekonomik, sosyal ve çevresel kalkınmayı ilerletmek gibi önemi gittikçe daha da artan bir görev yüklendiler.⁶ Bununla birlikte eyaletler, bölgeler ve aracı yönetimlerin üstlendikleri format gitgide daha da çeşitlenmektedir. Devredilen yetkilerin yapısı ve kapsamı ise ülkeden ülkeye ve hatta ülkelerin içinde bile kökten değişmektedir ve bu değişiklik ise desantralizasyonun dengesiz, kısmi ya da asimetrik şekilde uygulandığı alanlarda çok daha belirgindir.

Aşağıdaki bölgesel şematik tanımlama farklı göstergelere dayanarak yapılan bir kıtasal analizden türemiştir. Federalizm ve bölgeselleşme, Amerika kıtasında uzun süredir mevcuttur – istisnai bölgeler Orta Amerika ve Karayiplerdir. Avrupa ise bölgesel birimler açısından son derece ciddi bir çeşitlenme tecrübe etmektedir, zira günümüzde, genişleyen bir üyelik sisteminden doğan AB'nin kurumsal etkisi ve sorunları, bir dizi üniter veya nadiren de olsa dağıtılmış ülkeleri içermektedir.

Büyük ölçüde Çin, Endonezya ve Filipinlerde yaşanan değişime bağlı olarak Asya ve Pasifik'teki durum dikkate değer bir değişim göstermiştir. Dağıtılmış bir iki örnek hariç (Nijerya, Rusya, Güney Afrika ve yakın bir geçmişte Fas), Afrika, Avrasya ve ODBA bölgesi ise genelde sürekli zayıf seyreden bir bölgeselleşme deneyimi yaşamıştır.

“Son senelerde, desantralizasyon kapsamında kurumsal reformlar ‘yeni federalizm’ ve de ‘bölgeselleşme’ süreçlerinin neticesinde bölgelerin oynadıkları rolün önemini daha da arttırdı”

Son senelerde tespit edilen gelişmeler bölgesel seviyenin bir kırsal, ekonomik ve sosyal birim olarak üstlendiği rolün önemini bir kez daha vurgulamıştır. Lakin, kaynakların bölgeselleştirilmesi ve de desantralizasyonu sorumlulukların desantralizasyonu ile orantılı olmamıştır. Alt-ulusal yönetimlerin mali özyönetimleri ve bağlantıları kapsamında federal ve üniter ülkeler arasındaki fark bellidir. 2013 senesinde federal ülkeler, alt-ulusal yönetimler kamu gelirlerinin (GSYİH'nin %16.9'u) yaklaşık %49.8'sini toplamıştır ve de kamu harcamalarının (GSYİH'nin %17.6'sı) %47.7'sinden mesuldür. Üniter ülkelerde bu rakamlar kamu gelirlerinde %19.6'ya ve masraflarda ise %18.6'ya gerilemektedir ki bu da sırasıyla ulusal GSYİH'nin %7.1'ine ve %7.3'üne denk gelmektedir.⁷ Bununla birlikte alt-ulusal yönetimlerin gelirleri ve harcamaları üniter ülkelerle ilintili olmalıdır (örn. Çin, Vietnam, Kuzey Avrupa ülkeleri, Japonya, Peru, Kore ve Endonezya).

Gerçek şu ki bölgeselleşme ciddi şekilde ilerledi. Ancak bazı ülkelerde ise, bilhassa finansal kaynaklar ve yeterli kapasitenin mevcudiyetiyle ilgili hususlarda, bunun gerçek yaşam şartlarında uygulanması bölgesel yönetimlerin yetkilerini kullanma becerilerini azaltmıştır. Bu nedenle alt-ulusal yönetimin her seviyesi için net bir sorumluluk ve yetki vizyonu olan bir yasal ve kurumsal çerçeveyi mümkün kılmak ve ek olarak efektif bir mali desantralizasyon, bölgesel hükümetlerin potansiyelinden istifade etmek için gereklidir.

⁶ Federal ülkelerin ikili bir anayasal düzeni vardır; bir yanda merkezi (federal) hükümet vardır diğer yanda ise birden fazla (federe) bölgesel hükümet mevcuttur. Her bir federe eyalet doğuştan özerktir ve genelde kendi iç rejimini (anayasa) ve siyasi ve idari düzenini (kendi yasama, yürütme, yargı ve idari sistemi) kendisi belirleyebilir. Yine de bu birimler federal devletin genel düzenini tayin eden federal anayasaya tabidir. Üniter ülkeler nüfusun tümü için geçerli olan tek bir anayasal düzenlemeye sahiptir. Buna göre tek bir yasama gücü vardır ve aldığı kararlar ülke sınırlarındaki bölgenin tamamını bağlar; milli yargı sistemi olan tek bir adli idare ve de yaptırım gücü siyasi örgütlenme sistemi sayesinde merkezden (başkanlık ve bakanlıklar gibi) ülkesel yönetim birimlerine tek bir yürütme otoritesinden iletilir. Merkezi yönetim desantralizasyon aracılığıyla yerel idari kurumsal birimlere yetkilerini transfer edebilir veya yetki indirimi de yapabilir.

⁷ Yerel Finans Küresel Gözlem verileri ULCG ve OECD ortaklığında geliştirilmiştir. Veritabanlarına ücretsiz erişim için online adres: <http://www.uclg-locl-finance.org/observatory>.

“Çok-kademeli yönetim düzenli diyalogu, katılımı ve etkileşimi zorunlu kılar; bu nedenle, karşılıklı bağlılık politika oluşturmada farklı kademelere yayılmıştır”

Buna ilaveten merkezi olmayan (dağıtılmış) içeriklerde, politikayla ilgili zorluklar ve çatışmalar oluşması kaçınılmazdır. İşte bu nedenle, yönetimin farklı kademeleri arasındaki ilişkilerde bir değişim yaşanması ve diyalog ve görüşmeler için çok-kademeli mekanizmalar üretilmesi zorunludur. Bu sayede koordinasyon iyileşecek, sorumlulukların paylaşılmasına yardımcı olunacak, farklılıklar telafi edilebilecek ve mevcut şartlar altında etkin kamu politikalarının uygulanmasını engelleyen farklı kurumlar arasındaki asimetriler arasında köprü kurulmasına imkan sağlanacaktır.

Tatmin edici bir çok-kademeli yönetim çerçevesi desantralizasyon süreçlerinin olabildiğince etkili olmasını garantileyecektir; örneğin alt-ulusal yönetimlere tayin edilen sorumluluklar ve yetkiler onlara bahsedilen kaynaklarla ve güçlerle paralel olabilecektir– ve de desantralizasyon politikaları memleketin kırsal haritasında yer alan bütün aktörleri eşit seviyede güçlendirebilecektir.

Çok-kademeli yönetim düzenli diyalogu, katılımı ve etkileşimi zorunlu kılar; bu nedenle, karşılıklı bağlılık politika oluşturmada farklı kademelere yayılmıştır. Hali hazırda pek çok ülke bir dizi çok-kademeli yönetim mekanizması geliştirmekte ve de kullanmaktadır. Bu mekanizmalar yönetimin farklı kademeleri arasındaki açıklıkları kapatmakta (mesela politikalar ve hedeflerde, planlama ve programlama, fonlama, kapasite ve yönetim, bilgi ve/veya mesuliyet sahalarındaki ayrıklar) ve uyumluluğu arttıracaktır. Bu gibi mekanizmalar hem ‘bağlayıcı’, örn. hukuki mekanizmalar (merkezi ve bölgesel yönetimler arasındaki anlaşmalar), hem de ‘yumuşaktır’, örn. politika-oluşturmanın her aşamasında farklı yönetim seviyelerinin katılımını desteklemek gibi. Hem ulusal seviyede (bakanlıklar ve merkezi hükümet temsilcilikleri arasında) hem de bölgesel ve yerel yönetimler arasında kurulacak bir yatay koordinasyon da aynı şekilde gereklidir.

Bölgeler ve belediyeler içinde ve arasında oluşan yatay koordinasyon kaynakların tek merkezde toplanmasına ve hizmetlerin paylaşılmasına imkan sağlar. Bu sayede kaynaklar tüketiciler ve kullanıcılar için çok daha erişilebilir olmalarının yanı sıra finansal-olarak da sürdürülebilir olacaktırlar ve de herhangi bir arazinin çekiciliği ve stratejik konumlanması baştan sona iyileştirilebilecektir. Belediyeler ve bölgeler arasındaki işbirliği genellikle atık yönetimi, etkin hareketlilik ve halk ulaşımı gibi sektörlerde çözümler sunmuştur. Gitgide birbirine daha bağımlı hale gelen bölgeler, kentsel yerleşkeler ve kırsal ekonomilerin potansiyelinden optimum düzeyde istifade etmek için entegre planlamayı da daha iyi hale getirmiştir. Son olarak, bölgesel işbirliği bilhassa ait oldukları daha büyük alandaki hizmetlerin sunumu söz konusu olduğunda küçük ve orta-ölçekli kentlerin kalkınmasında hayati öneme sahip olduğunu ispat etmiştir.

Çok-kademeli yönetime entegre olmuş işbirlikçi ve bağlantılı bölgeler, yerel yönetimler ve yerleşkeler için politika-oluşturma mekanizmasında bir seçenektir. Yerel yönetim için bir takım yararlı etkiler getirebilir ancak belli başlı sabit riskler yüzünden bu seçenek engellenmektedir. İşte bu nedenle tamamen tarafsız bir kavram olduğu iddia edilemez. Bölgesel ve yerel makamlar için daha iyi, daha bağımsız ve hırslı bir özerklik edinimi için bir alternatif olmaktan ziyade tamamlayıcı özellik olmalıdır. Yeni politika alanları (örn. inovasyon ve sürdürülebilirlik) ve yeni kurumsal sesler yaratabilmelidir (örn. çapraz-seviye temsilcilikler ve sivil toplumun temsili gibi).

Bu yaklaşım geleneksel desantralizasyon ve yetki-devri gündemlerini yeni bir modele dönüştürür ki bu modelde bölgeler ve yerel yönetimler, topluluklarını ve onların bölgelerini doğrudan etkileyen kararlarda kendilerine güvenirken, birbirine bağlı hareket ederler ve ortaklaşa mesuliyet alırlar.

Dünyanın dört bir köşesinde mevcut olan uygulamalara ve örneklere dayanan bir çok-kademeli yönetim kendi gündemlerini takip ederek ilerlemelerine ve gelecekte karşılaşılması muhtemel zorluklara daha iyi adapte olabilecek yeni yönetim modellerini şekillendirmek adına ulusal ve uluslararası politikaların planlanmasında katılım sağlamaları hususunda yerel yönetimlere yardım edecektir.

3.2

KIRSAL KALKINMANIN MOTORLARI OLARAK BÖLGELER

Bölgelerin kalkınma potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirebilmeleri bölgenin tüm parçalarının ortak amaca dahil olmasıyla mümkündür.⁸ Ulusal kademede ve yönetimin yerel seviyelerinde oynadıkları aracı rolle, bölgelerin kırsal kalkınma stratejilerini çok daha etkin şekilde koordine etme ve düzenleme noktasında kazanılmış bazı hakları vardır. Ancak potansiyellerini büyüme ile sınırlandırmak imkansızdır. Bölgeler kalkınmaya özgü zorlukları tam olarak anlamazsa bölgelere sunduğu büyüme fırsatlarını bir anda yitirilebilir. Bölgeler ve kırsaldaki politika yapıcılar bölgelerin potansiyellerinden istifade edecek ve bu potansiyeli sadece anlamlı bir ekonomik ilerlemeye değil aynı zamanda daha sürdürülebilir ve katılımcı bir sosyal ve çevresel kalkınmaya dönüştürebilecek kapsamlı stratejiler ve vizyonlar geliştirecektir.

Kalkınmaya dair yeni bir kırsal yaklaşımın oluşmasında başlıca iki paralel süreç rol almıştır (TAD-Ülkesel Kalkınma Yaklaşımı). Bunlar, bir yanda desantralizasyon ve bölgeselleştirme süreçleri, öte yanda ise geleneksel olarak tepeden aşağıya inen ekonomik büyüme yaklaşımlarının revize edilmesidir ki bu tepeden-aşağıya yaklaşımı giderek küresel çapta daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır.

“Kalkınmaya dair yeni bir kırsal yaklaşımın oluşmasında başlıca iki paralel süreç rol almıştır (TAD-ülkesel kalkınma yaklaşımı). Bunlar, bir yanda desantralizasyon ve bölgeselleştirme süreçleri öte yanda ise geleneksel tepeden aşağıya olan ekonomik büyüme yaklaşımlarının revize edilmesidir ki bu tepeden aşağıya yaklaşımı giderek daha fazla sorgulanmaya başlamıştır”

Bu yeni kavramın amacı yerel aktörlerin gereksinim ve önceliklerini entegre eden özelleştirilmiş bölgesel stratejileri teşvik etmek ve de insani ve sürdürülebilir kalkınmayı uzlaştırmak suretiyle içsel, entegre ve artımlı büyümeyi yukarıya doğru çekmektir.

TAD'ın potansiyelini tam olarak gerçekleştirebilmesi için odaklanılması gereken üç boyut vardır: i) bölgesel ve ulusal kalkınma stratejilerinin evrimi ve bunların uyumluluğu; ii) yerelleştirilmiş ekonomik kalkınma inisiyatifleri ve iii) doğal yaşam-destek sistemlerinin koruma ve sürdürülebilirlik faaliyetleri için efektif çevresel politikalar.

İlkinde hem federal hem de üniter ülkelerde kalkınma stratejilerinin bölgeselleştirilmesine yönelik küresel bir trend vardır. Federal ülkelerde, bölgesel planlamada eyaletlerin/bölgelerin üstlendikleri rol daha fazla pekiştirilmiştir.

Foto: Ian Sane - Astoria, Oregon (ABD).

⁸. OECD, ed., Bölge Meseleleri: Ekonomik Düzeltme, İnovasyon ve Sürdürülebilir Büyüme (Paris: OECD, 2009); Barca, McCann, ve Rodríguez-Pose, Bölgesel Kalkınma Örneğinde bir Müdahale .

“Sürdürülebilir kalkınmada bölgelerin üstlendikleri rol Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemindeki tanımlama ve uzlaşma sürecinde katılımcılar tarafından kabul edilmiştir”

Ancak üniter ülkelerde ise daha fazla bir değişkenlik göze çarpar; çok aktiften pasife doğru bir gidişat söz konusudur – ve genelde manevra yapacak alan son derece sınırlıdır (finansal kısıtlamalar nedeniyle). Analiz edilen pek çok örnekte, farklı seviyeler arasında koordinasyon kurabilmek ve birbirinden farklı stratejilere sahip olmak sabit sorun olarak göze çarpmaktadır.

Bütün bölgelerde içsel büyümeyi teşvik etmek için ulusal kalkınma stratejilerinin bölgesel dinamikleri desteklemek ve de halen yaygın olan, ulusal ve alt-ulusal yönetim kademeleri arasındaki asimetrik ve çoğunlukla hiyerarşik ilişkileri baştan sona değiştirmesi ve akabinde politika planlaması ve finansmanda daha fazla ortaklık-temelli bir yaklaşıma doğru yönelmesi yerinde bir seçim olacaktır. Kendi açılarından bakarsak bölgesel ve yerel yönetimlerden beklenen şey, bölgesel dinamikleri arttırmak için tabandan tepeye uzanan bir yaklaşım geliştirilmesine yardımcı olmalarıdır.

Ulusaldan yerele ve yerelden ulusala uzanan bu ikili süreçler bölgesel kalkınma politikaları yaklaşımlarını yenilemeye destek olabilmekte ve yerel inisiyatif büyümesini artırıp yeni mekanizmaları teşvik ederken daha üst seviyede bir kurumsal yaratıcılık oluşturabilmektedir. İkinci boyutla ilişkili olarak ekonomik kalkınmada bölgeler ve yerel yönetimlerin üstlendikleri rol son yıllarda hız kazanmıştır. 2013'te, OECD ülkelerindeki bölgesel ve yerel yönetimler ekonomik faaliyetlerine toplam kamu harcamalarından yaklaşık olarak % 35'lik bir oran tahsis etmişti.⁹

Buna karşın, çoğu bölgenin büyüme potansiyeli sıklıkla tepeden-tabana stratejilerle ve de temel kentsel alanlar veya en dinamik bölgelerdeki ekonomik dinamizmin getirdiği kazanımlarının er ya da geç kırsal bölgeler ve de daha az dinamik olan bölgelere de sıçrayacağı fikrine odaklanmış politikalarla yürütülmüştür. Buna karşın son zamanlarda, politika-yapıcıların ve araştırmacıların giderek daha yaygın şekilde sundukları fikre göre ise ekonomik dinamizm ve de ekonomik büyüme potansiyeli illa ki büyük kentsel kümeler ve de mevcut dinamik bölgelere sıkıştırılmak zorunda değildir. Tam tersine, 'büyüme fırsatları aslında her türden bölgede mevcuttur',¹⁰ ve 'tüm [bölge tipolojileri] [ulusal] ekonomik büyümeye paha biçilemez seviyelerde katkı sağlama potansiyeline sahiptir'.¹¹

Kurumsal ve yerel aktörlerin içsel kalkınmaya, kırsal ekonomileri modernize etmeye ve inovasyon ile bilgi paylaşımını özendirmeyi desteklemesine yardımcı olabilmek için değişik politikalar ve enstrümanlar geliştirilmektedir. Bunların arasında bölgesel kümeler oluşturmak (bölgesel kamusal inkübatörler, SME (Kobi) ağları); kırsal alanlardaki küçük çiftçileri ve girişimcileri birleştiren 'yerel üretim sistemleri'; özel ekonomik bölgelerin kurulması (SEZ); araştırma merkezleriyle işbirliği (örn. teknoparklar, akıllı uzmanlık gibi); bölgesel uzmanlık (turizm gibi); kırsal ve kentsel alanlar arasında ekonomik ortaklıklar; özellikle de ulaştırma ve Bilgi ve İletişim Teknolojileri (örn. geniş-bant erişimi) sahalarında halen eksiklikleri olan alanlarda altyapı hizmetlerine erişimi geliştirmek sayılabilir.

Üçüncü boyutla ilgili olarak ise, bunların sürdürülebilir kalkınmada bölgelerin oynadığı önemli rol Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündeminde yapılan tanımlama ve tartışma süreçlerinde kabul görmüştür. Bununla birlikte iklim değişikliği etkilerinin büyük kısmı yerel-üstü seviyelerde vuku bulmaktadır ve de neticeleri; örneğin seller, kuraklıklar ve kirlilik, özellikle orta ve geniş ölçekli ülkelerde her ne kadar ülkede baştan sona etkili olmasa da tek bir yerel alandan daha fazlası üzerinde etki gösterme ihtimaline sahiptir.

Pek çok örnekte ise bölgesel yönetimler çevresel sürdürülebilirlik için elzem olan kanun ve politikaların planlanmasından ve uygulanmasından mesuldür. Bunlar şu alanları kapsamakta ancak bunlarla sınırlı kalmamaktadır –iklim değişikliği; eğitim ve farkındalık düzeylerini artırma; yenilenebilir enerjiler; biyo-çeşitliliğin korunması; su yönetimi; sulak arazilerin korunması, kıyı bölgeleri, ormanlar ve doğal parklar; sürdürülebilir tarım; yeşil teknoloji ve gıda güvenliği.

Aslında, bir bölgenin coğrafi (vadiler, sıra dağlar ve hidrografi gibi) ve biyolojik (değişik habitatlar ve ekosistemler gibi) bileşenleri için alt-ulusal müdahaleler çok daha uygundur. Bölgesel ve yerel yönetimler bölgelerinin ekolojik boyutlarını korumada ve muhafazada ulusal hükümetlerden daha iyi performans sergilemektedir.

⁹ OECD, Bir Bakışta Bölgeler 2016, OECD Bir Bakışta Bölgeler (Paris: OECD, 2016); OECD, Bölgesel İncelemeler: Kolombiya 2014, OECD Bölgesel İncelemeler (Paris: OECD, 2014). Bakınız ortak UCLGOECD Yerel Finans Küresel Gözlem Raporu <http://www.uclg-local-finans.org/>.

¹⁰ OECD, Bölge Meseleler Önemlidir.

¹¹ Barca, McCann ve Rodríguez-Pose, Bölgesel Kalkınma Müdahalesi Örneği.

3.3

KÜÇÜK KENTLER, KIRSAL-KENTSEL BAĞLANTILARI VE BÖLGESEL KALKINMA

Yaşadığımız kentsel çağda bile, küçük kent merkezleri ve kırsal belediyeler çevredeki kırsal bölgelerin kalkınmasında hayati rol oynamaktadır ancak halen küçük kentlerin bölgesel kalkınma üzerinde oynadıkları rolü ölçecek evrensel bir kıstas mevcut değildir. Her ne kadar bunların büyük kısmı pozitif kalkınma döngülerinin ana bileşenleri haline gelmişse de daha küçük olan yerleşkeler bir duraklama ve hatta gerileme sürecindedir. Daha büyük şehirlere kıyasla çoğu küçük kent ve bunların ekonomileri hala büyük oranda kendi yerel fiziki ve coğrafi içeriklerine bağımlıdır (normalde kırsal bir çevre), ve öncelikleri ulusal politikalarda ve mevzuatta işlenmektedir.

Küçük kentler doğal olarak etraflarındaki kırsal çevre ile sağlam etkileşimler ve bağlantılar içinde olsa da 'kırsal' ve 'kentsel' alanları sert bir çizgiyle bölen ulusal politika ve çerçevelerden olumsuz şekilde etkilenmeye oldukça meyillidirler. Kırsal ve kentsel arasına sert bir çizgi çekmek genelde hane halkını ve işletmeleri desteklemek şöyle dursun geriletmektedir. Bu durumda küçük kentler yönetimin üst düzey birimlerinden, bilhassa bölgesel ve ulusal yönetimlerden, gelecek finansal ve teknik desteğe daha da bağımlı hale gelmektedir.

Ancak küçük kentler ve kırsal belediyeler pek çok örnekte yerel yönetim sistemleri tasarlamıştır. Bu sistemlerin amacı yerel içerikle aralarındaki benzersiz ilişkinin sağladığı avantajları ve bilgi seviyesini en üst düzeye çıkarmak ve fırsatlardan azami seviyede yararlanırken en önemlisi de olası zorlukları da fark edebilmektir. Yerel yönetim sistemleri pek çok açıdan kamusal idareyi küçük kentler ve kırsal alanlarda ikamet eden halkla ve toplumlarla bağlayan yerel demokrasilerdeki hayati bağıdır .

Çok farklı türde kentsel yapılar var olduğundan, küçük kentler daha kapsamlı bir kentsel sistemin içine onlarca farklı şekillerde yerleştirilebilir ve dahil edilebilir. Metropol alanının ekonomik, sosyal ve fonksiyonel etki alanlarının dış kenarlarına seyrek biçimde dağıtılabılır ve de yakın kırsal kesimle aradaki son kentsel arayüz olarak hizmet verebilirler . Buna benzer şekilde diğer

“Küçük kentler doğal olarak etraflarındaki kırsal çevre ile sağlam etkileşimler ve bağlantılar içinde olsa da ‘kırsal’ ve ‘kentsel’ alanları sert bir çizgiyle bölen ulusal politika ve çerçevelerden olumsuz şekilde etkilenmeye oldukça meyillidirler”

“Yerel yönetim sistemleri kamusal idareyi küçük kentler ve kırsal alanlarda ikamet eden halkla ve toplumlarla bağlayan yerel demokrasilerdeki hayati bağıdır”

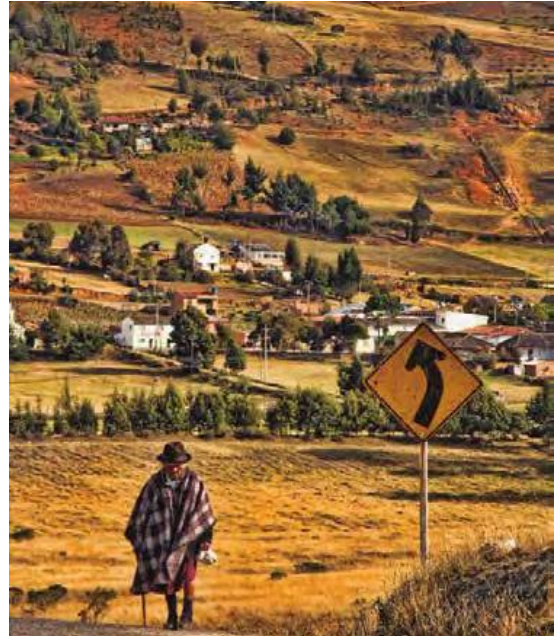

FOTO : Gustavo Martínez - Chivata (Kolombiya).

“Ancak eğer yerleşkeler hem tarımsal hem de tarım dışı faaliyetlere yerel destek sağlarsa o zaman küçük kentler gelişme gösterebilir ve komşu kırsal bölgelerdeki kalkınmayı teşvik edebilir”

aracı yerleşkeler ile bağlantılı olabilirler ve bu yerleşkelerle aralarında ‘fonksiyonel bütünleyicilikleri’ olabilir. Bunlar sundukları hizmetlerle daha geniş bir kırsal -kentsel topluluk sunarlar ve böylece normalde sadece büyük kentsel alanlar etrafında sunulan hizmetlerin erişime açık olmasını sağlarlar.

Son olarak küçük kentler yoğun şekilde kırsal ekonomiye bağımlı olan seyrek nüfuslu alanlarda konuşlanabilmektedir. Bu durumda küçük kentlerin kırsal çevre ve onun sosyo-ekonomik aktörleri ve paydaşları ile işbirliği yapmak için daha büyük motivasyonu ve hatta zorunluluğu vardır . Bu işbirliğinde amaç hizmet sunumunu ve de mevcut doğal kaynakların efektif idaresini teminat altına almaktır.

Küçük kentlerin ekonomik trendleri genelde ekonomik dinamizmlerine bağlı olarak farklılık sergilemektedir. Büyük ve de müreffeh kentlerin yakınında yer alan çoğu kent merkezi daha güçlü ekonomik temeller geliştirebilir. Ürünleri esasen büyük kente hizmet eden ya da büyük şehirde yer alan kuruluşlar tarafından üretilen dış talepleri karşılayan yeni işletmeleri cezbederler.

Bunlar aynı zamanda koğuş kentlere de dönüşebilir ya da en azından çalışmak için büyük şehre gidip gelen belli oranda iş gücü sayesinde ekonomik olarak güç kazanabilirler. Genel anlamda şehir merkezi nüfusu ne kadar fazla ise, tarım sektöründe ekonomik anlamda aktif olarak çalışan oran o denli az olmaktadır ve buna karşın üretim ve hizmet sektöründe istihdam oranı daha çok artmaktadır. Büyük kümelerden mesafe olarak uzak olduklarından çoğu küçük kent kentsel ve kırsal özelliklerin karmasını yansıtır. Pek çok kırsal yerleşke hanesi tarım-dışı işlere bağımlı olup küçük kentlerde iş aramaktadır. Bu arada çoğu kentsel yerleşkenin de bir takım kırsal özellikleri vardır –kentsel tarımın düşük gelirli kent haneleri için önemi de bundan kaynaklanır.

Bu nedenle de kalkınma gündemlerinde kırsal -kentsel ayrımına daha az önem verilmelidir ve bütün yerleşkeler hem nüfus hacimlerine hem de tarım-dışı ekonomik tabanlarının boyutuna göre bir süreç içindelermiş gibi değerlendirilmelidir. Bu durum insan yerleşkelerini geleneksel olarak ‘kırsal ’ veya ‘kentsel’ olarak sınıflandıran anlayışın yeniden ele alınmasını salık verir.

Foto: Guillaume Baviere- Viñales (Küba).

Küçük kentler bölgesel ve kırsal kalkınmaya başlıca beş yöntemle katkıda bulunabilir: i) talep merkezleri olarak/ kırsal bölgeden yapılan tarımsal üretim için pazar olarak; ii) üretim merkezleri ve mallar ve hizmetlerin kırsal bölgelerine dağıtım merkezi olarak; iii) büyüme ve kırsal bölge tarım-dışı faaliyetlerin ve istihdamın güçlendirme merkezi olarak; iv) tarım-dışı işlere artan talep sayesinde çevre bölgelerdeki kırsal göçmenler için bir cazibe merkezi olarak; v) doğal kaynakları genişleyen kırsal ve kentsel nüfusların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yöneten merkezler olarak. Ancak eldeki ampirik kanıtlar küçük ve aracı kent merkezlerinin bu rolleri icra etme seviyelerinde ciddi farklılaşmalar göstermektedir.

Büyüyen ve gerileyen yerleşkeler arasındaki temel farklardan birisi ekonomik temellerindeki kısmi çeşitlilik ya da sıfır çeşitliliğidir. Eğer yerleşkeler hem tarım hem de tarım-dışı faaliyetleri ellerinde tutar ve bunlara yerel yatırımlar yaparsa ancak o takdirde küçük kentler gelişebilir ve komşu kırsal bölgelerin kalkınmasını tetikleyebilir. Mesela, tarımsal bölgelerde üretimin büyük ticari çiftliklerin egemenliğinde olduğu ve büyük miktarlardaki endüstriyel mahsullerin yerel merkezleri es geçtiği küçük kentlerin 'piyasa düğümleri' gibi mühim bir rol oynaması zorlaşır. Tarımsal üretimle kurulan bağlantılar genelde küçük kentlerin ekonomik başarısının ardındaki sırdır, ancak en az onun kadar önemli olabilecek farklı etmenler de söz konusudur (madencilik, turizm gibi).

Üretkenliğin ve kırsal kalkınmanın desteklenmesinde bazı faktörler hayatidir: bunlardan ilki, güvenli bir arazi kullanım hakkı da dahil olmak üzere uygun makroekonomik politikalar ve sektörel öncelikler; ikinci faktör, yerel kalkınma için ya fırsat yaratan ya da engel teşkil eden konuya özel faktörlerin belirlenmesi; ve son olarak ise, yerel yönetimlerin bölgesel kalkınmadaki giderek artan ve kabul gören rollerini ortaya koymaya yardımcı olan yeterli düzeyde mali araçlardır.

Tarım sektörünün, GSYİH'nin ve istihdamın çok küçük bir oranını temsil ettiği yüksek-gelirli ülkelerde bazı küçük kentler onları büyük kümelerden ya da metropol alanlardan ayıran rekabetçilik eşiğini aşmayı başarmıştır. Bunu bilgi-temelli ve ileri-teknolojili bir ekonomide kendilerine rol bularak başarmışlardır. Belli şartlar altında, kalkınma ve büyümeyi doğrudan kentsel kitle, boyut ve kompaktlıkla ilişkilendiren hikayeyi de yeniden yazmış olmuştur.

“Kırsal ’ ve ‘kentsel’ arasındaki bağlantı ve etkileşimler giderek daha da güçleniyor ve dünyanın pek çok bölgesinde canlılık ve üretim sistemlerinin önemli bir bileşeni olma sıfatını kazanıyor”

“Kırsal -kentsel bağlantılar iki farklı dünyanın entegrasyonunda en az fiziksel alan kadar gereklidir”

Kırsal ’ ve ‘kentsel’ arasındaki bağlantı ve etkileşimler giderek daha da güçleniyor ve dünyanın pek çok bölgesinde canlılık ve üretim sistemlerinin önemli bir bileşeni olma sıfatını kazanıyor. Bu alanlar aynı zamanda nüfusun büyük bir kısmı tarımla ilgili olan ekonomilerden ülke gayri safi milli hasılasının büyük kısmını karşılayan ve istihdam oranlarının yüksek olduğu üretim ve hizmet ekonomilerine doğru kayan yapısal değişimin de merkezleridir.

Kırsal-kentsel ortaklıklarını açıklayan yeni yaklaşımlar büyük kent merkezlerinin dışında kalan sürdürülebilir kalkınma fırsatlarının altını çizmektedir. Kırsal-kentsel bağlantılar iki farklı dünyanın entegrasyonunda en az fiziksel alan kadar gereklidir. Burada temel kaynakların paylaşılmasına (su, toprak, tarım, ormanlık arazi gibi) ve daha önce de bahsedildiği üzere, temel hizmetlerin sunumuna ve altyapı ve fırsatlara erişime tanıklık ederiz.

Kırsal-kentsel ortaklıklar pratikte farklı şekillerde varlık göstermektedir. Tamamen yeni bir kurumsal çerçeve inşa etmek, örneğin ortaklığa adanmış bir organizasyon gibi, aslında en nadir görülen aranjmanlardan birisidir. Çoğu kez, bu yönetim kademesinde-hem finansal hem de idari anlamda-ortaklık potansiyelinden tam anlamıyla faydalanmaya yetecek oranda kaynaklar bulunmaz. Bu nedenle çoğu vakada kırsal ve kentsel aktörlerin bu işbirliğinden elde ettikleri kazançları azami seviyeye çıkarabilmek için daha akışkan ve esnek biçimlere gereksinimleri vardır.

Kırsal-kentsel ortaklıklar ilgili toplulukların aktörlerini ve paydaşlarını mobilize etmek ve onları ortak hedeflere ve ortak vizyona yönlendirmek için ve de bunu başarmak için lazım olan kurumsal, siyasal ve ekonomik kaynakları sağlamak adına muhakkak gereklidir

Kırsal -kentsel ortaklıklar aynı ölçüde dış faktörlerle de şekillendirilmektedir: kurumsal çevre ve düzenleyici ve siyasal bariyerlerin olası yıkıcı rolü; farklı kurumlar ve paydaşlar arasındaki güven eksikliği ve politika parçalanması. Öte yandan olumlu faktörler arasında net şekilde tanımlanmış hedefler; kırsal -kentsel bağların ve etkileşimlerin konuya özel anlamı; ve belki de hepsinden önemlisi, demokratik katılım ve liderlik vardır. Resmi yönetim açısından bunların ne anlama geldiği bellidir: yerel yönetimlerin yeterli seviyede desteğe ihtiyacı vardır. Düzenli ve sistematik bir diyalog vasıtasıyla ulusal ve uluslararası seviyeler arasında bir sinerji kurulmazsa yerel idarelerin sürdürülebilir kalkınmayı inşa etmeleri de mümkün olmaz.

Kırsal-kentsel ortaklıklar ilgili toplulukların aktörlerini ve paydaşlarını mobilize etmek ve onları ortak hedeflere ve ortak vizyona yönlendirmek için ve de bunu başarmak için lazım olan kurumsal, siyasal ve ekonomik kaynakları sağlamak adına muhakkak gereklidir. Katılımın tetikleyicileri olarak bu gibi ortaklıkların bölgesel kalkınma üzerinde doğrudan etkileri vardır. Ayrıca bölgesel ve kırsal -kentsel ilişkilerin yönetiminde de mühim rol oynarlar. Başarılı ortaklıklar mevcut politikaların ve yönetim kurumlarının etkinliğine ve bunların toplumlar üzerindeki potansiyel artılarına yönelik olacaktır.

Bölgesel kalkınma küresel gündeminin sistematik olarak daha kapsamlı bir kırsal (bölgesel) yaklaşım izlemesi gerekecektir. Bu yaklaşımın küçük kentler ve onların kırsal çevresini ötekileştirmekten ziyade bunların bölgeyle aralarındaki ayrıcalıklı bağa; eşsiz sosyal ilişkiler modeline ve kurumsallaşmış güvene; aynı zamanda doğal kaynaklara olan ciddi yakınlığına dayanarak ilerlemesi gerekir. Tüm bunlar bölgelerin ve kentsel yerleşkelerin sosyal, beslenme ve çevresel sürdürülebilirliği için aranan unsurlardandır.

Foto: Paulo Fassina - Moğolistan .

3.4

BÖLGELER GÜNDEMİNİN ANA MESAJLARI

1 SMS - BÖLGESEL YÖNETİMLER BÖLGELERİ Dengelemede, Kentsel, Kent-Çevresi ve Kırsal Alanları Birbirine Bağlamada ve Sosyal Birliktelikle İçsel Adil Kalkınmayı Teşvik Etmede Kritik Rol Oynar. Bölgesel planlama, ekonomik kalkınma, yoksulluk azaltımı, gıda güvenliği, stratejik altyapıların ve çevresel yönetimin provizyonu vs. için gerekli fonksiyonlara sahiptirler. Bölgeler teknik ve finansal destek sağlayarak ve de kapasite geliştirerek küçük kentler ve belediyelere yardımcı olabilir ve ortaklık kurabilirler. Farklı bir açıdan ise küçük kentler aynı zamanda yerel kalkınmanın temel aktörleridir ve de yakın çevrelerindeki kırsal alanlar ve aracı kentlerle aralarında güçlü etkileşimler ve bağlar kurarak gerekli hizmetlerin tedarikinde rol alan başlıca aktörlerdir. İşte bu nedenle Gündem 2030 ve Yeni Kentsel Gündemin uygulanmasında aldıkları rol son derece önemli olacaktır.

2 SMS - KENTSEL YERLEŞKELER TECRİT EDİLMİŞ BİRİMLER DEĞİLDİR. BÖLGESEL ALANLARA YERLEŞİKLERDİR VE DE BÖLGESEL SİSTEMLERİN BİR PARÇASIDIR. Sürdürülebilir alansal yönetim, uyumlu kentsel ve sektörel politikalar ve çok-kademeli bir yönetim tarafından desteklenen kapsamlı bir ulusal bölgesel kalkınma stratejisi Yeni Kentsel Gündemin başarılı olması için gereklidir. Bu uyum ulusal hedefler belirlemeye, adil bölgesel büyüme ve güçlü kentsel sistemler geliştirmeye ve de farklı bölgeler arasında üretken ilişkiler kurmak amacıyla kırsal - kentsel sürecini ilerletmeye yardım edecektir. Ulusal bölgesel politikalar aynı zamanda çalıştıkları çevrenin hassasiyetini ve riskliliğini azaltmada küçük belediyelerin oynadıkları rolü de kabul etmelidir.

3 SMS - ENTEGRE BÖLGESEL STRATEJİLER DAHA SÜRDÜRÜLEBİLİR, KATILIMCI VE ETKİN KALKINMAYA GÖTÜREN BİR YOL İNŞA EDEBİLİR, ve bunun için bölgeye yerleştirilmiş (içsel büyüme) faaliyetleri teşvik etmektedir. Bu yaklaşım insani değerleri en öne koymalıdır, yerel potansiyelleri ve varlıkları mobilize etmelidir ve bütünleyicileri ve sinerjileri arttırmak için bölgeler ve kentsel alanlar arasındaki işbirliğini güçlendirebilmelidir. Bu durum, eşitsizlikleri arttıran, doğal kaynakları tüketen, bölgeler içinde ve arasındaki dengesiz kalkınmayı tetikleyen küreselleşmenin fitilediği bölgeler ve şehirler arasında tespit edilen uzmanlaşma ve rekabeti azaltabilir ve de aynı zamanda inovasyonla bağlantılı olarak artık kullanılmayan büyüme kaynaklarından istifade etme ve bireysel yeteneklerin geliştirilmesine katkı sağlayabilmelidir.

4 SMS - BÖLGESEL VE YEREL YÖNETİMLERİN KAYNAKLARINI TECRÜBE ETMESİNE, YENİLİKLER YAPMASINA VE İSTİFADE ETMESİNE OLANAK SAĞLAYAN ELVERİŞLİ BİR ÇEVRE yerel potansiyelden faydalanan ulusal kalkınma için şarttır. Bunun için gerekenler, her bir alt-ulusal yönetim kademesi için, sorumluluklar ve yetkilerin net bir vizyonunun, efektif mali desantralizasyon ve finansman kapasitelerinin ve de bölgeler arasındaki açıklıkların kapatılmasını sağlayan yeterli eşitleme mekanizmalarının tanımlanmasını yapan yasal ve kurumsal çerçevelerdir. Bölgesel ve yerel yönetimlerin sınırlı finansal özerkliği yerel kalkınmayı ileri götürme becerileri üzerinde ciddi bir engeldir.

5 SMS - ÇOK-KADEMELİ YÖNETİŞİM FARKLI YÖNETİM KADEMELERİ ARASINDAKİ MODELSEL DEĞİŞİMİ GEREKTİRMEKTEDİR. Yıllardır sistemsizce yapılan reformlar optimal bir desantralizasyon seviyesinin ve de uygulama ve yeterliklerin büyük ölçüde ülkeye özel olduğunu göstermektedir. Ayrıca merkezi olmayan içeriklerde bir politika çakışması yaşanması da kaçınılmazdır: politika-yaparken sorumlulukların ve çıktıların tamamen ayrılması imkansızdır ve de farklı yönetim kademeleri birbirleriyle bağlantılıdır. Buna göre kamu yönetimi her durumda çok-kademeli bir yönetim gerektirmektedir, örn. efektif kamu politikalarının dağıtılmasını engelleyen açıklıkların (bilgide, kapasitede, fonlamada, politikada, idarede, hedefler ve mesuliyette) kapatılmasına yardımcı olan mekanizmaları koordine etmek gibi.

6 SMS - BÖLGELER ARASINDA, BÖLGELER VE YEREL YÖNETİMLER ARASINDA VE KÜÇÜK KENTLER ARASINDA DA ORTAKLAŞA YÖNETİŞİM VE İŞBİRLİĞİ TEŞVİK EDİLMELİDİR. Bu durum, ortak çözümleri destekleyen ve bölgeler arasındaki sinerjileri yükselten yeterli yasal çerçeveler ve finansal teşvikler aracılığıyla mümkün olur; örneğin uluslararası rekabet yerine belediyeler arası işbirliği yoluyla... Araziler arasındaki işbirliği, ittifaklar ve bağlantılar yoluyla uluslar-üstü ve sınır ötesi işbirliği de dahil olmak üzere, yakın sınırlar ötesinde hedeflenen kalkınmaya ciddi katkılar sağlamak için kullanılabilir.

7 SMS - ENTEGRE BÖLGESEL VE YEREL STRATEJİK PLANLAR GÜÇLÜ BİR KATILIMI VE DE BÖLGESEL BAĞLARIN VE YEREL PAYDAŞLARIN DAHİL OLMASINI GEREKTİRMEKTEDİR. Burada ekonomik kalkınma stratejileri, arazi ve/veya alansal planlama, altyapı planlaması (örn. ulaştırma, iletişim altyapıları) ve sektörel politikalar (örn. tarım, eğitim, sağlık, çevre) formülleri hakkında bilgiler verilir. Basit araçlar ve teknolojiler kullanarak tüm yönetim seviyeleri (ulusaldan bölgesel ve oradan yerele), sivil toplum, ekonomik sektörler, uzmanlar ve akademik camia daha uyumlu bir bölgesel kalkınmaya dahil olmalıdır. Bu, fonksiyonel bütünleyicileri, artan ekonomik bağımlılıkları ve kırsal -kentsel alanlarla bölgeler arasındaki nüfus hareketlerini dikkate almalıdır (örn. sabit ve geçici göçler, gelip geçici nüfuslar). Küçük kentler ve belediyelerin ise vatandaşlarla birlikte katılımcı ve istişari süreçleri ilerletme ve de pek çok ülkede yerel verilerin eksikliğini gidermeye yarayan insan ölçeği avantajı vardır.

8 SMS - KALKINMAYA YÖNELİK BİR BÖLGESEL YAKLAŞIM YEREL VE BÖLGESEL POTANSİYELLERDEN FAYDALANMAYA YARDIMCI OLUR. Bu vasıtalar, mekanlar ve nüfuslar, katılımcı değer zincirlerini güçlendirmek, yerel istihdam fırsatları üretmek ve yerel realiteleri yansıtan politikalar tasarlama konusunda bilgi sahibi yapmak için yerel paydaşları güçlendirmektir. Bu bölgelere aktif yerel ekonomik politikalara dahil olma izni vermek (imkan sağlamak ve yardımcı olmak gibi) ekonomik büyümenin (ve de, buna bağlı olarak ortaya çıkan sosyo-ekonomik kazanımlar) sadece bir avuç küçük coğrafi alanda değil de adil şekilde tüm bölgede yayılmasına imkan sağlar ki ulusal kalkınma için bu elzemdir. Küçük kentler ve kırsal belediyelerin ekonomik faaliyetlerini desteklemek ve de bunların bölgesel ve ulusal piyasalarla olan bağlarını geliştirmek aynı zamanda tarım ve tarım-dışı faaliyetleri yerel olarak yapılan yeni yatırımlara ve elde tutulanlara, kazanılan katma değere katkıda bulunacaktır ve de küçük kentler ile çevre bölgelerin kalkınmasına destek olacaktır. Daha kaliteli gıda için, çiftçileri ve KOBİ'leri güçlendirmek ve de biyoçeşitliliği korurken bir yandan da daha kısa ekonomik devreler geliştirmek için gıda güvenliğine ve kırsal alanlarla kurulan işbirliğine bilhassa özen gösterilmelidir.

9 SMS - BÖLGELER BAĞLANTISALLIĞI İLERLETMEK İÇİN TEMEL İLETİŞİM ALTYAPILARI VE DE HİZMETLERLE HAŞİR NEŞİR OLACAK VE BÖLGESEL ENTEGRASYONU VE DENGİYİ GELİŞTİRECEK UYGUN ÖLÇEK OLABİLİR ki bu başarı bilhassa tecrit edilmiş ve dağınık insan yerleşkelerinin olduğu bölgelerde belirgindir. Uzun-vadeli yatırımlar stratejik bir ihtiyaç olarak kalır ve de giderek artan kamu bütçesi kısıtlamalarının üstesinden gelecek yenilikçi yaklaşımları zorunlu kılar. Güçlendirilmiş bölgeler içeriklerine göre adapte edilmiş yeni ortaklık modelleri aracılığıyla ulusal ve yerel, kamusal ve özel kaynakların tek merkezde biriktirilmesine katkıda bulunabilir. Entegre bölgesel planlamayla ilişkilendirilen yatırımlar hareketlilik, geniş banda erişim ve BT ve sosyal hizmetler (örn. sağlık, eğitim) için gereken sürdürülebilir altyapıyı temin etmek adına sinerjileri arttıran bölgesel-kentsel yerel yönetim yeni ortaklıklarla güçlendirilebilir.

10 SMS - ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ DESTEKLEMELİK İÇİN ENTEGRE BÖLGESEL KALKINMA DA EŞİT SEVİYEDE HAYATİDİR. Katılımcı bir yaklaşım güden işbirlikçi bölgesel ve yerel yönetim arsa planları doğal kaynakların (örn. su kaynakları, havza yönetimi, sulak alan ve sahil koruması) ve biyoçeşitliliğin korunmasında mühimdir. Bunlar ayrıca büyük doğal tehditlere de yönelik olmalıdır (örn. sele karşı nehir kontrolü, orman tahribi, çölleşme). Aynı şekilde bunlar kentsel alanların kırsal bölgelerindeki iklim-dostu politikaları teşvik edebilir (örn. ekolojik tampon işlevi görmesi için kentlerin çevresindeki yeşil alanları korumak, biyoçeşitliliğin korunması için ekolojik koridorlar kurmak, CO₂ emisyonunu azaltmak adına ulaştırma ağlarını iyileştirmek); gıda güvenliğini arttırmak için tarımsal arazileri korumak; ileri atık yönetimini desteklemek; ve de dirençli ve üretken bölgeler için doğal sermaye üretmek.

	ÇOK-SEVİYELİ YÖNETİŞİM FARKLI YÖNETİM KADEMELERİ ARASINDAKİ MODELSSEL DEĞİŞİMİ GEREKTİRMEKTEDİR	
BÖLGESEL YÖNETİMLER BÖLGELERİ DENGEMEDE, KENTSEL, KENT-ÇEVRESİ VE KIRSAL ALANLARI BİRBİRİNE BAĞLAMADA VE SOSYAL BİRLİKTELİKLE İÇSEL ADİL KALKINMAYI TEŞVİK ETMEDE KRİTİK ROL OYNAR		KENTSEL YERLEŞKELER TECRİT EDİLMİŞ BİRİMLER DEĞİLDİR. BÖLGESEL ALANLARA YERLEŞİKLERDİR VE DE BÖLGESEL SİSTEMLERİN BİR PARÇASIDIR
KALKINMAYA YÖNELİK BİR BÖLGESEL YAKLAŞIM YEREL VE BÖLGESEL POTANSİYELLERDEN FAYDALANMAYA YARDIMCI OLUR		ENTEGRE BÖLGESEL STRATEJİLER DAHA SÜRDÜRÜLEBİLİR, KATILIMCI VE ETKİN KALKINMAYA GÖTÜREN BİR YOL İNŞA EDEBİLİR
	ENTEGRE BÖLGESEL VE YEREL STRATEJİK PLANLAR GÜÇLÜ BİR KATILIMI VE DE BÖLGESEL AĞLARIN VE YEREL PAYDAŞLARIN SÜRECE DAHİL OLMASINI GEREKTİRMEKTEDİR	

04. SONUÇ

1. GİRİŞ

Küresel toplumlarımızın daha sürdürülebilir ve katılımcı bir uzun-vadeli kalkınma sistemine geçişinde gerekli güçlerin toplanması 2015 senesinde ciddi bir ivme kazandı.¹ Uluslararası toplum bu yeni sistemin aynı zamanda katılımcılık ve sürdürülebilirlik hedefi olan ekonomik ve sosyal sistemlere doğru bir yönelimi gerekli kıldığı konusunda fikir birliğine varmıştır. Bu sayede yoksulluk ortadan kaldırılacak, eşitsizlikler azaltılacak ve kalkınma küresel sınırlar dahilinde desteklenecektir.² Bu geçişin baştan sona yenileyici potansiyeli daha uzunca bir süre gündemde kalıp heyecanlı tartışmalara sahne olacaktır.

BM Gündem 2030'dan ve de COP 21'den doğan İklim Değişikliği Paris Sözleşmesi yeni bir çağın içinde olduğumuzun siyasi arenada kabulüdür –‘Anthropocene-new era by human’ – ki bu çağda insanlık gezegenimizde baskın bir çevresel etki oluşturmaktadır. Üstelik eşitsizlikler artık uç seviyelere ulaşmıştır ve geleceğe dair ekonomik sistemlerimizin yeni çevresel koruyuculara ihtiyaçları vardır.³

Bu değişim dünya küresel nüfusunun büyük bir kısmının bir gecede kendilerini kentli vatandaşlar olarak buldukları saniyede ortaya çıkar. İnsanlar küçük kentlerden aracı kentlere ve büyük metropol alanlara kadar uzanan çok çeşitli yerleşkelere yayılmıştır. Eğer BM tahminleri doğru ise kentsel nüfusun 2050 senesine kadar kırk sene içinde ikiye katlanarak ve o zamana kadar kentsel yerleşkelerde yaşayan nüfusun yedi milyar olması muhtemeldir (toplamda 9.5 milyarın). Bu ölçeğe bakarak denilebilir ki kentler ve bölgeler seviyesindeki bu sorunlara verilecek yanıtlar küresel problemlere karşı küresel çözümlere götürecektir.⁴

Önceki bölümlerde farklı seviyelerdeki insan yerleşkelerini bekleyen sorunları ve uygun çözümleri tanımlamıştık. İşte sonuç bölümünde ise bizler, bu sorunları ve çözümleri yeni bir içerik kapsamında tanımlamaktayız. Bu tanımlama 2030 senesi için Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SDH'ler), Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündem altında kaynaşan uluslararası anlaşmalarla şekillenmektedir.

Sunduğumuz sonuçlar sürdürülebilir geleceğe iletecek yola işaret eden iç içe geçmiş temel eğilimleri inceleyecektir ve aynı zamanda güncel kentsel ve bölgesel sorunlar için farklı çözümleri dikkate alacaktır. En sonda, UCLG'nin kendi üyelerine, ortaklarına, geri kalan yerel yönetim topluluklarına ve uluslararası kurumlara verdiği siyasi önerileri sunmaktayız.

“Kentler ve bölgeler seviyesindeki bu sorunlara verilecek yanıtlar küresel problemlere karşı küresel çözümlere götürecektir”

* Sonuç bölümünün notlarına ve kaynakçasına bölümün bitişinde erişilebilir.

2. KÜRESEL BAĞLAM

Son birkaç sene içinde icra edilen uluslararası zirveler ve anlaşmalar 1992 Dünya Zirvesi, 1996 Habitat II ve de 2000 tarihinde kabul edilen Milenyum Kalkınma Hedeflerinden (MKH'leri) bu yana kaydedilen süreçten istifade etmek için benzersiz bir fırsattır, zira bu anlaşmalarla, yenilenmiş kalkınma konsensüsüne karşı eyleme geçilebilecektir. Daha huzurlu ve müreffeh bir dünyaya kavuşmak için gerekli olan temel ön koşullara bağlı olarak uluslararası bir konsensüsten istifade etmek için eşsiz bir fırsat sağlandı. 1990'ların başlarından bu yana, ulusal kalkınmaya yönelik tavsiye edilen yaklaşım siyasal ve medeni hakların tam olarak ifade edilebilmesi ve de garanti edilmesi için devletin ve sivil toplumun demokratikleştirilmesi olmuştur. Kökleri Evrensel İnsan hakları Beyannamesine dayanan bu anlayış sürdürülebilir kalkınmanın ilkeleriyle tutarlı ilerleyen yeni ekonomik ve sosyal modeller arayışına girmişti.

Ayrıca 1990 sonrasına ait BM kalkınma gündemlerinin de gösterdiği üzere toplumda küresel politika anlaşmalarının uygulamaya konmasında alt-ulusal yönetimlerin icra ettikleri önemli rolü artık küresel politika da kabul etmeye başlamıştır. Son siyasi anlaşmalar– Sendai, Addis Ababa, Gündem 2030 ve SKH'ler, COP 21 – katılımcı ve sürdürülebilir kalkınmanın çok-kademeli yönetim (MLG) anlamındaki sonuçlarını daha net bir şekilde açıklayan bu değişimleri pekiştirmektedir. Yerel ve bölgesel yönetimler, ve de bir bütün olarak uluslararası toplumda, geçen sene kabul edilmiş olan evrensel gündem maddeleri göstermektedir ki 21. yüzyıl başlarında ortaya çıkan benzersiz ekonomik, sosyo-alsanal ve çevresel değişimler ve bu değişimlere çözüm bulacak değişikliklere zaman kaybetmeden değinilmelidir. Bu eylemler ve anlaşmalar birbirleriyle bağlantılıdır ve de ortak bir küresel kalkınma gündemi olarak görülmelidir. Ancak her ne kadar bu gündemler gerçek kurumsal ve yönetim aranjmanları tanımlasa da daha kentsel bir dünyaya geçişin getirdiği büyük çaplı demografik geçişleri açıklayamadığı gibi kalkınma gündemi açısından ne gibi sarsıcı imalar içerdiğini de gösterememektedir. Eğer Yeni Kentsel Gündem bu konuya yeterince seslenemezse çok daha geniş kapsamlı ve de yıkıcı neticeler oluşacaktır.

Bu bağlamda mevcut çatlak aynı zamanda eşsiz bir fırsat süreci olarak da değerlendirilebilir. İnsanlık tarihinde ilk defa yoksulluk ve açlığın kökünü kazıma fırsatını yakaladık, Şu anda yaygın olan görüşe göre girdiğimiz yeni dönemde teknolojinin var olma nedeni tüm insanlığın gıda, sağlık, eğitim ve diğer hizmetlere erişimi olacak şekilde ekonomiyi yeniden düzenlemektir. Ayrıca giderek büyüyen otomasyon sayesinde artık hepimiz hem bir yandan kendine daha güvenli toplumların ve daha geniş siyasal çerçevenin faydalı üyeleri olarak var olurken bir yandan da daha fazla boş zamanın ve yaşam-boyu öğrenmenin faydalarından yararlanabiliyoruz. Bu yaklaşım 'paylaşımcı ekonomi', 'üretkenlik kültürü', açık kaynaklı öğrenme ve ortaklaşa üretimin kimlik, aidiyet ve ilhamın kültürel yükselişinde rol alan temel kültürel ilkesi olmasını desteklemektedir. Bu trendler ise büyük kentsel kümelerde özellikle belirgindir. Sosyal medya ve mobil sosyallik ile ekonomik ilişkilerin farklı dünya bölgeleri ve kültürlerinden gelen gençler tarafından ilk defa kucaklanması çok daha ilişkisel, kitle kaynaklı ve elastik bir kentsel ekosistem olgusunu açığa çıkarmaktadır.

Bu yeni uluslararası konsensüs bir takım yapısal değişikliklerin ortaya çıkmasını zorunlu kılmaktadır. Daha zekice bir yaklaşımın gerekliliğini merkezine almaktadır ki buna göre bilgili, hesap verebilir ve proaktif kamusal kurumların merkeziyetçiliği ve bunların sosyal uzlaşma ve daha geniş kamusal katılım sergilemede oynadıkları lider rol kabul edilmelidir. Teknoloji, demografik değişim, kültürel farkındalık ve yeni ekonomik çalışma modellerinin birbirleriyle çakıştıkları daha derin toplumsal seviyelerde ise gelecek senelerde sosyal yapılanmaları, ekonomik fırsatları ve inanç ve bağlılığa dair kültürel sistemlere kökten bir değişim için ideal fırsatlar sunacaktır. Yerel ve bölgesel yönetimler tabandan tavan çözümler üretmede ve yeni bir 'ortak yönetim' modeli yaratmaya daha yakın olmalarının avantajından istifade edebilirler.

Lakin günümüzde bunu farklı seviyelerdeki yapısal ve kurumsal gecikmeler sınırlandırmaktadır. 2007 senesinde patlak vermiş olan küresel finansal kriz eski çağın noktalandığı ve de yeni bir çağa küresel geçişin başlatıldığı bir dönem olarak uluslararası politika camialarında yaygın kabul görmektedir. 2009 senesi İkinci Dünya Savaşından sonra (WWII) küresel ekonominin gerçek anlamda ilk defa gerilediği bir sene olmuştur (GSYİH açısından). Politika analistlerinin uzun süredir tartıştıkları konu ise yeni bir uzun-vadeli kalkınma döngüsünün ortaya çıkıp çıkmayacağı ya da küresel ekonominin büyük parçalarının uzun-vadeli bir durgunluğa girip girmeyecekleridir.

Lakin makroekonomik seviyelerdeki düzenleyici kontrolleri yeniden şekillendiren yeni bir küresel ekonomik düzene karar verecek bir Bretton Woods Konferansının (20.yy ortalarına ait olan) benzeri henüz yapılamamıştır. Hatta günümüzde ulusal ekonomiler dışsal borçlanmaya ve spekülatif sermaye akışlarına karşı çok daha savunmasızdır. Finansal çağ, borçlanmaya dayanan ekonomik büyüme modelleri ve de kamu mallarının metalaştırılması hem ulusal hem de yerel ekonomileri benzer şekilde etkilemektedir. Dünyada yaygın şekilde karşımıza çıkan gıda ve barınma krizleri de bize bunu göstermektedir. Bu aynı zamanda güvensizlik ve eşitsizlik ortamlarını arttıran finansal artçı şoklara da zemin hazırlar. Ekonomik sistemlerin evrimiyle özdeşleştirilen olgular, çalışma ve üretim fonksiyonlarının yeni uluslararası bölümü modern istihdam krizini tetikledi, servet ayrılıklarını büyüttü ve tatminsizlik ve sosyal kaos için elverişli koşullar ortaya çıkardı.

“Şu anda yaygın olan görüşe göre girdiğimiz yeni dönemde teknolojinin var olma nedeni ekonomiyi tüm insanlığın gıda, sağlık, eğitim ve diğer hizmetlere erişimi olacak şekilde yeniden düzenlemektir”

Ayrıca mevcut büyüme modeli iklim değişikliklerini arttıran yenilenebilir ve yenilenemez kaynakların aşırı tüketimini ve zararlı gazların emisyonunu engellemekten uzaktır. Esasen insanlık çağdaş toplumu giderek daha da eşitlikten uzak ve de gezegenimizi de kendi doğal yaşam-destek sistemlerini yenileme kapasitesini ciddi şekillerde aşacak bir biçimde tasarlamaktadır. Bunları gerçekleştirirken kullandığı parametrelerin birlikte var olduğu dinamikler ise nüfusun neredeyse yarısının günde 2.50'den az ABD Doları ile yaşamlarını sürdürme çabasında olduğu bir sisteme iştirak etmektedir.

Dünya sürdürülemez tüketimin olumsuz sonuçlarıyla mücadele etmektedir. Güney Kürenin kabalalık bir kesiminde halk iki yakasını zor bir araya getirmektedir ve yoksulluk zincirine sıkıştırılmıştır. Kuzey Kürede ise giderek daha fazla sayıda insan işlerini kaybedince ya da iş bulamayınca artan oranda riske açık kalıp savunmasız konuma düşmektedir. Kurumsal zayıflıkların farklı seviyeleriyle birleşince bu durum 2030 yeni kalkınma gündeminin başarılmasını engelleyen giderek daha büyük bir tehdit unsuru oluşturmaktadır. Gerçekten de dünyanın her köşesinde, kamu kurumları sosyal katılımcı ve sürdürülebilir kalkınmanın yeni bir modelini uygulama konusunda yetersiz görünmektedir. Deneyseleliliği ve inovasyonu ezen köhne kurumsal zincirlerin baskısıyla boğuluyor gibi durmaktadırlar. Azalan seviyelerde kamusal menfaatleri; kısmi resmi kaynaklı yatırım eksikliğinden kaynaklanan yatırım eksikliği veya aşırı yüklemekten kaynaklanan yetersiz altyapı sistemleri; piyasa hakimiyetleri üzerindeki zayıf kamusal düzenlemeler; güçsüz planlama kamu kurumlarının meşruiyet krizini olumsuz etkilemektedir.

Sonuçta pek çok yönetim kapasite-inşasına, performans-yönetim iyileştirmelerine, idari etkinliği arttırmaya yarayan bilgi teknolojilerine ve MLG formlarına yatırım yapmayı tercih etmektedir. Aynı zamanda bilhassa son on sene içinde daha efektif, yetenekli ve de kendine güvenen devlet anlayışında fark edilir bir değişim not edilmiştir. Bu gelişmeler desantralizasyona dair 20 senelik trendle de uyumaktadır ve de demokratik katılımın bir kültürel beklenti ve elastik yönetimi kurmak için kurumsal bir ön koşul olmasıyla yeniden gündeme taşınmaktadır. Yeni Kentsel Gündem planının da gösterdiği üzere bu trend aynı zamanda güncel küresel tartışmalar üzerinde de hakimdir.

“Eşitsizliklerle ve iklim değişikliğiyle ve onun etkileriyle mücadele etmek için kentsel ve bölgesel bir hareket tarzı benimsenmediği takdirde son asırda elde edilen devasa kazanımlar bir çırpıda kaybedilecektir, mevcut şartlarda yaşanan yoksulluk, eşitsizlik ve çevresel bozulma neticesinde ortaya çıkan sorunları da daha da kötüleştirecektir”

Etkisi zayıf ve ayrımcı ve sürdürülemez bir sosyo-ekonomik kalkınma modelinden daha sürdürülebilir ve adil bir modele geçiş için gerekli değişimin popülerleşen tanımı yeni ‘büyük dönüşüm’ dır.⁵ Bizim küresel kapasitemiz sınırları dahilindeki beklenen uzun-vadeli kalkınmanın tanımını yapmak için küresel seviyede atılan adım son derece sınırlı olmuşsa da bu raporda da altı çizildiği üzere küresel düzlemde yer alan kentsel yerleşkeler ve bölgelerde sürdürülebilirlik -eğilimli ‘deneyimlerde’ memnun edici bir çeşitliliğe tanıklık ediyoruz.⁶ Bunların evrimsel potansiyeli BM düzeyindeki herhangi bir anlaşma kadar önem arz edebilir. Bunların yayılımı ve ölçeği yeni bir kentsel ve bölgesel yönetim modelini temsil etmek için büyük önem arz edebilir. Özellikle de modern küresel ekonomik model ve sistemin yapısal sınırları bunlara eşlik eden sürdürülemez üretim biçimleriyle açığa çıkarılmıştır ve neticede bunlar tüketim tercihleri ve davranışlarla bağlantılıdır.

Safi yoksulluğa karşı artan eşitsizlik neticesinde oluşan yıkım kalkınma gündemlerinde artık daha ciddi ele alınmaktadır ve de ortak görüşe göre eşitsizliklerle ve iklim değişikliğiyle ve onun etkileriyle mücadele etmek için kentsel ve bölgesel bir hareket tarzı benimsenmediği takdirde son asırda elde edilen devasa kazanımlar bir çırpıda kaybedilecektir, mevcut şartlarda yaşanan yoksulluk, eşitsizlik ve çevresel bozulma neticesinde ortaya çıkan sorunlar da daha da kötüleştirecektir. İnsanlığın geleceği kentsel ve yerel sorunlarla mücadele biçimine bağlı olacaktır. Yeni bir katılımcı ve sürdürülebilir sosyo-ekonomik düzenin potansiyel dinamiklerini fark etmek için kentsel yerleşkeler ve bölgelerimizde şu anda yaşanan değişimleri incelemek de bu yüzden önem arz etmektedir. Bu amaçla geleceğe götüren olası geçiş yollarını daha iyi anlamak için şimdiki zamana dair ihtiyaçların evrimsel potansiyelini anlayabilmek işte bu yüzden gereklidir.

UCLG bölgeler ve farklı yerel yönetim ağları arasındaki görüşmeler ve siyasi süreçler yerel ve bölgesel yönetimlerin liderleri arasında bu köklü kurumsal sorunlara aktif olarak değinmek için güçlü bir istek olduğunu göstermektedir. Eşitsizlik, sosyal dışlanılmışlık, çevresel baskılar ve değişen yerel ve bölgesel ekonomiler neticesinde ortaya çıkan karmaşık sektörler arası problemlere karşı el birliğiyle yerel çözümler üretmek için buna gerek duyulmaktadır.

Raporun yapısı ve analizi bu sorunların birbirlerine paralel seyreden yapısına ayna tutmaktadır; bu ayna sosyo-ekonomik kayıtsızlığın ve marjinalleşmenin; altyapısal bağlantısızlığının ve çevresel esnekliğin metropol alanları, aracı ve küçük kentler ve kırsal alanları nasıl etkilediklerini gösterir. Tüm bu unsurlar kendi bölgelerinin ve topluluklarının sahip oldukları belli başlı ihtiyaçlar ve üstünlükler kapsamında yerel ve bölgesel yönetimlerin çözmesi gereken sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Bir sonraki bölüm önceki bölümlerde hecelenen farklı alt-ulusal yönetim seviyelerine ilişkin bir takım temel hususları özetlemektedir. Yeni küresel gündemlerin büyük çaptaki dönüştürücü boyutlarına kısa bir hatırlatma yapıldıktan sonra sonuç bölümünde yeni bir siyasi perspektife değinilmektedir. Bu perspektif halkı ve yerel toplumları dahil etmek için entegre bir bölgesel kalkınma yaklaşımı (TAD) benimsemek gerektiğini vurgular. Metropol alanlar, aracı kentler (a-kentler) ve karışık kırsal -kentsel alanlarda sürdürülebilir bir geleceğe geçiş yapabilmek adına gereken farklı değişim krikolarını tanımlamaktadır. Aynı zamanda bölgelerin potansiyelinden istifade etmek için ihtiyaç duyulan ulusal kurumsal çerçevelere ve politik reformlara da değinilmektedir. Bunu yaparken iki temel boyuttan istifade edilir: ‘Kentin Hakkı’ temelinde inşa edilen ve halkla ortaklaşa imzalanan yeni bir sosyal anlaşma; yeni bir küresel kentsel gündeme dair kentsel ve bölgesel hedeflerin doğru finansmanı. Bitiş bölümünde ise yerel, ulusal ve küresel yönetim sistemlerinde değişim, sürdürülebilirlik ve katılımcılığı desteklemeye hevesli tüm aktörlerin işine yarayacak öneriler paylaşılmaktadır.

3.

METROPOL ALANLAR, KENTLER VE BÖLGELER: ANA ÇIKTILAR

GOLD IV raporunun nihai amacı yerel ve bölgesel otoriteleri Yeni Kentsel Gündemin merkezine yerleştirmek ve böylelikle 2030 Gündemi ve de İklim Değişikliği Paris Sözleşmesi ile olan bağlantısını güçlendirirken kuralcı yapısını vatandaşların ve toplumların dahil olmasıyla insan yerleşkelerini dönüşüme sokacak pratik politikalara çevirmektir.

Bunun ışığında, analiz geleneksel sektörel yaklaşımlardan uzaklaşır ve bunun yerine metropoller, a-kentler, küçük kentler ve bölgelerin idaresinden sorumlu yerel ve bölgesel liderlerin vizyon, tecrübe ve uygulamalarından istifade edinen daha geniş kapsamlı bir bölgesel yaklaşımı tercih etmektedir.

Dünyanın kentsel görünümünü değiştirecek şekilde genişlemekte olan metropol alan genişlemesinin analizi ile başlayan bu rapor – ilk bölüm – bu kentsel kümelerin çoğunu karakterize eden bir takım rahatsızlık verici zıtlıkları tasvir etmektedir.

Bunlar: zenginlik ve yoksulluk kaynaklarının belli yerlerde yoğunlaşması; sosyal dışlanışlığı arttıran büyük fırsatlar; yetersiz barınmaya karşı daha iyi bir hayat umudu; sıkışıklık, kirlilik ve gelişmekte olan ülkelerin ötekileştirilmiş varoşları. Metropoller ‘büyüme motorları’ olarak görülmektedir ve bu nedenle toplumlarımızda merkezi rol oynamaktadırlar ancak yönetim, demokratik yönetim ve finansmanla ilgili temel sorunlar henüz çözülmemiştir.

Pek çok küresel metropol yönetim sistemi ise son zamanlarda reformdan geçirilmekte ve yenilenmektedir. Ancak reformlar çoğu zaman hatalarla doludur ve de farklı konularda ödünler verilmesini gerektirir. Bu deneyimin de gösterdiği üzere ‘herkese uyan’ tek bir çözüm bulunmamaktadır.

Bununla beraber, analiz aynı zamanda demokratik ve işbirlikçi metropol yönetim sistemlerini destekleyen bir takım temel ilkeler önermektedir. Bu ilkeler: yerel demokrasi, mesuliyet, yetki devri, etkinlik, çok merkezlilik ve dengeli bir kalkınma için yeterli kaynaklar ve finans enstrümanları ve de daha uyumlu ve ahenkli metropol alanlar sağlamak için finansal mekanizmaları ‘eşitlemek’tir.

Metropol alanlarla ilgili ana sorunların merkezinde yatan unsur deneysel alternatifleri kucaklayan ve de yeni yönetim ve işbirliği modelleri arayışındaki metropol liderliğidir. Ayrıca liderler parçalı, sektör-özel karar-verme mekanizmalarından uzaklaşarak stratejik yaklaşım, dahiliyet, çevresel politikalar ve sürdürülebilir büyüme arasındaki sistemik gerilimleri dikkate alan bir modele odaklanmalıdır.

“Metropoller ‘büyüme motorları’ olarak görülmektedir ve bu nedenle toplumlarımızda merkezi rol oynamaktadırlar ancak yönetim, demokratik yönetim ve finansmanla ilgili temel sorunlar henüz çözülmemiştir”

Raporda vurgulanan husus metropol yönetişiminin demokratikleştirilmesi ve resmi seçmen kanallarının ötesine ulaşarak hem yerel kurumlar hem de vatandaşlar için daha kapsamlı bir role gereksinim duyulduğudur. Gerçekten de karmaşık kent toplumlarının yapısına işlemiş olan gerilimleri ve çatışmaları tespit edip azaltan yeni bir metropol yönetim yapısı için canlı bir yerel demokrasi ön koşuldur. Bu sistem göçmenler de dahil olmak üzere, bilhassa dışlanmış ve marjinalleştirilmiş sivil toplum guruplarının aktif katılımını kolaylaştıran açık ve katılımcı mekanizmalarla desteklenmelidir.

Her ne kadar tamamen yepyeni ve risksiz bir yaklaşım olmasa da, burada açıklanan stratejik planlama yaklaşımı kentsel sürdürülebilir kalkınmanın farklı boyutlarını birbirine bağlayarak tüm metropol alan için entegre bir vizyon sunabilecek umut vaat eden bir model olarak gösterilmektedir.

Yerel paydaşları ve sivil toplumu kapsayan katılımcı bir yaklaşımı muhafaza ederek katılımcı pek çok bölgeyle ortaklaşa plan yapma ve karar verme fırsatı sunmaktadır. Vatandaşlar ve onların etkin katılım göstermesi sayesinde politika-oluşturma sahasında ve metropol alanların doğasına işlemiş olan üretken ekosistemle ilişkili olan asimetrik güç dağıtımını kaynaklı sorunlarla başa çıkılabilecektir. Stratejik katılımcı planlama kentin 'beraber oluşturulması' anlayışına götüren güçlü bir araç olarak görülebilir.

“Karmaşık kent toplumlarının yapısına işlemiş olan gerilimleri ve çatışmaları tespit edip azaltan yeni bir metropol yönetim yapısı için canlı bir yerel demokrasi ön koşuldur”

Genelde 'büyüme motorları' olarak bilinen metropol alanlar, eklendikleri yerel ve ulusal ekonomilere ciddi avantajlar ve de dışsallıklar sunarak ulusal (ve hatta uluslararası) ekonomilerin itici faktörleri olarak işlev gösterirler. Oynadıkları rol son yıllarda pek çok gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkede yaşanan ekonomik dönüşümde temel olmuştur.

Bu dinamikler rekabetçilik arayışını vurgulayan karakteristik özellikleriyle ve yatırımları ve de uluslararası firmaları çekme özellikleriyle yakından bağlantılıdır ve de kentsel ekonomilerin finansallaşmasıyla tetiklenmektedir. Finansal piyasaların serbestleştirilmesi; kurumsal yatırımcıların sabit değerlere yönelik iştahı; kamusal alanların ve de hizmetlerin özelleştirilmesi ve ipoteklerin ve belediye tahvillerinin kıymetlendirilmesi metropol ekonomilerini ciddi şekilde yeniledi ve yepyeni, köklü değişiklikler ortaya çıkardı.

Bu sorunların ve de bu rekabetçi yaklaşımın 'olumsuz bir dışsallığı' olarak bu raporda metropol alanları şekillendiren ve de sürdürülemez kalkınma formlarına sürükleyen bir dışlayıcı dinamizme vurguda bulunmaktadır (örn. burjuvalaştırma ve soyutlama).

Bu uygulama 'iki-hızlı' kent modelinin oluşumunu fitilleyebilmektedir; bir yanda müreffeh alanlar varken diğer bölgelerde dezavantajlı nüfusa rastlanmaktadır (örn. bu durum Güney Küre'nin yapısal formunda sabit bir unsurdur). Buna göre, elinizdeki raporda da vurgulandığı üzere, günümüzde metropol alanların çözmek zorunda kaldığı en büyük sorunlardan birisi, 'cazibe' stratejilerini katılımcılık ve sürdürülebilirliği muhafaza eden bir gündemle birleştirebilmektir.

Metropol politikalarında köşe taşı olan bir diğer boyut da çevresel sürdürülebilirliktir. Küresel kentler farklı seviyelerde olsa da, çevresel sürdürülebilirliğe katkıda bulunmakta ve hatta liderliği yürütmektedir ve farklı alanlarda inisiyatif kullanmaktadır. Bunu hem bireysel olarak başarmakta hem de İklim ve Enerji İçin Belediye Başkanları Küresel Sözleşmesi gibi küresel ağlara katılarak pekiştirmektedir.

Her ne kadar bu gibi inisiyatifler başarılı olduklarını ispatlamış ise de yerel yönetimlerin adanmışlığı genelde bir takım engellerle sekteye uğramaktadır ki bunlar sıklıkla fonlama, kurumsal düzenekler, yasalar ve tüzükler, teknoloji ve bilgidir. Bu sorunların tek taraflı olarak kentler bazında çözülmesi mümkün olmadığından, yönetimin tüm kademeleri, özel sektör ve sivil toplum arasında muhakkak daha sağlam bir işbirliği çerçevesi tesis edilmelidir.

Çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal dahililiyetin temel boyutlarına kapsamlı ve holistik (bütünsel) bir eylem planı içinde değinilmesi gereklidir. Gerçekten de daha yeşil bir üretim ve tüketim sistemi arayışı dengeyi daha ziyade bu 'yeşillendirme' yaklaşımının ekonomik kefesine doğru eğdi. Meselenin apolitikleşmesi – ya da 'yeşile boyanması' – dikkatleri (ve kaynakları) 'yeşil' modelin rekabetçiliğine ve de satın alınabilirliğine yöneltmiş ve de metropol ölçeğinde bunun tehlikeye atacağı sosyal ve alansal konuları ise göz ardı etmiştir.

Genel anlamda metropol alanlar ve de kentler konut ve temel hizmetlerin sunumu söz konusu olduğunda kritik bir durumla karşılaşmaktadır. Gerçekten bu raporda da belirtildiği üzere, gelişmekte olan ülkelerde, halen temiz su kaynaklarına erişimden mahrum olan 2.4 milyar insan vardır ve de çoğu kentsel alanlarda yaşayan 1.9 milyar nüfus ise işlenmemiş ya da potansiyel olarak kirli su kaynaklarını kullanmaktadır. Arazi ve konuta erişimi kolaylaştıracak, en önemlisi de arazi-kullanımı ve gayri menkul düzenlemelerini oturtacak sağlam politikaların yerel yönetimlerce acilen uygulanması gerekmektedir. Ayrıca, idari sistemin ve kamusal hizmetlerin koordineli şekilde uygulanmasını sağlayacak, kapsama alma ve finansal sürdürülebilirlik arasında denge kurmayı kolaylaştıracak yeni mekanizmalar da son derece kritiktir.

Refah sistemlerini muhafaza ederken merkezi yönetimlerin önlerine çıkan artan miktarlardaki güçlükler kapsamında, kentselleşen bir toplumun 'düzenlenmesinde' temel aktör olarak ve yerel demokratik kalitenin yapıtaşları olarak görev alan yerel yönetimlerin – ve bilhassa metropol yönetimlerin nosyonu – giderek çok daha merkezi bir pozisyon almaktadır. Kentsel yaşamın sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel boyutlarıyla ilgili artan sorumlulukları dikkate alındığında bu gerçek daha da fazla önem kazanmaktadır.

İnsan-merkezli yaklaşımların kent seviyesindeki haklara ve yaşam kalitesine odaklanarak incelenmesi, göstermektedir ki 'Kent'in Hakkı' yaklaşımı, SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündem tarafından belirlenen hedeflerle ve farklı beklentilerle dolu olan tüm kentliler için kabul gören insani ve sosyal hakları entegre edecek olan kapsamlı bir çerçeveyi temsil etmektedir. Bu temsil kentin ortaklaşa üretiminde daha derin bir yerel demokrasi ve güçlü vatandaş katılımı ile desteklenmektedir.

“A-kentler halen kalkınma gündemlerinde büyük oranda görmezden gelinmektedir”

İkinci bölümde bu rapor a-kentlere odaklanmaktadır ki tarihsel olarak bu kentler kendi bölgelerinin ve ülkelerinin bölgesel birlikteliğine ve kalkınmasına son derece büyük katkılarda bulunmuştur. Bunu idari ve sosyal hizmetlerin bölgesel merkezleri ve tedarikçileri olarak başarmışlardır ve de geçmişten bu yana yerel ekonomik faaliyetlerle bağlantılı olmuşlardır.

Foto: Seba Della y Sole Bossio - Allahabad (Hindistan).

“Bununla beraber, çok sayıda a-kent kentsel yakınlıkları ve insan ölçeği sayesinde daha kısa ve daha etkin ekonomik akışlar geliştirerek kendi ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinden istifade etmeyi başarmışlardır”

Ancak demografik (dünya nüfusunun %20'sine ev sahipliği yapmaktadırlar) ve bölgesel bağlantılarına rağmen, üstelik kendi ulusal kentsel sistemlerinde oynadıkları başrole rağmen, a-kentler halen kalkınma gündemlerinde büyük ölçüde görmezden gelinmektedir. Ayrıca oynadıkları rol ve fonksiyonları çok sayıda ülkede ulusal ve küresel ekonomilerde kaydedilen değişimle tehdit edilmektedir.

Gerçekten de finans ve diğer ticari sektörlerin uluslararasılaşması; ulusal ekonomilerin küresel rekabet ve yapısal reforma daha fazla maruz kalması ve de üretim sistemlerinde yaşanan radikal değişimler a-kentleri eşi benzeri görülmemiş baskılara maruz bıraktı.

A-kentlerin ulusal kentsel sistemlerindeki geleneksel rolü, konum ve kapsamı kentlerin değişen ulusal ve küresel sistemleri bağlamında fonksiyonel olarak yeniden tanımlanmaktadır. Kentselleşmenin hızı fonksiyonel ağlara ve karşılıklı bağa hiyerarşik anlamda daha az dayanan kentlerin geleneksel sistemlerini yeniden şekillendirmektedir. Buna göre dünyanın her köşesinden a-kentler günümüzün artan performans asimetrisiyle müsemma ortak sorunlarla hem a-kentler ve metropol alanlar arasında hem de a-kentlerin kendi aralarında mücadele etmektedir. Gerçekten de çok sayıda a-kent büyük kentlere hizmet eden gelişmiş kümeler oluşturmuştur ya da bazen ulusal sınırlarla bile iç içe geçen kentsel koridorlara dönüşmüşlerdir.

Ancak diğerleri için, özellikle de dışarıda ya da daha dinamik bölgelerin kenar mahallelerinde ikamet edenler için, mevcut realite duraklama ya da gerileme gerçeğidir. Her ne kadar sermaye kazanımları büyüyen kentsel sistemlerde ve ekonomik olarak dinamik bölgelerde yoğunlaşmışsa da, küçük kentler değer kaybetmesinden ve azalan yatırımlardan olumsuz şekilde etkilenmektedir. Metropol bölgeler, a-kentler ve kırsal bölgeler arasında giderek artan sosyoekonomik farklılıklar büyüyen eşitsizliklere katkıda bulunur, büyük kentlere göçü tetikler ve de grupların ve bölgelerin dışlanma sürecini arttırmaktadır – ki bu durumda söz konusu alanların hiçbirisi getiri sağlamamaktadır.

Foto: Ed Webster - Ghent (Belçika).

Raporda da önerildiği üzere, bahsedilen kentsel ikilemle başa çıkabilmede, ülkeler ve bölgeler arasındaki dengesizlikleri düzeltmek için 'merkezi' ve 'tali' kentler arasında farklı politikalar ve yatırım

stratejileri tatbik edilmelidir. Katılımcı ulusal, kentsel ve alansal politikalar artan eşitsizlikleri dengelemek, sağlam ve dengeli kentsel sistemlerini teşvik etmek ve de bölgesel uyumu arttırmak için gereklidir.

Bununla beraber, çok sayıda a-kent kentsel yakınlıkları ve insan ölçeği sayesinde daha kısa ve daha etkin ekonomik akışlar geliştirerek kendi ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinden istifade etmeyi başarmıştır; yerel pazarları ve üretimi desteklemiştir; hizmet arzında belediyeler arası işbirliği ve altyapı sunumlarını da teşvik etmişlerdir. Daha fazla bilgi ve teknoloji-yönelimli üretim ve hizmet sunumuna geçişi başlatarak çekici kültürel ve turistik merkezler olmuşlardır.

Aynı zamanda diğer a-kentler kendilerine özgü avantajlarını ekonomik kalkınma fırsatlarına çevirme mücadelesi vermektedir. Her ne kadar karşılaştıkları sorunları anında ya da kolayca çözebilecek formüller olmasa bile rapor liderlik fırsatlarına dönüştürülebilecek bir dizi strateji sıralamaktadır.

Örnek vermek gerekirse, gelişmekte olan ülkelerdeki hızla büyüyen a-kentlerin kendi esnek ve entegre kentsel planlama yaklaşımlarını; arazi kullanımı yönetimini (güvenli arazi kullanımı da dahildir); kentsel yönetim sistemlerinin reformunu, finansal yönetim ve temel hizmetleri ön plana çıkarmaları gerekir. Bunda ise insan hakları ilkelerine bağlı olarak düzgün yaşam standartlarının altı çizilmektedir.

Ekonomik gerilemeler karşısında yapısal reformlar yaşayan a-kentler yeniden-eğitim ve yeniden-beceri kazandırmaya; yerel toplulukların katılımına; güçlü siyasal ve çalışma hayatı liderliğine odaklanmalıdır ve de aynı zamanda inovasyonu ve yeni teknolojileri kucaklamalıdır. Bu kapsamda, özel politikaların kapsaması gereken hususlar: bir işbirliği kültürü yaratmak; efektif desantralizasyonu teşvik etmek; çevresel sürdürülebilirliği olan modellere geçiş yapmak; küresel ekonomide var olan dönüşümden istifade etmek; ve 'Kent'in Hakkı' anlayışını a-kent gündeminin merkezine yerleştirmektir .

Altı çizildiği üzere her ne kadar a-kentleri gelecekte bekleyen senaryoları ve fırsatları tahmin etmek güç olsa da değişen üretim, tüketim ve sosyal organizasyon modelleri iyimser olmamız için bizlere yeterli sebepler sunmaktadır.

Son olarak rapor, dinamizmi ve sürdürülebilirliği, kentsel yerleşkelerde yer alanlar da dahil olmak üzere dünya nüfusunun büyük bir kısmının refahının bağımlı olduğu bölgelerin oynadığı rolü de (bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyeler) detaylı ele almaktadır.

Keskin bir kırsal-kentsel ayrımını ortadan kaldırmak SKH'lerin büyük bir kısmını gerçekleştirmek ve Yeni Kentsel Gündemi başarmak için gereken ön koşuldur.

Keskin bir kırsal-kentsel ayrımını ortadan kaldırmak SKH'lerin büyük bir kısmını gerçekleştirmek ve Yeni Kentsel Gündemi başarmak için gereken ön koşuldur. Habitat III'e götüren süreçte de bildirildiği üzere Yeni Kentsel Gündemin temel bileşenlerinin büyük bir kısmının aslında daha geniş bir bölgesel yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. İşte bu yüzden bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyelerin de en az metropol alanlar ve a-kentler kadar sürece dahil olması ve bu sayede kırsal-kentsel sürecinde işbirliği ve entegrasyonun güçlendirilmesi gereklidir .

Desantralizasyon çerçevesindeki 'bölgeselleştirme' süreçlerinin ve de gelişen 'yeni federalizmin' neticesinde bölgelerin giderek artan önemine son senelerde daha da fazla vurguda bulunmaktadır. Bununla birlikte, kaynakların desantralizasyonu her zaman tatmin edici bir seviyede olmamıştır.

Gerçekten de bu rapor alt-ulusal yönetimlerin mali özerklikleri ve bağlantıları açısından federal ve üniter devletler arasındaki net ayrımı vurgular. Her ne kadar bölgeselleştirme ciddi şekilde ilerleme kaydetmişse de uygulamasının somut şartları ve bilhassa, özerklik, finansal kaynakların mevcudiyeti ve kapasitelerle ilgili sorunlar pek çok ülkede bölgesel makamların yetkilerini tam olarak ve etkin şekilde kullanabilmeleri önünde bir engel teşkil etmektedir.

Desantralizasyon süreçlerinin etkinlik ve yeterliliğini garanti altına almak için bu rapor işbirlikçi ve entegre kalkınma strateji seçimi için politika-oluşturma mekanizması olarak yeterli bir (MLG) çerçevesine duyulan gereksinimin altını çizmektedir. Alt-ulusal yönetimin her kademesi için tahsis edilen sorumluluklar ve verilen yetkilere dair net bir vizyonla ve buna ek olarak elverişli bir yasal ve kurumsal çevre ve de efektif mali desantralizasyon, bölgesel yönetimlerin potansiyelinden istifade etmek için gereklidir.

“Ulusal ve bölgesel kalkınma politikaları büyük bir dönüşüm yaşamaktadır”

Daha evvel bahsedildiği üzere, ulusal ve bölgesel kalkınma politikaları büyük bir dönüşüm yaşamaktadır ve de bölgelerin giderek artan şekilde sisteme dahil olmasına adapte olmaya çalışırken bir yandan da küresel ekonominin artan baskılarına cevap vermek ve yenilenen ulusal kurumsal çerçevelere sistematik şekilde entegre olmaya çabalamaktadır.

Yönetimin ulusal ve yerel kademeleri arasında aracılık görevi icra eden bölgeler bölgesel kalkınma stratejilerini daha etkin şekilde yönetmek ve koordine etmekten net şekilde istifade edebilir. Hem federal hem de üniter ülkelerde kalkınma stratejilerinin bölgeselleştirilmesine yönelik artan bir küresel trend mevcuttur. Her ne kadar federal ülkelerde, eyaletlerin ve de bölgelerin bölgesel planlamada oynadıkları rol çok daha birleşik olsa da, bu durum üniter devletlerde daha çok farklılık göstermektedir – çok aktiften pasife doğru gidebilmektedir – ve genelde son derece sınırlıdır (mali kısıtlar nedeniyle). Ancak pek çok ülkede desantralizasyon politikalarındaki tutarsızlıklar ve de sınırlı yerel kapasite kalkınma stratejilerinin şekillendirilmesinde bölgesel yönetimlerin potansiyelini engellemektedir.

Alt-ulusal ekonomik kalkınmayı desteklemek adına geçen yüzyılın sonundan bu yana gündeme çıkan politikalar giderek artan şekilde mekan temelli hale gelmiştir ve de ‘bölgesel içsel kalkınma’ ile rekabetçilik etrafında şekillenmektedir. Bu yeni yaklaşımlar proaktif ve dinamik bölgesel aktörlerin ortaya çıkmasına yöneliktir, yerel varlıkları hareketlendirebilmektedir ve de keşfedilmemiş yerel potansiyellerden istifade etmektedirler.

Raporda gösterildiği üzere her bölgede büyüme fırsatı mevcuttur , ve de yerelleştirilmiş yaklaşımlar oynak küresel ekonomi karşısında bölgelerin direncini arttırmaktadır ve de bölgelerin hem içinde hem de kendi aralarında ekonomik büyüme kazanımlarının çok daha adil şekilde dağıtılmasına fayda sağlamaktadır.

Çevresel politika ve korumada bölgesel yönetimlerin aldığı role ilişkinse bölgesel ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki farklı BM kalkınma gündemlerinin tanımlama ve görüşme süreçlerinde eskisinden çok daha belirgin bir hal almıştır. Daha evvel gördüğümüz üzere, bölgesel yönetimler çevresel sürdürülebilirlikte gerekli olan sektörlerdeki kanunların ve politikaların tasarımından ve uygulamasından sorumludur.

Pek çok iklim değişim etkisi üst-yerel kademede kendini gösterir. Alt-ulusal müdahaleler genelde her bölgenin coğrafi (örn. dağ sıraları, vadiler, hidrografi) ve biyolojik (örn. farklı habitatlar ve ekosistemler) bileşenlerine çok daha kolay adapte olabilmektedir. Bu durumda alt-ulusal yönetimlerin çevresel adanmışlığı merkezi yönetimin yeterli destekten mahrum olması yüzünden genelde engellenmektedir.

Raporda belirtildiği gibi ‘kırsal’ ve ‘kentsel’ arasındaki bağlantılar ve etkileşimler giderek daha belirginleşmiştir. Kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişki değişime uğradıkça bu ikisi birbirine daha fazla bağımlı hale geldiği için aralarındaki sınırlar giderek daha fazla silikleşmiştir.

İşte bu nedenle de insan yerleşkelerini ‘kırsal’ veya ‘kentsel’ olarak ayıran klasik sınıflandırmanın yenilenmesi gereklidir zira kırsal-kentsel ikiliği çıkarmak küçük kentlerdeki haneleri ve işletmeleri desteklemek bir yana dursun daha da güçletmektedir .

Kırsal -kentsel ortaklıklara dair yeni yaklaşımlar göstermektedir ki büyük kent merkezlerinin dışında da sürdürülebilir kalkınma fırsatları mevcuttur. Kırsal-kentsel ortaklıklar ilgili toplulukların aktörlerini ve paydaşlarını mobilize etmek ve onları ortak hedeflere ve ortak vizyona yöneltmek için ve de bunu başarmak için lazım olan kurumsal, siyasal ve ekonomik kaynakları sağlamak adına muhakkak gereklidir.

Bu gibi ortaklıkların katılımın kışkırtıcıları olarak bölgesel kalkınma üzerinde doğrudan etkileri vardır. Ek olarak, bölgesel ve kırsal -kentsel ilişkilerin yönetiminde önemli bir rol oynayacaklardır. Başarılı ortaklıklar mevcut politikaların ve yönetim kurumlarının etkinliğine ve de topluluklarına sundukları potansiyel kazanımlara yöneliktir.

Bu raporda benimsenmiş olan geniş bölgesel yaklaşım tüm bölgesel birimlerle (örn. metropol alanlar, a- kentler, bölgeler) yakından bağlantılı olan bir dizi eş kaygının tespit edilmesine olanak sağlamıştır. Modern kalkınma sorunlarının kapsamlı bir analiziyle rapor göstermektedir ki ulusal kalkınma

stratejilerinde modelde değişiklik yapılabilmesi için gereken temel ihtiyaç daha 'bölgeselleşmiş' ve ortaklık-temelli yaklaşımlara doğru tepeden-tabana uygulamalar benimsemektir.

Rapor bölgeler, metropol alanlar ve de a-kentler arasında rekabet değil de karşılıklı bağlılık ve işbirliğini ilerletecek şekilde ulusal, bölgesel ve yerel politikalar arasında daha iyi bir koordinasyon kurulması çağrısında bulunmaktadır.

Raporda bahsedildiği üzere, daha entegre ve dengeli kentsel sistemlerin ve bölgesel işbirliğinin temeli olarak, yönetimin ve bölgelerin farklı kademeleri arasında daha işbirlikçi ilişkiler kurmak ancak yönetim kültürümüzde kökten bir dönüşüm gerçekleştirerek mümkün olabilir. Buysa, Yeni Kentsel Gündemi daha detaylı ele almayı şart koşan bir düşüncedir .

Her ne kadar MLG yerel ve bölgesel yönetimleri bir dizi farklı şekillerde zenginleştiren bir sistem olsa da beraberinde bazı riskler taşımaktadır. MLG bölgesel ve yerel makamlar için daha iyi, özerk ve hırslı bir öz yönetim kurmak adına alternatif olarak değil de bütünleyici olarak değerlendirilmelidir. Yeterli bir MLG çerçevesi desantralizasyon süreçlerinin olabildiğince etkin olmasını garantileyecektir.

Ancak bu model bazı temel ilkelere saygı göstermelidir – yetki devri , yerel demokrasi ve özerklik – ve bu ilkeler bölgeler ve yerel yönetimlerin özerkliğini, birbirine bağlı olmalarını ve de kendi toplumlarını ve bölgelerini doğrudan etkileyen kararlarda ortaklaşa sorumlu olmalarını garanti edecektir.

Pek çok ülkede, mevcut 'demokratik geçiş' idari ve mali bölgesel desantralizasyonu ortaya çıkarırken; yerel yönetimlerin rolünü güçlendirmektedir ve de katılımcı demokrasi ve yenilikçi kent yönetimleri vasıtasıyla demokratikleşme sürecini desteklemektedir.

Ancak genel ülke yelpazesinde, yönetim reformları seçilmiş yerel makamlara artan sayıda sorumluluklar yüklemiştir, ancak bunu yaparken çoğu zaman yetkilerini gerektiği gibi kullanmalarını sağlayacak ve onlara özgü avantajlarından istifade etmelerini kolaylaştıracak ölçüde kaynaklar ve yetkilerden mahrum bırakılmışlardır.

Yerel ekonomik kalkınmaya ilişkin ise dijital teknolojilere dayanan ve küme faktörleriyle ölçek ekonomilerinin öneminin eskisinden daha az olduğu 'üçüncü' endüstriyel devrim, kitlesel üretimin 'gaddarlığını' ortadan kaldırırken aynı zamanda mesafeden ziyade yakınlık, kitlesel tüketim unsurlarına değil de insani gereksinim ilkelerine dayanarak inşa edilen ekonomileri yüceltir.

“‘Kentın Hakkı' yaklaşımı çok daha demokratik, sürdürülebilir ve katılımcı toplumlara götüren 'yeni bir sosyal anlaşmanın' temelini atabilir”

Müşterilere aracısız şekilde hizmetler sunumunu da kapsayacak şekilde hizmet sektöründe kaydedilen genişleme ve de ürün dönemlerinin farklı evrelerinin eskisinden daha entegre olması sayesinde (özellikle üretim, kullanım ve bakım evreleri), geleneksel olarak ev içinde icra edile gelmiş olan bazı işlemler için yeni pazar fırsatları sunulmaktadır (örn. yaşlı bakımı, erken çocuk bakımı). Bu değişimin hızı ve de ölçeği sürekli değişen toplumlarımıza eşi benzeri görülmemiş fırsatlar sunmaktadır.

Hem müreffeh ekonomi, sosyal dahiliyet hem çevresel sürdürülebilirliği eş zamanlı ilerletmek genel çaplı ve acil alternatifler bulmamız için yapılan bir çağrıdır. Buna göre raporda bir takım adımlar önerilmektedir. Bunların bazıları: açık inovasyon ve mekan-temelli faktörleri desteklemek adına oluşturulan modeli ve daha fazla iş fırsatı ve ekonomik fırsat şansını arttırmak için küresel ekonomide bugün yaşanan dönüşümlerden istifade etmek; dışlamadan sakınan 'açık' ve katılımcı bir kentsel sistem hayal etmek; temel hizmetler ve kentsel hareketliliğe evrensel erişimi kolaylaştırmak; kentsel ekonomilerin finansallaştırılması ve metalaştırılmasını ve arsa piyasasındaki dalgalanmaları dengelemeyi sağlayacak efektif finansman modellerini desteklemek.

Pek çok bölgede bu dinamikler ve gerilimler 'Kentın Hakkı' talebine ivme kazandırdı, bu talep yerleşimcilerin, hayal ettikleri bir kentin oluşturulması sürecine doğrudan katılabilecekleri kolektif bir sahadır. Hatta raporda da belirtildiği üzere 'Kentın Hakkı' yaklaşımı daha demokratik, sürdürülebilir ve katılımcı toplumlara götüren 'yeni bir sosyal anlaşma' olabilir ve buna göre kentler ve bölgeler ait oldukları toplumlarca ortaklaşa yaratılıp ortaklaşa yönetilebilir.

4.

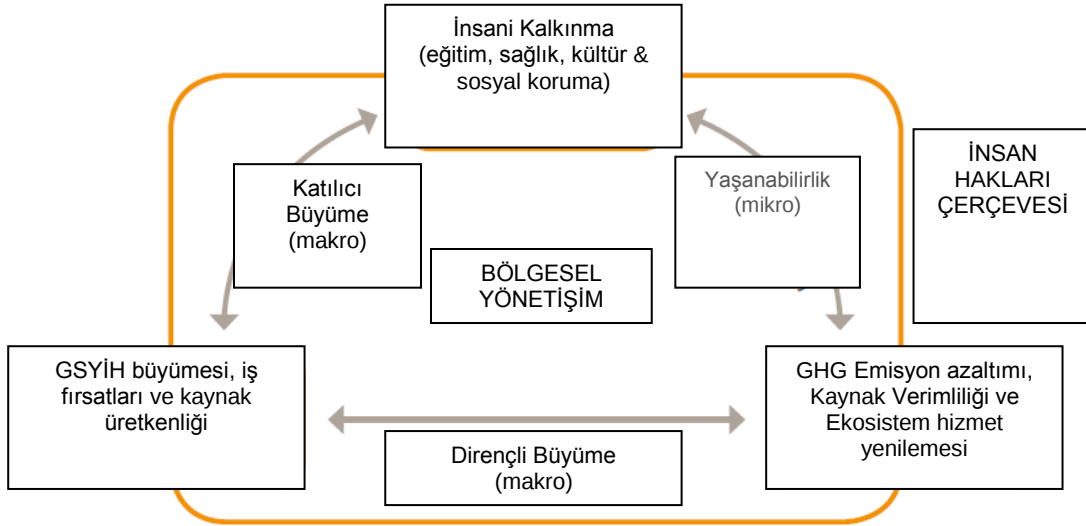
SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTSEL VE BÖLGESEL GÜNDEME GEÇİŞE HAZIRLANMAK: TEMEL KAVRAMLAR

SKH'ler, Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündemde ortaklaşa varılan hayati bir yeni uluslararası kalkınma konsensüsü bulunmaktadır ki buna göre ekonomik büyüme çevresel sürdürülebilirlik sınırları dahilinde yerleştirilmeliyken aynı zamanda eşitsizlikleri tersine çevirmek ve barışçıl ve kozmopolit kültürlerden istifade edebilmek için çok daha katılımcı bir çizgi takip etmelidir.

Tüm bu şartlar aslında 1948 tarihli İnsan hakları Evrensel Beyannamesinin temel ilkelerinin uzantılarıdır. Şekil 1 küresel insan haklarını uygulamak ve korumak hedefine oturtulmuş olan bu yeni kalkınma gündemlerinin üç temel bileşeninin özetini sunmaktadır.

Şekil 1 Sürdürülebilir ve entegre kalkınmanın boyutları

Kaynak: Pieterse'den adaptasyon, ' Güney'de Kentsel Sürdürülebilirliği Yeniden Şekillendirmek'

İnsani kalkınma

Yeni kalkınma gündemlerinin merkezinde insan ve insani beceriler, kültürel haklar, kimlik ve refah yer alır. Toplumsal haklara, yaşama, saygıya ve eğitim, sağlık ve sosyal koruma gibi temel hizmetlere evrensel erişimi garanti etmek amacıyla sürekli ciddi yatırımlar yapılmadan ulusların ve kentlerin yaşam kalitesini arttırmanın imkansız olduğuna dair elde kesin kanıtlar mevcuttur. SKH'lerde de ifade edildiği üzere, 'hiç kimse geride bırakılmamalıdır'. Bütün ülkelerde, özellikle de dirençlilik ve sürdürülebilirlik uygulamalarının daha fakir ve dışlanmış olan savunmasız toplum üyelerini olumsuz etkileme riskinin çok daha fazla olduğu gelişmekte olan ülkelerde, sosyal koruma tedbirlerinin acilen uygulanması gerekir.

Katılımcı ekonomik kalkınma

SKH'nin 8. Hedefinde de sinyalleri verildiği üzere kalkınmanın ön koşulu ekonomik büyümedir. Lakin bu büyümenin kalitesi kökten değişim geçirerek daha katılımcı, istihdam fırsatları sağlayıcı bir karaktere bürünürken aynı zamanda değer zincirlerini manevileştirerek çevresel etkinin zararlarını da azaltabilmelidir.

Orta vadede, ulusal, bölgesel ve yerel yönetimler katılımcı ve sürdürülebilir ekonomileri, işletmeleri, kümeleri ve de inovasyon sistemlerini planlayan, besleyen ve destekleyen sürdürülebilir büyüme koalisyonlarından istifade etmede çok daha proaktif rol almak zorunda kalacaktır. Yerel yönetimler örneğin altyapı yatırımlarına daha katılımcı ve dinamik yaklaşarak sürdürülebilir ekonomide katalizör rol oynamak durumunda olacaktır ve bu durum SKH 9. Hedefle (esnek altyapı, katılımcı ve sürdürülebilir endüstrileşme ve inovasyon için) ve 11. Hedefle (katılımcı, güvenli, esnek ve sürdürülebilir kentler ve insani yerleşkeler için) paraleldir.

“SKH'lerin de belirttiği üzere, ‘kimse geride bırakılmamalıdır’. Sosyal koruma tedbirleri bütün ülkelerde benimsenmelidir”

Çevresel sürdürülebilirlik

Çevresel sorunlar, GHG emisyon oranlarını azaltmak ve de ekosistemlerimizi periyodik olarak yenileyebilmek adına doğal, ekonomik ve sosyal yaşamlarımız arasındaki ilişkilerin kökten yepyeni bir yaklaşımla ele alınmasını gerektirmektedir ki bu da ekonomik çıktılarımızın birim başına doğal kaynak tüketimini radikal oranlarda azaltmak demektir. Üretim ve tüketim çemberi açısından aradaki ilişki nettir ve de yerleşkelerin arazilere nasıl yayıldıkları ve doğal sistemlerle nasıl bir ilişki kurdukları üzerinde benzersiz bir etkisi mevcuttur. Küresel kentlerimizde başlıca dört adet sistematik olarak ilintili müdahale ve deney ortaya çıkmaktadır. Bunlar entegre şekilde uygulanabilirlerse, oldukça kaynak-etkin kentsel sonuçlara götürebilir: sürdürülebilir enerji, vasıta, altyapı, bina ve fabrikaların radikal kaynak-etkin dönüşümleri de buna dahildir; mahalle düzeyinde konut, istihdam ve tesis kurmak adına daha büyük yoğunluklar ve de zenginlik içeren kentsel morfolojinin alansal olarak yeniden yapılandırılması; kent-mahalle ölçeklerinde 'yumuşak' hareketlilik (yaya kaldırımı, bisiklet yolu vs.) sağlamak için elverişli koşulları ve de bina seviyesinde ise 'pasif' koşullar olarak tanımlanan ısıtma, soğutma ve aydınlatma sağlayan insan-ölçekli sürdürülebilir tasarımlar; sürdürülebilir davranışların teşvik edilmesi, atık dönüşüm farkındalığını iyileştirmek, halk ulaşımını, yürümeyi, bisiklet sürmeyi, kentsel gıda yetiştiriciliğini, beslenme alışkanlıklarını değiştirmeyi teşvik etmek; parklar ve benzeri dinlenme alanları kurmak

İnsan hakları

Bütün kalkınma politika şemaları insan hakları çerçevesinde yer alan çok sayıda uluslararası anlaşma dahilinde hareket eden norm ve değerlere göre şekillenir. Bu çerçeveler ekonomik kalkınma şartları, eşitlik koşulları ile çevresel düzenlemeler arasındaki olası gerilimler ve ödünler arasında aracı rol üstlenen bir yasal ve siyasi arayüz olarak görülebilir. Çok kapsamlı insan hakları uygulamalarının farkında olan ve saygı duyan bir siyasi çerçeve 'Kent'in Hakkı' küresel hareketinde dile getirilmiş olan hakların son dönemdeki alansal boyutu ile eş düzlemindedir. Bu raporda son derece kapsamlı şekilde bir analiz yapılarak 'Kent'in Hakkı' anlayışına yerleşik olan değerler ve hedeflerin yaşayan ekosistemler olarak bilinen kentler ve bölgeler üzerinde oluşturabilecekleri olumlu etkileri gösterilmektedir. .

Küresel sahada ise ne yapılması gerektiğine dair yenilenmiş bir siyasi netlik söz konusudur: SKH'ler, Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündem bu farkındalığı kristalleştirmektedir. Ancak çok az aktör statükocu uygulamaları bırakıp uzun zamandır beklenen bu 'yeni normal'e nasıl bir yol izlenerek geçiş yapılacağına dair net bir fikir sahibidir.

“Pek çok örnekte, alt-ulusal yönetimlere verilen yeni sorumluluklar bunları karşılayabilecek finansal kapasitelerini aşmıştır. Kentlerin ve bölgelerin geleceğin laboratuvarları olma fırsatını yakalaması, kentsel yönetişimin uyarlanabilir deneysel modelleri ne derece koruduğuyla ilintilidir”

Uzun zamandır süregelen menfaatler; işbirliğini desteklemek konusunda zayıf olan küresel yönetim kurumları; ekonomik rekabeti tehlikeye atmamak için gerekli değişimleri koordine edemeyen etkisiz bir koordinasyon hepten bir araya gelerek küresel gündemi sınırlandırırken ilgili aktörlerin manevra kabiliyetini de güçsüzleştirmektedir. Mutlaka yapılması gereken şey uygulama rahatlığı için hem kurumları hem de belirgin gündemi teşvik etmektir. Yani bekleyen büyük sorunları çözmenin yolu efektif bir eylem planı izlemekten geçer.

Sürdürülebilir bir geçiş için gereken yönetişim

Önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, yetki ve fonksiyonların alt-ulusal kademelere indirgenmesi 1970 sonrası yaşanan dengesiz küresel ekonomik büyüme sonrasında pek çok bölgede artan bir trend olmuştur.⁷ Ancak bu trende eşlik eden fonlama her zaman aynı ölçüde dengeli olamayabilmiştir. Çoğu örnekte alt-ulusal yönetimlere verilen yeni sorumluluklar bu sorumlulukları karşılamalarına yetecek finansal kapasitelerini aşmıştır ve bu açıklığa cevap verebilmek adına dünyanın dört köşesine dağılmış yerel ve bölgesel liderler kentsel ve bölgesel yönetişime dair yeni alternatifler denemektedir. Bu trendin ilerleyen senelerde de devam etmesi muhtemeldir zira bu liderler gelişen kentsel manzaranın sorunlarını ve karmaşasını çözebilmeleri için yeni modeller ve kurumsal tasarımlar arayışlarını sürdürmektedirler. Bu raporun eski bölümlerinde pek çok metropol alanda yeni ortaya çıkan danışma-temelli ve de işbirlikçi yönetim modelleri kapsamlıca analiz edilmiştir ve de bilhassa daha şeffaf, katılımcı bir yönetim oluşturmada sivil toplum ve sivil toplum organizasyonlarının oynadıkları önemli rol vurgulanmıştır (daha kapsamlı bilgi için, bkz. tam rapor metninin Metropol Alanlar bölümü).

Uyarlanmış bir yönetim reformunun temelinde yatan unsur deneyselleşme ve inovasyona olan inançtır. Bir kentsel deneyim ‘katılımcı, uygulama-temelli ve mücadele-güdümlü bir inisiyatif olmalıdır ve de köklü bir belirsizlik ve karmaşa söz konusu olduğunda da sosyal öğrenmeyi teşvik etmek suretiyle sistem inovasyonunu arttırmak üzere planlanmalıdır’.⁸

Kentlerin ve bölgelerin geleceğin laboratuvarları olma fırsatını yakalaması, kentsel yönetişimin uyarlanabilir deneysel modelleri ne derece koruduğuyla ve de sürdürülebilir ve katılımcı kalkınma için mevcut küresel geçişin sembolü olmayı ne derece başardığıyla yakından ilintilidir.

Şu ana dek ortaya iki model çıkmıştır. Bunlardan ilki ‘algoritmik’ kentselleşmedir ve bu model giderek daha da popülerleşen ‘akıllı kent’ gündemlerini daha da çok desteklemektedir. Bu model ciddi yatırımlar çekmişse de aynı zamanda bölünmüş bir kentçilik yeşillendirmesinin şirketsel uygulaması olması sebep gösterilerek eleştirilmiştir de lakin tüm dünyada savunucuları ve uygulayıcıları mevcuttur. İkincisi daha heterojen ve yaratıcı bir kentsel deneyseldir ve de işbirliği ile kırsal -kentsel birlikteliğine özellikle vurgu yapan kent çapında uygulanan ve açık-kaynak katılımcılığını destekleyen bir modeldir.

Yerel ve bölgesel yönetimlerin, yukarıda bahsi geçen ilkeleri kapsayan ve savunan kentsel ve bölgesel inovasyonu teşvik etmede ve desteklemede oynamaları gereken önemli bir rol vardır. Bununla birlikte daha sürdürülebilir ve katılımcı bir geleceğe yönelik geçişler her kent içeriğinde farklı bir seyirde olabilmektedir. Kentsel ve bölgesel geçişler temalı eserler neyin, nasıl ve neden değiştirilmesi gerektiğine yönelik olan farklı güç ilişkilerinin ve algılarının bir çıktısıdır. Daha iyi bir sürdürülebilir kentsel geleceğe iletmeye kesin olan kusursuz ve kati bir geçişi mümkün kılacak evrensel bir formül olmadığından tek bir en iyi uygulamadan ya da politik stratejiden bahsetmek de mümkün değildir.

Bir sonraki bölümde, bu dinamiklerin bir takım hayati unsurlarını (ve de zorluklarını) keşfe çıkacağız.

5.

YENİ BİR KALKINMA GÜNDEMİNE DAİR BÖLGESEL BİR BAKIŞ AÇISI

Alt-ulusal bölgesel birimlerle kalkınma politikaları arasındaki yakın ilişki bunların önemini arttıran ve vurguda bulunan küreselleşme süreçlerinin de kısmi etkisiyle son senelerde daha da çok ivme kaydetmiştir.⁹ Bölgeler ve Küçük Kentler bölümünde de savunulduğu üzere , 'küreselleşme bölgesel süreçlerin ve de kalkınma programlarını tatbik etmede yerel aktörlerin üstlendikleri rollerin önemiyetini giderek arttırmaktadır'.¹⁰

Bu olgu dünyanın tüm bölgelerinde tatbik edilen desantralizasyon ve bölgeselleştirme çerçevesinde gerçekleşmektedir. Bu durum metropol alanların 'kalkınma motorları' rollerini ilerletirken a-kentlerin bölgesel kalkınma düşümleri olarak üstlendikleri rollerin fonksiyonelliğini ve ayrıca kalkınma stratejilerinde bölgelerin üstlendikleri daha proaktif rolü yeniden tanımlamaktadır.

Bu trendler ulusal kalkınma stratejileri yaklaşımlarında modelsel bir değişim için gereken şartları sunar. (Kalkınmaya dair bölgesel bir yaklaşım kavramı (TAD).) İnsani ve sürdürülebilir kalkınmayı uzlaştıran yerel seviyelerdeki içsel, entegre ve artımlı büyüme stratejilerini arttıran operasyonel bir araç olarak ortaya çıkmaktadır.

Tam Raporun 3. Bölümü TAD'ı gösterirken aynı zamanda bu konseptin sadece kökenlerine ve de farklı uygulamalarına değil de ayrıca dünyadaki işbirlikçi bölgesel planlama ve kalkınma stratejilerinin ortaya çıkmasında oynadıkları muhtemel role de vurgu yapmaktadır. Bu aynı zamanda alt-ulusal yönetimleri güçlendirecek ve de bunların bölgeye yakın olma avantajlarından tam istifade edecektir. TAD kentleri ve bölgeleri birlikte inşa etmek için ancak halk, yerel toplumlar ve kurumların tam katılımı ile mümkün olabilecek sürdürülebilir geleceğe geçişi destekleyen bir enstrümandır .

Bu süreç bir dizi değişim kaldırıcını tetikleyen ortak bir vizyon temelinde filizlenen kapsamlı bir yerel aktörler ittifakı oluşturularak aktive edilmelidir. Bu vizyon raporda savunulan güçlendirilmiş yerel yönetimler ve katılımcı yerel toplumların hedefleriyle de aynı çizgidedir.

Basit bir teze dayanmaktadır. Çok gelişmiş veya sosyo-ekonomik olarak sınırlı olup olmadığı fark etmeksizin ya da bir metropol alanın tümüne kompleks fonksiyonlar sunup sunmaması ya da kırsal ve kentsel çevrelerin arasına konuşlandırılmış bir küçük kent olması fark etmeksizin her türlü kent birbirine bağımlı değişik çalışma sistemleri tarafından oluşturulduğu gerçeğine göre kavramsallaştırılabilir .

Bunlar değişimin temel manivelaları olarak oynatılabilir: yönetim; altyapı ve hizmetler; ekonomik kalkınma; sosyal ve kültürel varlıklar; ve de planlama . Tüm bu çalışma sistemleri vasıtasıyla katılımcı büyüme ve sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik yaygın hale getirilmelidir.

Bu kavramsallaştırma (bkz. Şekil 2) teşvik edilmesi gereken siyasi faaliyetler hakkında fikir edinmeleri için tüm politika-yapıcıları ve kentsel ve bölgesel paydaşları bilgilendirmektedir. Böylece yeni küresel gündemlerin amacı olan içsel kalkınma, katılımcı ve çevresel sürdürülebilirlik temalı yaklaşım uygulanabilecektir.

Şekil 2 Birbirine bağlı ülkesel çalışma sistemleri

Kaynak: Pieterse, 'Yeni Dünyalar İnşa Etmek'

En sonda ise bu kaldıraçların her birine dair kısa bir analizden sonra ilgili bölümde stratejik planlama çalışma sistemlerini baştan sona dönüşümsel bir yola getirmek ve ilgili paydaşlardan yerel koalisyonlar kurmak için holistik ve başarılı bir yaklaşıma hitap eder.

Yönetişim çalışma sistemleri

Yönetişim herhangi bir bölgedeki sorunları kontrol etmek için farklı süreçlere dahil olan bir dizi kurumlar ve aktörleri kapsamaktadır. Yönetişim ile yönetim arasındaki ayrım Yönetişimin seçilmiş ve yönetim yönetim sistemleri arasındaki 'ilişkiselliğe' ve de sivil toplum ve özel sektör arasındaki organizasyonlara ait olmasıdır.¹¹ Bir yönetim çalışma sistemi aşağıda tanımlanmış olan altyapı, ekonomik, sosyo-kültürel ve planlama sistemleri ortaklığında inşa edilmektedir.

Önceki bölümlerde açıklandığı üzere, MLG organizasyonlarına ait katmanlar yerel ve bölgesel yönetim kurumsal arenasını oluşturur. Kentsel ve bölgesel manzaranın artarak karmaşıklaşması nedeniyle – metropol bölgeler, kentsel koridorlar, metropol alanlar, a-kentler, üst belediyesel kurumlar, küçük kentler ve bölgeler – alansal olarak dengeli ve çok merkezli bir kalkınma elde etmek için özellikle MLG'ye odaklanma çağrısında bulunmaktadır.

Kuşkusuz kentsel olgu ve bölgeselleştirme süreçleri arasında 21. yüzyılı karakterize edecek şekilde bir ihtilaf söz konusudur. Bu durum mevcut kurumsal çerçevelerin yeni etkileşim formlarını destekleme kapasitesini ve bunların çok-kademeli, işbirlikçi veya 'ortak' yönetim yaklaşımına evrilmesini zora soktu.

Alt-ulusal yönetim sistemleri, yarışan öncelikler ve menfaatler arasında aracı rol almasına ve gündem belirlemesine olanak sağlaması beklenecek bir liderlik rolünü icra edecekleri yerel ve bölgesel yönetimlere yerleşiklerdir. Efektif bir yerel yönetimin başlama noktası BM-Habitat Yönetim Konseyi tarafından 2007 senesinde benimsenmiş olan desantralizasyon ve yerel makamların güçlendirilmesine dair uluslararası sözleşmede belirlenmiş olan kriterler olmalıdır.¹²

Daha evvel bahsedildiği üzere, demokratik ve işbirlikçi kentsel ve bölgesel yönetim sistemleri daima yerel demokrasi ve yetki devrine dayanmalıdır ve de kentler ve bölgeler arasındaki işbirliğini ve finansal mekanizmaları 'eşitlemeyi' mümkün kılacak yeterli kapasitelere sahip olmalıdır – bu talep raporda pek çok yerde göze çarpmaktadır.

SKH'lerde öngörülen entegre ve sürdürülebilir kalkınma yolunda kentsel yerleşkeler ve bölgeler çalışma sistemlerini yönlendirerek bir dönüşüm gerçekleştirmek ve alt-ulusal kapasitenin 'Kentın Hakkı' anlayışını yaymasını sağlamak için bu kesin önkoşuldur .

Yönetişim sistemlerinin, vatandaşların ve kolektif menfaat guruplarının (toplum -temelli organizasyonlar ve de sosyal hareketler) yerel ve bölgesel olaylarda aktif rol almasına imkan sağlayacak bir dizi katılımcı mekanizmayla tamamlanmaları salık verilir.

Bu her iki alan – temsili demokratik süreçler ile katılımcı yönetim –şeffaflık ve mesuliyet bilincini yaymak ve de alt-ulusal yönetimlerin kalitesini ve elastikliğini arttırmak için kullanılabilir. Heterojen ve proaktif sivil toplumu destekleme gereksinimi stratejik planlama yaklaşımında daha detaylı incelenecektir zira –ortak bir vizyona monte edilmiş güçlü yerel koalisyonlar tam anlamıyla ortak bir yönetim fikri için kesinlikle gereklidir. Bu konu kentler ve bölgelerle ilgili yeni bir sosyal uzlaş kurulusuna dair tartışmada ele alınacaktır ve bu ilke, SKH'lerini, Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündemi ile güçlendirecek ve buna mukabil bunların hedeflerini de sağlamlaştıracaktır .

Altyapısal çalışma sistemleri

Sosyal ve ekonomik yaşam insan yerleşkelerinde enerji , su, ulaştırma, atık yönetim ve veri akışları sağlanamazsa gerektiği gibi işlev gösteremez. Bu sistemler yerleşkelerin sosyo-teknik metabolizmasını oluşturmaktadır. Büyük altyapı sistemlerinin nasıl üretileceğine, kurulacağına ve çalıştırılacağına dair son yüzyılda biriken uzman bilgileri bir kısım varsayımlara dayanmaktadır. Bunlar: i) fosil yakıt enerji kaynakları sonsuzdur ya da en azından belli bir kalkınma düzeyi için yeterlidir ; ii) hareketlilik gereksinimleri etrafında fiziki alan gereksinimleri de tasarlanmalıdır ve son asırda, buna dair araç-temelli bir anlayış geliştirilmiştir; iii) devletin ölçek ekonomilerinden en uygun şekilde yararlanan evrensel altyapısal şebekelerin önceliklendirilmesi ve modern kentsel alansal organizasyonunun ideal formunu oluştururken bir yandan da erişimin evrenselliği ilkesini koruma gibi bir sorumluluğu vardır.¹³

Bu ilk iki varsayımın insan yerleşkelerinin alansal biçimi üzerinde büyük bir etkisi olmuştur ve de bu yerleşimler giderek artan şekilde dağınık ve aşırı bir arazi kullanımıyla ifade edilmeye başlamıştır.¹⁴ Kamusal malların metalaştırılması trendleri kapsamında aşırı kullanım daha da fazla sorgulanır olmuştur. Yeni Küresel Sözleşmeler ve gündemler altyapısal kalkınmanın temelini oluşturan bu varsayımın köhneliğinin ve olumsuz sonuçlarının giderek daha fazla birey tarafından fark edildiğini göstermektedir.

Daha önce açıklandığı üzere 20. yüzyılın sonlarına doğru kamusal varlıkların metalaştırılması eğilimi 'bölünmüş kentçilik' anlayışının ortaya çıkmasına ve ayrılmış altyapısal yatırımların tercih edilmesine elverişli zemin hazırlamıştır ve buna mukabil artan bir alansal ayrılma, sosyal tecrit ve de altyapılara erişimde çarpıcı eşitsizlikler fitillenmiştir.

Otuz-kırk sene önce başlayan bu trend, bugüne gelindiğinde bilhassa gelişmekte olan ülkelerde altyapısal sunum, kapsam ve sürdürülebilirlik kökenli ciddi bir krizi ateşlemiştir. Bu hususlar pek çok kentte burjuvalaştırma süreçlerini giderek daha teşvik eden ve son yirmi, otuz sene içinde artan emlak trendleri yüzünden daha da kötüleşmiştir. Alışveriş merkezine dayanan ve perakendecilikle tetiklenen ticari merkezler altyapıların ve kamusal alanların özelleştirilmesinin bölücü etkilerini daha da kızıştırmaktadır.

SKH'ler, Yeni Kentsel Gündem ve iklim değişikliğini azaltma ve adaptasyon kapsamında acilen yapılması gereken bu trendleri eskisine kıyasla daha ciddi şekilde ele almak ve alternatif bir yaklaşım benimsemek şarttır. Piyasa odaklı, ayrılmış altyapı modeli artık daha ciddi şekilde tartışılmaktadır ve de kısa vadede sürdürülemez olduğu çoğu içerikte kabul görmüştür.

Raporun gösterdiği gibi, kent çapındaki ve şebeke altyapı sistemlerinin bölgesel ölçeği düşünüldüğünde bu modelsel değişimin kurumsal sonuçları ulusal yönetimler, temsilcilikler ile alt-ulusal yönetimler ve onların topluluklarının da işbirliği yapmalarını ve birleşik, müşterek ve nizami sıralanmış reform planları üretmelerini gerektirmektedir.

“Alışveriş merkezine dayanan ve perakendecilikle tetiklenen ticari merkezler altyapıların ve kamusal alanların özelleştirilmesinin bölücü etkilerini daha da kızıştırmaktadır”

“Yerel yönetimlerin çözmesi gereken başlıca sorun bölgelerini şekillendiren ekonomik güçleri ve dinamikleri anlamaktır”

Devlet gözetimi gereklidir ama aynı zamanda daha dengeli bir kentsel ve bölgesel kalkınma sağlanması için alt-ulusal yönetimler ve yerel toplumların tam anlamıyla sisteme dahil olmalarını ve uygulamayı kalpten benimsemelerini de gerektirmektedir. Bu süreç kentsel sistemlerde ekstrem kutuplaşmayı engellemek ve de daha iyi, katılımcı ve de etkin altyapı geliştirilmesi için sayfiye sahaların marjinalleştirilmesinin engellenmesi adına da çok merkezli yaklaşım üzerine inşa edilmelidir.

Ekonomik çalışma sistemleri

Ekonomik çalışma sistemi, malların ve hizmetlerin değiş tokuş edilmesine olanak sağlayan bir üretim, tüketim ve piyasa yapılanmasını gerektirmektedir. Bu yapı resmi ve gayri resmi kurumlar arasında yayılırken aralarında belli bir seviyede koordinasyon ya da karşılıklı ilişki olduğunu varsayar. Örneğin Güney Kürede kayıtlı ekonomik sistemler mevcut çalışma gücünün yarısından azını karşıladığı için bu durum bilhassa önem arz etmektedir.¹⁵ Geri kalan yarısı ise kayıt dışı ekonomide kıt kanaat geçinmektedir veya en kötü ihtimalle kazançlı ekonomik faaliyetlerden tamamen kopmuştur.¹⁶ Ulusal ekonomiler ve değer zincirlerinin daha da derinleşen küresel entegrasyonunun genişletilmiş kapsamı dahilinde ulusal ve alt-ulusal yönetimlerin mevcut işleri koruması, çalışan-işçi sınıfına destek sunması ve istihdam yaratması giderek daha zorlaşmaktadır. Mevcut sistemde çelişkili bir biçimde bu gibi eylemler rekabetçiliğe fırlatılan mayınlar olarak görülmektedir.¹⁷

Yerel ve bölgesel yönetimler yerel ekonomik kalkınma stratejileri, rekabetçilik listeleri, iş yeri kurma ve ortak iş yapma maliyetlerini azaltma gibi konularda düzeltmeler için ciddi zaman ve emek harcamıştır. Metropol Alanlarla ilgili bölümde de bahsedildiği üzere ekonomik sistemi dikey ve yatay koordinasyonun sonucu olarak daha dinamik çok-boyutlu terimlerle ele alırsak bu durumda resmi, sosyal, işbirlikçi ve de gayri resmi ekonomik uygulamaların arasındaki bağın daha iyi anlaşılmasıyla büyüme ile nasıl ortak bir çizgide hareket edileceğini keşfetmek de mümkün olacaktır.

Yerel yönetimlerin önündeki başlıca engel ekonomik güçlerin ve de dinamiklerin kendi bölgelerini nasıl şekillendirdiklerini anlayabilmektir. İşte ancak o zaman ‘çıkarıcı’ bir ekonomiden sürdürülebilir olana geçiş yapmak için devletin düzenleyici erklerini ve rutin yatırımları en iyi şekilde nasıl kullanabileceklerini gösteren bir gündem hazırlayabilirler .

Bu gündemde yeni odak noktası dirençli altyapıların ve daha emek-yoğun hizmet sunum formlarının, bilhassa aşağıda da açıklandığı üzere düşük gelirli ülkelerde daha fazla yaygınlaştırılmasıdır.

Sosyo-kültürel çalışma sistemleri

Raporun değişik bölümlerinde altı çizildiği üzere, kentsel ve bölgesel kalkınma stratejilerinin merkezinde sosyal politikalar ve altyapılar yer almalıdır. Katılımcı ve 'yurttaş hakları' temelli bir yaklaşımı garanti etmek için bu mutlak şarttır .

İnsani bir konut; temel hizmetlere erişim (su ve sağlık, ulaştırma vs.); ve de eğitim ve sağlık bakım hizmetleri stratejik öncelik olmalıdır ve bu arada gelişen bir toplumun refahını korumak adına kültürel kimlik ve sosyal imkanlar da dayanak noktası olmalıdır.

SKH'lerin insan-merkezli ve insan-güdümlü vizyonu ile paralel olarak dünyanın dört bir köşesinde yer alan kentler ve bölgeler altyapı nodlarını toplumsal hayatla birleştirmelidir; kadın haklarını korumak adına cinsiyet eşitliğini savunmalıdır ve çocukların, gençlerin ilerlemesine ve yaşlı bakımına öncelik vermelidir; yerel toplum organizasyonları ve diğer mikro-ekonomik faaliyetlerle çalıştırılan açık alan sistemlerinin iyileştirilmesi sayesinde ekosistem yenilenmesini desteklemelidir; mahalle güzelleştirme, varoşları iyileştirme, hareketlilik, eğitim, sağlık, spor ve eğlence gibi olanaklarla elde edilen sosyal kümelenmeyi muhafaza etmelidir.

Metropol alanlar ile a-kentler hakkındaki bölümler ciddi şekilde iskan hakkı, temel hizmetler ve kültürel faaliyetlere evrensel erişim gibi konulara eğilmelidir ve de bu temel hakların tam-gelişmiş bir vatandaşlık için en az eğitim, sağlık ve sosyal koruma kadar önem arz ettiğini kabullenmelidir. Her ne kadar tüm yerel ve bölgesel yönetimler bu gerekli boyutların tamamını sağlamaktan doğrudan mesul olmasa da (bunlar genelde merkezi yönetimle ortaklaşa icra edilen sorumluluklardır), bunlar yeterli

bir hayat standardı sağlamak için sosyal ve insani haklar düzleminde ilerletilen daha kapsamlı bir yaklaşımın bileşenleri olup BM tarafından da desteklenmektedir.¹⁸

Güncel ekonomik trendler sosyal ve alansal eşitsizlikleri artırma ve derinleştirme eğilimindedir ve de haklarının teslim edileceğine dair yeşeren umutları erozyona uğratarak kentte bazı gurupları daha da ötekileştirmeye yakın gibi durmaktadır. Metropol Alanlarla ilgili tam rapor bölümünde de bahsedildiği üzere eğer bu sorunlar tam olarak ele alınmazsa her beş kentliden ikisi 2030 senesine girdiğimizde düzgün bir barınma ve gerekli temel hizmetlere erişimden mahrum kalacaktır ve de mecburen gayri resmi yerleşkelerde toplanarak hayatlarını sürdüreceklidir.

Kültür konusunda ise, kentler ve bölgelerin ortaklaşa üretimi için gereken koşul vatandaşların kültürel ve kreatif faaliyetlere tam katılımıdır ve bu katılımı vatandaşların çeşitliliğine ve birlikteliğine saygı duyulacak ve de çok seslilik desteklenecektir. Katılımcı ve sürdürülebilir bir topluma geçiş aynı zamanda, birincil etmen olmasa da, daha sürdürülebilir bir üretim ve tüketim talep eden bir kültürel devrime de bağlıdır.

İşte bu nedenle UNESCO ortaklığında UCLG, 2012 yılındaki Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi sonrasında, ilk olarak 1992 Dünya Zirvesinde onaylanan sürdürülebilir kalkınma modeline kültürün de dördüncü direk olarak eklenmesi çağırısı yapmıştır.¹⁹ Sonuçta toplumların ve vatandaşların kalkınma denilince ne anladıklarını belirleyen şeydir kültür ve kültür ister evde olsun ister sokakta, sosyal ortamlarda, kentte ve/veya ülkede farklı ortamlarda bireylerin nasıl hareket ettiklerini belirler.

Planlama ve arazi-kullanımı çalışma sistemleri

Planlama kentlerin kendi büyüme beklentilerini ekonomik, sosyal ve çevresel varlıklarının korunması ve kıymetlendirilmesi amacıyla uyumlu hale getirmelerini sağlar. Önceki bölümlerde de vurgulandığı gibi, kentsel ve bölgesel kalkınmayı, sosyal dahilîyeti, çevresel sürdürülebilirlik ve fonksiyonel çeşitliliği idare etmede temel araçtır planlama. Bunu sağlamak için kamusal alan yeniden canlandırılır; hareketlilik ve yerel altyapı akla uygun hale getirilir; kentselleşmemiş arazi organize edilir; tarihi miras ve de doğal çevre gibi temel kaynaklardan istifade edilir. SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündem katılımcı ve sürdürülebilir kentler inşa etmek için 'katılımcı ve entegre planlamaya' çok özen gösterir (SKH 11.3).

Arazi piyasalarının kentsel kalkınmada oynadıkları büyük rol dikkate alındığında arazi yönetiminde açık ve etkili yasalar ve düzenlemeler benimseyerek yerel yönetimlerin bu gibi piyasaların düzgün şekilde fonksiyon göstermesi için aracılık rolü oynaması büyük önem arz etmektedir. Ayrıca yönetimler normalde sosyal ayrılma ve dağınık yayılma-temelli kalkınma modelleriyle ilişkilendirilen şiddetli sosyo-alansal açıklıklar ve eşitsizliklerin ortaya çıkmasını engelleyebilir ancak pek çok durumda yerel ve bölgesel yönetimler piyasaları düzelterek oranda siyasal ya da kurumsal kapasiteden mahrumdur ve bu nedenle bu piyasaları şu anda kontrol eden kurumlar ve aktörler daha sürdürülebilir bir güzergahı tercih etme eğilimine girerler.

Konut hakkı, sürdürülebilir ve entegre insani yerleşkeler hakkı talebini fark etmek arazi kullanımı ve arazi değeri işgali anlayışına farklı bir şekilde yaklaşmayı gerektirir. Yani, sınırlı şartlarda icra edilen arazi kullanımının yoğunlaştırma ve kullanım çeşitlendirme yöntemleriyle en üst seviyeye çıkarılması gerekir ki bu sayede daha güçlü ekonomik ve sosyal sinerjiler ve olumlu küme dinamikleri yaygınlaştırılabilir.

Ayrıca, doğal sistemlerin ve özellikle ekosistemlerin bozulması doğal ve yapısal çevre arasında en üst seviyede entegrasyon sağlamak için arazi kullanımlarının başka bir amaca uygun hale getirilmesinde anahtar rol oynamalıdır. Çoğu toplumda, arazinin aynı zamanda önemli bir kültürel değeri de vardır. Adil arazi istekleri ve sahibine iade talepleriyle uğraşılırken arazi erişimi sosyal kabulde ve de geleneksel olarak ötekileştirilmiş gurupların sisteme dahil edilmesinde önemli bir tetikleyici olabilir.

Arazi kullanımı çalışma sistemi, yerel finansman stratejilerinin uygulanmasında bilhassa önem arz edecektir. Yeni Kentsel Gündemin maddi uygulaması aynı zamanda, yenilenebilir enerji sistemlerinin 'akıllı' kalibrasyonu; akıllı hareketlilik sistemleri; sürdürülebilir ekonomik kümeler; karışık kullanım alanları ile hızlandırılacaktır; bunların hepsi aynı zamanda bölgesel inovasyon sistemleri ile desteklenmektedir. Bu yatırımlar bir yandan arazi-değeri işgal araçlarını en iyi hale getirmek ve de sürdürülebilirliğe kentsel geçiş için ilave finansman sağlamak adına benzersiz bir fırsat sunarken bir yandan da arazi piyasalarını derinden etkileyecektir.

“Yerel makamlar arazi kullanımı kontrol enstrümanlarını kullanma yetkisine ve kapasitesine sahip olduklarında ellerindeki kamusal kaynakları azami seviyede geliştirebileceklerdir”

“‘Kentin Hakkı’ anlayışının olmazsa olmazlarından olan arazi sosyal değerini detaylı bir alansal analiz yapmadan arttırmak imkansızdır”

Yerel makamlar arazi kullanımı kontrol enstrümanlarını kullanma yetkisine ve kapasitesine sahip olduklarında ellerindeki kamusal kaynakları en üst seviyede geliştirebileceklerdir. Bunlar akla uygun vergilendirme enstrümanlarıdır – arazi değerinin artılarını değerlendirmek kamu yatırımlarına olan sorumlulukları arttıracaktır ve planlama ve piyasa düzenleme faaliyetlerini güçlendirecektir. Bu değişim kaldırıcılarını finanse etmekle bağlantılı olan karmaşık semboller ve koşullar 8. Bölümde kapsamlı ele alınacaktır.

Stratejik planlama: entegre bir yaklaşım için güçlü bir yönetim kaldırıcı

Yerel ve bölgesel yönetim planlama sisteminin tepesinde uzun-vadeli bir entegre kalkınma stratejisi yer almaktadır. Bu sistemle 15-20-yıllık bir zaman çerçevesinde SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündemde öngörülen yapısal dönüşüm uygulanabilecektir.²⁰ Önceki bölümlerde de vurgulandığı üzere, yerel ve bölgesel liderler ayrılmış sektör-özel karar-verme mekanizmalarından uzaklaşarak daha stratejik bir yaklaşıma yönelmelidir. Bu ayrılma ile dahiliyet ve sürdürülebilirlik arasındaki sistemik gerilimler ve ekonomik büyümenin gerekliliği göz önüne alınmalıdır.

Raporda vurgulandığı üzere stratejik planlama, kentler ve bölgeler yönetiminde ortak bir proje oluşturmak amacıyla kurumlar, şirketler, toplumsal organlar ve vatandaşları ve de farklı yönetim kademelerini dahil etmek için güçlü bir yöntemdir. Bölgeler, kentler ve metropol alanlar, konsensüs oluşturmak ve de tüm paydaşlar için uzun-vadeli vizyon lehine güçlü yerel koalisyonları yaygınlaştırmak amacıyla stratejik planlama deneyimi edinmektedir. Statükocu durumlar ve gelecek tahminlerine ve planlarına dair anlaşmaları ve işbirlikleri uzun, orta ve kısa vadede yapılması gerekenleri tanımlamak için eksensel işlev görmektedir.

Stratejik planlar herhangi bir alanda aktif olan çalışma sistemlerinin (hem resmi hem de gayri resmi) demografik ve çevresel değişimlerin, ekonomik yapının, iş piyasası değişimlerinin holistik anlayışı temeline dayandırılmalıdır. Bir stratejik plan bir entegre altyapı planı ve ona eşlik eden ve yukarıda bahsi geçen alansal kalkınma planıyla desteklenir: eğer sistematik şekilde birleştirilirse bu unsurlar inovasyon, entegrasyon ve de kamu çıkarları için değer yaratmayı olanaklı kılan bir arazi kullanımı düzenleme yaklaşımı üretebilecektir (bkz. Şekil 3).

Bu enstrümanların hiçbirisi – onlarca seneye yayılan kullanım ömürleri ve etkileriyle –sivil aktörlerden ve farklı yönetim kademelerinden büyük bir katılım sağlanarak yerel makamlar tarafından üretilmezlerse anlamlı ya da güvenilir ya da dayanıklı olmayı başaramayacaktır.

Sosyal olarak daha katılımcı ve sürdürülebilir ekonomiye geçişler stratejik planların bir dizi önemli altyapısal değişimi ne derece başardığıyla bağlantılı olacaktır. Bu aynı zamanda yerel yetki alanı için efektif bir insan kaynakları (örn. eğitim) stratejisiyle birleştirilmelidir. Örnek vermek gerekirse, tam raporun Metropol Alanlar bölümünde de gösterildiği üzere, yerel yönetimler maddi olarak karşılanabilecek yegane seçenekler bunlar olduğunda şebeke altyapı sistemlerini, merkezi olmayan mini-şebekeleri ve şebeke dışı üretim kapasitelerini kombine eden yenilenebilir enerji sistemlerini göz önüne almalıdır.

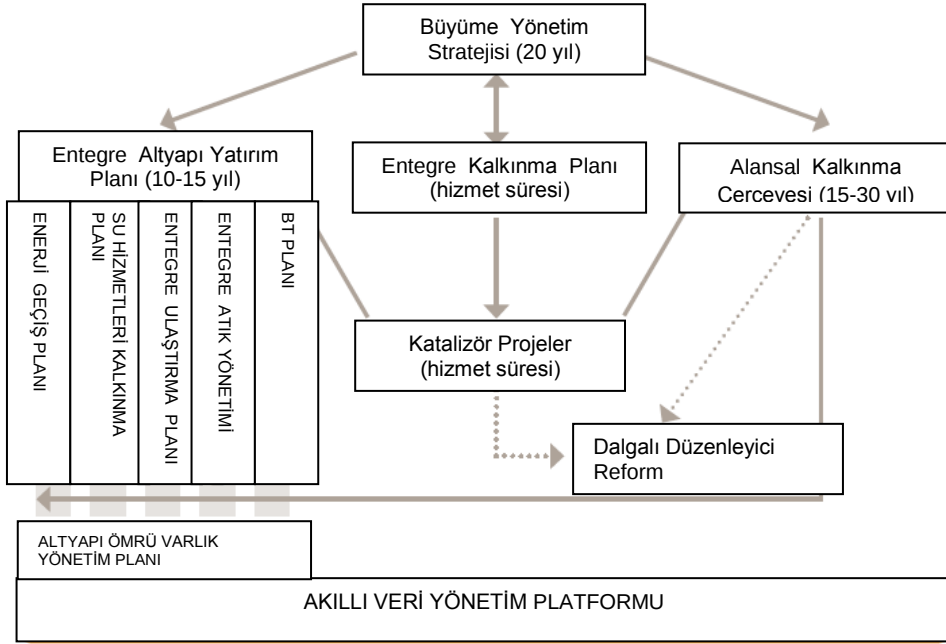
Potansiyel olarak değişim yaratma ihtimali olan bu güzergahın koordineli bir altyapı planlamasına; hizalanmış mali yatırımlara; yenilenebilir enerji firmaları ve sosyal girişimlerin teşvikine (gayri resmi sektör ekonomisi de dahil olmak üzere); yeni teknolojik yaklaşımların olgunlaşmasına ve de sosyal ve kültürel yansımaları fark etmesine olanak sağlayacak eğitim ve destek sistemlerine ihtiyacı olacaktır. Benzer şekilde tüketiciler adına inter-modal işlerlik için yerel hareketlilik sistemlerini dönüştürme süreci, yerel alanları daha adil, erişilebilir, sosyal olarak çeşitli ve etkin hale getirmek için daha uzun yol kat edecektir.

Eğer bu stratejiler etkin ve ekonomik halk ulaşımıyla, mikro-girişimcilerle koordine edilirse ve gayri resmi sektör stratejileriyle birleştirilerek daha genişlemeci bir odak noktası benimsenirse dönüşüm

daha da mümkün olacaktır. Bu planlar motorsuz hareketliliği desteklemek için yeni altyapı ve planlama düzenlemeleri gerektirecektir. Dahası eğer katılımcı boyutlar hem dikey hem de yatay olarak entegre bir reel MLG mimarisi içinde vuku bulursa bu aksiyonların etkinlik değeri daha da yükselecektir.

Şekil 3 Gelişimsel yerel yönetişimin kurumsal unsurları

Kaynak: BM-Habitat ve UNECA Afrika Kentsel Gündemine doğru deklarasyonundan uyarlanmıştır

Alansal planlar geleneksel imar planları veya programlar olarak görülmeyp daha ziyade arazi kullanımları, tarihleri, mirasi değerler, kültürel normlar, doğal sistemlerin bir şemasal analizi olarak değerlendirilmelidir (hatta kötüleşmiş veya ortadan kaybolmuş sistemler de dahil olmak üzere). Şüphesiz bu planlar yapısal dokuyu ve de bu dokunun ortak, kamusal alanlara ve de demokratik kamusal hayata ne ölçüde katkıda bulunduğunu da dikkate almalıdır.

'Kentin Hakkı' anlayışının olmazsa olmazlarından olan arazi sosyal değerini detaylı bir alansal analiz yapmadan arttırmak imkansızdır. Aslında, bir kentin alansal dinamikleriyle yakından ilişkili olmak, vatandaşların ve toplumların mahalle ölçeğindeki mikro-çevrelerinin dinamikleriyle aktif şekilde bağlantılı olmaları için etkili bir yöntemdir. Bu aynı zamanda, bir kentin farklı kesimlerinin, kentler ile bölgelerin altyapılara ve de hizmetler, ekonomik fırsatlar ve sosyal ve kültürel varlıklara nasıl erişim sağladıklarına bakılarak alansal adaletin zorunluluklarını analiz etmek ve tartışmak adına önemli giriş kapıları sunmaktadır .

Bu siyasi araçlar görev sürelerinde yerel makamlara planlar formüle etmeleri için yetki vermeye ek olarak aynı zamanda onlara uzun-vadeli bir geçişi özetleyecek plana katkı sağlayacak katalizör projeler portföyünü şekillendirme gücü de sunacaktır. Şüphesiz her stratejik plan hem formülasyon hem de uygulamada ya da herhangi birisinde muhakkak her koşulda başarılıdır denilemez. Kalkınma öncelikleri rekabet halindedir ve de bazı idari veya kurumsal menfaatlerin anlamlı vatandaş katılımını etkileme veya tehdit etme riski daima mevcuttur.

Çoğu yerel makamın hizmet listesi ve de eylemleri genelde vatandaşları ve de medyayı sürece anlamlı şekilde dahil etmeyi engelleyecek kadar geniştir ya da sıkıcıdır. Modern çağın medya-güdümlü politikaları söz konusu olduğunda yerel makamların mutlaka yapmaları gereken şey kimlik ve de kent, bölge veya küçük kentin geleceğine dair ikna edici bir senaryoyu ortaklaşa üretmektir. Bu senaryo geniş tabanlı kamusal desteğe ve meşruiyete muhtaçtır. Öte yandan, çok sayıda siyasal ve sembolik sermaye ile donatılmış birkaç yüksek profilli proje belki de bu türde bir konsensüs-güdümlü yaklaşım oluşturmanın en kolay yöntemidir.

Bunlar genelde yerel ve bölgesel siyasal liderler için faydalı kaynaklardır ve de herhangi bir toplumda birlik ve ortak amaç kurmaya hizmet edebilmektedir. Öte yandan bu katalizör projeler safi öz-reklam veya mekan pazarlama temeline dayandırılmamalıdır. Stratejik planlama yerel yapısal problemlerin yaratıcı çözümlerini tetiklediğinde ve yerel yaratıcılığın, becerinin ve de işbirliğinin kültürel dehasını ortaya çıkardığında işte ancak o zaman gerçekten etkili olabilir ve de bir toplumun beklentilerini ve kalkınma planlarını kökten değiştirebilir.

6.

ULUSAL KENTSEL VE BÖLGESEL POLİTİKALAR: ÇOK KADEMELİ ORTAK YÖNETİŞİMİN ŞARTLARI

Bu raporun 'Bölgeler' bölümünde de savunulduğu üzere yerel eylem kurumsal hikayenin ancak yarısına kadar olan bir kısmını anlatabilmektedir. TAD'a doğru yaşanan modelsel eğilimi desteklemek için, kentsel yerleşkeler ve bölgeler de yönetimin farklı kademeleri ile dikey bir ilişki ve koordinasyon içinde olmalıdır. Eğer ulusal sürdürülebilir kalkınma başarıya ulaşacaksa, geleneksel, ulus-güdümlü, tepeden-aşağıya inen kamusal politikalar ve sektörel olarak-bölünmüş planların topluca bir kültürel ve kurumsal dönüşüm yaparak yer değiştirmesi gerekir. Bu yeni sistem ulusal önceliklerle çerçeveleri yerel ve bölgesel beklentiler ve inisiyatiflerle eşleştiren daha uyumlu, çok merkezli ve dağıtılmış bir modeli öne çıkarmaktadır.

MLG çerçeveleri göstermektedir ki herhangi bir alan, küçük kent, kent veya bölgenin işlevinde ve geleceğe yönelik planlarında bazı menfaatleri olan çok sayıda birbirine bağlı aktör yer almaktadır. MLG sisteminin hem yatay hem de dikey boyutları genelde sektörel bir bakış açısıyla analiz edilebilir (örn. sağlık, ulaştırma, enerji, konut, vb.). Kentsel sektörlerle kırsal ve kentsel çevreler arasında yüksek seviyede birbirine bağlılık dikkate alınırsa, koordinasyon kurmak amacıyla çapraz-sektörel mekanizmalar üzerine yüksek performanslı bölgeler inşa edilmelidir.

Bölgeleri ele alan 3. Bölümde anlatıldığı üzere yönetimin farklı kademeleri er ya da geç birbirleriyle örtüşen rollere, fonksiyonlara ve mesuliyetlere sahip olacaktır. Herkese uyan tek bir model yoktur; neyin, kime ve nasıl devredileceği her bir sektörün kendine spesifik özelliğine bağlıdır. Nihai sonuç geleneksel hiyerarşik yapı ile aynı çizgide olan nizami bir tablo değildir. Daha ziyade üzerinde sürekli tartışılması (birden fazla kez) ve fonksiyonelleştirilmesi gereken kaygan ve değişken bir karışımır.

Bu bölümde bu yeni çok-kademeli mimarinin SKH'leri ve Yeni Kentsel Gündemi nasıl sunacağı anlatılmaktadır. Bu kapsayıcı tezle bağlantılı olarak, daha sonra tartışılacak olan ulusal mekanizmaların tetiği olarak hizmet sunan çok-aktörlü yerel yönetim sisteminin genel unsurlarını bu bölümde düzenlemektedir.

Çok-Kademeli Yönetişim (MLG): Ulusal Boyutlar

Herhangi bir ülkenin genel kalkınma politikalarını planlama ve tanımlama biçimi üzerinde kentsel ve bölgesel stratejik planlama çerçevelerinin büyük etkileri vardır. Yerel kademede elde edilen bir stratejik planlama, kapsamlı ulusal kentsel ve kırsal politikalar, ulusal bölgesel ve alansal planlar ve de sürdürülebilir ulusal altyapı yatırım programları geliştirmeyi etkiler (ve de katkıda bulunmalıdır).

BM'in ulusal sürdürülebilir kalkınma stratejisi olarak tanımladığı modelin temel bileşenleri bunlardır (NSDS). NSDS 'İstediğimiz Gelecek',²¹ temasındaki en mühim öneridir. Sürdürülebilir Kalkınmaya dair gerçekleştirilmiş olan 2012 Birleşmiş Milletler Konferansının sonuç dokümanıdır ve de doğrudan 1992 Rio Zirvesinde paylaşılan sonuçlar ve duyurulara dayanmaktadır (bkz. Figür 4).

Bu mekanizmalar MLG sistemlerinin dikey tekerlerini yağlar: ulusal hükümetler, hükümetin farklı kademeleriyle düzenli diyaloglar kurarak, ulusal arazilerde görüşmeler yapılmasını teşvik eder. Ayrıca SKH'lerin başarılmasını mümkün kılan alttan-üste ulusal bir planlama ve koordinasyon sistemini kurumsallaştırarak yerel ve bölgesel kademelere ulusal kaynakların efektif şekilde akışını mümkün kılar.

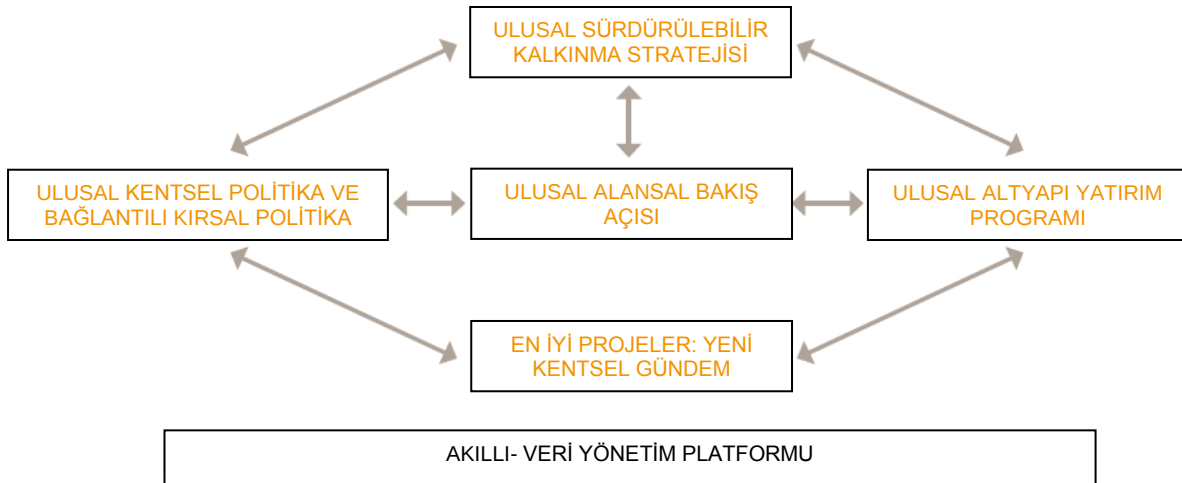
Ulusal Bölgelerde kayda geçen düzensiz kalkınma modelleri yüzünden devam eden farklı yatırımlara dair görüşmelerin ve sunulan desteğin, bütün ülkesel sistemin mekan-temelli uzmanlıklara ve desteklere dayanan dengeli kalkınma hedefine yönelmesini garantilemek amacıyla uygulamaya devam etmesi şarttır. Bu belirleyici çerçeve MLG'nin pratikte de işlevsel olmasını sağlayacak asgari kurumsal şartları sağlamaktadır. Lakin tam raporun Bölgeler bölümünde de açıklandığı gibi:

'[Ç]ok-kademeli yönetim (MLG) entegre, işbirlikçi ve bağlantılı Bölgeler, yerel ve bölgesel yönetim seçiminde etkili olan bir politika-oluşturma mekanizmasıdır. Dahası bu model yerel yönetimler için bir dizi faydalı etkiler sunabilir ancak belli sabit riskler bunu engellemektedir. Neticede bu tamamen nötr bir kavram değildir. Entegre ortaklıklar ve etkili politika-oluşturma arayışı yerel ve bölgesel makamların demokratik meşruiyet talepleriyle ya da geleneksel tepeden-aşağıya politika yapma mantığıyla yapılan ekleme modeliyle çakışabilir ki –tepeden-tabana inen siyaset anlayışı daha ziyade federalist sistemlerin önceliğidir.

Güçlendirilmiş bir MLG çerçevesi gelişen küresel konsensüs tarafından paylaşılan bir görüşür. SKH'ler 1992 Rio Zirvesinde benimsenen kapsamlı sürdürülebilir kalkınma gündeminin ruhunu yansıtmaktadır. Bu olayın sonucu ise Gündem 21'dir ve bu gündemde, uluslar veya ülkelerin sürdürülebilir kalkınmada üstlendiği rolün normatif ve programsal çerçevesi çizilmiştir.

Bilhassa Gündem 21'deki 8. Bölüm'de, ülkelere kendi NSDS'lerini benimsemeleri ve farklı sektörel ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları kendi ülkesel politikaları ve planları ile uyumlaştırmaları çağrısı yapılmaktadır.

Figür 4 **Ulusal kurumsal mekanizmaları işlevsel kılmak**

“Ulusal kalkınma stratejileri ulusal kentsel, kırsal ve alansal politikalar ve bölgesel altyapı yatırım stratejileriyle uyumlu ve koordineli bir şekilde tanımlanmalıdır”

Dahası 2030 Gündem kararındaki 21. Paragraf sürdürülebilir kalkınmada bölgesel ve alt-bölgesel boyutların, bölgesel ekonomik entegrasyonun ve de bağlantısallığın oynadığı önemli rolü tasdiklemektedir. Bölgesel ve alt-bölgesel çerçeveler sürdürülebilir kalkınma politikalarının etkin bir şekilde ulusal seviyede somut eyleme dönüştürülme sürecini hızlandırabilir.²² Bu küresel referans belgelerinin de gösterdiği üzere ulusal politikaların tek başına yeterli olamayacağı ve de yerel bir ifadeyle desteklenmesi gerektiği konusunda artan bir farkındalık söz konusudur .

Ulusal kentsel, alansal ve altyapısal politikalar

Tercihen ulusal kalkınma stratejileri ulusal kentsel, kırsal , alansal politikalar ve de bölgesel altyapı yatırım stratejileri ile uyumlu ve koordineli bir biçimde tanımlanmalıdır. Kentselleşme ve de demografik dinamiklerle ulusal kalkınmanın tüm süreci arasındaki bağlantıyı göstermek adına makroekonomik göstergeleri de dikkate almalıdırlar.

Özel anlamda, '[u]lusal kentsel politika kentsel manzaranın daha kapsamlı ve paralel vizyonunu geliştirerek olası sorunlara karşı mücadele ederken kentselleşmenin artılarından istifade etmeye de katkıda bulunmalıdır'.²³

Buradaki varsayıma göre yetkili ulusal ofisler (bakanlık, departman, geçici birimler) kanıt oluşturmakla ve alansal değişikliklerle (örn. kentselleşme ve kırsallaşma) birlikte ekonomi ve yatırım politikaları ve diğer kamusal politikalar arasındaki kesişme noktalarını koordine ederek demografik modelleri ve ulusal ve de alt-ulusal stratejileri değiştirmekle sorumludur .

Ulusal kentsel politikanın (NUP) benzersiz değeri şundan kaynaklanmaktadır; sektörel politikaların nasıl bağlanması gerektiği ve en iyi şekilde nasıl koordine edileceğini açıklayan daha iyi kentsel sonuçları koruyabilmektedir. Bu durumda bir NUP herhangi bir fonksiyonel kurumsal çevrenin boyutlarının –MLG kurumları da dahil olmak üzere –nasıl görüneceği üzerinde somut etkiler oluşturabilir ve de bölgesel ve yerel ölçeklere daha yüksek oranlarda fon transferi için elverişli bir temel oluşturur.

Buna göre, 'bir ulusal kentsel politika fiziki alan boyunca, kentsel, kent-çevresi ve kırsal alanlar arasında bir köprü kurmak suretiyle kentselleşmeyi kucaklayarak ve ulusal ve yerel kalkınma politika çerçevelerini aracı kılarak entegrasyon ve iklim değişikliği gibi sorunlarda yönetimlere yardımcı olarak yerel kentsel politikaların yerini almaktan ziyade onları bütünleyici bir rol oynar'.²⁴

Ulusal politika enstrümanlarının farklı yerleşke tipolojilerinin (metropol alanlar, a-kentler, küçük kentler ve kırsal alanlar) nasıl kesiştiklerini ve birbirlerine bağlı olduklarını dinamik şekilde anlamaya yardımcı olan mekanizmalar oluşturması ve bu mekanizmanın ulusal ve yerel politikalar arasındaki koordinasyonun sinerjileri nasıl optimize edebileceğine dair bir fikir sunması önemlidir.

Bunu aklımızda tutarsak, NUP'lar genelde beş boyuttan oluşur: i) ulusal, bölgesel ve yerel kademelerde kentselleşme ve düzensiz kalkınma modellerinin nasıl tetiklendiğini gösteren doğru bir teşhis; ii) kentselleşme ve yapısal dönüşümü birleştirerek altyapı ve hizmet sunumunu mümkün kılan bir stratejik gündem; iii) MLG aranjmanları için içerik-özel talimatlar; iv) şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlayan efektif gözetim çerçeveleri) yönetim , kurumsal (kamusal, sivil ve piyasa bağlamında) ve sektörel bölümlerin farklı kademeleri arasında sürdürülebilir bir siyasi diyalog sağlayacak yöntem.

Bir NUP yaygınlaştırıldığında bazı pratik sonuçlar elde edilebilir ki bunların en önemlileri şunlardır:

1. Hedef, katma değer, kapsam, saha ve zaman dilimi de dahil olmak üzere herhangi bir NUP ile alakalı olan teknik ve politik konsensüs oluşturmak;
2. NUP sürecine daha en baştan tüm paydaşları ve ayrıca devlet ve devlet-dışı aktörleri dahil ederek ulusal ve alt-ulusal kademeler arasında siyasi diyalogları hızlandıracak bir katılımcı mekanizma;
3. net hedeflerle, amaçlarla ve sorumluluk sahibi kurumlarla gözlem ve gözetim mekanizmalarıyla kentsel politikalar için ulusal ve ortak bir vizyon / strateji oluşturmak;

4. ortak strateji ışığında mevcut ulusal hukuki, kurumsal ve mali çerçeveler ile tüm sektörlerin talimatlarını incelemek ve düzenlemek;
5. bölge, metropol veya kent ölçeğinde olması fark etmeksizin ulusal kaynakların yerel kademeye devredilmesi konusunda mutabakat ;
6. yönetimin tüm kademelerinde çeşitli kapasite-arttırma amaçlı müdahaleler gerçekleştirmek (insani, kurumsal , finansal ve teknik);
7. kanıta-dayalı karar vermeye yardımcı olacak teknoloji kullanımını en üst seviyeye çıkarmak;
8. NUP'leri ve de Yeni Kentsel Gündemin tatbik edilmesini desteklemek amacıyla politika-bağlantılı araştırmaları teşvik etmek ve takip etmek adına, örneğin yönetimler-arası panel benzeri bir küresel mekanizma kurmak.

Figür 4'te mühim bir uyarı gösterilmektedir, bu uyarıyla paralel bir politika uygulaması ile de kırsal alanlar incelenmelidir zira ulusal kademenin bölgeyle uyumlu bir anlayışa sahip olması gerekir; ki bu anlayış hem kentsel hem kırsal politikalar adına sunulan kanıtlara ve argümanlara dayanmalıdır.

Hem kurumsal hem de akademik analizler küreselleşmenin mekana-bağlı dinamiklerine işaret etmektedir.²⁵ Bu dinamiklerin öteki tarafındaki etmenler, ülkeler arasında artan alansal eşitsizlik ve de kentler ve bölgeler arasında dengesiz büyümelerdir.²⁶

Benzer alansal ekonomik dahiliyet/muafiyet modellerine ulusal bölgelerde de rastlanılabilir. Önceki bölümlerde buna açıklık getirilmiştir. Küresel Gündemlerle ilgili olarak ise – Sendai, Paris Sözleşmesi, vs. – görüldüğü üzere olumsuz çevresel etkiler ulusal ve bölgesel bölgeler arasında farklılık göstermektedir.²⁷ Uzay-ekonomisi dinamiklerinin demografik modellerle, arazi kullanım değişiklikleriyle ve farklı alansal göstergelerle nasıl iç içe geçtiği hakkında ortak bir anlayışa sahip olmak gereklidir çünkü bunu başaramazsak önceliklerin ne olacağına dair ortak bir karar verilmesi ve de dengeli kalkınma hedeflerinden vazgeçmeden uzmanlaşırken çok merkezli bir sistemde ilişkilerin optimize edilmesi mümkün olmayacaktır.

Kentsel , alansal ve arazi politikalarıyla koordineli bir yaklaşım gerektiren ulusal stratejilerin bir diğer dayanak noktası ise altyapı yatırımdır. Yakın bir gelecekte giderek büyüyen kentsel nüfusları üretken, barışçıl ve de sağlıklı kentlerde iskan edebilme yetisi bunların kentsel altyapı ve hizmetlere (enerji, ulaştırma , temizlik ve konut gibi) erişim seviyeleriyle doğru orantılı olacaktır. İlaveten altyapı sistemleri ve de standartlar herhangi bir ekonominin genel kapsayıcılığı ve de çevresel etkileri üzerinde olağanüstü bir fark oluşturabilir.

“Uzay ekonomisi dinamiklerinin demografik modellerle, arazi kullanım değişiklikleriyle ve farklı alansal göstergelerle nasıl iç içe geçtiği hakkında ortak bir anlayış sahibi olmak gereklidir”

Belki de bunun en yaygın örneği enerjidir . Pek çok ülkede temel-yük enerji (örn. kömür) ve mobilite sistemleri (örn. genelde petrol-bazlı) için halen temelde fosil yakıt bazlı enerji kaynaklarına güvenilmektedir. Bir ülkenin veya bölgesel bloğun enerji karışımını değiştirmek verimlilik konusunda büyük kazanımlar sağlamaktadır. Nordik ülkeler, ayrıca Çin, Almanya , Fas , Ruanda, Kosta Rika, Uruguay, Güney Kore, Etiyopya ve diğerleri bu reformları hızlandırmak için ulusal altyapı planlarının ne derece önemli olduklarını göstermiştir.²⁸

Bahsi geçen bu yatırımların alt-ulusal bölgesel ekonomileri nasıl şekillendirdiği temel husustur. Yeterli düzeyde ulusal fon mekanizmaları sağlayan yönetimler ulusal ve yerel-kademe planlar ve yatırımlarının vurgulanmasına ve ortak çizgiye getirilmesine ve de MLG planlarına dair önemli sorular sorulmasına katkıda bulunabilir.

Yerelleştirilmiş üretim ve hizmet sunumlarının koordinasyonunu tavsiye eden yeni teknolojik fırsatlar çok daha düşük maliyetli ve etkili olabilmektedir. Ulusal altyapı stratejileri bu konularda uzlaşabilmek için yönetimin farklı kademeleri ve paydaşlar arasında ideal bir müzakere sahası olabilir. Ulusal yönetimin genelde tüm altyapı gelir koleksiyonunu sigortalatmak zorunda kaldığı ve yerel yönetimin uluslararası finansal piyasalara erişebilecek kapasiteden ve de otonomluktan mahrum oldukları fakir ülkelerde bu bilhassa önem arz eden bir durumdur.

Tutarlı bir MLG çerçevesi ulusal yatırım önceliklerinin bölgesel ve yerel ölçeklerde nasıl ortaya çıkacağını gösteren yönetimlerarası görüşmeler için temel dayanak sağlarken yerel planlama ve de kalkınma enstrümanlarıyla nasıl tutarlılık sağlanacağını da resmeder.

Son olarak, NUP'ler ve de alansal ve altyapı stratejileri açık veri politikaları kullanılarak herkese açık olmalıdır ve de menfaat gruplarıyla vatandaşları kanıt-temelli analiz ve seçimlerini daima ilerletmeleri hususunda teşvik etmelidir.

Bölge ve alt-bölgelerin farklı alansal dinamikleriyle ilgili bilgi sunan bir açık-kaynak veri yönetim sistemi hesap verebilen ve elastik bir MLG sisteminin olmazsa olmazlarındandır. Aynı zamanda bu yöntem sektörler ve bölgelerde alınan kamusal sektör kararlarında şeffaflık, hesap verebilirlik ve yasallık sağlanmasına katkıda bulunur.

Yeni Kentsel Gündem SKH'lerle uyumlu olmalıdır ve bu nedenle de her zamanki 'Bu da sıradan bir iş sayılır' yaklaşımını bu defa uygulamamalıdır. Kamusal sektör ve birincil sosyal ortakların Gündem 2030'da kararlaştırılan planları sunması için gereken kapsamlı kurumsal ve siyasi değişiklikler büyük oranda kurumların ve aktörlerin yasallığına ve de güven düzeyine bağlıdır.

“Bu çerçevede yerel ve bölgesel yönetimler stratejik davranmalıdır, sürekli öğrenmelidir, adaptasyona ve yenilikçiliğe önem vermelidir ve sürdürülebilir kalkınmaya dair ortak hedeflere yönelmek amacıyla herhangi bir bölgeye yayılmış farklı kurumların menfaatlerini bir araya getirebilmelidir”

Meşruiyet gerçek ve anlamlı katılımcı politika süreçlerinden doğma eğilimindedir. Farklı sahalarda görevli sosyal aktörler yeni gündemin istikrarlı uygulanması sayesinde elde edilen somut sonuçlara şahit olduğunda güven seviyesi de artar. SKH'ler ve hedefler o kadar çeşitlidir ki bütün ülkelerin ve de yönetimlerin bu yeni gündemi içeren en iyi projeleri tespit edip bunlara öncelik vermesi olanaklıdır. Bu projeler özenle seçilmelidir ve doğası gereği süreklilik arz etmektedir.

Bu çerçevede yerel ve bölgesel yönetimler stratejik davranmalıdır; sürekli öğrenmelidir, adaptasyona ve yenilikçiliğe önem vermelidir ve sürdürülebilir kalkınmaya dair ortak hedeflere yönelmek amacıyla herhangi bir bölgeye yayılmış farklı kurumların menfaatlerini bir araya getirebilmelidir. Buna benzer yerel resmi aktörler demokratik-tanımlı kuralları sunmak için tam donanımlı olan güçlü ortaklıkları güçlendirebilecektir ve de toplumun farklı kurumlarına yayılan güçlü liderlik, eylem ve bilgi ağlarına öncülük edecektir ve bunları daha da sağlamlaştıracaktır.

Özetle MLG yaklaşımı demokratik desantralizasyon ve yetki devrinin kurallarıyla tutarlı olan birbirine bağlı bir sistemin nizami şekilde işlevselleşmesi için gerekli olan ilkeleri ve mekanizmaları ayrıntılı biçimde açıklamalıdır. Buna ilaveten, MLG uluslararası koordinasyona; yönetim ve ilgili temsilciliklerin çok-kademeli fonksiyonel aranjmanları arasındaki uyuma ve farklılaştırılmış alt-ulusal kurumlara yönelik olmalıdır; ki bu sayede genel entegrasyon ve şeffaflık sağlanmalıdır. Sürdürülebilir yerleşkeler vatandaşlık ve demokratik toplum kontrolünü teşvik eden alt-ulusal bölgesel öncelikler ve daha kapsamlı yerleşmeyi gerektirmektedir.

Foto: Alexander Fisher - Almaata (Kazakistan).

7.

ORTAK YÖNETİŞİME DAYANAN BİR SOSYAL MUTABAKAT

Ortak yönetim

Daha önceki kısımlarda ve bölümlerde anlatıldığı üzere MLG, yönetimin farklı kademeleri arasında yeni küresel gündemin hedeflerini gerçekleştirebilmesinde tek başına yeterli olamaz. Eşit seviyede önemli bir unsur devletin ve farklı sosyal ve özel aktörlerin arasında kurulacak ortak yönetiştir. Hatta denilebilir ki MLG'nin kurumsal unsurlarının yegane teminatçısı bu ortak yönetiştir. Hattı hesap-verebilirlik ilkesidir.

Bununla birlikte yerel ve bölgesel makamların ve onların sosyal ortaklarının bu gündemi aynı şekilde hevesle kucaklayacağını farz etmek çocukça bir hayal olacaktır. Aslında bu yeni gündem statükodan kopmak anlamına gelecektir ve aynı zamanda otorite ve kontrolün yitirilmesine neden olacak şekilde meşgul kurumsal formatları benimsemek olarak da algılanabilmektedir.

Resmi demokratik sistemlerin muhtemel var oluş sebebi demokratik olmayan sonuçları engellemek için yetkileri düzenlemek ve de paylaşmaktır. Farklı siyasi partiler için farklı ideolojik ve programsal gündemleri temsil eden demokratik seçimler vatandaşların ve seçtikleri siyasi temsilcilerin değer ve tutkularını kalibre etmek için daha uzun yol alacaktır .

Bununla birlikte dünyanın dört tarafına yayılmış farklı bölgelerden toplanan kanıtlar göstermektedir ki mevcut siyasi sistem kendi beklentilerini karşılayamadığında vatandaşlar hayal kırıklığına uğrayabilmektedir. İşte diğer onlarca sebebe ek olarak bir de bu nedenle güncelleştirilmiş bir vatandaşlık, demokratik CSO'lar ve coşkulu sosyal hareketlenmeleri beslemek adına modern siyasi süreçlerin resmi sistemlerin ötesine geçmeleri şarttır.

1990'ların başından bu yana katılımcı demokrasi için sürdürülen küresel hareket resmi siyasi temsilcilik süreçlerini oy sandığının ötesine taşımak için yapılan sayısız politik denemeye karakterize edilmiştir. Bu denemeler arasında vatandaşlara ve onların kurumlarına kamusal politikayı şekillendirmek için fırsat veren tüm enstrümanlarını kapsamak da vardır. Bu ruhun en canlı hissedildiği meca 1996 senesinde kabul edilen Habitat Gündem'i olmuştur.²⁹

Rapor'un Metropol Alanlarla ilgili bölümünde altı çizildiği üzere politik sistemler katılımcı yönetiştir katılmak adına resmi bir taahhütte bulunsa da, süregelen bazı menfaatler yine de planlanan süreçleri tehdit edebilmekte ve de ayrımcı ve istenmedik neticeler doğurabilmektedir.³⁰ Bu kapsamda, belli hakları temel alan bir gündemi harekete geçirme kapasitesine sahip olan güçlü ve bağımsız hareketler katılımcı politikaların ön koşuludur.

Buna göre daha kapsayıcı ve katılımcı politikalara doğru giden bu daimi evrimin neticesinde son on senede gitgide artan sayıda ülkede ve kentte 'Kentin Hakkını' savunan yeni bir anlayış parladı ve bu parlayan anlayış Yeni Kentsel Gündemin merkezine yerleştirilmelidir.

'Kentin Hakkı'

'Kentin Hakkı' talebinin, Yeni Kentsel Gündemin güçlü ve çok kapsamlı normatif çerçevesine yerleştirilmesi için farklı sosyal aktörler meseleye vurgu yapmaktadır.

“Gerekli siyasi reformların gerçekleştirilebilmesi için Gündem’in halk desteğini alması şarttır”

Bir söylem ve hareket olarak amaç 1948 Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi ile 1966 BM sözleşmelerinde ve daha pek çok temel referans dokümanda altı çizilmiş olan birinci, ikinci ve üçüncü nesil insan haklarını sağlamaktır.³¹

Alansal eşitsizlikleri kızdırmak ve de bazı gurupları ötekileştirmek dünyanın pek çok bölgesinde temel hakların (örn. sağlık , konut ve mülke erişimi) yerine getirilmesini engelledi. Bu olumsuz resme karşı ‘Kentin Hakkı’ anlayışı kentin sosyal ve çevresel fonksiyonlarını güçlendirmek ve de toplumun tüm bireylerini korumak ve genişletmek vaadinde bulunan yeni bir ‘ortak düzen’ inşa etmeyi amaçlamaktadır.

Bu bağlamda, milliyetine ya da statüsüne bakmaksızın herhangi bir yerleşkede oturan herkese vazgeçilmez haklar sunar. Somutlaştırmak gerekirse, ‘Kentin Hakkı’ hem şimdiki zamanda hem de gelecek nesilleri kapsayacak şekilde tüm mukimlere ait olan bir kolektif ve yaygın hak olup, sürdürülebilir kalkınmayla ilgili olarak hazırlanan uluslararası sözleşmelerde kapsanan çevre hakkına paraleldir ve bu hak her devletin kendi ulusal kanunlarına ve yetkilerine göre yorumlanmaktadır.³²

Bunun çok kapsamlı yapısı Kentte İnsan Hakları UCLG Küresel Tüzük-Gündeminde tespit edilen bileşenlerin listesinden ve de Kentin Hakkı Dünya Tüzüğünden de anlaşılabilir.³³

Temel özellikleri şöyle sıralanabilir: ayrımcılıktan uzak bir kent; tüm sakinlerine eşit haklar sunan, ileri siyasi katılım hakkı, herkes için eşit seviyede haneye erişim hakkı, mal ve hizmet sunma ve kente özgü fırsatlara ulaşmayı sağlama misyonu olan kapsayıcı bir vatandaşlık hakkını her bireye tahsis etmek; kolektif olarak tanımlanan kamusal menfaatleri, kaliteli kamusal alanları, kültürel çeşitliliği, kapsayıcı ekonomileri, güvenli mahalleleri ve medeni ve insani istihdama dair işleri sürdürmeye öncelik veren bir kent; biyo-çeşitliliği ve çevreyi korumaya önem vererek ve kentlerle-bölgeler ve kentlerle-küçük kentler arasındaki işbirliğini destekleyerek kırsal-kentsel bağlantılarına saygıda kusur etmeyen bir kent .

Gerekli siyasi reformların tatbik edilebilmesi için Gündem mutlaka halkın desteğini almalıdır. Bunun anlamı ise büyük çapta bir hareketlenmeden ve de istekli paydaşların kurduğu koalisyonlardan alınan destektir. İşte bu sebeple popüler sınıflar ve tecrit edilmiş guruplar arasında farkındalık yaratmak için ‘Kentin Hakkı’ amaçlarını vizyoner (uzağı gören), ısrarcı ve sabırlı çabalarla ilişkilendirmek önemlidir.

Bu destek gurupları organize olmayı başarılabildikleri anda bahsedilen kültürel süreçleri kullanırken bir yandan da daha fazla vatandaş ve kolektif örgütü dahil ederek değişikliği ateşlemek, politika-oluşturma sürecine aktif şekilde dahil olmak, alternatif kalkınma biçimlerini teşvik ederek menfaatlerini korumak ve legal stratejileri tatbik etmek potansiyeline sahip olmaktadır.

O halde ‘Kentin Hakkı’nın tutunabilmesi için muhakkak Kentin Hakkı gündeminin arkasındaki destekleyici politikalar sayesinde sağlam bir şekilde gündeme oturtulmasını isteyen yerel ve ulusal yönetimlerin açık siyasi kararlılığı görünür olmalıdır. Bunun arkasında duran yerel makamların zengin, canlı, çoğulcu, demokratik ve kapsayıcı bir kamusal alanın ne denli önemli olduğunu kabullenmesi şarttır.

Geniş ve de yapısal anlamda ‘gürültülü’ bir kamusal alanın ihtiyacı olan şey hareketli bir sivil toplum ve de farklı demokratik ifade şekillerine (hatta rekabet halindeki bile) en üst seviyede tolerans gösterilmesidir.

Nihayetinde ‘Kentin Hakkı’ yeni bir siyasi vizyon ve de yeni bir ufuk çizmektedir. Kentleri ve küçük kentleri bu vizyonu kademeli ve özerk şekilde gerçekleştirebilecekleri doğru güzergaha yöneltecek kapsamlı eylemlerin listesini sağlamaktadır.

Siyasi ideallerin ötesinde bu aynı zamanda kentsel alanın bölgeler, kentler ve küçük kentlerin kurumsal manzarası olarak ortak-üretilmesine ve ortaklaşa yönetilmesine dair sarsılmaz bir kararlılık gerektirecektir.

Kentler ve bölgelerin ortaklaşa üretimi

Ortaklaşa-üretim bilhassa Güney Küredeki fakir kentler arasında temel hizmetlerin sağlanmasına yönelik daha kapsamlı yönetim politikalarına işaret eden temel kavramdır. Sabit bir realiteye vurgu

yapar: pek çok yerel makam kendi resmi sahalarında temel hizmetleri sunma hakkına sahip olsa da bilhassa kendilerine bu misyon için yeterli kaynak sağlanmamışsa genelde yüksek talep seviyelerini karşılama becerilerinden mahrum kalmaktadırlar.

Bunun nedenleri kapasite, kurumsal araç veya siyasi istek mekanizmalarının eksikliği olabileceği gibi bunların hepsinin birleşmesinden de kaynaklanabilmektedir. Bu durumda muhalif ‘talep bildirim’ politikasını hemen devreye sokmadan evvel reel ve eşit hizmet sunumunun sağlanmasında rol alan efektif pratik mekanizmalar belirlenmelidir.

Genelde organik yapıda olan farklı varoş hareketlerinin ve federasyonlarının işlev gösterebildikleri ve farklı türlerde siyasi katılım şekilleri üretebilecekleri içerik de budur.

SKH’ler ve Yeni Kentsel Gündemin yoksullukla mücadele planının mihenk taşı olarak kabul gören temel hizmetlere erişimin ortaklaşa üretimi sosyal hareketler ve yerel/ bölgesel yönetimler arasında sistematik olarak işleme sokulacak işbirlikçi süreçlere işaret eder.

Karşılaştıkları sorunların kapsam ve ölçeğini ve de bu sorunlara verilebilecek olası cevapları ortak bir anlayış çerçevesinde değerlendirmek için bu gereklidir. Ortaklaşa-üretimin ilk adımı hizmet sunumunu bozan veya engelleyen sorunları ve sıkıntıları kanıtlamak ve akabinde bunları çözüme kavuşturabilecek potansiyel sosyal politikaları göstermektir.

Hareketler, topluluklar ve gruplar bu bağlamda ilk bilgi ve veri kaynağı olmalıdır. Herhangi bir toplulukla ilgili güvenilir veriler elde etmek bir sosyal hareketi topluluğa yerleştirmek için hem bir güç kaynağı hem de faydalı bir mekanizmadır. Bu aynı zamanda ev halkını hizmet planlama ve uygulama süreçlerine dahil etmek için hareketlendirme ve geri çağırma işlevi de görecektir.

“Nihayetinde ‘Kentin Hakkı’ yeni bir siyasi vizyon ve de yeni bir ufuk çizmektedir. Kentleri ve küçük kentleri doğru güzergaha yöneltecek kapsamlı eylemlerin listesini sağlamaktadır”

Buna göre, ‘Ortaklaşa-üretimin lehine olan nedenler; yerel popülaritesi ve ölçeği olan alternatifleri de göstermeye muktedir olan güçlü yerel organizasyonlar kurma şartı da dahil olmak üzere; çok farklı kaynaklardan beslenmektedir ve de planlama ve uygulama kapasitesini arttırmaktadır³⁴. Metropol Alanlar bölümünde de tartışıldığı üzere, Uluslararası (SDI) Gecekondu/Varoş Sakinleri ve Konut Hakları Asya Koalisyonu bu yaklaşımı resmeden güçlü örneklerdir.³⁵

Ortaklaşa-üretimin bu türü çok daha geniş-kapsamlı bir ortak yönetişimin sadece küçük bir kısmıdır: i) kent çapında veya mahalle ölçeğinde stratejiler, planlar ve gözetim sistemleri; ii) hizmet sunum süreçleri; iii) savunma ve kısırtma ve de iv) sosyal öğrenme. Tablo 2’de bu olasılıkların genel özeti mevcuttur.³⁶ Tartışma bundan sonra sürdürülebilir ve kapsayıcı yerel kalkınma için en az öncekiler kadar önemli bir şarta, yani finansman konusuna geçmektedir.

Tablo 1 **Yerel seviyedeki ortaklaşa-yönetişim enstrümanları**

YAPI TAŞLARI	ORTAKLAŞA-YÖNETİŞİM MEKANİZMALARI POTANSİYELİ
1. Strateji ve planlama	• Makro uzun-dönemli strateji. • Alansal kalkınma çerçeveleri . • Yerel ve mahalli kademe planları.
2. Hizmet sunum inovasyonları	• Katılımcı hizmet sunmayı planlama, bütçeleme, yönetme ve kontrol. • Yerel seviyede ortak sunum sistemleri. • Kamusal denetim mekanizmaları. • Hizmet sunum problemlerinin ve dar boğazların dijital kitle kaynaklı uygulaması. • Dijital dönüt mekanizmaları (örn. sensörler). • Tahsis edilmiş finans ve eğitim kaynakları.
3. Savunma ve kısırtma	• Kamusal danışmanlık için açık alanlar sağlamak. • Sivil aktörlerin yasal güvenliğini sağlamak. • Bilgi hakkını, özgür medya ve ifade özgürlüğü garantilemek.
4. İnovasyon için sosyal öğrenme mekanizmaları	• Bölgesel inovasyon sistemleri kurmak ve desteklemek. • Ortak diyalog ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden bir kamusal münazara kültürünü yaymak .

8.

KENTSEL ve BÖLGESEL KALKINMAYI FİNANSE ETMEK

Yeni Kentsel Gündem tarafından yapılan eylem çağrısı kapsayıcı ve sürdürülebilir kentsel kalkınmayı gerçekleştirmek için gereken kamusal mallar, altyapı ve kamusal hizmetlerin finanse edilmesini mümkün kılacak temel konulara değinmektedir.³⁷ Bu sorunu daha da karmaşıklaştıran unsur elverişsiz makroekonomik şartlardır ki bunların arasında, aslında yatırım ihtiyaçlarının en üst seviyede olduğu gelişmekte olan pazarlarda rastlanan duraklama da vardır.

Kazançların ticaret veya emtia üretimi yoluyla değil finansal kanallarla ortaya çıktığı bir dönem olan küresel ekonomik 'finansallaşma' çağında, finans sektörünün önemli bir rol icra etmesi beklenmektedir.³⁸ Kentsel kalkınma da bu olgu kapsamındadır³⁹ ve de ihtiyaç duyulan tüm finansmanı genişletmek adına kent ölçeğine akan finansal akışları ve de yeni tahsisatları arttırmış ve de uzatma koşullarını reformdan geçirmiştir.

Bunun anlamı ise ekonomik kalkınmada finans sektörünün rolünü yeniden tanımlamaktır. Bunun bir takım içerik-özel boyutları da vardır, ancak eğer küresel finansman sektörü sürdürülebilir kentleri desteklemek için ciddi bir bütçeye sahip değilse yaşanan kentselleşme süreci sermayenin hatalı yollarla tahsis edilmesiyle, tepesi kesilmiş kalkınma fırsatlarıyla ve de sistemik risklerin kuluçkaya yatmasıyla ilişkilendirilmeyi sürdürecektir.

Arz ve talep sorunlarını çerçeveye oturtmak

Finansman ekonomik ve sosyal amaçlara götüren araçtır.⁴⁰ Yerküredeki kentlere ve bölgelere yeterli oranda kaynak akışı için finansmanın, SKH'ler ve Paris Sözleşmesinde tanımlanan yoksullukla mücadele, sosyal katılım ve ekolojik restorasyon gibi üst seviye amaçlara göre şekillendirilmesi gerekmektedir.

Küresel finansman sektörünün istikrarı başarısıyla doğru orantılıdır. Bir diğer ifadeyle sektörün kendisi Yeni Kentsel Gündem ve düşük-karbon ekonomilerini gerçekleştirdiğinde küresel finansman bir dizi menfaat elde edecektir ancak bunlar dolaylıdır; kısa vadede fark edilemez ve uzun vadedeki faydaları henüz net olarak anlaşılamamıştır.

SKH'ler lehine yapılan mevcut yatırım oranı yılda 1.4 trilyon ABD Dolarıdır ve bu oran yılda 3.9 trilyon ABD Dolarına denk gelen bir fonlama açığı demektir. En büyük açıklıklar güç tedariki, iklim değişikliğiyle mücadele ve eğitim sahalarında görülmektedir.⁴¹

Bu fon açığını kapatacak parayı bulmak önemli olsa da tek başına yeterli olamamaktadır. SKH'leri gerçekleştirmenin anlamı gelişmekte olan ülkelerdeki hızlı kentleşmeye ve de yerelleştirilmiş insani ihtiyaçlara yatırım akışlarını mevcut şartlar altında engelleyen yapısal sorunları halletmektir.

Değişik kaynaklara göre, 2013 ve 2030 seneleri arasında, küresel altyapı finansman açığını çözmek için gereken miktar tahmini 57 trilyon ABD Dolarıdır. Bu durumda son 18 sene içinde altyapıya harcanan yıllık ortalama 2 trilyon ABD Dolarına 1.16 trilyon ABD Doları daha eklenmesidir.⁴²

Kentler İklim Finansmanı Liderlik İttifakına göre: '2015 - 2030 yılları arasında düşük-emisyonlu, iklim-esnek bir kentsel altyapı için küresel talep yıllık 4.5 trilyon ila 5.4 trilyon ABD Doları arasında olacaktır'.⁴³

Gelişmiş ve gelişmekte olan dünyanın kentlere olan kritik ihtiyacı 'iyi bir kamusal' altyapıdır ve de içine özel finansmanın da yatırılabilceği sürdürülebilir bir kentsel kalkınma planını uygulamada kamusal finansmanın ifa etmesi beklenen önemli bir görevi olacaktır.

Eğer 100 trilyon ABD Dolarının önemli bir oranı emekli fonları⁴⁴ için ayrılmazsa bankalardaki 140 trilyon ABD Doları; tahvillerdeki 100 trilyon ABD Doları ve de hisselerle dağıtılmış 73 trilyon ABD Doları hareketlendirilmezse SKH'lere ulaşılamayacaktır.

Problem şu ki bugünkü tabloda bu fonlar SKH'ler tarafından önceliklendirilmiş projelere veya bölgelere gidecek yolu bulamamaktadır. Küresel düzlemde emeklilik fonlarındaki toplam paranın sadece %2'si altyapıya ayrılmaktadır ve günümüzde toplam Yabancı Direkt Yatırımının (FDI) sadece %2'si en az gelişmiş ülkelere akmaktadır. Daha kalkınma öncelikli ve sürdürülebilir bir küresel finansman sektörüne ulaştıracak 'sessiz devrimin' tatbik edilmesi gerektiğini kanıtlayan sistematik olmayan kanıtlar varsa bile halen yapısal engeller söz konusudur.⁴⁵

Küresel finansmanın kentselleşmenin en hızlı yaşandığı ve de ihtiyaçların en keskin olduğu bölgelere doğru akmasını engelleyen birtakım engelleri aşabilmek için ciddi bir finansal sektör inovasyonu gerekmektedir.⁴⁶ Başarılı olabilmek için, şu anda yaygın bilinen, 'bankaca geçerli olan' ya da sosyal sorumluluk gösteren yatırım temasıyla aynı çizgide olmanın ötesine giden bir anlayış gerekir. Yeni anlayış kentsel finansmanın hem tedarikinde hem de ona olan talepte bir reform uygulamalıdır.

Küresel finansman sektöründe ise her biri başarılı finansmanın sınırlandırıcı zorunluluklarıyla uyumlu olan bir dizi bölük pörçük proje birleşince işlevsiz kentsel sistemler ortaya çıkacaktır. Bu türde finanse edilen kentler başarısız olmaya yatkındır.

Hayati derecede önem arz eden bir şekilde, 'her zamanki finansman' anlayışındaki artışla ortaya çıkan riskler değiştirilmesi oldukça güç olan uzun-vadeli altyapıya sabit şekilde yerleşecektir. Bu da varlık sahipleri, finansçılar ve sigortacılar için gelecekte ilave yük meydana getirecektir ve de yerleşimin kent merkezleri ile bölgelerindeki ekonomik fırsatların artan miktarda kan kaybetmesine katkıda bulunacaktır. Hem insani hem de ekolojik türdeki yeni sermaye türlerini ve de bu sermayeyi yerel ekonomilerde üretken kılmak için gereken yeni ölçütleri tanımak ihtiyaç duyulan arz-yanlı finansal reformun bir parçasıdır (bu sayfadaki Kutuyu inceleyiniz).⁴⁷

KÜRESEL FİNANSMANIN YENİ ARZLARI⁴⁸

Asya-kökenli (temelde Çin menşeli) kaynaklardaki fon artışı genelde abartılmaktadır. Ancak mevcut tablo yine de OECD bankalarından finansman sağlamak için her zaman mücadele etmek zorunda kalan gelişmekte olan ülkelerin kentleri için yeni fırsatlar sunmaktadır. Çin 2011 - 2013 arasında Afrika kıtasına yılda yaklaşık 13 milyar ABD Doları yatırmıştır. Kendi başına bir finansal sektör reformu ihtimali sunan Yeşil İklim Fonunun da dünyanın en fakir fakat aynı zamanda en hızlı kentselleşen bölgeleri kapsamında mega-projelerin ötesinde reel bir ilgi ve alaka görmek istiyorsa bu örnekteki benzer yöntemler uygulayarak alt-ulusal aktörleri sürece dahil etmelidir.

Talep terazisinde ise toplulukların daha 'efektif talep' çağırısı yapması yer alırken, aynı zamanda fonksiyonel kentlerle ilgili olan temel sorunlar ve de yatırım fırsatları portföyünün sürdürülebilir ve kapsayıcı kentleri daha da ileriye taşımak için daha uyumlu hale getirilmesi de yer alır.

Talebin bu şekilde koordinasyonu en iyi şekilde yerel ölçekte gerçekleştirilebilir ve ilgili aktörlerin bölgelerine özgü artıları ve sorunları iyi anlaması ve paranın iyi harcandığından emin olması gerekmektedir. Örnek vermek gerekirse, özellikle görüşmelerin geleneksel idarecileri de kapsadığı durumlarda arazi gelişiminin değişen piyasa koşullarına ve sosyal dinamiklere elastik olmasını sağlayacak yetki sahibi yerel aktörlerin dahil edilmesi gibi. Eşit şekilde önem arz eden bir diğer unsur arsa değerini zapt etme ihtimallerini ölçmek ve de bu olasılığı en iyi şekilde fark edebilecekleri düzgün bir konuma yerleştirilmeleridir.

İşte bu nedenle ulusal bütçeden yerel kademeye tahsis edilen finansal kaynakların artmasını ve de kamusal fonlar ve özel sektör finansmanı arasında daha kapsamlı bir bütünleyicilik olmasını sağlamada önemli bir ilk adım finansal intikali mümkün kılacak yönetişimi ve de finansal yönetim sistemlerini kurmaktır. Alt-ulusal bir mali kapasite kurmak basit bir görev değildir ve de ulusal ölçekte gerçekleşen finansal inovasyon girişimlerinin bir bileşeni olarak ve de MLG'ye daha da fazla adanarak buna öncelik verilmelidir.

"Sürdürülebilir kentsel kalkınma planını kurmada kamusal finansmanın oynaması gereken önemli bir rol vardır"

“Gelişmekte olan ülkelerde yer alan kentler ile finansman tahsisatının nasıl yapılacağını dikte eden kurallar arasındaki iletişim kopukluğu piyasadaki başarısızlığın kronikleşmiş formunu temsil etmektedir”

Başarılı olmak isteniyorsa arzu edilen ‘efektif finansman çerçevesi’⁴⁹ yardımcı olmak istediği kent sakinlerinin var olan sosyo-ekonomik ihtiyaçlarına ve araçlarına uygun şekilde tasarlanmalıdır. Mesela uygun fiyatta konut arzu ediliyorsa bunun, hedef pazarın gücünün yeteceği bir finansman paketine ve de konutları çekici yapacak bir alansal çerçeveye gereksinimi vardır.

Lakin mevcut şartlar altında ‘efektif finansman çerçeve’⁵⁰ kurmayı ve ‘tüm hissedarların harekete geçirilmesini’⁵¹ engelleyen bir dizi kapsamlı ve yeterince dikkat edilmemiş sorun mevcuttur ki bu sorunlar hem kamusal hem de özel sektör kaynaklı para kaynaklarının SKH’lerde hayal edildiği şekilde sürdürülebilir ve kapsayıcı kentleri desteklemek üzere akışa girmesini bloke etmektedir.

Tarihsel olarak bakıldığında ise sermaye tahsisatları genel olarak koordinasyon problemlerini çözmede etkin olamamıştır ki bu durum Metropol Alanlar ve Aracı Kentler bölümlerinde de tespit edilmiştir. Gelişmekte olan ülkelerde yer alan kentler ile finansman tahsisatının nasıl yapılacağını dikte eden kurallar arasındaki iletişim kopukluğu piyasadaki başarısızlığın kronikleşmiş formunu temsil etmektedir ki kentsel finansman sorunlarının merkezinde yer alan meselede budur.

Kentsel kalkınmanın bu gibi özellikleriyle bağlantılı olan yapısal problemleri kalkınma desteği ve kamusal fonlarının birleşmesiyle sunulan formül çözemezse ‘[sürdürülebilir] kalkınma finansmanı’⁵² SKH’lere ulaşamama veya Paris Sözleşmesi’ni savunma önceliklerini başaramayarak siyasi, sosyal ve çevresel bir risk aldığına bahsi geçen potansiyelini gerçekleştirememiş olacaktır. Bu bakış açısına göre, finans sektörü işlemlerinin aldığı kararlarda bugün tespit edilememiş pek çok risk vardır ve de değişimin acilen gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Efektif reformlar muhakkak yerel içeriğe daha fazla önem gösterecektir ve de yerel bazda uygunluğu olan ortak menfaatler üretecektir. Bu süreçte onlar, Medellín, Kolombiya gibi kent örneklerinde de gösterildiği üzere yeni kalkınma fırsatlarının önünü açmak için yerleşik finansman ve yenilenmiş yerel vergilendirme yoluyla ‘içsel serveti’ hareketlendirecektir.⁵³ Metropol Alanlar hakkındaki bölümde de gösterildiği üzere artan değerleri elinde tutan bir dizi mekanizma vardır: kamusal arazi mülkiyeti ve ticaret; yerel çaptaki genel vergilendirme; katma-değerli birikim mekanizmaları; kalkınma icraları; planlama onay masrafları; veya devredilmiş yatırım havuzları ve daha pek çok etmen bunlara örnek gösterilebilir.

Karar-verme sürecinin şeffaf ve kapsayıcı olmasını sağlarken altyapıların artan ihtiyaçlarına yetişebilmek için bu enstrümanlar gereklidir.⁵⁴ Buna ilaveten yatay finansal eşitleme mekanizmaları kullanılarak bir metropol alanında kombine hizmetleri sunmak ya da ekonomik kalkınma programlarını tatbik etmek için vergi gelir-paylaşımı desteklenmiştir.⁵⁵

Üç geniş içerikte dikkatleri üzerine çeken finansal sektör reformunun kendine has özelliklerini ayırt etmek önemlidir: meşru bir yerel yönetimi ya da resmi finansman sektörleri olmayan ‘en az gelişmiş kentler’; yerel yönetim ve finansal sektörlerle gelişen ama bu ikisi arasında zayıf bir koordinasyon olan ‘gelişmekte olan’ kentler; sağlam bir altyapı ve finansal yönetimi olan ‘gelişmiş’ kentler .

Meşru bir yerel yönetimi ya da resmi finansman sektörleri olmayan en az gelişmiş kentler

Gelişmekte olan ülkelerdeki en büyük 500 kent arasından sadece %4’ü uluslararası finansal pazarlara erişebilmiş ve de sadece %20’sinin ulusal pazarlara erişimi vardır.⁵⁶ Önceki bölümlerde bahsedildiği üzere, erişimin önündeki bariyerler kentler, a-kentler ve metropol alanlarda farklılık gösterir. Afrika ve Asya kentlerinin 2015 ve 2050 arasında kentsel nüfusa 2.4 milyar eklemesi beklenmektedir. Altyapı ve hizmetler gerektiği şekilde finanse edilmezse bu insanlar kentsel istihdam sistemlerine asimile edememenin neticesi ciddi bir sosyal ve politik risktir.

Pek çok kent düşük-yatırım, düşük-kazanç dengesinde sıkışmış haldedir zira mali kaynaklar ve resmi istihdamın olmayışı; kişi başına düşük gelir seviyesi; mali ağıdan kaçma eğiliminde olan haneler- arası para havalelerine mecburiyet; vergi toplamak ve de kamusal hizmet kullanıcılarından ücret almak konusunda zayıf yerel kapasite ve buna eşlik eden düşük hesap verebilirlik seviyesi ile bu kentler sınırlandırılmaktadır.⁵⁷ Emtia patlamasında, örneğin ECOWAS ülkelerinin vatandaşları, ev içi gelirlerinin, %1 inden azını yerel vergilendirme ve de tarifelendirmede kullanmıştır.⁵⁸

Kişi başına düşen gelir seviyesinin düşük olması bu kentlerin altyapısında geleneksel kullanıcı ödemeli harç sistemlerini engeller. 1960'lardan bu yana, Gayri Safi Sermaye Oluşumu (aynı zamanda bazen Gayri Safi Yatırım olarak da adlandırılan bir gösterge) Afrika'da %22'nin altında iken Doğu Asya ülkelerinde oran %42'ye çıkmıştır.⁵⁹ Afrika kentlerinde kentsel altyapıya yapılan düşük yatırım en iyi Nairobi örneğinde mevcuttur ve burada yerel yönetim sermaye toplamında kişi başına yılda 14 ABD Dolarından daha az bir miktar ayırmaktadır.⁶⁰ Genel olarak, Afrika yaklaşık %40'luk bir altyapı finansman açığı yaşamaktadır.⁶¹ Bu kentlerin büyük kısmında özel finansman ya hiç yoktur ya da zayıf yerel bütçe, teminatsızlık (örn. teminat olarak arazi mülkiyeti), ve mutlak yoksulluk nedeniyle kronik şekilde piyasa başarısızlığına açıktır. En az gelişmişler kategorisinde yer alan kentler oldukça az seviyede FDI çeker ve finansçılar tarafından genelde 'yüksek-riskli' olarak tanımlanırken bu ülke vatandaşları ise 'iskonto edilemez' olarak sınıflandırılmaktadır.

Birleşik finansman-yönetim açığı ve de ortaya çıkan kamusal altyapı eksikliği kalkınmayı ciddi şekilde etkilemektedir. Gelişmekte olan ülkelerin kentlerindeki Yeni Kentsel Gündem'in 'yenilikçi ve efektif finansman çerçeve'⁶² çağrısına cevap verilmezse, SKH'leri elde etmek çok daha zorlaşmaktadır.

Bu acil ihtiyaca orta vadede cevap verebilmek için bu kategoride sıralanan kentlerin finans kaynaklarına erişimleri gerekmektedir (örn. tahvil parası şeklinde borçlanarak). Lakin kısa vadede yerel yönetimlere ulusal bütçeden daha fazla miktar tahsis ayırarak bağışçıların kaynaklarını etkili bir şekilde birleştirmek ve aynı zamanda,⁶³ mevcut finans ve yönetim kapasitesiyle orantılı olan hizmetleri ve altyapıları kurumsal ve teknik inovasyon aracılığıyla da olsa planlamak odak noktası olmalıdır.

Bir analizde de belirtildiği üzere, 'daha az harcayarak daha iyi altyapı sistemleri oluşturabilir'⁶⁴ ve bilhassa donör (bağışçı) fonlarının bu alternatif seçenekleri tespit edip desteklemeye odaklanması yerinde olacaktır.

Geleneksel finansmanın temel sorunu bilgidir. Altta yatan ilkeye göre yerel içerik daha iyi anlaşılırsa risk azalır, yeni finansman fırsatları aralanır ve de kamusal ve özel finansmanın kalkınmayı desteklemede üstlendiği katalizör rolünü icra etmesine olanak sağlanır. BM-Habitat'ın 'çoklu-aktör' sistemleri olarak adlandırdıkları sistemin önemi sadece yeni vatandaşlara oy hakkı vermekle değil aynı zamanda piyasa istihbaratına erişimi de mümkün kılmalıdır ki bu bilgi türüne erişim kamu fonlarının adil şekilde tahsis edilmesini ve yeni özel finansman pazarları açmasına olanak sağlayacaktır.

“Yerel kademeyi de ilgilendiren ulusal yatırım stratejilerini derlemek ve de kentsel ve kırsal politikalarla arada tutarlılık olmasını sağlamak ulusal yönetimlerin görevidir”

Ulusal yönetimler MLG aranjmanlarının bir parçası olarak bu kentlerde belli bir rol oynamaya devam etmek zorunda kalacaklardır. Ulusal hazine departmanı ve maliye bakanlıkları özel fonlama mekanizmaları ile (belediye bankaları ve yerel kalkınma fonları gibi) yerel yönetimleri desteklemekle kalmayıp aynı zamanda yerel makamları makul finansman koşulları sağlamak adına özel sektörle olan ilişkilerinde de desteklemelidir.

Sermaye piyasalarına erişimi mümkün kılacak bilanço cetvellerine sahip olmayan ya da henüz birim başına ödeme yapan vatandaşları mevcut olmayan aracı kentlerde bu durum daha da fazla geçerlilik kazanan bir realite haline dönüşmektedir. Bu kentlerde, ulusal transferler bu 'düşük-yatırım, düşük-kazanç' dengesini kırmaya yardımcı olmaktadır.⁶⁵ Her ne kadar yerel karar-vericiler yatırımların uzamsal ve teknolojik özelliklerini koordine edecek en doğru makamlar olsa da yerel kademeyi de içeren ve kentsel ve kırsal politikalarla tutarlı olan ulusal yatırım stratejilerini derlemek ulusal yönetimlerin görevidir.

Foto: Jeff Attaway - Dakar (Senegal).

“Kamusal sektör yatırımlarına ve de belediye hizmetlerinin kamusal teminine yönelik daha kapsayıcı stratejiler uygulamak, istihdam yaratma konusunda verimli döngüler yaratma potansiyeline sahiptir”

MLG yaklaşımının bir bileşeni olarak farklı yönetim alanları arasındaki mevcut çatışmaları aşabilen Yerel Finansman Ulusal Komiteleri kurulumuna öncelik vermek ve de finansal hakların intikal ettirilmesine özen göstermek, gelişmekte olan ülkelerin bilhassa ele alması gereken hususlardır.⁶⁶ Bu gibi komiteler intikali mümkün kılacak yerel uygunluğa sahip zaman dilimleri hususunda, yerel ölçekte hesap verebilirlik ve etkin bir finansman kontrolü oluşturma sürecinde ve de intikali yapılacak olan bütçe oranlarının değerlendirilme araçları konusunda net bir görüşe sahip olmalıdır. Yerel finans kaynaklarına dair gözlem yetileriyle donatılmış olan bu komiteler somut ve de güvenilir verilerle ilgili olarak resmi birimlerle diyalog kurabilecektir.

Gelişmekte olan yerel yönetişimlere ve finansman sektörlerine sahip olan kentler

Bu kentlerde yerel hükümet karar-verme mekanizmaları ve de kamusal fonların tahsisat biçimleri hususunda bir nebze de olsa sorumluluk yetkisine sahiptir. Yine de gelişmekte olan ülkelerde, yerel yönetimler ulusal kaynaklardan ortalama %8 - %12 arası pay almaktadır ki bu oran onların ekonomik kalkınmaya sağladıkları katkıya göre orantısızdır.⁶⁷

Takip edilmesi beklenen birincil hedef ekonomi üzerindeki kentsel katkıyı yansıtmak; kentsel finansmana erişimi arttırmak (borç verme veya tahvil piyasasına erişim sayesinde); mevcut parayı daha efektif harcayabilmek için yerel düzeyde harcanan ulusal kaynakların oranlarını yukarıya çekmektir. Bunu başarmak adına, yerel kademelere çok daha geniş ulusal bütçe payı vermek için alt-ulusal mali sistemlerini güçlendirmek ve de yerel kaynakları çok çeşitli dinamik kaynaklarla zenginleştirmek gereklidir (vergili, vergisiz, kullanıcı masrafları dahil edilerek gibi).

Benzer şekilde yerel makamlar yerel gelir kaynaklarını arttırmanın değişik yöntemlerini, örneğin arsa katma değer zaptı gibi, araştırmalıdır. Bahsi geçen yerel otoritelerin arazi envanterlerine sahip oldukları durumlarda ve kamu mallarına yatırım yapılması suretiyle arsa değerlerini yükselten bir sermaye hesabı kullanabildiklerinde bu artışların bir kısmını ilave yatırımları zapt etmek için kullanabilirler. Arjantin Rosario kentinde belediye kent tüzüğü belediyelerin yaptıkları yatırım neticesinde bilhassa sahil kıyılarında elde edilen emlak artışı değerlerini belediyenin elinde tutmasına olanak sağlar.⁶⁸

Yukarıda bahsi geçen ortak yönetim yaklaşımları finansman sektöründe de tam kabul görmelidir. Yerel makamların hedefi merkezi yönetimden onay alarak ya da almaya gerek duymaksızın (örn. tahvil piyasası ve kamusal veya ticari bankalardan) borç almayı mümkün kılacak şekilde kendi bilançolarını güvenilir yapmanın yollarını aramaktır. Kamusal sektör yatırımlarına ve de belediye hizmetlerinin kamusal teminine yönelik belediye hizmetleri için daha kapsayıcı stratejilerin yatırımları çekmek, istihdam yaratmak, hane gelirlerini arttırmak ve de toplulukların ihtiyaçlarına daha iyi cevap verme konularını kapsayan bir çemberi oluşturma potansiyeli vardır. Bu gibi girişimler riski azaltan sosyal mutabakat türlerini oluşturma potansiyeline sahiptir ('risksizleştirmek') ve aynı zamanda özel sektör yatırımlarını da fonksiyonel kılabilir. ⁶⁹

Bu kentlerdeki finansal kısıtların anlamı kamu yetkililerinin mevcut fonları tahsis ediş biçimlerinde (örn. uzun vadeli ve entegre bir planlamayla) stratejik bir hareket tarzı benimsemeleri gerektiğidir.⁶⁹ Eskiden beri riskli kamusal ürünler olarak algılanan bu kentlere sürdürülebilir bir akış içinde ürün ve faaliyet finansmanı sağlanmasının yegane yolu kamu sektörünün altyapı yatırımları konusunda uzun süreli kararlılığı ve de özel sektör finans kaynaklarını kentlere iletmek için bilinçli girişimlerde bulunmalarıdır. Eğer şeffaf kamusal tedarik politikaları vasıtasıyla yapılandırılırlarsa İndirim Sözleşmelerinin kentsel enerji temini, ulaştırma, su ve temizlik, atık yönetimi yatırımlarında düşük-riskli pazarlar ve kalabalık yatırımlar oluşturma potansiyelleri vardır.⁷⁰ Kentsel kamu malları yararına özel sektörle görüşmeler yapabilmek için yerel yönetimin kapasitesini arttırmak önem arz etmektedir.

Gelişmekte olan bu kentlerin OECD ülkelerinde yer alan kentlerle aynı kentsel kalkınma güzergahından gitmemeleri gerektiğini de göz önünde tutarsak karar vericilerin yararlanmaları gereken bir kaç örnek durum sıralanabilir. Mesela özel sektör bankaları ulusal politikalarda yer alan

projelerin sürdürülebilirliğine küresel çapta yapılan vurguya yanıt olarak kamu mallarına ortaklaşa yatırım yapmalarını mümkün kılacak yeni ortaklık arayışındadırlar.⁷¹ Güçlü yerel finansman sistemleri uzun-vadeli kamusal yatırım planları ve özel ortaklarla anlaşma yapacak daha yüksek bir kapasite seviyesi ile birleştğinde ilgili topluluklarla daha güçlü finans ve ortaklık kaynakları temin edebilir.

Olgun bir altyapı ve finansal yönetim sistemi olan kentler

Vatandaşlar, yerel yönetimler ve özel finansman sektörü arasındaki ortaklıkların olgun seviyede olduğu gelişmiş ülkelerde politikalar yapısal değişiklikleri öngörmeye yönelik planlanmaktadır ki bu amaç doğrultusunda mevcut yaşam standartları sürdürülmeye devam edilirken yaşanan altyapı yenilenmektedir ve de daha az kaynak-yoğun bir kalkınmaya geçiş tercih edilmektedir. Kamusal ve özel fonlarla tutulan derin sermaye havuzlarının tahsisini mevcut olan en iyi bilgi kaynaklarından istifade etmek suretiyle güncel ve potansiyel riskler ve de fırsatlarla eş çizgiye getirmek atılması gereken önemli ilk adımlardandır.⁷²

Bu kentlerdeki finansman sisteminin vatandaşlarının değişen demografik profilini (örn. yaşanan nüfus için sağlık bakım ekonomisi) tahmin etmek ve de ekolojik varlıkları korumak gibi önemli sorumlulukları vardır (örn. iklim değişikliği ya da sele karşı tampon kurma ve kıyıda yükselen dalgaların önlenmesi gibi). Bu sermayenin kazanç oranlarını ölçen yeni kriterler yatırımların finansal getirisine işaret eden sınırlı seviyedeki kazanç nosyonlarının ötesine ulaşmalıdır. Yaşanan bu güçlük yerel makamlarla yerleşimciler arasında yeni sosyal mutabakatlar imzalanmasına olanak sağlar ki bu mutabakatlarda teknolojik inovasyon başlatılırken rekabet avantajı da sağlanmış olur.

Buna benzer şekilde sosyal etki yatırımcılığının ve de sosyal etki bağlarının ortaya çıkışı göstermektedir ki sürdürülebilir kentleri mümkün kılmak için kazançlı işlerin ve istihdam fırsatlarının ötesine gidilmelidir. Buna örnek olarak İsviçre'nin Sürdürülebilir Finansman girişiminde yaşanan değişim ve 'dışarıda kalanlar' kriterini getirmeleri verilebilir. Bu kriteri göre bazı projeler mevcut halleriyle yetersiz olarak değerlendirildiklerinden çevresel, sosyal ve yönetim bildirim kapsamında (ESG) diskalifiye edilmektedir.

Bazı örneklerde ise, yeni teknolojilere geçiş yeni finansman türlerini gerektiren paralel hizmet sunum sistemlerini uygulatmaktadır (örn. finansman kooperatifleri, kitlesel fon). Halkın yenilenebilir enerjinin hem üreticisi hem de tüketicisi olduğu Alman kentlerinde başlatılan 'üreten tüketici' enerji kooperatifleri ve enerji şirketlerinin operasyonlarına belli bir oranda yerel vatandaş yatırımı eklemesine izin vermek zorunda olduğu Danimarka kökenli 'yatırım hakkı' programı yeni modeller elde etme potansiyeline işaret etmektedir. Bu türde hizmet sunum biçimlerine geçişte kamusal-özel yatırım ortaklıklarının oynaması gereken önemli bir rol vardır.⁷³

“Sağlam yerel finansman sistemleri topluluğa ve dış finansman kaynaklarına güvenli erişim sağlayacak bir dayanak sunmaktadır”

Yeni finansman ortaklıklarının güvenilir olmalarını ve de finansörlerin ve kentlerin karaya çıkmış veya toksik varlıklara boyun eğmesini önlemek adına finansal regülatörlerin oynaması gereken önemli bir rol vardır.⁷⁴

Finansman sektör reform örneği

Kentselleşmenin mevcut durumu bağlamında kapsayıcı, kompakt ve koordineli kentlerin sunacağı ekonomik artılar değişime açık bir örnektir.⁷⁵ Lakin önümüzdeki 15 sene içinde gereken yıllık 5-7 trilyon ABD Dolarını harekete geçirmek ve bu miktarı kentlere efektif şekilde tahsis etmek, kamusal-özel malların ve de kent ölçeğindeki 'iskonto edilemez' projelerin finansmanı ile ilişkilendirilen finansman bariyerlerine yönelik olan reformlara bağlıdır.

Mevcut kaynaklar her ne kadar yeterli düzeyde olsa da sermayenin olması gerektiği şekilde yeniden tahsis edilmesi için artan iştah esasen bir kamusal tercih unsurudur. Tehlikede olan unsur ise sürdürülebilir kalkınma ihtiyaçlarına hizmet amacına uygun olarak 21. yüzyıl çizgisindeki bir finansal sistemi şekillendirme potansiyelidir.⁷⁶ Ulusal kaynakların büyük bir kısmını alt-ulusal kademelere devretme kararlılığı içsel yerel finansman sistemleri oluşturularak desteklenmelidir ve motivasyon noktası bu gibi tahsislerin ekonomik kalkınma ve kapsayıcı kalkınmayı ilerletme olasılığının yüksek olduğunu bilmektir.⁷⁷

Basit bir finansal özgürleştirme veya kentsel kalkınmanın sözde bileşenleri olarak değerlendirilen çevresel tahribat, kentsel yayılma ve sosyal tecridi taklit eden bir finansman türünün uzantısı olmanın ötesine geçemeyen bir uygulamayla Yeni Kentsel Gündemin başarılması olanaksızdır. Finansman

temini yerel içeriklere göre biçimlendirilmelidir ve de başarısı ise finanse edilmesi gereken sonuçlara dair net bir vizyona bağlı olacaktır.

“Basit bir finansal özgürleştirme veya kentsel kalkınmanın sözde bileşenleri olarak değerlendirilen çevresel tahribat, kentsel yayılma ve sosyal tecridi taklit eden bir finansman türünün uzantısı olmanın ötesine geçemeyen bir uygulamayla Yeni Kentsel Gündemin başarılması olanaksızdır”

Bu istek geleneksel bir proje finansmanı uzantısı olmanın çok ötesine geçer ve de inşa edilen kentler arasındaki yeni bir sosyal, kurumsal, alansal ve altyapısal bileşenlerin yeni bir anlayışla ele alınmasını gerektirir. Bu aynı zamanda küresel sermaye temsilcilikleriyle özel kentlerde gizli fırsatları ve riskleri yakından tanıyan ayrıca çok paydaşlı kompleks anlaşmaları kontrol etme becerisine ve donanımına sahip olan yerel aktörler arasında yeni ortaklıklar kurulmasını gerektirmektedir.

Artan finansallaşmanın bu içeriğinde, finans sektörünün uzun vadeli başarısı bölgelerde ve kentlerde fonksiyonel, kapsayıcı ve sağlıklı ekonomilere yatırım yapma yetilerine dayanmaktadır.

Geleneksel finans sektörünün kentsel altyapı, düşük karbon teknolojileri ve gerekli kamu mallarına yatırım yapma konusundaki kısıtlı becerileri kaynakların yanlış tahsisatına yol açtı ve de geçmişte bu durum krizlere zemin hazırladı. Bu problemin temelinde yatan sorun bilgilendirmeye alakalıdır. Zira acilen finansman kaynaklarına gerek duyan pek çok coğrafyada, yönetim aranjmanlarında, teknolojilerde ve ekonomilerde yerleşik bir belirsizlik ve yabancılık söz konusudur ve bu acil ihtiyaçlarına rağmen söz konusu sistemler yatırım taleplerini finansörlerin istediği şekilde bir çerçeveye oturtmayı bilmemektedir. Küresel finansman sektörünü kentselleşmenin (mevcut şartlar altında, insan kaynaklı küresel ısınmayı kapsayan) çoklu imgelerini yansıtacak şekilde yenileme şartı 'küresel finansman beyin takımının' bilgi asimetrisini düzeltmek ve kentsel altyapı ve de hizmetlere yeni finans kaynaklarının akışını desteklemeye istekli olmasını gerektirmektedir.

Foto: Kate - Quito (Ekvador).

NOTLAR

¹ Perez, 'Finansal Çöküş Sonrası Altın Çağın Kapılarını Açmak'; Swilling, 'Ekonomik Kriz, Uzun Dalgalar ve Sürdürülebilirlik Geçiş'i.

² Rockström vd., 'İnsanlık için Güvenli bir İşlevsel Alan'; Scoones, Leach ve Newell, 'Yeşil Dönüşümlerin Politikası'.

³ WBGU - Küresel Değişiklik Alman Danışma Konseyi, Eyleme Geçen İnsanlık.

⁴ Dünya çapındaki kentsel trendler hakkında daha fazla bilgi için Raporun giriş bölümünü inceleyiniz.

⁵ WBGU - Küresel Değişiklik Alman Danışma Konseyi, Eyleme Geçen İnsanlık. Bu aynı zamanda bir miktar da olsa '4. endüstriyel devrim' temalı 2016 Dünya Ekonomik Forumunda yapılan görüşmelere benzemektedir.

⁶ Evans, Karvonen, ve Raven, Deneysel Şehir.

⁷ UCLG, Dünyada Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi; UCLG, Yerel Yönetim Finansmanı; UCLG, Kentselleşen Dünyamızda Herkes için Temel Hizmetler; Harvey, 'Müdürlükten Girişimcilik'e doğru'.

⁸ Sengers, Berkhout ve Raven, 'Kentte Deneyler'.

⁹ Smoke, 'Afrika'da Desantralizasyon'; Pike, Rodríguez-Pose, ve Tomaney, Yerel ve Bölgesel Kalkınma ; UCLG, Dünyada Özerkleştirme ve Yerel Demokrasi; UCLG, Yerel Yönetim Finansmanı; Rodríguez-Pose, 'Ekonomistler Coğrafyacı rolünde Coğrafyacılar ise Bambaşka bir rolde'; Barca, McCann, ve Rodríguez-Pose, 'Bölgesel Kalkınma Müdahalesi Örneği'.

¹⁰ Ascani, Crescenzi, ve Iammarino, 'Bölgesel Ekonomik Kalkınma'; Dünya Bankası, Dünya Kalkınma Raporu 2009; Yusuf, Wu, ve Evenett, Küreselleşme Çağında Yerel Dinamikler bkz. ayrıca OECD'nin Ülkesel Araştırma serileri ve bölgesel kalkınma temalı başka yayınlar.

¹¹ 'Yönetişim, yönetimin aksine sivil toplum ile devlet, yönetenler ve yönetilenler, hükümet ve tebaası arasındaki ilişkilere değinmektedir. Bu ilişkinin merkezinde yer alan kavram hem politikacılar hem de idari kurumlar açısından güvenilirliktir. Kredibilite artışı ve de yönetim meşruiyeti sayesinde hesap verebilirlik, şeffaflık, cevap verebilirlik, gerçek katılım, sivil toplum ve kamuda yer alan sivil toplumların güçlendirilmesi', McCahey, Halfani ve Rodríguez, 'Yönetişimi Anlamaya Doğru', 95-96.

¹² BM-Habitat tarafından 2007 yılında yayınlanan ve daha sonra herkese eşit seviyede temel hizmet erişimi hakkını da dahil edecek şekilde 2009 senesinde kapsamı genişletilmiş olan desantralizasyon ve yerel makamların güçlendirilmesine dair uluslararası talimatları inceleyiniz. Bu iki doküman en son kabulden geçen Kentsel ve Bölgesel Planlama Uluslararası Talimatlarına (2015) bağlanarak okunmalıdır.

¹³ Graham ve Marvin, Kentselcilik Ayrımak.

¹⁴ Angel, Kentler Gezegeni.

¹⁵ Uluslararası Çalışma Organizasyonu, İşlerin Değişen Yapısı

¹⁶ OECD, Gayri Resmi yeni Normal midir?

¹⁷ UNRISD, Yoksulluk ve Eşitsizlikle Mücadele.

¹⁸ 1966 senesinde kabul edilen ve 1976 senesinde uygulamaya sokulan Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi. (UNGA A/Res/21/2200). Konut konusunda bakınız BM-Habitat İstanbul Sözleşmesi ve Habitat Gündemi (paragraf 61). Su ve temizlik hakkına dair bilgi için BM Kararları A/Karar/64/292, 28 Temmuz 2010.

¹⁹ UCLG, 'Kültür: Sürdürülebilir Kalkınmanın Dördüncü Dayanağı'.

²⁰ Borja vd., Yerel ve Küresel; Landry, Yaratıcı Kent.

²¹ Dokümanı onaylamış olan Genel Kurul Kararına erişim için online: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/66/288&Lang=E.

²² BM Genel Kurulu, Dünyamızı dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Gündemi A/Res/70/1, 21 Ekim 2015, online adres: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

²³ Birleşmiş Milletler, 'Politika Makalesi 3: Ulusal Kentsel Politika', 4.

²⁴ aynı eserde, 5.

²⁵ Sengers, Berkhout, ve Raven, 'Kentte Deneyler'.

²⁶ Bzk, Sassen, İhraçlar.

²⁷ Taylor ve Camaren, 'Afrika Kentlerinde İklim Esnekliğini Güçlendirmek'.

²⁸ BM-Habitat, Yeşil bir Ekonomi için Kentsel Modeller.

²⁹ 1996 Habitat Gündem 181. Paragraf katılımcı mekanizmaların kurulması ve desteklenmesi çağrısı yapmaktadır.

³⁰ Tam Raporun Metropol Alanlar bölümüne bakınız, Metropol Alanların yönetiminde Sivil Toplum ve Hükümet Dışından Kurumların Rolü. Bkz., Mansuri ve Rao, Kalkınmanın Yerelleştirilmesi.

³¹ 'Kentin Hakkı' hareketini gösteren bağlantılar ve dinamikler hakkında detaylı bilgiler için in <http://www.righttothecityplatform.org.br/>, <http://www.uclg-cisdp.org/en/right-to-the-city/> ve Birleşmiş Milletler, 'Politika Makalesi 1: Kentin Hakkı ve Herkes için Kentler'.

³² aynı eserde

³³ Her iki dokümanada online erişim mevcuttur. Kentte İnsan Hakları için UCLG Küresel Tüzük-Gündem: <http://www.uclg-cisdp.org/en/rightto-the-city/world charter-agenda/1>; Kentin Hakkı Dünya Tüzüğü: <http://www.righttothecityplatform.org.br/>.

³⁴ Mitlin Patel, 'Kentsel Fakirlik ve Stratejiler Fakirleri Koruyan Politika için'.

³⁵ 2008 Baskısındaki yazıları inceleyiniz; Kentsel Yönetim ve Çevre ve Kentselleşme Hareketi Sivil Katılımı, cilt 20, sayı 2, online adres: <http://eau.sagepub.com/content/20/2.toc>.

³⁶ Bu konular daha kapsamlı şekilde BM-Habitat Bölüm 6'da açıklanmıştır. Dünya Kentler Raporu 2016.

³⁷ UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi, 'Yerel Finansman Görüşmeleri Habitat III UCLG Girdileri'.

³⁸ Krippner, 'Finansallaşma Nedir?'; Epstein, Dünya Ekonomisinde Finansallaşma.

³⁹ Guironnet ve Halbert, 'Kentsel Kalkınma Projelerinin Finansallaştırılması'.

⁴⁰ Mazzucato, 'Finansman inovasyonu'.

⁴¹ UNCTAD, SKH'lere yatırım yapmak

⁴² Dobbs vd., Altyapı Üretkenliği.

⁴³ Kentlerin İklim Finansman Liderliği İttifakı, 'Kent İklim Finansmanındaki mevcut durum 2015', 14.

⁴⁴ Rakamlar tartışmalıdır. UNCTAD, SKH'lere yatırım raporuna göre 20 trilyon ABD doları 'gelişmekte olan ülkelerdeki konut emeklilik fonlarında biriktirmektedir'.

⁴⁵ UNEP, 'Bize Gereken Finansal Sistem. Finansal Sistemle Sürdürülebilir Kalkınmanın paralel çizgiye gelmesi'.

⁴⁶ Kentlerin İklim Finansman Liderlik İttifakı, 'Bangkok-Johannesburg Planı'; BM-Habitat, 'Habitat III Meksiko Deklarasyonu'.

⁴⁷ Mazzucato ve Shipman, 'Üretken Yatırım ve Değer Yaratımı için Hesap Verme'.

⁴⁸ Afrika Altyapı Birliğinden alınan bilgilerle adapte edilmiştir, Çin Exim Bank.

⁴⁹ Birleşmiş Milletler, 'Habitat III Meksiko Deklarasyonu'.

- ⁵⁰ aynı eserde
- ⁵¹ UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi , 'UCLG Yerel Finansman Habitat III Görüşmeleri için Girdiler'.
- ⁵² UNEP, 'Bize Gereken Finansal Sistem. Finansal Sistemle Sürdürülebilir Kalkınmanın paralel çizgiye gelmesi '.
- ⁵³ UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi, 'UCLG Yerel Finansman Habitat III Görüşmeleri için Girdiler'.
- ⁵⁴ Bahl, Linn, ve Wetzel, 'Gelişen Dünyada Yöneticilik ve Finansman Metropol Alanları.
- ⁵⁵ Unutmayınız ki eşitleme mekanizmalarının genelde devlet tarafından daha az kaynak tahsisi yapılan belediyelere yapılan ilave transferlerin söz konusu olduğu alt seviyede siyasi ve mali özerklik içeriklerinde nadiren uygulanabilmektedir.
- ⁵⁶ Daha fazla bilgi için bkz. Hogg, 'Finansal olarak Sürdürülebilir Kentler'.
- ⁵⁷ UNCTAD, SKH'lere yatırım yapmak
- ⁵⁸ AfDB, UNDP, ve OECD, Afrika Ekonomik Görünümü 2016.
- ⁵⁹ aynı eserde.
- ⁶⁰ aynı eserde
- ⁶¹ Warren, 'Afrika'nın Altyapı Açığını Kapsama'.
- ⁶² Birleşmiş Milletler, 'Habitat III Meksiko Deklarasyonu.
- ⁶³ UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi, 'UCLG Yerel Finansman Habitat III Görüşmeleri için Girdiler'.
- ⁶⁴ Warren, 'Afrika'nın Altyapı Açığını Kapsama'.
- ⁶⁵ Clark ve Moonen, ' Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin 21.yy'da Küresel Gündeminde Metropol Alanlar '.
- ⁶⁶ UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi, "UCLG Yerel Finansman Habitat III Görüşmeleri için Girdiler'.
- ⁶⁷ Bahl, Linn, ve Wetzel, 'Gelişen Dünyada Yöneticilik ve Finansman Metropol Alanları.
- ⁶⁸ aynı eserde
- ⁶⁹ Tam Raporun Metropol Alanlarla ilgili olan Bölüm 1'ine bakınız.
- ⁷⁰ Mazzucato, 'Finans Yenilikçiliği ' ; Mazzucato ve Shipman, 'Üretken Yatırım ve Değer Yaratımı için Hesap Verme'.
- ⁷¹ AfDB, UNDP, ve OECD, Afrika Ekonomik Perspektifi 2016.
- ⁷² Doğal Sermaye Deklarasyonu, 'Çevresel Risk için Borç verme Portföylerini test etmek üzere Finansal Kurumlara liderlik etmek'
- ⁷³ Mazzucato, 'Pazar sabitlemeden pazar oluşturmaya'.
- ⁷⁴ aynı eserde
- ⁷⁵ Clark ve Moonen, '21. yüzyılda Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Küresel Gündeminde Metropol Alanların oynadıkları rol'
- ⁷⁶ Gouldson vd., 'Dünya Kentlerinde Düşük Karbon Gelişimini Hızlandırmak'.
- ⁷⁷ UNEP, 'Bize Gereken Finansal Sistem. Finansal Sistemle Sürdürülebilir Kalkınmanın eş çizgiye gelmesi '.
- ⁷⁸ Blöchliger ve Égert, 'Desantralizasyon ve Ekonomik Kalkınma - Bölüm 2'.

KAYNAKÇA

AFDB, UNDP, ve OECD. Afrika Ekonomik Bakışı 2016. Afrika Ekonomik Bakışı. OECD Yayınları, 2016.

Angel, Shlomo. Kentler gezegeni. Cambridge, Mass: Arazi Politika Lincoln Enstitüsü, 2012.

Ascani, Andrea, Riccardo Crescenzi, ve Simona Iammarino. 'Bölgesel Ekonomik Kalkınma : İnceleme'. SEARCH Ön Rapor. Bilgi varlıklarını paylaşmak : Bölgeler arası uyumlu çevreler (SEARCH) Projesi, Ocak 2012.

Barca, Fabrizio, Philip McCann, ve Andrés Rodríguez-Pose. 'Bölgesel Kalkınma Müdahalesi Örneği: Mekan-bazlı yaklaşımlara karşı mekan-nötr Yaklaşımlar'. Bölgesel Bilim Dergisi 52, no. 1 (Şubat 2012): 134–52. dok.:10.1111/j.14679787.2011.00756.x.

Blöchliger, Hansjörg, ve Balázs Égert. 'Desantralizasyon ve Ekonomik Kalkınma - Bölüm 2: Ekonomik Faaliyet, Üretkenlik ve Yatırım Üzerindeki Etki'. OECD Mali Federalizm Ön Raporları Paris: OECD, 3 Haziran 2013.

Borja, Jordi, Manuel Castells, Mireia Belil, ve Chris Benner. Yerel ve Küresel: Bilgi Çağında Kentlerin Yönetimi. Londra: Earthscan Yayınları 1997.

Kentlerde İklim Finansman Liderliği İttifakı. 'Bangkok-Johannesburg Planı'. CCFLA, 2015.

-----, 'Kent İklim Finansmanı Durumu 2015'. CCFLA, 2015. <http://www.kentleriklimfinansman.org/wpcontent/uploads/2015/12/CCFLA-State-of-City-İklim-Finansman-2015.pdf>.

Clark, Greg, ve Tim Moonen. 'Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin 21.yy'da Küresel Gündeminde Metropol Alanlar. Londra: Kentlerin İşleyişi, Ltd., 2016.

Dobbs, Richard, Herbert Pohl, Diaan-Yi Lin, Jan Mischke, Nicklas Garemo, Jimmy Hexter, Stefan Matzinger, Robert Palter, ve Rushad Nanavatty. Altyapı üretkenliği: Yılda nasıl \$1 Trilyon birikir. New York: McKinsey Küresel Enstitüsü, 2013.

Epstein, Gerald A., ed. Finansallaşma ve Dünya Ekonomisi. Cheltenham, BK; Northampton, MA: Edward Elgar, 2005.

Evans, James, Andrew Karvonen, ve Rob Raven, ed. Deneyisel Kent. Londra; New York: Routledge, 2016.

Gouldson, Andy, Sarah Colnbrander, Andrew Sudmant, Nick Godfrey, Joel Millward-Hopkins, Wanli Fang, ve Xiao Zhao. 'Dünya Kentlerinde Düşük-karbonlu Kalkınmayı desteklemek. Devam makalesi 'Küresel fırsatı yakalamak: Daha fazla Kalkınma ve daha iyi bir İklim ortaklıkları. Londra; Washington, D.C.: Yeni İklim Ekonomisi, 2015.

Graham, Stephen, ve Simon Marvin. Kentselliği Ayırmak: Bağlantılı Altyapılar, Teknolojik Hareketlilikler ve Kentsel Şartlar. Londra; New York: Routledge, 2001.

Guironnet, Antoine, ve Ludovic Halbert. 'Kentsel Kalkınma Projelerinin Finansallaşması: Kavramlar, Süreçler, ve Göstergeler. Ön rapor. HAL, 2014.

Harvey, David. 'İdarecilikten Girişimcilğe: Geç Kapitalizmde Kentsel Yönetişimin Dönüşümü'. Geografiska Annaler. Seri B, İnsan Coğrafyası 71, no. 1 (1989): 3. dok.:10.2307/490503.

Hogg, John. 'Finansman olarak Sürdürülebilir Kentler: Afrika Kentlerinin Kredi derecelerini arttırmalarına nasıl yardım edelim. Dünya Bankası, 2013.

Uluslararası Çalışma Kurumu, ed. İşlerin değişen doğası. Dünya İstihdamı ve Sosyal bakış (WESO) 2015. Cenova: ILO, 2015.

Krippner, G. 'Finansallaşma nedir?'Sosyoloji Departmanı. Los Angeles: UCLA, 2004.

Landry, Charles. Yaratıcı Kent: Kentsel Yenilikçiler için alet takımı. 2. ed. Londra; Sterling, VA: Routledge, 2008.

Mansuri, Ghazala, ve Vijayendra Rao. Kalkınmayı Yerelleştirmek : Katılım İşe yarıyor mu? Washington, D.C.: Dünya Bankası, 2013.

Mazzucato, M. 'Finansman inovasyonu : Yıkıcı Yaratıcılığa Karşı Yaratıcı Yıkım'. Endüstriyel ve Örgütsel Değişim 22, no. 4 (1 Ağustos 2013): 851–67. doi:10.1093/icc/dtt025.

Mazzucato, Mariana. 'Pazar sabitlemeden pazar oluşturmaya: İnovasyon Politikaları için yeni bir Çerçeve . Endüstri ve İnovasyon 23, no. 2 (17 Şubat 2016): 140–56. doi:10.1080/13662716.2016.1146124.

Mazzucato, M., ve A. Shipman. 'Üretken Yatırım ve Değer Yaratımı için Hesap verme. Endüstriyel ve Örgütsel Değişim 23, no. 4 (1 Ağustos 2014): 1059–85. doi:10.1093/icc/dtt037.

McCarney, Patricia, Mohamed Halfani, ve Alfredo Rodríguez. 'Yönetişimi Anlamaya Doğru: Gelişmekte olan Ülkelerde Yeni bir fikrin doğuşu ve bu fikrin Kentsel Araştırmalar açısından anlamı. Gelişen Dünyada Kentsel Araştırma: Kent üzerine perspektifler, edit. Richard E. Stren ve Judith Kjellberg Bell, cilt. 4. Toronto: Kent ve Toplum Araştırmaları Merkezi, Toronto Üniversitesi, 1995.

Mitlin, Diana, ve Sheela Patel. 'Kentsel Fakirlik ve Yoksunluk yanlısı politikalarla dair stratejiler: Uluslararası Gecekondu/Varoş Sakinleri üzerine düşünceler '. Güney Küre Kentleri Routledge Rehberi, edit. Sue Parnell ve Sophie Oldfield, 1.ed. New York: Routledge, 2014.

Doğal Sermaye Deklarasyonu, 'Çevresel Risk için Borç verme Portföylerini test etmek üzere Finansal Kurumlara liderlik etmek' , 2016.

OECD. Gayri Resmi artık yeni Normal mi? Kalkınma Merkezi Araştırmaları. Paris: OECD, 2009.

Perez, Carlota. 'Finansal Çöküş sonrası Altın bir Çağın kapılarını açmak: Tarihten dersler çıkarmak. Çevresel İnovasyon ve Toplumsal geçişler, Ekonomik-finance kriz ve sürdürülebilirlik geçişi, 6 (Mart 2013): 9–23. doi:10.1016/j.eist.2012.12.004.

Pieterse, Edgar. 'Yeni Dünyalar Kurmak: Tasarım ve İkinci Kentsel Geçiş'. Diğer %90'la ortaklaşa: Kentler, edit. Cynthia E. Smith. New York: Smithsonian Cooper-Hewitt Ulusal Tasarım Müzeleri, 2011.

- . 'Güneyde Kentsel Sürdürülebilirliği yeniden şekillendirmek '. Kalkınma 54, no. S3 (Eylül 2011): 309–16. doi:10.1057/dev.2011.62.
- Pike, Andy, Andres Rodríguez-Pose, ve John Tomaney. Yerel ve Bölgesel Kalkınma. Abingdon, Oxon: Taylor ve Francis, 2006.
- Rockström, Johan, Will Steffen, Kevin Noone, Åsa Persson, F. Stuart Chapin, Eric F. Lambin, Timothy M. Lenton, vd. 'İnsanlık için güvenli bir alan'. Doğa 461, no. 7263 (24 Eylül 2009): 472–75. doi:10.1038/461472a.
- Rodríguez-Pose, Andrés. "Ekonomistler Coğrafyacı rolünde Coğrafyacılar ise Bambaşka bir rolde"; Barca, McCann, ve Rodríguez-Pose, 'Bölgesel Kalkınma Müdahalesi Örneği: Coğrafya ve Ekonomilerde Değişen mesafe algısı' Ekonomik Coğrafya 11, no. 2 (1 Mart 2011): 347–56. doi:10.1093/jeg/lbq034.
- Sassen, Saskia. İhraçlar: Küresel Ekonomide mücadele ve karmaşa. Cambridge, MA: Belknap Yayınevi, 2014.
- Scoones, Ian, Melissa Leach, ve Peter Newell. Yeşil Dönüşümlerin Politikası, 2015. <http://kamusal.ebib.com/choice/kamusalfullrecord.aspx?p=1924433>.
- Sengers, F., F. Berkhout, ve R. Raven. 'Kentte deneyler: Sürdürülebilirlikte Deneycilik kavramlarını açmak'. Deneysel kent, edit. James Evans, Andrew Karvonen, ve Rob Raven. Londra; New York: Routledge, 2016.
- Smoke, Paul. 'Afrika'da Desantralizasyon, Boyutlar, Efsaneler ve Zorluklar. Kamusal yönetim ve Kalkınma 23, no. 1 (şubat 2003): 7–16. doi:10.1002/pad.255.
- Swilling, Mark. 'Ekonomik kriz, Uzun dalgalar ve Sürdürülebilirlik geçişi: Afrika bakışı'. Çevresel inovasyon ve Sosyal geçişler 6 (Mart 2013): 96–115. doi:10.1016/j.eist.2012.11.001.
- Taylor, Anna, ve Peter Camaren. 'Afrika Kentlerinde İklim Esnekliğini Güçlendirmek. Gayri Resmi Çalışma Çerçevesi'. Londra; Cape Town: İklim ve Kalkınma Bilgi Ağı ve Kentlerin Afrika Merkezi, 2014.
- UCLG. Kentselleşen Dünyada Herkes için Temel Hizmetler. GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 3. Milton, Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2014.
- . 'Kültür: Sürdürülebilir Kalkınmanın Dördüncü Dayanağı '. Barcelona: UCLG, 2010. [http://www. Agenda21culture.net/index.php/docman/-/1/393-zzculture4pillarsden/file](http://www.Agenda21culture.net/index.php/docman/-/1/393-zzculture4pillarsden/file).
- . Dünya Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Birinci Küresel Raporu, 2008. GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 1. Washington, DC: Dünya Bankası, 2009.
- . Yerel Yönetim Finansmanı: 21. yy zorlukları. GOLD - Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Küresel Raporu 2. Cheltenham: Edward Elgar, 2011.
- UCLG Kalkınma Yerel Finansman Komitesi , 'Yerel Finansman Görüşmeleri Habitat III UCLG Girdileri. Barselona: UCLG, 2016.
- UNCTAD, ed. SKH'lere Yatırım yapmak: Eylem Planı. Dünya Yatırım Raporu 2014. New York: Birleşmiş Milletler, 2014.
- UNEP. 'Bize gereken Finansal Sistem. Finansal sistemle Sürdürülebilir Kalkınmayı hizalamak '. Araştırma Raporları. Cevova: UNEP, 2015.
- BM-Habitat. 'Desantralizasyon ve Temel Hizmetlere Erişim üzerine Uluslararası Talimatlar '. Nairobi: BM-Habitat, 2009.
- . , ed. Yeşil bir Ekonomi için Kentsel Modeller. Nairobi: BM-Habitat, 2012.
- . Dünya Kentler Raporu 2016 Kentselleşme ve Kalkınma - Yeni Gelecekler Nairobi: BM Habitat, 2016.
- BM-Habitat ve UNECA. Afrika Kentsel Gündemine Doğru. Nairobi: BM-Habitat, 2015. <http://unhabitat.org/books/towards-an-africa-urban-agenda/>.
- UNRISD. Yoksulluk ve Eşitsizlikle Savaşmak: Yapısal Değişim, Sosyal Politika ve Politika. Cenova: Birleşmiş Milletler Sosyal Kalkınma Araştırma Enstitüsü, 2010.
- Birleşmiş Milletler. 'Habitat III Meksiko Deklarasyonu. Kentsel Kalkınma Finansmanı: Milenyum Evrimi. Tematik Toplantılar. Meksiko: Birleşmiş Milletler, 2016.
- . 'Politika Bildirisi 1. Kentin Hakkı ve Herkes için Kentler '. Habitat III Hazırlık Komitesi. Surabaya. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2016.
- . 'Politika Bildirisi 3. Ulusal Kentsel Politika'. Habitat III Hazırlık Komitesi. Surabaya. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2016.
- Warren, Herman. 'Afrika'nın Altyapı Açığını Kapsamak'. Londra: Ekonomist Kurumsal Ağı, 2015.
- WBGU - Küresel Değişiklik Alman Danışma Konseyi, Eyleme Geçen İnsanlık: Kentlerin Dönüştürücü Gücünü Açığa Çıkarmak. Özet. Berlin: Wissenschaftlicher Beirat der Bundesregierung Globale Umweltveränderungen, 2016.
- Dünya Bankası. Dünya Kalkınma Raporu: Reshaping Ekonomik Coğrafya. Dünya Kalkınma Raporu 2009. Washington, D.C: Dünya Bankası, 2009.
- Yusuf, Shahid, Weiping Wu, ve Simon J. Evenett, editörler. Küreselleşme çağında Yerel Dinamikler : Kalkınmada 21. yy katalizörleri . New York, N.Y: Oxford Üniv. Yay., 2000.

05.

HABİTAT III
VE İLERİSİ İÇİN
YEREL ve
BÖLGESEL
YÖNETİMLERİN
GÜNDEMİ

GÜNDEM

GOLD IV'in verdiği temel mesaja göre, bilhassa Yeni Kentsel Gündemin uygulamaya konmasında liderlik rolü üstlenebilmeleri için yerel ve bölgesel yönetimlerin küresel kalkınma gündemlerine yetkilendirme verilmelidir.

Kentsel Gündemin uygulamaya konmasında en uygun makam yerel ve bölgesel yönetimlerdir zira kendi gündemlerine özgü taleplerini gerçeğe dökebilmeleri için her topluluk, yerleşke ve bölge ortak hareket ederek bir içerik-özel yanıt hazırlamalıdır. Bu yanıt yoksulluk, artan eşitsizlik, güvensizlik, çevresel tükenme ve iklim değışikliği ile ilgili sorunlara yöneliktir.

Ayrıca Yeni Kentsel Gündeme dair tavsiyelerin tam anlamıyla maddi bir geçim kaynağı ve vatandaşlık hakkı sunması için insanların mesken tuttuğu her türlü yerleşke, alan ve bölge türüne uygulanabilir olması beklenmektedir. Yeni Kentsel Gündem SKH'lerin amaçlarını; COP 21'in iklim değışikliğini önleme konusundaki kararlılığını; Felaket Riskini Azaltma Sendai Çerçevesi ve kalkınma finansmanı Addis Ababa Eylem Gündemini (AAAA) güçlendirmelidir. Bunların İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1948) ile Sivil ve Siyasi Haklar ve Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Haklar (1966) BM Uluslararası Sözleşmelerinde vurgulanan ilkelerine dayanması şarttır. Aynı zamanda BM'in Desantralizasyon ve Temel Hizmetlere Erişim ile Kentsel ve Bölgesel Planlama Uluslararası Talimatlarına dayanması da beklenir.

Efektif desantralizasyon ve yetkilerin, kaynakların ve kapasitelerin kademeli olarak yerel ve bölgesel yönetimlere tahsisi bu ana aktörlerin tam potansiyelini ortaya çıkarmanın ön koşuludur zira ancak o zaman SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündem amaçları elde edilebilir. Önce yaşadığımız kentleri ve yerleşkeleri değıştirilelim ki 'dünya da değışeblsin'.

Aşağıda sunulan öneriler Rapor'un hazırlanma sürecinde yerel ve bölgesel yönetimlerden toplanan araştırma verilerinden ve danışmanlık hizmetlerinden kısmen yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu öneriler aynı zamanda Habitat III sürecinde Yerel ve Bölgesel Yönetimler Küresel Görev Komitesinin sunduğu tavsiyeleri de yansıtmaktadır. Yeni Kentsel Gündemde vurgulanan hususlarda zaman kaybetmeden eyleme geçmek için ülkeler, yerel ve bölgesel yönetimlerle diğer paydaşları desteklemek adına sunulan reform önerilerini de kapsamaktadır.

'Yerel eylem'e yönelik olan ilk öneri listesi alt-ulusal yönetimlerin SKH'ler, Paris Sözleşmesi, Sendai Çerçevesi ve Yeni Kentsel Gündemin başarıya ulaştırılmasına ne şekilde katkı sağlayabileceğini göstermektedir. İkinci öneri gurubu ise 'ulusal eylem' odaklıdır ve ulusal, yasal, kurumsal ve siyasal reformların altını çizmektedir. 'Küresel eylem' temalı son öneri gurubu ise ulusal ve yerel kalkınmayı mümkün kılan başlıca üç konuya değinir: küresel yönetim, uluslararası finansman ve desantralize işbirliği. Bu önerilerin her biri yerel ve bölgesel yönetimleri kapsayıcı ve sürdürülebilir kalkınmaya dair yeni uluslararası gündemde hak ettikleri üst mertebeye ulaştırmak için güçlendirmenin yollarını aramaktadır.

YEREL EYLEM

ULUSAL EYLEM

KÜRESEL EYLEM

YENİ KENTSEL GÜNDEM TEMELİNDE AMAÇLARA ULAŞMAK

1. Yerel ve bölgesel yönetimlerin stratejik yönetim kapasitesini geliştirmek.
2. Kentler ve bölgeleri ortaklaşa üretmek için dinamik ve otonom bir sivil topluma destek vermek suretiyle katılımı yükseltmek.
3. Kentler ve bölgelerin geleceğini şekillendirmek için kentsel ve bölgesel planlamadan yararlanmak
4. Kaliteli ve dirençli altyapılara ve herkes için temel hizmete erişimi garanti etmek.
5. Medeni işler sağlamak ve sosyal birliktelik kurmak için yerel ekonomik fırsatları teşvik etmek.
6. ‘Kentin Hakkı’ anlayışını kentsel ve bölgesel yönetimin merkezine koymak.
7. Düşük karbon yayan, dirençli kentler ve bölgelere geçiş sürecinde öncülük etmek
8. İnsan-odaklı kültürel politikalar uygulayarak yerel mirası, çok sesliliği ve yaratıcılığı desteklemek.

YENİ BİR ÇOK-KADEMELİ YÖNETİŞİM SİSTEMİ

1. Ortak yönetişim ve efektif desantralizasyonu teşvik etmek adına kurumsal çerçeveleri yenilemek
2. Alt-ulusal yönetimlerle işbirliği yaparak uyumlu ve entegre ulusal, kentsel ve bölgesel politikalar icra etmek
3. Sürdürülebilir finans araçları arasında uyum sağlamak adına alt-ulusal finansman sistemlerini yeniden değerlendirmek.
4. Hatasız şekilde bilgiler sunan ülke verileriyle desteklenerek SKH'ler, Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündem maddeleri uyarınca denetlemesinde yerel ve bölgesel yönetimleri yetkilendirmek.

YEREL ve BÖLGESEL YÖNETİMLERİN KÜRESEL TABLODA HAK ETTİKLERİ YERİ ALMALARI

1. Uluslararası kalkınma kurumlarının idari yapılarında organize yerel ve bölgesel yönetim ağlarına yer vermek
2. Yerel sürdürülebilir altyapı, hizmetler ve konut hallerini finanse edecek yeni enstrümanlar oluşturmak.
3. İnovasyona destek vermek için desantralize ve şehirden şehre işbirliği, öğrenme ve bilgi paylaşımına katkı sağlamak

YEREL EYLEM:

YENİ KENTSEL GÜNDEM TEMELİNDE AMAÇLARA ULAŞMAK

Küresel ve yerel problemler arasında giderek büyüyen ilişkilerin sonucu olarak günümüzde, yerel ve bölgesel yönetimler kentsel doku ve bölgelerin ve ortaklıkların korunmasında ve düzenlenmesinde eskisinden daha önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte genelde bu sorunları çözmelerine olanak sağlayacak kaynaklardan mahrum oldukları için hali hazırda yüklendikleri mesuliyetleri icra etme becerileri üzerinde de ilave bir stres oluşmaktadır. SKH'lerin 'dönüşen dünya' olarak tanımladıkları kavrama destek olmak isteyen tüm yerel ve bölgesel yönetimler proaktif davranarak aşağıda anlatılan eylemleri içtenlikle uygulamaya hazır olmalıdırlar:

1.

STRATEJİK YÖNETİM KAPASİTELERİNİ GELİŞTİRMEK

Yerel ve bölgesel liderler SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündemin başarılmasını sağlayan umulmadık fırsatlara açık olmalıdır ve bunlardan fayda sağlamalarını mümkün kılacak kapasite ve liderlik modelleri geliştirmelidirler: Örnek vermek gerekirse;

- yerel demokrasiyi yenilemek adına ortak bir yönetim sistemi tatbik etmek; insan haklarına dayanan ve cinsiyet ve eşitlik haklarına bağlı olan bir dizi faktörü dikkate alacak yeni yönetim modelleri geliştirmek; insani muamele ve mutluluk faktörlerine özen göstermek.
- inovasyon ortaklıkları kurmak suretiyle inovasyonu hayat tarzı yapmak, planlama ve deneycilik için (örn. kent laboratuvarları) interaktif alanlar oluşturmak; e-yönetim, işbirlikçi karar-verme, kalite ve yerel verilerin kapsamlı incelemesi adına yeni ICT kullanımlarını teşvik etmek; şeffaflık ve hesap verebilirlik uygulamalarını ilerletmek.
- yerel finansman ve varlıklarla efektif şekilde işlem yapabilmek adına stratejik bir yönetim yaklaşımı geliştirmek ve de bunları kaynakların hareketlendirilmesinde bir kaldıraç olarak kullanmak; kentsel kamusal mallar adına özel sektörle işbirliği yapma kapasitesini arttırma ve de müdahalelerini kamusal menfaat kuralları çerçevesine yerleştirmek; risklerin ve krizlerin idaresini güçlendirmek.
- Kamu birimlerinde daha cazip kariyer pozisyonları geliştirmek suretiyle en başarılı çalışanların ortak menfaatlerini korumak; yerel seviyedeki kamu çalışanlarına eğitim yatırımı yapmak ve bunların akran öğrenme ve bilgi ağı paylaşımlarını (örn. öğrenme platformları) teşvik etmek; kamu çalışanları ve kamusal hizmet sunucularının çalışma haklarına saygı göstermek.
- Yolsuzlukla mücadele etmek için bağımsız kontrol mekanizmalarını da dahil etmek suretiyle mesleki ahlak kuralları geliştirmek.
- kentler ve bölgeler arasında dayanışma kurmak ve de belediyeler arası işbirliğini desteklemek; kentler ve bunların iç bölgeleri arasında ortaklıklar tesis etmek; ölçek ekonomileri geliştirmek; gıda güvenliği sağlamak ve de doğal kaynakları korumak ve böylelikle kırsal-kentsel ortaklığına pozitif etki sunmak.

2.

KENTLER VE BÖLGELERİ ORTAKLAŞA ÜRETMEK İÇİN DİNAMİK VE ÖZERK BİR SİVİL TOPLUMA DESTEK VERMEK SURETİYLE KATILIMI YÜKSELTMEK

Katılımcı demokrasi, ortak kamusal hizmetler, müşterek konut, işbirliği ve dayanışma-temelli ekonomiler yeni yönetim yaklaşımına katkıda bulunur. Yerel ve bölgesel liderlerin sorumlulukları aşağıdakileri kapsamakta ancak bunlarla sınırlandırılmamaktadır:

- vatandaşları yerel siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayata tam katılım sağlamaları için yetkilendirmek ve bu sayede efektif katılım için (örn. katılımcı planlama ve bütçeleme) uygun şartları, mekanizmaları ve araçları sağlamak (alanlar, fonlar gibi); vatandaş-odaklı kamu politikaları denetimi ve yerel verilerin kamuya paylaşımını desteklemek; kamusal etkileşimler ve

inovasyon için kamusal alanlar sağlamak; sivil toplum ve toplulukların otonom düzenini desteklemek; daha kapsamlı bir şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlamak.

- kentler ve bölgelerden başlamak üzere toplumları ortaklaşa-üretmek ve de kentler ve bölgelerin, Ortaklaşa-üretim ve Ortaklaşa-yönetimine doğru adım atmak için sivil toplum, çalışma sektörü ve akademisyenlerle beraber efektif yerel ve bölgesel ortaklıklar kurulması için girişimlerde bulunmak.
- herkese hizmet sunma ilkesi doğrultusunda paydaşları sisteme katmak; ortaklaşa-üretimi teşvik etmek; ana paydaşlarla (örn. sivil toplum, merkezi yönetimler, hizmet operatörleri, sendikalar) siyasi diyaloglar kurmak; yerel tüzüklerin hizmetler, roller ve mesuliyetler, hesap verebilirlik kuralları ve de uzun vadeli ve sürdürülebilir finansman ve yönetim modellerinin seviyelerini ve de standartlarını gösteren tanımlara başvurmak.
- sosyal konut programları uygulamak ve alternatif ve modern konut seçenekleri için vatandaş inisiyatiflerini desteklemek: sivil toplum inisiyatifleri makul fiyatta konut olanaklarının ortaklaşa-üretimine katkı sunabilir (örn. kamusal arazi kredileri, habitatların ortaklaşa üretimi ve de konut ittifaklıkları).
- Gelişmekte olan ülkelerde gayri resmi yerleşkelerin aslında kentsel üretimin meşru ve de tarihi bir üretim aracı olduğunu kabul ederek gayri resmi alanları kentsel dokuya dahil etmek için Varoş Sakinleriyle ortak hareket etmek.
- 'kentsel ekonomi'yi teşvik etmek ve de herkese medeni bir iş ve geçinecek ücret sağlamak adına işbirlikçi sosyal ve bakım-odaklı ekonomilere destek sunmak; hizmet sektöründe gönüllü çalışma, yeni ekonomik modelleri ve inovasyonları paylaşma gibi faaliyetlere vatandaşlar ve yerel toplulukları da dahil etmek; yeni ekonomik fırsatlar (örn. ortak mobilite, konaklama, tarım, işbirliği finansman/kitlesel fon, kültürel ürünler, ortaklıklar) üretmek.

3.

KENTLER VE BÖLGELERİN GELECEĞİNİ ŞEKİLLENDİRMEK İÇİN BÜTÜNLEŞİK KENTSEL VE BÖLGESEL PLANLAMADAN İSTİFADE ETMEK

Stratejik planlama yönetimin önemli bir bileşenidir. Yerel ve bölgesel yönetimlerin temel mesuliyetlerinden olan alansal planlama, arazi kullanımı, ekonomik istikrar, altyapılar ve diğer boyutları bir araya getirir. Yerel ve bölgesel yönetimlerin sorumlulukları:

- kentleri ve bölgeleri mukimlerine özel ihtiyaçlara göre şekillendirmek; gelecek 10-20 yıl için kentler ve bölgelere dair bir ortak vizyon kurmak amacıyla tüm yerel paydaşlarla ve sosyal hareketlerle işbirliği kurmak amacıyla uzun vadeli bir stratejik, katılımcı plan hazırlamak.
- daha kaliteli bir yaşam, kentsel yoğunluk, çok fonksiyonellik, sosyal anlamda karışık mahalleler, bağlantısallık ve güvenli kamusal alanları teşvik etmek adına esnek ve dinamik bir plan uygulamak; hızla büyüyen kentlere daha fazla yatırım yapmak; dolgu amaçlı ve planlı eklentileri mümkün kılmak; özellikle riske-açık alanlarda varoş yayılımını engellemek.
- kentsel yayılmayı kontrol edebilmek adına arazi-kullanım planlarını ve düzenlemelerini stratejik bir araç olarak kullanmak; felaket riskini düşürmek; sosyal dahiliyeti desteklemek; yerel kültür ve mirasa değer vermek; arazi ve konut spekülasyonlarını azaltmak ve icar güvenliğini koruma altına almak
- güncellenmiş arsa ve emlak kayıtları tutmak ve de yerel yatırımları finanse etmek için yerel makamların arsa ve emlak katma değerli kayıtları nakledebilmesini sağlamak.
- entegre ve çok merkezli metropol alanlar kurmak ve altyapılara, hizmetlere, çalışma imkanlarına ve sosyal tesislere herkesin eşit erişime sahip olduğu komple bir metropol fonksiyonel alanı da içine alan kapsamlı bir planlamaya girişmek.
- küme ekonomileri üretmek için plan yapabilmek amacıyla bölgeler, kentler ve kırsal belediyeler arasında daha yakın işbirliği geliştirmek.
- Kümelenmek, aracı ve küçük kentlerin rolünü arttırmak; karşılıklı bağlanabilirlik ve gelişimsel sinerjiler sağlamak; doğal kaynaklar üzerinde kentselleşmenin oluşturduğu baskıları hafifletmek.

4.

HERKESİN KALİTELİ VE DİRENÇLİ ALTYAPILARA VE DE TEMEL HİZMETLERE ERİŞİMİNİ SAĞLAMAK

Temel hizmetlere erişim herkese sağlanması gereken bir insani haktır. Yerel ve bölgesel yönetimler hem hizmet sahalarını geliştirmeli hem de bu esnada kentsel altyapıların neden olduğu çevresel etkileri azaltabilmelidir. Bu 'zorlu görevin altından kalkabilmeleri için', inovatif yaklaşımlar tatbik ederek deneyler yapmalarına imkan sağlayacak yetkiler onlara da verilmelidir:

- uzun vadeli yatırım stratejileri de dahil olmak üzere arazi-kullanım planlarına ek olarak altyapı planları tasarlamak; temel hizmet altyapısının metropol ve komşu yerel yönetimler arasında vuku bulan kentsel kalkınmaya eşlik etmek ve yönlendirmek.
- kamusal hizmetlerin idaresini ve sunumunu geliştirmek; yerel içeriklere adapte edilen şeffaf yönetim modellerini planlamak ve de kırsal alanlarda kamusal hizmet 'çölleri' oluşmasını engellemek; sosyal sorumluluk sahibi şirketlerle yerel topluluklar (örn. kamusal-özel ortaklıklar ve PPP'ler yoluyla) ve kamusal-özel-vatandaş ortaklıkları yani PPPP'lerle) arasında bağlantı kurarak hizmetlerin Ortaklaşa-üretim ve Ortaklaşa-yönetimini kolaylaştıracak inovatif ilişkiler kurmak.
- kamusal hizmetlerin ödenebilirliğini ve de finansal sürdürülebilirliğini desteklemek; minimum erişim aşamalarını garanti altına alacak mekanizmalar geliştirmek ve de temel hizmetlerin herkesin maddi gücüne uymasını sağlamak (örn. sosyal tarifeler, çapraz sübvansiyonlar ve de güvenlik ağıları vasıtasıyla); yapısal olarak kazançlı ve kazançsız hizmetler arasındaki hizmet bütçelerini dengelemek amacıyla yeterli miktarlarda çapraz sübvansiyonlar geliştirmek (örn. atık yönetimine karşı elektrik kullanımı gibi).
- Hizmetlerin ortaklaşa-üretimine dair yeni modeller keşfetmek ve de en savunmasız kesimler için küçük ölçekli ve gayri resmi temel hizmet sunumlarını desteklemek; teknolojik seçenekleri araştırmak (küçük ve bağımsız sistemler, yenilenebilir enerji için bağımsız şebekeler ve yerel içeriklerde adapte edilen sokak aydınlatması); özellikle gayri resmi yerleşkelerde küçük ölçekli ve gayri resmi temel hizmet sunumu da düşünülecek bir seçenektir ancak bunun için yerel yönetimlerin hizmet sunumundaki açıkları en aza indirmek ve kamu sağlığını korumak adına kaliteyi muhafaza etmeyi sürdürmesi ve resmi operatörlerle koordinasyon kurmaya destek olması şarttır.

5.

İNSANİ İŞLER BULMAK VE SOSYAL İŞBİRLİĞİNİ SAĞLAMAK ADINA UYGULANAN YEREL EKONOMİK FIRSATLARI TEŞVİK ETMEK

Yerel ve bölgesel yönetimler içsel ekonomik kalkınmayı arttırmak için küresel ekonomide bugün yaşanan dönüşümü kontrol edecek ve yararlanmayı sağlayacak siyasi yetkilere ve kaynaklara sahip olmalıdır:

- yerel yatırımları ve girişimciliği desteklemek suretiyle yerel halkın kapasitesini arttırmak.
- yerel ekonomileri küresel sorunlara adapte edebilecek bir dizi kapsamlı yerel ekonomi inisiyatifi desteklemek ve bunların dirençliğini arttırmak; yeni teknolojilere erişimi kolaylaştırmak (örn. KOBİ'lerle kümeleşmek, inovasyon ve bilgi ekonomisi, kültürel ekonomik faaliyetler).
- sosyal ve çevresel sorumluluk ölçütlerini içeren yerel-kademede yer alan kamusal tedarik sistemlerini uygulamak; yerel ekonomik kalkınmaya ve istihdama katkı sağlaması için yerel kurumlar ve bilhassa KOBİ'ler için fırsatlar yaratmak.
- daha fazla iş ve maddi geçim fırsatları yaratmak amacıyla şirketlerin ve yerel toplulukların katılımıyla emek-yoğun kalkınma stratejilerini teşvik etmek; yerel insan kaynaklarına eğitim fırsatları sunmak ve de üst düzey üretkenliği geliştirmek.
- Yeniden kullanım ve geri dönüşüm için sirküler ekonomileri desteklemek ve de çevre alanlarda ekonomik kalkınmayı güçlendirebilmek için kısa vadeli ekonomik devirleri teşvik etmek.
- 'Kentsel ekonomi'yi desteklemek ve de kayıt dışı ekonomiyi entegre etmek (örn. Kayıt dışı çalışanları tanımak, kayıt prosedürlerini basitleştirmek, vergi ödeme teşvikleri sağlamak, düzenlenmiş kamusal alanlara, hizmetlere ve altyapılara erişimi kolaylaştırmak, sosyal diyaloga elverişli alanlar oluşturmak, kayıt dışı çalışanların personel haklarını korumak).

6.

'KENTİN HAKKI' ANLAYIŞINI KENTSEL VE BÖLGESEL YÖNETİŞİMİN MERKEZİNE KOYMAK

Artan seviyedeki eşitsizlikler daha önce karşılaşılmamış yoksulluk ve tecrit şekilleri oluşturmuştur. Yerel ve bölgesel yönetimlerin sosyo-alsal tecritlerle her gün mücadele etmek zorunda kalmaktadır ve bu kapsamda sosyal adaleti teşvik etmek, göçmenleri entegre etmek, ayrımcılık ve kentsel şiddeti engellemek ve de refah ve huzur için sosyal hakları korumak misyonunu ifa etmektedir:

- mahrumiyet noktalarını tespit etmek ve uygun politikaları efektif şekilde uygulamak suretiyle yerel kademede yoksulluk ve eşitsizliklerle mücadele ederek azaltmak (örn. sosyal destek, gençlik programları, yaşlı bakımı, engelli programları, gıda güvenliği), her gurubun ona özgü karakteristiklerini tespit ederek yardım politikalarını genişletmek.
- konut politikalarını desteklemek ve düşük gelirli bireyler için de kapsayıcı ve destekleyici konut politikaları sağlayarak 'herkese konut hakkı'nın tam olarak ve kademeli bir süreçte gerçekleştirilmesini temin etmek (örn. makul fiyatta arazi için kamusal destekle ve de sosyal konut için kamusal finansmanı sağlayarak).

- Varoşları kaldırmak amacıyla sosyal topluluklarla işbirliği; fakir mahallelere kaynak sunmak; bir habitatın sosyal üretimini tanımak ve destek sunmak; en savunmasız olan guruplara güvenli kiracılık hakkı sunmak ve de zorla tahliyeleri engellemek.
- Kentte İnsan Hakları Küresel Tüzük-Gündeminde belirtildiği üzere insan haklarının bölünmezliğini ve de evrenselliğini dikkate alarak sosyal hedefli politikalara destek sunmak.
- Yeni yerleşimcilerin (örn. göçmenler ve mülteciler) belli haklara ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmak; entegrasyon ve dahiliyet politikalarını ve stratejilerini güçlendirmek (örn. istihdam, eğitim, sağlık, konut ve kültürde).

7.

DÜŞÜK KARBON YAYAN, DİRENÇLİ KENTLER VE BÖLGELERE GEÇİŞ SÜRECİNDE ÖNCÜLÜK ETMEK

Sürdürülebilir bir geleceğin teminatını daha yeşil kentler ve bölgeler oluşturmaktır. Yerel ve bölgesel yönetimler sürdürülebilir üretim ve tüketim modellerini hedef alarak ilerlemeli ve de iklim değişikliğini azaltma ve buna adapte olmaya uygun hareket etmelidir:

- Vatandaşlar için farkındalık, değişim ve bilgi vektörleri olmak, çevreye saygılı bir eğitimli ve sorumluluk sahibi kamuoyu oluşturmak ve bu bilinçli kamuoyunun sağlıklı, sürdürülebilir, dirençli ve temiz bir kent ve bölge talep etmesini sağlamak.
- özellikle kentsel altyapı ve kamusal hizmetler sahasında (örn. ulaştırma, kamusal aydınlatma, binalar, su, temizlik, atık yönetimi, ısıtma ve yeşil alanlarda) kentlerin yaydığı ayak izlerini küçültmek.
- yenilenebilir enerjilerin kullanımı ve iklim değişikliği kontrolü ve adaptasyon çalışmalarını desteklemek; kentsel ekolojik etki ve kırsal çevre üzerindeki sonuçlarını dikkate almak suretiyle doğal kaynakların bilinçli yönetimini sağlamak.
- Felaket Riskini Azaltmak için Sendai Çerçevesinde geçen ilkeleri takip ederek çevresel ve doğal riskleri önleme eylemlerini planlama süreçlerine entegre etmek.
- Paris Sözleşmesi, SKH'ler ve Sendai Çerçevesindeki ilkelere uygun şekilde köhne altyapı sistemlerinin yenilenmesine ve kamusal hizmetlerin genişletilmesine destek olmak; bölgesel işbirliğini, akıllı teknolojilerin entegrasyonunu ve de kaynakların etkin kullanımını teşvik etmek.
- Bilhassa maddi yardımlarla ve tam olarak fonksiyonel olan şartlar sağlayarak sivil toplumdan çıkan doğa-kaynaklı çözüm ve projeleri ve de kentsel tarımı desteklemek.
- ulaştırma sistemlerini adapte etmek ve de kamusal çoklu model ulaşımı ve de düşük-karbon hareketliliğini desteklemek.

8.

İNSAN-ODAKLI KÜLTÜREL POLİTİKALAR UYGULAYARAK YEREL MİRASI, ÇOK SESLİLİĞİ VE YARATICILIĞI DESTEKLEMEK

Vatandaşlık, entegrasyon ve ortak yaşam bilinci oluşturmada hayati unsur kültürdür. Sürdürülebilir kalkınmanın dört numaralı yapı taşı olarak görülmelidir. Bütün vatandaşların kültüre erişim hakkı vardır. Kentler ve bölgeler aktif kültürel politikaları desteklemelidir ve bunlar arasında özellikle dikkat edilmesi gerekenler aşağıdakilerdir;

- bütün vatandaşların kültürel yaşama erişim ve katılımını sağlayan ve kültürel politikaların iyi şekilde yönetilmesini garanti eden kültürel politikalar ve faaliyetlerden destek almak.
- mekan, kimlik ve aidiyet bilinci aşılama için kentlerin ve bölgelerin kültürel ve tarihi potansiyelini kullanmak ve de kentsel planlamaya kültür ve tarihi mirası entegre etmek.
- inovasyon ve ortak sorumluluk ve çatışmaların barışçıl yollarla çözümü için kültürel çeşitliliğin ön koşul olduğunu tasdik etmek.
- yaratıcılığı insana özgü bir deneyim olarak ve ilerleme kaynağı olarak görmek ve teşvik etmek.
- örneğin uygun kültürel etki değerlendirme yöntemleri uygulamak suretiyle tarihi mirası ve kültürü kentsel planlamaya dahil etmek.
- kültürel ekonomiyi yerel ekonomik kalkınma stratejilerine entegre etmek.
- sürdürülebilir üretim ve tüketimle paralel ilerleyen yeni kentsel faaliyetleri desteklemek adına kültürel faaliyetler ve alanlardan faydalanarak karşılıklı alışverişi ve öğrenmeyi ilerletmek.
- kültürel beceri ve bilgilerin edinimini desteklemek için kültürü ve eğitimi yeniden bir araya getirmek; kültürel iletişim, inovasyon ve kültürler arasında köprüler kurmak için dijital araçlar geliştirmek.
- Gündem 21'i Kültür çevresinde benimsemek ve adapte etmek.

ULUSAL EYLEM:

YENİ BİR ÇOK-KADEMELİ YÖNETİŞİM SİSTEMİ

Yerel liderliğin serpilip büyümesinin tek yolu yerel ve bölgesel yönetimlere dair bir ulusal fonksiyonel çevre, yeterli yasal çerçeveler ve kaynaklar ve aynı zamanda tepeden tabana yaklaşımlarda köklü dönüşüm yapmaktır.

Dahası pek çok ülkede ve bölgede tespit edilen koordinesiz desantralizasyona derhal önlem alınmazsa da yerel liderliğin serpilip büyümesi sıkıntıya düşecektir. Ulusal yönetimlerin sorumlulukları:

1.

ORTAK YÖNETİŞİM VE EFEKTİF DESANTRALİZASYONU TEŞVİK ETMEK ADINA KURUMSAL ÇERÇEVELERİ YENİLEMEK

- yetki devri ilkesi uyarınca çok-kademeli yönetişimin (MLG) efektif işleyen sistemini kurmak; yönetimin farklı sahaları arasında birbirine bağlılık olduğunu görmek ve de farklı kademeler ve mesuliyetler arasında ilişki kurarak dayanışma sağlamak. Yetki devri yerel yetkilerin ve mesuliyetlerin net bir tanımını sunarak desteklenmelidir.
- yeterli seviyede siyasi, idari ve mali desantraizasyonu olan bir fonksiyonel çevreyi yerel ve bölgesel yönetimlere sağlamak ki bu sayede yerel ve bölgesel yönetimler kendi kaynaklarından istifade ederek deneyler yapabilir, inovasyon kurabilir ve kaynaklarından istifade ederken onlara sağlanan mekan ve nüfusun avantajlarından da azami seviyede fayda sağlayabilir.
- MLG çerçevesinin yapıtaşları olarak 2007 ve 2009 senelerinde BM Habitat Yönetim Konseyi tarafından benimsenen Desantralizasyon ve Herkes için Temel Hizmetlere Erişim Hakkı Uluslararası Talimatlarını Yeniden tasdik etmek ve de uygulamaya koymak.

2.

ALT-ULUSAL YÖNETİMLERLE İŞBİRLİĞİ YAPARAK UYUMLU VE ENTEGRE ULUSAL, KENTSEL VE BÖLGESEL POLİTİKALAR İCRA ETMEK

- kentselleşme dinamikleriyle ulusal kalkınmanın tüm süreçleri arasında bir uyum sağlamak amacıyla kentsel ve bölgesel politikaları ulusal gündeme taşımak.
- ulusal, kentsel ve bölgesel kalkınma politikaları arasında uyum tesis etmek amacıyla MLG yaklaşımının bir bileşeni olarak merkezi yönetim bakanlıkları ve temsilcilikleri, yerel ve bölgesel yönetim temsilcilikleri, sivil toplum ve de özel sektör arasında düzenli koordinasyonu kolaylaştırmak; yerel ve bölgesel yönetimleri kamusal politikaların planlanması sürecine daha en başından dahil etmek.
- bölgesel kalkınma politikalarını tanımlama aşamasında, bilhassa sınırlı kapasiteye sahip bölgeler ve kentleri desteklerken bölgesel ve yerel yönetimlerin liderlik rolünü de teşvik etmek.
- stratejik altyapı ve bölgesel planlar arasında koordinasyon sağlamak; ulusal ve bölgesel kalkınma stratejilerini daha uyumlu kılmak ve de yerel inisiyatifleri desteklemesini sağlamak amacıyla stratejik altyapıların tasarımı ve ortaklaşa finanse edilmesini ilerletmek.

3.

FİNANS ARAÇLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR SİSTEM ARASINDA UYUM SAĞLAMAK ADINA ALT-ULUSAL FİNANSMAN SİSTEMLERİNİ YENİDEN DEĞERLENDİRMEK

- On sene içinde yerel yönetimlere ulusal kaynakların asgari yüzdesini ulaştırmak için eşitlikçi bir paylaşım sağlamak (örn. toplam kamusal bütçenin %20'si) ve de arzu edilen mali desantralizasyonu sağlamak; bu sayede kendilerine yüklenen mesuliyetleri yerine getirebileceklerdir.

- arazi temelli finansman da dahil olmak üzere farklı vergi kaynaklarından ve vergi dışı gelirlerden ve kullanıcı değişikliklerinden istifade ederek bölgelerinde meydana gelen zenginliğin belli bir kısmını seferber etmeleri için yerel ve bölgesel yönetimlere yeterli mali yetkilerin ve kapasitenin verilmesi.
- zaptı arazinin ve özellikli katma değeri olan yapılanmaların belli bir kısmını ele geçirebilmek ve de büyüyen kentsel alanlardaki altyapılar için finansman bulmalarına imkan sağlamak amacıyla yerel yönetimlere gerekli enstrümanları sunmak; ayrılıkçı süreçlerden kaçabilmek adına, en fakir topluluklarda artan emlak piyasası fiyatlarının ve vergilerin 'tahliye' etkilerini kontrol altına almak.
- geride kalan bölgeleri desteklemek ve de bölgenin her yerine kaynakların uygun şekilde yeniden dağıtılmasını sağlamak için eşitleme mekanizmaları da dahil olmak üzere, yerel bütçeleri tamamlayan uygun, düzenli ve de tahmin edilebilir transferleri mümkün kılmak.
- finansman stratejilerini yeniden tanımlamak amacıyla yerel ve bölgesel yönetimlerle işbirliği kurmak; sürdürülebilir kentleri desteklemede özel finansmanın oynadığı rolleri düzenlemek, sürdürülebilir bölgesel /kentsel kalkınma için teşvikler ve de özel kalkınma fonları sağlayarak temel altyapıları ve de kamusal malları arttırmak amacıyla uzun vadeli yatırımları kanallandırmak.
- belediyenin kalkınma bankaları ya da fonları aracılığıyla yerel ve bölgesel yönetimlerin sorumlu bir anlayışla borç almaya erişmesini ve de tahviller ve PPP'ler gibi uygun düşen herhangi bir mekanizma sayesinde özel finans kaynaklarına erişimlerini mümkün kılmak.
- yerel kalkınma ve altyapılarda hem ulusal ve uluslararası sürdürülebilir hem de kapsayıcı yatırımları çekmek için bazı politikaları takip etmek ve yasal çerçeveler belirlemek. Gelişme seviyesi daha düşük olan ülkelerde, bağışçıların desteği kapasitelerini arttırmak ve de gelecekte de borca erişebilmelerini mümkün kılmak amacıyla hibeler vererek finansman profilleri zayıf olan kentler ve bölgeleri desteklemeye odaklanılmalıdır.
- yerel ve bölgesel yönetimlerin yatırım kapasitelerini arttırmak için iklim finansmanına ve ODA'ya erişimini kolaylaştırmak ve bunu yaparken, yerel kademedeki kapasite oluşturmayla birleşen teminat mekanizmaları ya da direkt borçlar gibi bir dizi adapte edilmiş finansal araçtan istifade etmektedir.
- bölgesel ve yerel hükümetlere orantılı şekilde tahsisat yapıldığını kontrole yarayan ulusal katılımcı mekanizmalar kurmak; birleştirilmiş kamusal alt-ulusal finansman verilerini toplamak.

4.

HATASIZ ŞEKİLDE BİLGİLER SUNAN ÜLKE VERİLERİYLE DESTEKLENEREK YEREL SKH'LER, PARİS SÖZLEŞMESİ VE YENİ KENTSEL GÜNDEM MADDELERİ UYARINCA DENETLENMESİNDE YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLERİ YETKİLENDİRMEK

- SKH'ler, Paris İklim Sözleşmesi, Yeni Kentsel Gündem, Sendai Çerçevesi ve de AAAA'nın katılımcı takibi için ulusal mekanizmalar oluşturmak. Bu mekanizmalar yönetimin tüm kademelerini, sivil toplumu, özel sektör ve akademi camiasını sürece dahil etmelidir.
- kentsel ve bölgesel yönetim için veri sağlamada alt-ulusal yönetimler ve yerel paydaşların rolünü arttırmak; ulusal yönetimler yerelleştirilmiş verilerin üretilmesinde tüm alt-ulusal kademelere ve yerel paydaşlara destek olmak; onları göstergelerin işlemeleştirilmesine, ortak planlamaya, yönetimin tüm birimleri ve bölgeler arasında uygulama ve değerlendirme süreçlerine dahil etmek.
- Seçmenlerinden destek alarak SKH'leri güçlendirmek, gözlemlemek ve uygulamaları desteklemek için Yerel ve Bölgesel Yönetim Birliklerinin rolünü güçlendirmek.
- Tecrübeleri değerlendirmek ve paylaşmak ve uygulamada pratiklik sunan araçları teşvik etmek.

KÜRESEL EYLEM:

YEREL ve BÖLGESEL YÖNETİMLERİN KÜRESEL TABLODA HAK ETTİKLERİ YERİ ALMALARI

Küresel politikalar ve sözleşmelerin yerel deneyimden ve kararlı uygulamalardan tam olarak istifade edebilmesi için yerel ve bölgesel yönetimin uluslararası politika-oluşturma gereksinimleri değişmelidir.

Geçici danışmanlık süreçlerine dahil olmaktansa tanınan ve organize bir küresel seçim kitlesi olmayı seçerek yapılandırılmış danışmanlığın bir parçası olmalıdırlar. Yerel ve bölgesel yönetimlerin organize olarak donanımlı girdiler üretme çabaları aşağıdaki adımları atarak karar-verme sürecinin bir parçası olarak kabul edilmelidir:

1.

ULUSLAR ARASI KALKINMA KURUMLARININ İDARİ YAPILARINDA ORGANİZE YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİM AĞLARINA YER VERMEK

Onlarca senedir yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası hareketi uluslararası düzlemde ortaklaşa belirlenmiş hedefleri elde etmek için tartışmalara iştirak ederek, uygulamaları göstererek ve de politikaları tatbik ederek uluslararası kalkınma gündemlerini büyük bir hızla şekillendirmeye katkıda bulunmuştur. Yerel ve küresel varlıkların şimdi hiç kopmayacak şekilde birbirlerine bağlı olduğu bu evrende karşılaştığımız zorlukların karmaşıklığı yerel ve bölgesel yönetimlerin bugün uluslararası politika-oluşturma mecrasındaki algılanış biçimlerinden bir adım ileride değerlendirilmelerini gerektirmektedir:

- Yerel ve bölgesel yönetimler BM Gündeminde özel statülü birimler olarak değerlendirilmelidir.
- Yerel ve bölgesel yönetimler Küresel Görev Komitesinden birisiyle desteklenen Yerel ve Bölgesel Yönetimler Dünya Kurultayı bu seçmen kitlesinin irtibat noktası olmalıdır. Bunun anlamı daha uyumlu bir politika-oluşturma süreci sağlamak adına aynı dili konuşan ve birbirleriyle daha yakından bağlantılı örgüt sistemleri inşa edilmesidir.
- Siyasi diyalogu desteklemek: siyasi diyalogu arttırmak için yerel ve bölgesel yönetimlerin kalkınma kurumlarında, özellikle de Birleşmiş Milletler'de, tüm sistemi kapsayan bir danışma mekanizması olmalıdır.
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin küresel kalkınma politikalarında ve Yeni Kentsel Gündemde, Üst-Kademe Siyasi Forumda, Paris Sözleşmesinde, AAAA, Sendai Çerçevesinde ve bilhassa Efektif Kalkınma İşbirliği Küresel Ortaklığında takip ve araştırma süreçlerinde somut bir rol oynamaları beklenir.

2.

YEREL SÜRDÜRÜLEBİLİR ALTYAPI ve HİZMETLERİ VE KONUT DURUMLARINI FİNANSE EDECEK YENİ ENSTRÜMANLAR OLUŞTURMAK

Mevcut finansman modeli sorunları en belirgin şekilde görünen ve yeni gelişmekte olan kentlerin ve bölgelerin ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kalmaktadır. Bütçe sıkıntıları ve finans piyasalarındaki başarısızlıklar temel altyapı hizmetlerini yenileme ve/veya genişletme faaliyetlerine ciddi yatırımlar yapılmasını engellemektedir. Aynı zamanda uluslararası sistemde finansman fazlalığı da vardır. Alt-ulusal yönetimlerin Yeşillendirme Fonlarına varlık akışı giderek hızlanmış dahi olsa bugün yapılan siyasi görüşmelerle sorunlara doğrudan çözüm getirilmesi ihtimali zayıf kalmaktadır. İşte bu yapısal problemlerin üstesinden gelebilmek için kentsel konut, yerel temel hizmetler ve de altyapı finansmanı sağlamak adına oluşturulacak bir küresel ortaklık sayesinde ulusal ve uluslararası finansman kurumlarının temsilcilikleri, bölgesel kalkınma bankaları, kurumsal yatırımcılar, bağışçılar ve alt-ulusal liderler harekete geçirilebilir. Bu sayede, AAAA'da, SKH'lerde, Yeni Kentsel Gündemde, Paris Sözleşmesi ve Sendai Çerçevesinde tanımlanmış olan uygulama setlerinin yerelleştirilmesinde kullanılan yeni finansal mekanizmaları geliştirebilir. Bu inisiyatifin bir bileşeni olarak aşağıda geçen eylemler tatbik edilebilir:

- uluslararası uzmanlar ve yerel seçimle gelmiş liderler eşliğinde bir üst-kademe paneli düzenlemek. Bu sayede finansman kurumlarla ortaklaşa strateji kararları verilecektir ve uluslararası sözleşmelerde geçen kriterler yeni ve eskiden beri var olan finansal aktörler için bankalarca geçerli tekliflere çevrilecektir. Bu sayede finansman sürdürülebilirlikle desteklenecektir ve de kentsel ve yerel kalkınma üst düzeye çıkarılabilecektir (örn. alt-egemen fonlardan istifade ederek yerel ve bölgesel yönetimlere borç vermek; küresel birikimlerin gelişmekte olan ülkelerdeki yerel kademelere akmasını sağlayacak mekanizmalar geliştirmek).
- Kaldıraç etkisi sağlamak için kaynakları hareketlendirebilmek amacıyla altyapılar, temel hizmetler ve konut olanakları için bir küresel fon kurmak (örn. risk azaltımı, finansal teminat, PPP), ve bilhassa gelir seviyesi düşük olan ülkelerde, bankalarda ve piyasalarda finansman erişimini mümkün kılmak.
- iklim finansmanı için alt-ulusal makamlara erişimi kolaylaştırmak. Küresel İklim Fonuna ve diğer yeşil finansman mekanizmalarına alt-ulusal bir pencere eklenmelidir ve seçim kriterleri alt-ulusal makamlarla ortaklaşa planlanmalıdır ve böylece kentler ve bölgeler domestik yerel finansman kurumlarından doğrudan ya da dolaylı olarak adaptasyon ve indirim finansmanı edinebilecektir.

- Mali desantralizasyon süreçlerinin etkinliğini ele almak için Yerel Finansman kaynaklarını inceleyen Küresel Gözlemvini desteklemek; yerel kademede finansman ve kalkınmaya özgü girişimler sağlamak adına ulusal ve yerel yönetimlerin kapasitesini arttırmak; alt-ulusal finansmanlarda güvenilir kamusal verilerin üretimini teşvik etmek.

3.

İNOVASYONA DESTEK VERMEK İÇİN DESANTRALİZE VE ŞEHİRDEN ŞEHRE İŞBİRLİĞİ, ÖĞRENME VE BİLGİ PAYLAŞIMINA KATKI SAĞLAMAK

Yerel ve bölgesel yönetimler küresel sorunların nasıl çözüleceği (örn. iklim değişikliği, risk önleme, barış inşa etme, kalkınma işbirliği) ve yerel kademede bu küresel olguyla bağlantılı oluşan etkileri azaltmak için (örn. göçmenlerin entegrasyonu, küreselleşen ekonomik baskıların dengelenmesi, kültürel işbirliği teşviki) kendi tecrübelerini paylaşabilecekleri bir desantralize işbirliği ve uluslararası dayanışma ağı üzerinden ilerlemelidirler. Bu bağlamda:

- Desantralize işbirliği, kentsel uluslararası işbirliği, dayanışma ve öğrenme ağları SKH'ler ve Yeni Kentsel Gündemi tatbik etmek amacıyla kullanıma açılan programlarda ileri seviyede rol almalıdır. İnsani krizlerle mücadelede ve de kriz-sonrası yeniden yapılandırmanın teşvik edilmesinde yerel ve bölgesel yönetimlerin üstlendikleri rolün tasdik edilmesi de buna dahildir.
- kentler ve yerel yönetimler arasındaki var olan ölçütü ve kararlılığı daha iyi gözlemek ve de teşvik etmek için kalkınma ortaklıklarını ve akademik kurumları cezbederek desantralize işbirliğini desteklemelerini sağlamak.
- SKH'ler, Yeni Kentsel Gündem, Paris Sözleşmesi ve Sendai Çerçevesinin nasıl gerçekleştirilebileceğini gösterir şekilde fikir alışverişi yapılarak desantralize işbirliği programları sistemi geliştirilmelidir.
- yerel ve bölgesel yönetim öğrenme ağlarını geliştirebilecek bir küresel, bölgesel ve ulusal fon uygulamaya sokulmalıdır ve yerel göstergeleri ve de raporlama mekanizmalarını basitleştirmek için bir adet küresel bilgi yönetim platformu kurulmalıdır.

Desantralizasyon ve Yerel Demokrasi Üzerine Dördüncü Küresel Rapor KENTSEL GELECEĞİ ORTAKLAŞA İNŞA ETMEK

METROPOLLER, KENTLER VE BÖLGELER GÜNDEMİ

2008 senesinde ilk baskısının yayınlanmasından bu yana Yerel Demokrasi ve Desantralizasyon (GOLD) Küresel Raporu yerküre üzerindeki yerel ve bölgesel yönetimlerin analizinde uluslararası kıstas olarak yerini almıştır. Dördüncü baskı yani, GOLD IV, şahit olduğumuz bu kentsel çağda yerel ve bölgesel yönetimlerin karşı karşıya kaldıkları sorunları ve hususları üç ana bölümde ele almıştır; metropol alanlar, aracı kentler ve bölgeler (bölgeler, küçük kentler ve kırsal belediyeler de dahil olmak üzere) ve de SKH'lerde geçen Hedef 11'de belirtildiği şekilde geleceğin kapsayıcı, güvenli, esnek ve de sürdürülebilir kentlerini ortaklaşa üretebilecek çözümler sunmaktır.

GOLD IV gelişmekte olan bu küresel konsensüste yerel ve bölgesel yönetimlerin icra edebilecekleri rolü ele alır. 2030 Gündem, İklim üzerine Paris Sözleşmesi ve Yeni Kentsel Gündem gibi uluslararası sözleşmeler sayesinde nihayet uluslararası topluluklar etki oranı düşük olan, ayrımcı ve sürdürülemez kalkınma modelleri geride bırakma kararı aldı. Raporda da üzerinde durulduğu üzere, yerel ve bölgesel yönetimlerin sundukları katkı kritik önem arz edebilmektedir. Yerküre üzerine yayılmış tüm kentsel yerleşkeler ve bölgelerde sürdürülebilirlik-güdümlü inisiyatiflerin artması yönünde bir ivme kaydedilmektedir. Bu inisiyatiflerin kapsamı, yaygınlık ve de etkileri küresel gündemlerin hedeflerine ulaşmasında kritik rol oynayabilir ve de kentsel ve bölgesel yönetimi bambaşka şekilde tanımlayan yepyeni bir anlayış getirebilir. Bu bağlamda, yerel ve bölgesel yönetimler kentlerimiz ve bölgelerimizin geleceğini ortaklaşa inşa etmek için yerel demokrasi ve Kentin Hakkı ilkeleriyle aynı çizgide ilerleyen kapsayıcı bir süreci katalize edecek şekilde güçlendirilebilir.

Bu amaç doğrultusunda GOLD IV, gelecek on sene için Yerel ve Bölgesel Yönetimlerin Küresel Gündemlerinin temelini sunarken aynı zamanda yerel ve bölgesel yönetim sistemine dahil olan tüm aktörlere ve ilgili paydaşlara bir dizi siyasi tavsiyeler sunmaktadır. Metropoller, kentler ve bölgeleri kapsayan bu Gündem Habitat III, 2016 BM İnsani Yerleşkeler Konferansında da somutlaştırıldığı üzere UCLG'nin vasiyetidir ve de küresel tartışmalara sağladığı en açık katkısıdır ve aynı zamanda bir sonraki adımı atarak kentsel geleceğimiz için gerçek manada küresel ve kapsayıcı bir ittifak oluşturma yolunda açık davettir.

Destekleyen:

Ortaklar: